Jurnalul cărţilor esenţiale
**
Dumitru Popescu
MUZEUL DE CEARĂ
EDIŢIA A II-A
Hoffman
DTP: Hoffman Design
Tipar: Hoffman Print
Coperta: Dumitru Popescu
Redactor: Vasile Vasiescu
Pe copertă: James Ensor, *The intrigue,* 1911 (detaliu), The Minneapolis Institute of Art
Prima ediţie a apărut în anul 1984 la Editura Eminescu.

EDITURA HOFFMAN SRL
Fax: 0249 460 218
Tel: 0740.984.910
contactediturahoffman.ro www.Editura Hoffman.ro
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
POPESCU, DUMITRU
Muzeul de ceară / Dumitru Popescu.
— Caracal: Editura Hoffman, 2021
2 vol.

ISBN 978 – 606 – 46 – 1560 – 2
Vol. 2. – 2021.
— ISBN 978 – 606 – 46 – 1551 – 0

„M-am cam îngrășat, Despina”. Venea leneșă lângă mine în faţa oglinzii ovale a șifonierului și culcându-și capul pe umărul meu, revărsându-și părul moale peste reverul hainei, îmi căuta privirile cu tandreţea ei maternă rezervată ocaziilor speciale. „Devii cochet”. „Eu? Dar când ţi-am mai spus?” „Și anul trecuuut, mă alinta ţuguindu-și buzele, și acum doi aaani, și în fiecare aaan”. Îmi cuprindea talia cu braţul delicat, dar gestul, memorat de pe când ne căsătorisem, avea ceva hilar căci din cauza abdomenului palma se oprea în dreptul coastelor punând involuntar și mai mult în evidenţă ceea ce încerca să bagatelizeze. Mă indispunea stângăcia și mai ales lipsa de intuiţie. Nu vedea cum ne dă târcoale ridicolul? Mă strângea în braţe ca pe un chiabur. Felul de a mă lua în posesie, făcând abstracţie de defectul ce-l invocasem, friza chiaburescul. Simţul de proprietate prea satisfăcut mă deranja. „Să nu-ţi faci griji, părea că-mi spune, pentru mine ești bun și așa”. Găseam acest „și așa” insolent. Și nedrept, căci nu mă socoteam gras cu adevărat. Cochetam, avea dreptate, dar în alt sens decât cel presupus, pur și simplu îi solicitam o infirmare.

X

Afectuozitatea ei indulgentă mă vexa. Mă desfăceam din îmbrăţișarea nereușită și întorceam spatele oglinzii. O examinam și eu critic, dar nu puteam să-i găsesc niciun cusur. M-ar fi încântat s-o absolv ostentativ de nu știu ce dizarmonii, dar nu avea, aparent nu avea. Așteptam musafiri și în realitate perfecţiunea formală a nevestei mă măgulea. La rândul meu mă umpleam de satisfacţie posesivă, deveneam chiabur.

Uitându-mi mica supărare îmi petreceam braţul după umerii ei și o răsuceam spre oglindă. Nu pe mine mă vedeam, ci pe ea, liniile graţioase ale trupului trădate de rochia de voal bleu în dialog direct cu limpezimea albastră a ochilor, faţa de marmură palidă, părul de miere fluidă.

Un bun de preţ a cărui valoare creştea prin aceea că va fi văzut şi de alţi ochi. În asemenea împrejurări mă mândream cu Despina, şi mândria era dublată de faptul că nu trebuia să fac nimic pentru ca să fie atrăgătoare, îmi aparţinea ca un dar al naturii, ceva căzut din cer.

Îmi sărbătoream ziua de naştere. Primeam câţiva colegi din minister, de la trust, şi ştiam că mă vor judeca prin prisma bunurilor agonisite, nevasta fiind indiciul cel mai concludent al simţului selectiv, al priceperii de a alege, de a fi fericit. Cuvântul „fericit" nu se pronunţa, dar ştiam că este gândit. O noţiune nebuloasă şi totuşi delimitată, cum e aceea de soare. La serviciu, la tăvăleală, nimeni nu avea timp să se gândească la asta, acolo se ducea lupta, fructele creşteau şi se coceau acasă. Amicii veneau să-mi evalueze recolta. Amici de etapă. Se înţelege, când unul mai urca o treaptă se desprindea, se muta pe alt palier, intra în alte relaţii. Şi cum mişcările erau frecvente în ambele sensuri, antrenându-ne pe toţi, amiciţiile durau puţin. Despina se supunea acestor convenienţe cu conştiinciozitate, fără entuziasm. De la „persoana sus-pusă" cum îl botezasem pe fostul şef ca să marcăm latura de interes a relaţiei, atât de drastic îndepărtată de Despina în momentul dizgraţiei, raporturile mondene cu somităţi se reduseseră la un singur caz. O anunţasem într-o zi, şi ea fusese flatată. De veste, că în deplasare m-am împrietenit (cuvântul e cu totul şi cu totul convenţional) cu un academician, director al unui institut de cercetări, şi că tipul propusese să ne vizităm. Aducându-mi aminte de gogoşile turnate Scorpionului găseam întâmplarea amuzantă. Despina opta pentru a fi luată în serios. De la prima întâlnire am remarcat însă că, deşi avantajoasă pe plan profesional, „afacerea" nu-i surâdea. Tipul s-a dovedit de o grosolănie magistrală (de altfel asta îi şi dădea farmec), bazată pe lipsă de educaţie şi încununată de pasiunea pentru pornografie. Asta treacă-meargă, Despina ar fi închis ochii. Ceea ce a contrariat-o iremediabil a fost consoarta somităţii. Literată, la începutul afirmării publice, femeia se afla exact la antipodul bărbatului: poseda un

gust înnăscut și afișa o eleganţă stupefiantă (nu în sens cantitativ sau valoric, exact invers, în sensul simplităţii totale). Remarcile mele privitoare la aceste calităţi o indispuneau pe Despina. Rafinamentul femeii se evidenţia pregnant și în aranjarea interiorului locuinţei. După câteva întâlniri, Despina a decretat răcirea și apoi blocarea totală a contactelor. Bineînţeles, cu toată grija și tot tactul, ca să nu ne ridicăm bădăranul în cap, să nu atingem sensibilitatea literatei, respectiv să nu ne producem daune de niciun fel. Mi-a explicat raţiunea rupturii. Trebuia să ne păstrăm moralul, echilibrul psihic și social, nu aveam voie să ne creăm complexe. Or, diferenţa prea mare în baza materială făcea imposibilă egalitatea. De ce să mergem la ei? să le admirăm opulenţa? De ce să vină la noi? să le suportăm dispreţul? Doamna contesă în vizită cu guvernanta? Ce puteam să le opunem? Deocamdată nimic, pe niciun plan. Ei bine, atunci să ne mulţumim, deocamdată, cu amicii de birou, cu egalii. Între timp… Nu aveam resursele celor doi, eram în curs… Situaţia ne dădea dreptul să sperăm… De altfel și până acum… nu existau motive să ne subapreciem… Tot ce ne rămâne de făcut, mă încuraja ea, e să mergem înainte… în timp ce ne pregăteam să întâmpinăm musafirii de ziua aniversară, am convenit în sinea mea că procedând cum procedase, Despina făcuse dovada unui simţ al realităţii remarcabil. Dacă în locul modestelor neveste de impiegaţi (vorba vine! oamenii deţineau funcţii onorabile), inferioare Despinei în toate privinţele, ar fi urmat să o întâmpinăm pe subtila literată, cu aerul ei de prinţesă incognito, respirând distincţie din creștet până în tălpi, m-aș mai fi bucurat de savoarea acestui simţ posesiv? Aș mai fi avut același tonic sentiment chiaburesc? Sau, complexat (Despina găsise expresia potrivită), m-aș fi înclinat în faţa gladiolei, pizmuindu-l pe bădăran – nu mai încape îndoială, n-o merita! – și rușinându-mă de floarea mea de câmp? Ca un vechil înaintea boieroaicei, dosindu-și ţărăncuţa. Sunt nedrept, Despina nu era nici floare de câmp, nici ţărăncuţă. Am folosit cuvintele pentru a sugera ideea de

opoziţie – așa cum, probabil, se conturase în capul nevestei mele – între două genuri feminine, scriitoarea fiind favorizată de condiţiile materiale.

Nu mă surprindea preţul pus de Despina pe factorul material, nu reprezenta o noutate, fusesem la curent de la bun început. Se ocupase tot timpul de consolidarea bazei noastre economice dar lent, metodic. Șocul primit de scurta relaţie cu familia cercetătorului o schimbase. Devenise nerăbdătoare, îşi pierduse calmul, timpul ne presa, voia să ardă etapele. E drept, modificarea stării de spirit și a tacticii Despinei coincidea și cu o îmbunătăţire simţitoare a câştigurilor mele. Lucram în conducerea trustului și beneficiam, în afara salariului, de tot felul de prime și premii, iar desele deplasări în străinătate, aduceau un surplus considerabil de mijloace.

S-au produs modificări vizibile și în concepţia Despinei despre valoarea calitativă a bunurilor. Regreta unele achiziţii făcute la întâmplare – nu le punea pe seama ignoranţei, acuza necesitatea, stringenţa ei brutală – și se descotorosea cum putea de cele prea compromiţătoare. În schimb, se instruia cu râvnă. Îşi procurase lucrări de artă decorativă, se iniţia în ebenistică, ceramică, sticlărie, cerceta cataloage de mobilier, o surprindeam consultând enciclopedii. Îşi selecta lecturile literare și în funcţie de tangenţa cu aceste preocupări, cultiva romanul clasic englezesc pentru descrierea interioarelor. Îmi explica ce înseamnă un Chipendalle adevărat, prin ce se recunoaşte florentinul veritabil, ce este specific Regency-ului sau Biedermeierului. Deși dormitorul și sufrageria ieftine, de serie o dezgustau, nu și-a început campania prin schimbarea mobilierului. Nu avea de gând să se angajeze în această întreprindere sub un anumit plafon de lichidităţi. Deocamdată materialul decorativ! Mă uimea perspicacitatea în a-și atinge ţinta, flerul în a dibui ocazii, promptitudinea în luarea deciziilor. Uneori obiectele prezentau semne descurajatoare de uzură, dar nu se lăsa impresionată și după o săptămână, două ceea ce ţi se păruse bun de aruncat la gunoi, ca urmare a unui

tratament de specialitate reapărea sub o înfăţişare uimitoare. Piese rare, frumoase în sine, de o originalitate neîndoielnică, luate pe nimic. Cu toată intervenţia salutară a specialistului, se întâmpla ca unele să mă lase rece. Pentru asemenea situaţii, remediul infailibil al Despinei era introducerea în legendă. Trebuie să recunosc, după ce aflam epoca, ţara, stilul, destinul piesei, o vedeam în altă lumină. Scoase din anonimat, plasate în timp și spaţiu, particularizate, aceste fleacuri dobândeau viaţă, începeau să vorbească, mă atrăgeau în dialoguri insinuante. Pentru Despina, un deliciu la fel de mare ca procurarea obiectului era, cred, trezirea curiozităţii și interesului meu și în ultimă instanţă a afectivităţii – ciudată afectivitate paternală. Rând pe rând deveneau copiii noștri, și de fiecare dată actul înfierii sfârșea prin a ne emoţiona. Mi-a trebuit un timp până să gust această inedită plăcere. Recunoșteam expres – între noi înţelegerile se produceau tacit – că era și acesta un fel de a-ţi umple viaţa. Odată adoptat, lucrul dobândea un loc bine determinat în existenţa noastră. Din când în când îl luam în palmă, îl mângâiam. Materia, forma ei, conţineau condensată depărtarea în timp și spaţiu, aventura creaţiei și migraţiei. Un mic vas asiatic de băut ceai: găoacea unei nuci de cocos lăcuită, cu buzele și piedestalul bătute în argint, cu o mică sondă de lemn lucios având un capăt argintat. îl priveam în tăcere. Mă impresiona simplitatea primitivă, mărturie a delicateţii spiritului uman elementar, încă nesofisticat, dar, aș zice, protosofisticat. Gracil, când îl atingeam îl asemuiam cu un ou preistoric sau cu podoaba unei dinastii antice. Dacă l-aş fi văzut în vitrina unui magazin nu mi-ar fi spus nimic, un artizanat oarecare. Îmi apropiam spiritul lui sau îl inventam ca răsplată pentru că-l deţineam. Un corn de bou transformat în vas caucazian de băut vin, din acela ce trebuie deșertat dintr-odată căci nu poate fi așezat pe masă decât gol, îmi sugera priceperea omului de a face din forţă bucurie și din bucurie forţă. Nu aș fi îndrăznit să-l umplu și să-l dau pe gât, dar admiram, invidiam omul apt să o facă, în sunet înfocat de cimbale,

sub priviri nerăbdătoare, imperative. O tavă arăbească de aramă bătută mă invita să-mi imaginez buturi de oaie fripte și femeia venind cu ea pe cap la ospeţe. Miniatura cunoscutei zeiţe indiene cu nenumărate braţe îmi deschidea viziunea monstruozităţii sacralizate, a anormalului ridicat la rang suprauman. Aceste interpretări dădeau obiectelor identitate și justificau luarea în proprietate. Tot ceea ce îmi aparţinea trebuia să dobândească o noimă, dar imprimată de mine, nu documentată la surse cum prefera Despina. Într-o zi a venit cu o Buhara autentică. Un covoraș tocit dar impresionant prin tonurile pastelate, desenul elegant și irizările mătăsoase. L-am integrat în categoria covoarelor de rugăciune dar Despina îmi proba că nu e ceea ce cred, în pofida argumentelor tehnice am rămas la varianta mea pentru că îmi oferea avantajul unei simbolistici. Când a venit momentul mobilierului – Despina demult îşi încheiase instrucţia, dispunea de cultura de specialitate necesară –, am intrat într-o adevărată febră. Dificultatea venea de acolo că eu nu mă pricepeam. Acordam desigur încredere competenţei ei teoretice, dar neavând răbdare să iau cunoștinţă de numele sonore ale stilurilor mă grăbeam să-mi exprim preferinţa pe baza unor criterii empirice, subiective. Îmi venea greu să retractez, astfel că ignoranţa îi dădea de furcă Despinei. Mai exista o complicaţie: trebuia să-mi fac timp pentru vizitele programate de ofertanţi la ore nepotrivite – nimic mai greu de prevăzut și de împăcat decât capriciile vânzătorilor de mobilă stil – ceea ce de multe ori nu se putea, atrăgând pierderea „ocaziilor”. Am intrat prin ganguri jilave mirosind persistent a amoniac, am urcat scări de lemn scâlciate, putrede, am pătruns în odăi întunecate, neaerisite, am fost prezentat unor doamne bătrâne suspicioase, zgârcite la vorbă, cu aerul că se înjosesc tratând cu noi, niște parveniţi de conjunctură, îmbogăţiţi peste noapte. Reușeam să le câştig cât de cât bunăvoinţa după un lung șir de elogii aduse câinelui sau pisicii prezente la negocieri. De cele mai multe ori plecam fără să fi ajuns la

înţelegere și, deși aceste eșecuri ar fi fost firești, doar ne duceam „să vedem” iar bătrânele însele acceptau convenţia, eram stăpânit întotdeauna de un neplăcut sentiment de vinovăţie, ca și cum le-aș fi înșelat așteptările, aș fi abuzat de urbanitatea lor. Persecutat de ideea că răscolesc de prisos viaţa intimă a oamenilor și că pe Despina o încurc în loc să o ajut, mi-am abandonat rolul și am pus toată răspunderea pe umerii ei. Așa se face că ne-am ales până la urmă cu stiluri pure, nu cu hibrizi cum putea să se întâmple dacă aș fi ales eu, iar subsemnatul, edificat asupra titlurilor de nobleţe ale dormitorului și sufrageriei nu numai că nu am mai ridicat obiecţii, dar am găsit de datoria mea să descopăr calităţile estetice și virtuţile practice ale mărfii. O făceam cinstit, sincer. Îmi plăcea să-mi plimb palma pe tăblia ovală a mesei, cărnoasă, șlefuită, alunecoasă, închideam ochii, o mângâiam îndelung, aproape uitam că ating o bucată de lemn. Densitatea masivă și în același timp blândă, ascultătoare, mă deruta. Nu mai avusesem de-a face cu asemenea materie pietroasă și în același timp moale, iar ideea că e inertă mi se părea o superstiţie. Masa se lăsa stăpânită cu o plăcere perversă, ca o sclavă ce-și iubește stăpânul în taină. Galbenul ei stins, întunecat, brăzdat de fibre ondulate mai deschise, mai închise, ca și forma alungită, îmi sugerau un ochi de animal antediluvian. Mă așezam la unul din capete și desfăcând braţele o îmbrăţișam. Mă fascinau curbele, ovalul îmi apărea ca model al perfecţiunii geometrice. Îmi aparţinea, puteam s-o contemplu cât voiam, să mă întorc oricând să-i netezesc pielea îmbietoare. Nu admiteam decât o mică dantelă la mijloc, deși și aceea răpea o parte din goliciunea strălucitoare a lemnului, din oglinda largă înăuntrul căreia se reflectau tavanul și zidul, lumina filtrată de fereastră, conturul capului și mâinilor mele. Orice ai fi pus pe ea – Despina încercase o vază de cristal, o casetă încrustată în sidef şi nu mai știu ce – strica armonia subjugătoare a ovalului pur încărcat de străluciri obosite. Mă îndrăgostisem de masa sufrageriei, simţul posesiunii

lucrului se transforma într-un sentiment complex, o iubire secretă, netulburată de nicio opoziţie sau viclenie. Ea răspundea iubirii cu o mereu egală tandreţe, cu aceeași privire hipnotică de ochi animal exprimând supunere. Și de vitrină m-am îndrăgostit, de flacăra ei galbenă mocnind sub câte o rază de soare rătăcită, de lascivitatea liniilor ca niște acolade, ca niște șolduri, de simetria benzilor desfășurate ca două evantaie la marginile de sus, de luciul somnolent al cristalului, de silueta suplă, semeaţă, feminină, de o nobilă feminitate. Şi ea îmi făcea de fiecare dată o mică reverenţă, îmi surâdea amabil și docil, mă invita la un dulce dialog descoperindu-și, sub mișcările feline ale luminii, intimităţile fermecătoare. Mă așezam pe un scaun, îmi rezemam capul de speteaza înaltă, răsfrântă, din același lemn galben, mângâietor, și îmbrăţișam cu privirea lumea de un rafinament discret, în mijlocul căreia tronam. Nicăieri nu mă simţeam atât de bine ca în sufragerie, atât de liber, răsfăţat, împăcat, puternic. O singură condiţie se impunea – să fiu singur. Clipa de intimitate dintre mine și mobila galbenă era aceea de seara, când de-abia mă întorceam de la muncă iar Despina mai avea încă de trebăluit în bucătărie cu ajutoarele. Mă dezbrăcam repede, mă făceam comod și, ca într-un ritual, pășeam tiptil în micul sanctuar pentru a mă îmbăta de sentimentul posesiunii, metamorfozat în emoţie estetică, în afecţiune carnală, în plăcerea comuniunii depline. Prezenţa altei persoane îmi tulbura bucuria, strica atmosfera de reculegere orgolioasă, de confundare, anula extazul comunicării cu lumea obiectelor ce mă aleseseră senior, autocrat. După ce se consuma ritualul în singurătate și tăcere – mai târziu am adăugat noi subtilităţi și valenţe acestui moment introducând paharul aburit, cu aroma alcoolului bine rafinat, clănţănitul melodios al cuburilor de gheaţă, sorbiturile mici și rare, căldura răspândită fulgerător în vene, privirea înaltă, autoritară și gingașă aruncată peste f runţile făpturilor ce demult îşi pierduseră condiţia rigidă a lucrului – aşadar, după ce se scurgea timpul necesar realizării acelei comuniuni,

sufrageria putea fi în sfârșit populată. Despina avea voie să-și facă apariţia împreună cu oricine altcineva, și ovalului galben meditativ, transmiţând dintr-un adânc insondabil vibraţii înăbușite, destinate în întregime desfătării mele, acestui oval putea să i se dea funcţia prozaică și înjositoare de masă de sufragerie. La început azvârlirea olandei albe, apretate peste materia voluptuoasă a lemnului gol îmi transmitea un fior neplăcut, căci gestul avea ceva dintr-un funest ceremonial de morgă. Cu timpul m-am resemnat, găsind și un avantaj în această înfăşare; ea rupea vraja la momentul oportun, îndepărta imaginea dragă în spaţii anume rezervate în memorie, după draperii discrete, impenetrabile. Despina nu a ghicit niciodată raporturile mele sentimentale cu aceste lucruri, iubirea mea rușinoasă – nu știu dacă ar fi contrariat-o, dacă ar fi făcut-o geloasă, oricum n-ar fi înţeles. Și ea se simţea atașată, dar pe alte planuri. Preocuparea ei consta în a le fixa valoarea pecuniară și documentară la cotele cele mai înalte. Esenţial era ca preţul lucrurilor noastre să gliseze în sus în funcţie de bursa neoficială a tranzacţiilor mobiliare, ca raritatea să se accentueze neîncetat, dacă se putea până la singularizare, ca stilul ales să capete noi medalii în competiţia mondială de branșă, triumfând asupra celorlalte. Deși nu intuia adevărata natură a relaţiei mele cu lucrurile ce ne aparţineau, simţea influenţa lor benefică asupra climatului matrimonial, asupra psihologiei de familie și persevera pe calea acumulării. Ceva similar, poate la o intensitate mai mică, s-a petrecut și după luarea în posesie a dormitorului, dar repetarea descrierii n-ar mai avea nimic edificator.

Mobila de sufragerie a atras după sine, în mod necesar, schimbarea veselei și tacâmurilor. Am început cu cristalurile, apoi s-a dat bătălia pentru argintărie, și în final, după lungi și perseverente explorări, s-a procurat serviciul visat, Rosenthal-ul. La început n-am fost prea convins de utilitatea practică a unei asemenea dotaţii a sufrageriei. Cât de repede am fost nevoit să-mi schimb părerea! Dacă m-aș referi numai la pahare. Cum se poate

asemui vinul băut în ororile de sticlă ieftină, cu licoarea savurată în cristalul de Boemia asemănător unui fruct cojit, cu tăieturi înguste și egale? Băutura se înnobila, căpăta irizări de piatră scumpă, se lăsa sfârtecată de scântei diamantine, acumula toată lumina încăperii. Ridicam în aer paharul cu picior lung – de fiecare dată mă ducea gândul la egrete – și îl lăsam să se încarce de electricitate până când scăpăra. Atunci lichidul tresărea cuprins de un spasm de inspiraţie și patimă, mi se părea, și începea să cânte. Când înclinam paharul o lavă incandescentă de aur și argint se rostogolea spre buze; picurau pe limbă, strivindu-se de cerul gurii, boabe mari de perle. Câtă elevaţie a adus în viaţa noastră paharele. A da de dușcă o sticlă de vin, departe de a mai fi un gest vulgar ca înainte, devenea unul artistic. Parcă m-aș fi aplecat asupra unui pian și din câteva atingeri l-aș fi făcut să reverse spre inimile noastre însetate o ploaie de scântei sonore. Scăpasem și de acel penibil sentiment culpabil, când se mai întâmpla să întrec măsura. În locul unui cântec de petrecere executat la taragot, interpretam o uvertură densă, frenetică, sintetizând tema forţei vitale. Câtă deosebire! Se vede că un serviciu de cristal bine ales face cât o virtuoasă pasiune estetică. Iată de ce am convenit că Despina știe ce vrea, posedă simţul vieţii, merge la sigur când e vorba să aleagă veriga de care se înlănţuie plăcerile demne să îmbogăţească și să distileze existenţa unui cuplu.

Acum, când dispuneam de tot ce era necesar pentru a face, în sfârșit, faţă concurenţei rasatei soţii a „bădăranului”, nu mai vorbesc de egali, acum, pe neobservate, relaţiile noastre au suferit o restrângere radicală. Nu numai că n-am răspuns provocării, dar i-am omis, încetul cu încetul, și pe amicii consideraţi încă înainte ușor de înfrânt. Am folosit pluralul cu totul impropriu, nu numai că n-am adus vreo contribuţie la această schimbare, n-am participat la reelaborarea tacticii, dar, spre surprinderea oricui, recunosc, nici n-am sesizat-o. Pur și simplu am uitat de terţi, am uitat cu desăvârșire.

Din mers, pe neobservate, s-a produs o substituire totală. Este perioada închegării „micii curţi” puse în prim-plan, cu lux de amănunte, la început, de Niky. Da, așa cum se înlocuiește efectivul unei armate în marș. Din diferite motive. Că obosise, nu avea destul elan, fusese infiltrată de idei subversive, periclita ţelul. Într-un cuvânt, se cerea o infuzie de elemente proaspete, devotate, nepresupunând absolut niciun risc. Dar înlocuirea a fost operată cu atâta măiestrie organizatorică și psihologică încât subsemnatul, aflat în fruntea eșalonului, n-am putut observa nici cea mai mică mișcare, n-am surprins nicio intenţie și nici măcar nu mi-am dat seama că mărșăluiesc înaintea altor ostași. Golurile au fost toate umplute, locurile toate ocupate. Trebuie să mai recunosc ceva: m-am simţit mai bine, mai bine ca înainte, corespunzător și noii faze a prosperităţii materiale. Între cauză și efect exista o concordanţă perfectă, de natură să mă satisfacă pe de-a-ntregul. Mai corespundea și cu altceva. Postul la centrală îmi solicita în așa măsură prezenţa, energia și atenţia încât orice impuls monden ieșea cu desăvârșire din discuţie. Când nu străbăteam șoselele, noaptea, în goana mașinii – mă dedasem plăcerii vitezei, schimbasem câţiva șoferi până găsisem un cursier de forţă, un nebun lucid și îndemânatic –, când nu mă deplasam la sucursale, stăteam la sediu de dimineaţă până seara. Când să te mai gândești la vizite, la relaţii, la frivolitatea pătrunderii în intimitatea altora? Aș mai fi putut, la ora când mă reîntorceam acasă, să susţin o conversaţie galantă cu o femeie de lume, să rezist avalanșei de anecdote stupide și să lansez la rându-mi plicticoase „vorbe de duh”, să fac curte unei prea pretenţioase gazde, pe deasupra citită și inteligentă, să mă măsor cu disponibilitatea destinsă a unei persoane sus-puse, nedevorate de gura flămândă a funcţiei executive? De unde să găsesc răbdarea de a sta o jumătate de noapte împlătoșat în haine de gală bine călcate, în gulere late și tari, cu beregata sugrumată de cravate, așteptând zeci de minute între un fel și altul, aspirând fumul înecăcios al ţigărilor strivite nervos de degetele lungi și subţiri ale

convivelor? De unde calmul de a asculta surâzător cancanuri mărunte, infinite banalităţi, de unde puterea de a părăsi la orele douăzeci și patru un apartament situat la celălalt capăt al Bucureștilor când a doua zi la șapte… Nu spun că așa ceva s-ar fi exclus de la sine. Unii mai găseau și răbdarea și calmul și puterea… Dispuneam de o constituţie fizică robustă, aș mai fi rezistat la asemenea încercări. Cât privește plăcerea, se știe că pofta vine mâncând. Vreau să spun că nu aveam asemenea preferinţe sau nu mai știam că le am, nu găseam timp să-mi dau seama. Vreau să spun că în atari condiţii înlocuirea eșalonului se poate face pe neobservate, nu numai pentru că nu-ţi stă capul la el, ci în primul rând fiindcă îţi convine, e confortabil. Când ţi-e bine nu cauţi să afli de ce. Te complaci și gata, beneficiezi. Norocul, şansa… M-am conformat noii condiţii în modul cel mai firesc și organic. Clanul întrunea toate calităţile – pestriţ, amuzant, docil, folositor sub raport funcţional, animat, devotat etc. – era nu numai comod, dar și tonic. Despina studiase chestiunea cu competenţă și maturitate. Intrasem într-un maraton, trebuia să-mi storc zilnic ultima picătură de energie pentru a-mi păstra locul. Vechiului conveier, cu ritmul lui moderat, cerându-mi doar să mă ţin bine pe picioare și să fiu atent când trag cu ochiul în jur, sau când sar pentru o măruntă escapadă, îi luase locul un zepelin. Pe timpul zborului practicat în plină zi niciun fel de vizibilitate, doar sunetul stins, monoton al marelui corp frecându-se de aer și din când în când o smucitură. Să sari? Unde, în văzduh? Presupunând că ești ţicnit și accepţi să-ţi rupi gâtul, pe unde? Noaptea se lăsa o scară și coboram direct pe acoperișul casei. Și aici, graţie Despinei, fericirea pe tavă! Pară mălăiaţă în gura lui nătăfleaţă! Lumină, căldură, bucurie, râset, spinări plecate, guri deschise până la urechi, ochi aburoși, cristaluri, vin rece, bunătăţi aromitoare și fierbinţi. Ce-mi mai trebuia? Dirijabilul se topea în neant! în papuci, într-o flanelă largă, ușoară, în pantaloni moi, printre superbele și prea supusele făpturi de lemn gălbui, scăpat de obligaţii, de convenţii

protocolare, înconjurat de sclavi eliberaţi, deci mai mult decât îndatoraţi, ascultat, aplaudat, slujit, adorat... Mai ceva ca un șef de trib, ca un rege african! Ce să-ţi mai dorești? Nici măcar șocul surprizelor, al schimbărilor, neliniștea în așteptarea noului. „Cine o fi, cum o fi? Atenţie, să sondăm, să tatonăm!” Nimic. Totul cunoscut dinainte, văzut și plăcut. Nicio emoţie, nicio întrebare, nicio necunoscută. Doar meniul varia, dar asta semăna cu surprizele de la „Luna Parc”. Ce putea să mi se potrivească mai bine, ce pandant mai fericit la zborul ermetizat din timpul zilei (zbor? senzaţia părea să fie mai degrabă de stat pe loc, dar asta nu contează), ce remediu mai indicat la tăcere, singurătate, oboseală și monotonie? Despina găsise soluţia ideală. Și nu e o simplă figură de stil că intram prin acoperiș. Practic nu făceam decât transbordarea (fără nicio etapă intermediară, fără să mai pierd niciun minut), dintr-o sferă într-alta. Din lumea cenușie în lumea roz. Ce bine se completau și se echilibrau! Una mă fortifica și mă pregătea pentru cealaltă. Nu mai puteam trăi decât în acești doi timpi, motor cu două pistoane. Și ce frumos înaintam, ce repede, ce sigur!

S-ar părea că după acumulările materiale pomenite mai înainte, venise timpul ca pasiunea posesiunii, nevoia de a avea să-și piardă suflul, să se domolească. Așa cum se întâmplă cu orice plăcere saturată. Nici pomeneală! Despina găsea spaţii neacoperite. O ajuta dinamismul și nestatornicia modelor și gusturilor, revistele străine, fantezia, merceologia nesecată și supunerea mea – de ce aș ascunde! – flatată. Lucrurile flatează. Aceasta e marea lor proprietate – dincolo de valoarea de întrebuinţare și, pentru neguţători, de valoarea de schimb. Lucrurile create de mâna omului transmit mesajul talentului și al civilizaţiei, întindeam amândoi sub lustra de cristal o nouă bucată de stofă, dibuită nu știu unde, și ne jucam cu mâinile pe suprafaţa alunecoasă, sau dimpotrivă rugoasă, și acest joc tactil ne dădea un fior de vanitate. Frumuseţea obiectului ne umplea de mândrie ca și când pentru noi

anume ar fi fost făcut. Un spectacol de teatru e complicat, lung. Când ai două seri libere pe săptămână și ești frânt preferi destinsa bucurie casnică. În aceste condiţii obiectul suplinea spectacolul, satisfăcea setea (în cazul când ar fi existat) de artă. Combinaţia culorilor, textura furnizau plăceri similare cu acelea găsite într-o expoziţie. Nu pe asta miza „pop-art”-ul de exemplu, acel curent de plastică ce exalta obiectul industrial (pantoful în ramă, jobenul în raclă de sticlă, etc.)? Dar societatea de consum nu făcea din magazine săli muzeale? Ne integram și noi, cu puţinătatea aspiraţiilor noastre culturale, acestui tipic fenomen sociologic al epocii. Am fi putut spune că nu există nicio deosebire de fond între bucuria de a ne dărui unul altuia lucruri frumoase, între simţul nostru de proprietate „elevat”, și mania colecţionarului de artă. Asta era Despina! O colecţionară.

O dată ce vedea un obiect demn de admiraţie, nu mai găsea liniște până nu și-l însușea. Nu numai că nu dispreţuiam „hobby”-ul ei, dar nașterea acestei pasiuni mă câştiga. În ochii mei o împlinea, o feminiza. Compensa platitudinea pe alte planuri, potenţa un temperament debil, deși, cum am mai spus, tonusul vital scăzut nu mă mai deranja de mult. Dimpotrivă... Și apoi, Despina avea măreţia dărniciei... O subtilitate impresionantă a gestului de a dărui. O mare parte din obiectele achiziţionate îmi erau destinate. Îmi diversifica și completa garderoba într-un ritm ameţitor. La rându-i se făcea tot mai rafinată, ceea ce, evident, nu putea să-mi displacă. În timp ce eu găseam, ca să zic așa, debușeu pentru eleganţă – nu cel mai indicat e drept, printre funcţionari și muncitori, mediul mai adecvat rămânând ministerul –, Despina, cu excepţia ieșirilor pentru cumpărături, își etala podoabele între zidurile apartamentului. Într-un fel lucrul acesta mă impresiona, apreciam cochetăria văduvită de cadrul public necesar punerii în valoare, ca un omagiu personal. În fond, nu se drapa în mătăsuri și voaluri fluide pentru desfătarea ochilor mei? Râvna mereu mai calificată, atingând culmi, nu se consuma pentru a transfigura cadrul meu intim de

viaţă, pentru a-mi spiritualiza existenţa, prin forţa împrejurărilor abrutizantă?

M-a însoţit la mare pentru câteva zile. Fragment de concediu... Primisem o vedere cu salutări de la Niky și Viky și tot uitându-mă la imaginea convenţională m-a cuprins nostalgia. Și-a luat un geamantan de toalete. Când am ieșit pe plajă avea în coșul de papură câteva compleuri. În jurul nostru foiau trupuri bronzate, mii de oameni goi. Ciudată această descărcare de senzorial a corpurilor de bărbaţi și de femei îngrămădite unul lângă altul pe fâșia dintre faleză și mare. Cine le-o suge, le-o pulverizează? Soarele, aerul, dimensiunile, natura violentă? Nu mai par să fie fiinţe complexate de nuditate, dizarmonia convieţuiește perfect cu armonia în văzul general, nimeni nu mai ascunde nimic și asta fără niciun efort și fără să deranjeze. Frumuseţea și urâţenia îşi pierd din forţa de șoc, se apropie de o medie. A trebuit să insist să rămână în costum de baie. M-a pus puţin pe gânduri rezistenţa ei. Cred că am mai avut, prilejul să spun că nu suferă de o pudoare exagerată. De ce se opunea să-și scoată rochia în acea adevărată orgie de trupuri vidate de mister erotic? Nu avea niciun defect. Încă feciorelnică, alcătuită din linii pure, firesc ar fi fost să-i facă plăcere să se arate. Manifesta mai multă încredere în rochii, ţinea mai mult la ele decât la propria frumuseţe corporală? Stătea dreaptă în picioare, cu fusta lungă umflată de briză și pe buzele subţiri flutura dispreţul. Se mai distingea încă de ceilalţi, îşi mai păstra individualitatea în masa trupurilor lipsite de identitate. În sfârșit, a acceptat să se dezbrace, încruntată, ca și când renunţa nu la rochie ci la ea însăși. S-a întins pe cearşaf cu faţa în jos făcându-se una cu pământul.

Ne-am dat întâlnire cu prietenii la cină. Venind mai devreme, ne-am așezat la o masă și am trecut în revistă clientela. Câteva grupuri de străini, multe perechi trecute, îngrijit îmbrăcate, de o eleganţă desuetă dar de bun gust, cu pieliţa nearsă de soare – începutul vârstei a treia desigur, cu recomandaţia medicală expresă: „numai băi de aer” – și un cârd de tineri tuciurii îmbrăcaţi sumar, ieftin,

bând bere la halbă și făcând larmă. „Ce-or fi puștii ăștia?” se întreba Despina. Studenţi, presupuneam, proaspeţi absolvenţi la început de carieră. „N-au pic de intelectualitate, se plânse. Aceleași maiouri cu inscripţii stupide la fete și la băieţi. Papuci de cauciuc, uite, cu o singură baretă între degete. Crezi că n-au o fustă sau un pantalon ca lumea, o cămașă albă, o bluză? Nu, vin așa ca să sfideze. Și pentru că sunt lipsiţi de simţ estetic”. Le-am luat apărarea. Îmi plăceau trupurile atletice, culoarea de „piei roșii”, frăgezimea carnală. Tinereţea ţine loc de orice. De ce să se împopoţoneze? Cu ce ne deranjau maiourile colorate, blugii, espadrilele? Despina m-a contrazis vehement. „Ce vorbă e asta? Trupurile sunt trupuri iar civilizaţia, civilizaţie. Trupul bine făcut îţi dă dreptul să te despoi? Te duci la teatru în șort ca să-ţi arăţi picioarele?” „Dar umerii? Umerii cum și-i arată distinsele doamne?” am prins-o. „Umerii festonaţi cu dantele negre, Sergiu, decupaţi pe taftaua fină a rochiei. Vrei să mă necăjești. Pielea, părţi ale trupului pot fi arătate public numai în armonia veșmintelor. Frumosul simplu, animal, are o circulaţie restrânsă, nu o valoare publică. Dacă n-ai decât un maiou nu vii în restaurant, te plimbi pe faleză. Deși, te asigur, nesimţiţii au de toate. Ceea ce nu au e cultura, simţul respectului social”. Se aprinsese și deși am dat înapoi, ba chiar mi-am trădat simpatiile, n-am îmbunat-o. Niky și Viky ne-au găsit ciorovăindu-ne. Ambii s-au situat de partea Despinei. Toată seara n-am discutat decât asta. Erau cu toţii inepuizabili în argumente, dar sufletul dezbaterii rămânea Despina. După ce am băut un număr de pahare am revenit la opiniile iniţiale. Nu știu ce-mi venise, înainte de a ieși din hotel mă dichisisem pe îndelete cu reală plăcere. Luasem braţul Despinei și defilasem prin staţiune cu voalurile ei pastelate ca un prinţ consort cu regina. Tinerii, fermecători în simplitatea lor, mă tulburaseră. Cred că am făcut-o fiartă. Nu mai știu ce am spus, Despina nu mi-a reproșat nimic dar s-a răzbunat. Dimineaţa și-a făcut bagajul și, fără un cuvânt, a trebuit să părăsim marea.

(Sunt în măsură să reproduc ceea ce a spus Sergiu. Deși m-am aflat pe poziţii opuse, ideea lui mi s-a părut interesantă și am consemnat-o. Când bea, Sergiu devine inteligent, original, chiar dacă eronat. În toate perioadele vieţii, oricât de diferit ar fi fost de la una la alta, alcoolul i-l reda lui însuși. Iată lunga și cam deliranta tiradă a lui Sergiu de care scrie că a uitat și care a indispus-o neobișnuit de mult pe Despina.

„Îmi vorbiţi de importanţa veșmintelor? Sunteţi departe de a mă convinge cu bietele voastre argumente. Restaurant, faleză... Copilării! Vreţi să știţi adevărul? înseși organizările sociale au putut fi întemeiate, s-au multiplicat, diversificat și sublimat datorită acestui factor, pe cât de neînsemnat și meschin în aparenţă, pe atât de suveran și copleșitor. Ce sunt veșmintele? Doamne, dumnezeule! Aflaţi că fără ele, societatea, cu milioanele ei de nuclee, mecanisme și funcţii, cu puzderia de convenţii sedimentate și legiferate, cu manifestările curente, precipitate, ca și cu solemnităţi, festivităţi, ei bine, fără ele societatea s-ar transforma într-o bufonerie de un primitivism, un grotesc și o obscenitate inimaginabile. Fără veșminte nu ar putea exista nici cetatea, nici contractul social, așa cum îl știm, încâlcit, formal, ipocrit și așa mai departe. Imaginaţi-vă viaţa unei familii lipsite de veșminte! Sau strada, piaţa, fabrica, teatrul, școala, academia, marșurile, parazite. Dar vă întreb? Lumea ar fi ajuns până la aceste instituţii? Nici gând, nici gând! Fără hlamide cum s-ar fi deosebit regii de supușii lor? Cum și-ar fi putut păstra atributele o regină obeză sau dimpotrivă, descărnată, drapată în propriile-i piei flasce? Cine ar fi condus lumea? Tinerii, cu vigoarea lor trupească impertinentă, cum ziceţi voi, în numele forţei, frumuseţii și armoniei fizice! Trupurile urâte ar fi fost aruncate la gunoi sau trimise la munci umilitoare. Priviţi o adunare! – oameni gravi, severi, marţiali, distinși, originali. Luaţi-le tuturor veșmintele și priviţi din nou panorama. Ce va fi? Ha, ha! Imaginaţi-vă, imaginaţi-vă, faceţi un efort! în afară de cadrul strict intim (erotic, sentimental) cum ar putea

exista sublimul? Ca moment social, cultural? Beatrice, Julieta, Ofelia. Ha, ha, ha! Vedeţi scenele? Drama însăşi şi-ar pierde sensul. Patetism cu fundul gol, duioşie cu un burdihan de 50 de kile, oratorie cu un tors scheletic? Oamenii, dragii mei, aşa cum sunt de la natură şi-ar pierde 99% din atributele însuşite în societate. Ce legătură are aparenţa confecţionată corespunzător funcţiei sociale la croitor, cizmar şi lenjereasă cu făptura nudă a omului? Niciuna, niciuna, totul este un simulacru. Hainele dau prestanţă miniştrilor, generalilor, doamnelor din înalta societate, vedetelor, marilor şi micilor şefi. Câte alcătuiri jalnice, câte defecte dezgustătoare ascund hainele! Şi mai mult, le înlocuiesc cu măreţie! Omul este acoperit de veşminte integral. Îi mai rămân mâinile (uneori şi le înmănuşează) şi chipul (ascuns în parte sub pălării). Deci colaborează, domină sau subordonează, se respectă sau se dispreţuiesc reciproc nu oamenii ci hainele. Aţi înţeles? Hainele între ele: «respectele mele», «am onoarea», «cu toată stima şi consideraţia». Veşmintele diversifică straturi şi ranguri. În interiorul straturilor devin uniforme – ceea ce simplifică raporturile sociale. Când uniformele tratează între ele, treburile se uşurează. Apare apoi supunerea – baza bunei funcţionări a mecanismului. Fără haine ierarhiile s-ar risipi, supunerile mecanice şi-ar pierde suportul. Dar câte gesturi ar trebui suprimate! – îmbrăţişarea fiului, binecuvântarea dată de preot, înclinarea în faţa doamnelor, înălţarea steagurilor, oferirea braţului, decorarea, dansul în localuri publice, horele, sârbele. Toate săvârşite de oameni goi. Ha, ce oroare! Poate singura formă a civilizaţiei ar rămâne spitalul. Şi artele plastice. Poezia ar cădea în ridicol, tragedia s-ar rezuma la torturi carnale. În public s-ar lăfăi vârsta de aur. Ha, ha, vârsta de aur, doamnelor şi domnilor. Vă convine sau nu? înţelegi, scumpa mea? Celelalte vârste s-ar refugia în unghere, s-ar reîntoarce în păduri şi grote. Am rămâne fără savanţi şi filosofi, ha, ha, fără moralişti, procurori, fără instanţe de judecată. Bunicii ar fi aşezaţi în coşciuge din viaţă. Iar dacă nu ar exista tinerii, puternici, virili şi

neobrăzaţi cum ziceţi voi, lumea s-ar transforma, cu încetul, într-o grădiniţă de copii. Lipsită de complexul pudorii, nevinovată și pură, și-ar purta goliciunea ca în paradisul biblic. Nu v-ar place să trăiţi așa? îngerași îmbătrâniţi? Mă gândesc, ceva din toate acestea trebuie să fi intuit «hippy». Ei au uitat însă că sunt tineri și că trebuie să-și cultive virtutea naturală. S-au luat după scumpa mea Despina. Ignorându-se reciproc și autodispreţuindu-se, s-au cufundat în mocirlă. Poate ne-au demonstrat că, încă de la prima generaţie, renunţarea la veșminte ne reîntoarce pe toţi, pe absolut toţi în primitivitate. Oameni tineri ca aceștia simt plăcerea de a-și arăta fiinţa naturală. Dar dorinţa lor firească este zădărnicită, dacă nu înăbușită, de irezistibila atracţie a veșmintelor frumoase. Cine a urzit-o, scumpa mea? Ei? Nuuu! De-alde noi. Tânărul suferă când nu-și poate pune o haină de preţ pentru că judecata sa a fost pervertită și a ajuns să creadă orbește că frumosul, virtutea chiar, stau în haină. Cu o sinistră jubilaţie bătrânii îl fac pe tânăr să se oftice că nu-și poate înfășură trupul în stofe bine croite și, invidioși, îl împiedică să-și expună splendoarea. Egoiști, plini de ură, impun domnia tiranică a hainei și, cu resursele de care dispun, nu sunt departe de a câştiga în competiţia cu trupurile tinere, de-adevărat frumoase. Iată cum cei ce în mod firesc ar ajunge la lada de gunoi îşi adjudecă victoria manevrând teribila armă a veșmintelor – cea care falsifică natura, cea ridicată de noi în slăvi, de tine, scumpa mea, de tine")

Odăile, șifonierele, scrinurile se umpleau. Anii veneau și se retrăgeau cu mareea lor îmbelșugată, depozitând noi și noi bunuri pământești. Pe măsură ce, pe de o parte, se îngreuna prin tensiunea socială neslăbită, viaţa se ușura datorită lor. Resursele de adaptare ale fiinţei noastre sunt inepuizabile în toate direcţiile. O plăcere mereu egală cu sine se demonetizează, esenţial este să o împrospătezi, să o rafinezi. Învăţasem bine să conjug acum verbul „a alege". Dacă haremul a fost cea mai subtil perversă instituţie a Orientului, pentru mine funcţia aceasta o îndeplinea garderoba. Singura sferă a vieţii unde

puteam să aleg după pofta inimii, nu în virtutea vreunui criteriu impus, ci al capriciului. Aici nu mai operau constrângeri, îngrădiri. Puteam hotărî să mă îmbrac iarna în alb și vara în negru. Haremul meu! Astăzi te aleg pe tine, îmi placi tu, voi celelalte plecaţi. Îmi însușisem instinctul estetic sau îl avusesem de totdeauna, nu știam! El îmi dicta discret preferinţele. Nu, aici nu-și băga nimeni nasul, nici măcar Despina. Avea încredere în capriciul meu, în concordanţa lui cu legile sociale ale frumosului. Iar acestea sunt atât de elastice, de subiective încât nu-mi creau nicio dificultate. Despina se îmbrăca în concordanţă cu tipul feminin în care bănuia că se încadrează. Instinctul nu o înșela. Obrazul famelic, ochii încercănaţi, paloarea buzelor cereau cu necesitate un gen de rochii. Trupul heruvimic, dacă se poate spune așa – nu zic angelic pentru că zugravii de biserici i-au conceput pe îngeri rotofei – în sensul că neîmpovărat de carne, fără forme ostentative, nici măcar pronunţate, se complăcea într-un anumit înveliș.

Spre deosebire de mine, Despina nu se îmbăta de libertatea alegerii, cum am botezat această stare de spirit. De altfel, posibilitatea „alegerii” se diminua la ea de la sine prin aceea că, deși foarte numeroase, toaletele arătau cam la fel. Tonuri șterse, încărcate de tristeţe ca toamnele decolorate, lipsite de sânge și de lumină. Satisfacţia ei părea să fie alta – aceea de a-mi înlesni mie libertatea alegerii. Patrona opţiunile mele cu grijă, de la distanţă, supraveghind discret realizarea diversităţii. Trăia bucuria ascunsă a chelăresei, a păzitorului de tezaur, a paznicului de comori. Îi era suficient să știe că tot ce se vedea poartă amprenta voinţei proprii, chiar dacă estompate. Reprezenta opera vieţii ei, expresia modului straniu de a-și înţelege împlinite personalitatea, destinul. Singura bucurie reală consta în a simţi mereu în căușul palmei strânse cheia – una simbolică, morală, o idee reprezentativă pentru rostul ei pe acest pământ.

Fără să-mi definesc precis gândul știam de pe atunci că ceea ce ne lega pe noi cu adevărat, și foarte trainic, era

această micuţă comoară adunată cu sudoarea frunţii. Dar nu mă deranja. Dimpotrivă, găseam firesc. Ca în acele fotografii de familie unde părinţii pozează cu câte o mână rezemată pe creștetul copilului. Lucrurile ne uneau, ne constituiau într-un nucleu aparent inextricabil. Alcătuiam o uniune de proprietari, solidaritatea noastră se făurise pe parcursul procesului istoric de acumulare, în lupta comună pentru fundamentarea, apărarea și afirmarea titlului. Cele mai puternice și îndelungate legături umane nu sunt determinate de unitatea intereselor? Cine-i organizează și îi animă pe burghezi să se sprijine în consolidarea poziţiei dobândite, să se opună automat și „in corpore” primejdiilor, să nu se lase dezbinaţi, învrăjbiţi, divizaţi? Nimic altceva decât forţa atotputernică a unităţii de interese. Și noi ne simţeam la fel priponiţi unul de altul. Aceasta era opera ei. Ea știuse, ea înţelesese – nu eu! Cât de mare este puterea lucrurilor de a suda un cuplu mic-burghez ca al nostru. Nu greșise nici cu un milimetru. Privindu-ne putea fi mândră, eram în întregime creaţia ei.

(Nu e, nu e așa, Sergiu, sau cel puţin nu e sută la sută așa. Ai fost un mediu potrivit, altfel Despinei nu i-ar fi reușit experienţa. Ai văzut cum e cu hipnoza. Mediul, mediul contează, mediul e totul. Meritul Despinei a fost flerul. Te-a dibuit. Ţi-a dibuit receptivitatea, adică slăbiciunea. De bună seamă, prin tot ceea ce a făcut apoi și-a împlinit menirea. Căci a fost programată să trăiască așa. Prin ereditate sau educaţie, prin ambele, prin hazard, nu știu... Tu nu aveai această programare, dar prezentai slăbiciunea de mediu. Cum ai contractat-o? Am să fac apel la frânturi semnificative din evocările tale, din ceea ce mi-ai destăinuit atunci când te-ai hotărât să-mi furnizezi material pentru roman.

Îţi murise bunicul, cizmarul. Un bătrân de mult topit în resemnarea neputinţei de a mai munci, în suferinţa de a fi povară pentru familia voastră grea, numeroasă, în tristeţea unei rare bunătăţi sufletești sfâșiată de sărăcie. Mi-ai vorbit de acest bătrân ca de un sfânt. La marginea familiei, tăcea zile în șir pentru ca vocea slabă să nu aducă

un sunet de prisos acolo unde nu se rosteau decât cuvinte strict necesare, se dădea în lături din calea oricui, scăzând zi de zi pentru a ocupa cât mai puţin loc, reţinându-și respiraţia pentru a nu consuma aerul neîndestulător din odăiţele sufocante. Acest om ţi-a marcat întreaga copilărie. Ai crescut printre scaunele lui de liliputan, în mirosul de talpă, de clei, în sunetul sec al ciocanului bătând texturi, minunându-te de obiectul suplu, delicat, mirosind plăcut în raport cu lucrurile din care se înfiripase. Te-au fermecat blândeţea și smerenia bătrânului, mi-ai spus că n-ai auzit ieșind din gura lui o sudalmă, o ocară, ţi-a rămas în minte trupul mărunt și gârbovit pe scaunul de cizmărie, răbdarea de mucenic. Amintește-ţi, Sergiu, de moartea lui, moarte cuminte, de copil, umilă și tainică. De pe buzele sale nu se auzise un vaiet, un oftat, n-a dorit nimic și n-a cerut nimic de la nimeni. Doar spre sfârșit i-a șoptit mamei tale, fiica lui: „Mai uită-te la mine... Pentru luminare”. Mi-ai povestit cum, băiat mare în penultima clasă de liceu mi se pare, ai plâns ore în șir fără glas și fără suspine cu faţa scăldată de lacrimi, lipită de geam ca să nu te vadă nimeni, dar nu te-ai dus la înmormântare pentru că trebuia să treci pe strada principală în urma dricului săracilor, în micul și amărâtul cortegiu, și ţi-a fost rușine de lumea bună ieșită să se plimbe. Părinţii ţi-au înţeles spaima de a te arăta în mizerul convoi. Nu numai că nu ţi-au cerut să-i însoţești, că „n-au observat” șovăiala și încurcătura ta, dar ţi-au oferit, într-o mișcătoare complicitate, pretextul de a rămâne. Te-ai ascuns într-un loc dosnic implorându-l să te ierte, nu să te înţeleagă sau să te aprobe, să-ţi ierte păcatul cu care îţi împovăraseși conștiinţa. Ai urât cu toată violenţa sufletului tânăr rănit sărăcia cu umilinţa ei neomenească, dezgustătoare. Cu ce înfocare ai jurat să răzbuni memoria mortului venerat, să-ţi răscumperi vinovăţia, ultragiul iubirii! Mi-ai spus cum luni de zile n-ai mai trecut pe strada burtăverzimii, unde sărăcia era arătată cu degetul și dispreţuită în gura mare. Cum ai jurat să-i sfidezi într-o zi pe cei ce te împiedicaseră să-ţi petreci pe ultimul drum sfântul copilăriei. Amintește-ţi, mi-

ai mărturisit că întâmplarea ţi-a sădit în minte groaza de calicie, mai ales de hula pe care o atrage. Aversiunea ţi se îndrepta, crede-mă, nu împotriva bogaţilor, ci a prăpădiţilor din lumea ta, vreau să spun a condiţiei lor. Da! Izvorul vexaţiunii îl vedeai sălăşluind în sărăcie, nu în infatuarea neîndurătoare a avuţilor.

Mi-ai mai servit, în altă ordine de idei, dar cred că integrându-se în aceeași experienţă de viaţă, o istorioară hazlie. Terminaseși școala și „totul îţi era îngăduit". Intrai în viaţă cu pieptul umflat să plesnească, adulmecând depărtările, înălţimile. Te așteptau anii de universitate. În acest context s-a înfiripat idila cu o curtezană de lux seducătoare și capricioasă. Am reţinut cu câtă aroganţă, însă infantilă, te-ai prezentat, după scurta acomodare de rigoare, în apartamentul nevisatei capturi. Îmi imaginez, fuseseși luat prin surprindere, aveai complexe, trebuia să parezi. Făceai risipă de fantezie, de maliţie. Compensai prin spirit deficitul de la alte capitole. Nu am în vedere fizicul. Am observat că te nedreptăţește lăsând impresia că în tinereţe ai fost o aschimodie și la maturitate te-ai făcut un plăvan bondoc și chel. Ţi-am văzut fotografiile din epoca la care mă refer. Deși de statură mijlocie, subţirel, respirai un aer cuceritor. Priviri inspirate și galeșe, lumina frunţii frumos desenată, gură senzuală, nasul drept cu nări nervoase, singurele ce trădau un clocot interior, o energie ascunsă. Bidiviu ţinut în buiestru. Nu, alegerea curtezanei nu fusese atât de nemotivată cum susţineai, nu-și risipea ea graţiile la întâmplare, mai ales că de la tine nu avea nimic de câştigat. Să nu divaghez, deși subiectul mă pasionează, mi-am propus să conturez o ipoteză. Te-ai dus în seara aceea de vară fără să te ferești de priviri indiscrete cum știai că ar fi fost de „bon ton", dimpotrivă, oferindu-te ostentativ atenţiei. În intimitatea budoarului tinereţea ta și-a pierdut handicapul. Interiorul amplifică statura, nu o erodează ca „plein-air"-ul. În plus, curtezana era o mignonă, oricum aveai ascendent. Complexul, dacă l-ai avut – și nu mă îndoiesc –, se explică prin alte date, esenţial e că în pofida „potrivniciilor" ai făcut faţă cu

succes. Verva, ironia alintătoare, talentul înnăscut – deși ai să contești – te-au plasat pe picior de egalitate. A uitat și ea ce vârstă ai, sau n-a uitat, poate asta o incita. Purtai o bluză albă de bumbac împletită de surorile tale – ceva la modă, scampolo se spunea pe atunci – și un pantalon ușor. La un moment dat femeia a zărit încălţările bine văcsuite pe cuvertura de culoarea untului topit. „Fă-te comod, scoate-ţi pantofii". „A, nu mă deranjează" ai replicat. Ţi s-a părut că a renunţat la idee dar peste un minut a revenit. „De ce nu-ţi scoţi pantofii?" „Nu e nevoie" ai asigurat-o atotștiutor. Ai făcut totul ca să-i distragi atenţia dar pesemne că încălţările o obsedau. „De ce nu vrei? Scoate-i! Te rog". Evident, ar fi fost timpul să cedezi, la asemenea rugăminţi nu rămâi indiferent dacă nu ești prost-crescut. A *început hârjoana. „Nuuu". „Ba daaa". „Ba nuuu". „Ba daaa". Se contura riscul de a te descălţa ea. Te-ai făcut rigid și ai declarat ritos: „Nu-i scot". Ceva prea îndărătnic și poruncitor. S-a ridicat în cot și a întrebat „De ce", dar sec și cu accent pe ultima silabă. „Ţi-e frică să nu-ţi murdăresc cuvertura?" te-ai eschivat. „Poate, dar nu asta. Spune-mi de ce nu-i scoţi". „Așa, nu vreau eu". Ai vorbit suveran și definitiv. Privirile ei s-au înăsprit. „Atunci dă-te jos din pat. Revii dacă îţi scoţi pantofii". Ai sărit ca ars. Te-ai înfipt în picioare. Cuvintele te-au lovit, de bună seamă, au spart în ţăndări orgoliul fragil. „Poftim, m-am conformat. Prefer să nu revin, prefer să renunţ. Mie nu mi se poruncește". Vorbeai ca un gentleman ofensat de o amantă obscură tăinuită pe bani proprii prin mansarde. „N-ai decât, ţi-a întors spatele la fel de ofensată. La revedere și n-am cuvinte". Din dogoarea intimă nu mai rămăsese nimic, tot ce se construise prin concentrare, cu vocaţie, atingând starea de graţie proprie marilor amorezi, se năruise. Stângaci, năpădit de o rușine disperată, cu rădăcina părului umezită de sudoare ai strigat dispreţuitor: „Ai să regreţi. Bună ziua". Dar înainte de a pleca ai mai aruncat o privire spre făptura întinsă pe cuvertura gălbuie și ai realizat ce pierzi. Rămânea în urmă un trup generos, încărcat de promisiuni și ispite, cu*

rotunjimi și curbe ademenitoare, cu albul strălucitor al pielii dezvelite. Degetele îţi frigeau încă. Cu ochii lărgiţi de copil gata să izbucnească în plâns pentru că i s-a luat bucata de tort, când, fără să vrea, a fost neghiob, ai făcut stânga împrejur și ai ieșit. Te apăraseși cum putuseși de ridicol, de o mie de ori mai rău decât renunţarea, decât șansa pierdută, decât desproprietărirea bruscă a ceea ce încă nu apucaseși să posezi. Sărmane Sergiu, nu te descălţaseși la rugămintea dulce, apoi violentă, fiindcă aveai ciorapii rupţi. Mi-ai povestit întâmplarea printre hohote de râs, aruncând asupra faptelor lumina bufoneriei, asumându-ţi când rolul șmecherului dezumflat, când pe acela de prostănac arţăgos. Dar eu știu că te-a costat experienţa, a lăsat o cicatrice, ţi-a adâncit oroarea de calicie. iartă-mă că mă folosesc acum, într-un mod grobian poate, de o indiscreţie a Despinei. A spus odată râzând și alintându-te, iar tu nu te-ai formalizat, ba chiar ai participat la scurta ilaritate generală, că ai vreo două sute de perechi de ciorapi. Rădăcina obsesiilor se formează în spiritul nostru la vârste fragede și ele rămân în noi chiar dacă nu suntem conștienţi.

Nostimul incident are și un epilog. Contrar așteptărilor, femeii i-a plăcut ambiţia, văzând pesemne în ea un semn de nobilă independenţă, de personalitate masculină devreme formată. Te-a căutat și la refuzul ferm de a o mai vizita ţi-a dat întâlniri în oraș, pe aleile dosnice ale parcului. Te-ai dus din plictiseală, spuneai tu, pentru că intervenise o ruptură temporară cu legătura de inimă. Îţi plăcea, dar nu te aprindea, nu-ţi provoca niciun sentiment, altul era genul tău și altul felul de a iubi. De bună seamă și al ei, dar asta n-o împiedica să accepte jocul. Pentru că, așa cum mi-ai povestit, un joc a fost, un joc de păpuși. Te-ai întrebat mereu ce o fi însemnat pentru tânăra femeie amorul vostru scurt și frugal. Nu avea decât doi sau trei ani mai mult, vă despărţea însă experienţa ei bogată. Ai încercat să faci puţină psihologie pe marginea cazului, cu detașarea dată de timp și de neimplicare sentimentală. Ce o anima pe ea? Regretul tardiv pentru inocenţa pierdută,

nevoia de a retrăi adolescenţa curmată prematur? Atracţia pedanteriei intelectuale, deşi cunoştea şi cercul intelectual? Orgoliul şi dezinteresul tău? Sentiment nu crezi că a fost, deşi după mine nu e exclus. Nu mi se pare deplasat să presupun că în inima ei încolţise un fir de iubire. În sfârşit, te pregăteai de plecare şi la ultima întâlnire a scos din poşetă un teanc de bancnote. „Ai să te superi dacă te rog ceva? ţi-a spus cu aerul cel mai prozaic. Pleci la Bucureşti, vrei să-mi cumperi nişte lucruri?" Ai ezitat, perspectiva corvezii unui comision nu-ţi surâdea. „Dar când? ai bâiguit. Nu mă pricep la lucruri femeieşti. Şi prin cine să le trimit? Cine ştie când mă întorc, la iarnă, poate niciodată". „Nu e nimic, nu e nimic, vedem noi, găsim o cale. Te rog. Nu mă refuza". Ştia să persevereze. Ai început să cedezi. „Şi ce să cumpăr? Ai scris pe hârtie?" „Ce vrei tu". Nu înţelegeai. „Cum ce vreau eu? Vorbeşte serios!" „Foarte serios. Ce vrei tu. Ţin mult să fie ce vrei tu". „Dar nu ştiu... Ţi-am spus... Zău, mă încarci cu... credeam că ai nevoie de ceva anume... Crede-mă, nu..." Ţi-a pecetluit gura şi ţi-a strecurat pachetul în buzunar. Ţi-a fulgerat prin minte că nu vrea să-i cumperi nimic, că pur şi simplu îţi oferă banii. Ai vrut să-i scoţi dar ţi-a prins mâinile. Nu ştii de ce te-ai jenat să dai glas gândului. „Şi dacă n-am cum să-ţi trimit?" „Nu e nimic". „Cum nu e nimic?" „Aşa". „Şi dacă nu cumpăr... dacă îţi cheltuiesc banii?" Ţi-a pus din nou palma pe gură. „Nu e nimic. Faci cum vrei tu. Dacă ai nevoie... Lasă, ai să mi-i dai altă dată". „Când?" „Indiferent! Nu e nicio grabă". „Dar poate eu..." „Ştiu, ştiu. Ai să mi-i dai tu. Te rog, te rog mult de tot".

Cu trecerea anilor ţi-ai adus tot mai rar aminte de această scenă. Ca şi de ciudata femeie care a ştiut să-ţi amorţească orgoliul. Pe jumătate serios, pe jumătate în glumă, jucându-se, învăluind totul în pânze de păianjen, în cuvinte vagi, în sensuri nebuloase. Ai fi putut s-o forţezi să-şi ia banii înapoi, căci îţi frigeau buzunarele şi inima rămânea îndoită şi ruşinea sta să bufnească. Te-ai strecurat printre prăpăstiile din tine prefăcându-te că nu

le vezi și criza n-a izbucnit. Îţi potoleai neliniștea cu gândul că totuși ai să cumperi lucrurile cerute. Îţi înșelai conștiinţa cu hotărârea de a nu te atinge de bani, de a-i trimite înapoi cum i-ai primit. Acest ultim gând îţi producea o anumită satisfacţie. Gestul te va reabilita în ochii amândurora. Ţi-ai luat rămas bun cu mai multă căldură. Deși te stânjenise, actul te mișca. Vedeai în el grijă camaraderească, afecţiune frustă, fără nimic melodramatic, ceva de soră băieţoasă, intrepidă. Evident, n-ai cumpărat nimic. Cât de lacomă de bani era Capitala! Nici nu știi ce te-ai fi făcut fără pachetul de bancnote. Umplând găurile cu această sumă, ai uitat de tânăra curtezană, de datorie. N-ai mai văzut-o niciodată. N-a mai dat niciun semn de viaţă, n-ai mai auzit de numele ei, n-ai mai căutat-o. Doar când ai ridicat de la ghișeu primul tău salariu de asistent, privind în palma deschisă, ai văzut banii fetei. Imaginea împinsă în obscuritate a ieșit la iveală, și-a reclamat drepturile. Banii îţi ardeau ca și atunci buzunarele, toţi, absolut toţi aparţineau fantomei din trecut, mica ei depunere în neant în numele câtorva seri de dragoste adolescentină, de un erotism, spuneai, virginal. Ai căzut pradă simţământului, mult timp amânat, al vinovăţiei. Tot ce ai obţinut pe banii aceia a avut gust de leșie, gustul lașităţii, al mizeriei morale. Dar viaţa cu miile de degete alinătoare, cu leacuri infailibile a vindecat arsura, peste fetida amărăciune a așternut uitarea. Întotdeauna mai rămâne însă un tăciune nestins în cenușa existenţei supuse compromisurilor morale.)

Ceea ce nu reușeam să observ, beneficiind din plin de confort, era autoritatea lucrurilor asupra noastră. Cu cât dobândeam mai multe, cu atât dependenţa de ele se făcea mai mare. Îmi impuneau sentimentul datoriei. He, he, îmi spuneau, nu te culca pe o ureche, băiete! Ai început o treabă, du-o la capăt. Ce însemna asta? Oricât ar fi de multe, bunurile materiale au finitudine, suferă de perisabilitate, natura și întrebuinţarea le uzează, schimbarea opticii le face caduce. Se cer înlocuite necontenit, reînnoite și în cantitate și în calitate cel puţin

la cota anterioară, dar spiritul acumulării nu se mulţumeşte cu atât, impune spirala. Obiectele au vanitate, vor să fie mai bune, mai nobile, mai sofisticate ca predecesoarele. Orice contrazicere comportă riscuri. Lucrurile înşelate în aşteptările lor, jignite, coborâte sub rangul statuat, se răzbună. Exală aerul decadenţei, declinului, declasării. Poţi să trăieşti în acest aer viciat, demoralizant? Trăieşti, dar cu senzaţia înfrângerii. Nici „reproducerea simplă" nu e benefică. Apare gustul stagnării, împotmolirii, ratării. Nu mulţi se pot resemna. S-ar fi putut resemna Despina? Şi dacă ei îi era cu neputinţă, eu cum aş fi reuşit? Iată cum se înlănţuiesc faptele. Obiectele, până la cel mai neînsemnat, mă priveau cu un ochi scrutător. Mă cântăreau, îmi examinau în fiecare dimineaţă forma, puterea de luptă. Ai o răspundere, îmi spuneau. Nu uita nicio clipă. Fruntea sus, muşchii încordaţi, spatele tare! Să nu-ţi pierzi suflul, nu eşti de capul tău! Ne-ai trezit dintr-un somn, ne-ai scos de pe unde ne aciuisem, ne-ai adunat să-ţi împodobim existenţa, o existenţă nu mai puţin efemeră ca a noastră. Aşa este? Atunci ţine-te de treabă, zbate-te, du-ţi crucea cu râvnă şi voioşie! N-ai voie să scobori un milimetru. Urcă, urcă mereu! Şi mai adu, mai adu să ne înmulţim, să ne înălţăm heraldica! Vei fi mai mulţumit de tine şi de soarta ta! Aşa îmi vorbeau lucrurile. Îmi înfigeam capul între umeri şi porneam hotărât să mai străbat o postaţă, să mai urc un versant, să mă ţin tare, să nu înmoi pasul, să nu gâfâi, să nu las să mi-o ia cineva înainte, să nu intre altul pe locul meu. Iată suportul de voinţă, stimulul moral, patronul rezistenţei şi înverşunării! Pur şi simplu lucrurile mă exploatau. Mă puneau să mă spetesc şi îmi luau tot. Nu mă alegeam cu nimic, mie nu-mi rămânea nimic. Mă vândusem, le eram sclav, neîndurătoare, nu mă lăsau nici să-mi trag sufletul. Oricât le-aş fi implorat nu se înduioşau, de tras chiulul nici vorbă. Cu vigilenţa şi intransigenţa lor nu e de glumit. Ai încheiat pactul? Respectă-l! Nu se acceptă nicio derogare. Poate cel mult spitalul, cu condiţia să fie repede părăsit. Şi bineînţeles, sucombarea. Atunci se

domolesc, îşi pierd aroganţa și înverșunarea. Odată cu tine se duce și spiritul lor sadic, potolite, modeste, autodepreciindu-se, intră în penumbră.

Dar nu numai linia mare a vieţii mi-o dirijau, se amestecau și în conduita civică, îmi stabileau atitudinea în diferite împrejurări, îmi impuneau gestul, vorbele, mă dominau până în cele mai mici amănunte. Dacă aș fi avut chef să fug pe stradă de pildă, pantofii m-ar fi chemat la ordine. Hei, unde te trezești? Pe câmp, pe maidan? Ce să-i faci, te conformezi. Îţi temperezi exuberanţa. Încearcă să te așezi pe bancă în parc lângă un precupeţ, alături de un pensionar ponosit sau de o femeie de la salubritate. Haina, cămașa, cravata vor ţipa în gura mare. Ce ești nebun? Ţi-ai pierdut simţul demnităţii? Lumea e guvernată de reguli, are rosturile ei, nu e o harababură cum pari să-ţi închipui. Dacă vrei să te așezi acolo dispensează-te de noi. Fă-ţi rost de travesti! Din când în când Despina mă ruga să o duc la Operă – principala ei slăbiciune în materie de artă. În antract ar fi vrut să bea o oranjadă și chiar ne îndreptam spre bufet, dar, în apropierea micului grup ce aștepta, lucrurile de pe noi se răzvrăteau. Matroane în rochii ţipătoare de material plastic, fetișcane în pantaloni de pânză subţire. Veșmintele ref uzau orice participare, trăgeau în sens invers. Ne-am dus la Operetă. N-am mai repetat experienţa. La Estradă, la fel. împrejur sportivi în treninguri cu saci de echipament la picioare. Unde m-ai adus? ţipa pantalonul. Mă sufoc, vomit, ieși fără întârziere, nu mai stau o clipă. Până și ciorapii se arătau indignaţi. Pe aproape mirosea a picioare nespălate și șosetele scurte ale – ce-or fi fost ăștia? portari de bloc, îngrijitori de cimitire? strepezeau dinţii. Asaltaţi de protestele lucrurilor îngreţoșate – ne transmiteau prin piele –, în pauză am plecat. Cu o impecabilă pălărie de fetru bleumarin pe cap nu râzi în hohote, cu mănuși Napa în mâini nu faci gesturi deplasate cunoștinţei de pe celălalt trotuar, nu intri îmbrăcat cu raglan bej de cămilă în vespasiană. Ce faci când treci prin stări de spirit în contradicţie cu vestimentaţia? Le înăbuși, bineînţeles. Înveţi să te

cenzurezi. Lucrurile îţi dictează până unde poţi să te exteriorizezi, cât poţi fi tu însuţi. Ești cum vor ele, la nivelul pretenţiei lor, joci cum ţi se cântă. E dificil, dureros, agasant? Dacă dominaţia s-ar instaura dintr-odată, poate, dar ea urmează un proces lent, sinuos, insesizabil. Intervine adaptarea. Această lege de fier face vietăţile pământului să-și modifice organismul, să capete mereu alte forme și culori – chiar și de la un minut la altul ca în cazul cameleonului –, cum nu i-ar facilita omului putinţa de a satisface pretenţiile și dorinţele lucrurilor cu care de bunăvoie se înconjoară? Mă supuneam fără să crâcnesc și fără să sufăr, mă confundam cu voinţa idolului, eram cel cerut. Cu excepţia clipei de seară când „mă lepădam". Nu-mi puneam întrebarea de ce așteptam cu atâta ardoare să mă dezbrac la niciun minut după ce deschideam ușa. De ce mă așezam în capul mesei prezidând soarelele noastre prelungite în pantaloni scurţi, cu picioarele goale în papuci, îmbrăcat în maiouri ieftine și decolorate. De ce iubeam cercul intim unde, eliberat de povara și tirania lucrurilor, puteam să râd și să strig în voie, să adopt poziţia cea mai convenabilă, oricât de neconvenţională, să mănânc și să beau pe săturate, să încalc toate restricţiile și constrângerile zilei? Nimeni nu mi-a sugerat această întrebare, nimeni nu a găsit vreodată nefirească „ieșirea din piele", mania de a mă debarasa de însemnele sociale de cum pășeam pragul casei. Devenise unica împrejurare când nu trăiam prin haine și aceasta mă făcea să cred, timp de două-trei ceasuri, că în casa mea, în mijlocul alor mei, exist prin mine însumi, sunt stăpân. Rămâneam mare și puternic fără ajutorul hainelor. Nu numai că mă sustrăgeam ordinului lor, că le scăpăm din mână, că îmi făceam de cap, sfidându-le, dar primind ce mi se cuvenea zdrenţuros cum eram, mi se părea că sunt liber și că le domin.

(Te-ai îndrăgostit, până la patimă vinovată, de lucruri. Tu numești asta instinct artistic modern, „hobby" de colecţionar, elevaţie estetică ambientală și așa mai departe, îţi acoperi goliciunea cu o foaie de viţă, dragul

meu. Ai trecut printr-o boală, un pojar urât, o perversiune morală. Știi de ce ai ajuns să iubești lucruri, Sergiu Harnagea? Am să-ţi spun: pentru că nu mai iubeai oameni! Și bietul izvor de afectivitate din fiinţa ta nu se lăsa astupat de tot, mai susura, mai arunca stropi, mai încălzea mâinile aproape pietrificate transmiţându-le fervoarea mângâierii. Consumai strâmb aceste resturi de căldură, stropii de iubire azvârliţi dinăuntru fără știrea și voia ta, lipindu-ţi palmele de lemnul lucios dar inert al mesei scumpe, odihnindu-ţi privirile posesive pe obiecte, alterându-ţi imaginaţia cu himera supunerii lor tandre și pătimaşe. Te voiai adulat și de poporul neînsufleţit al bunurilor. Deoarece în ele îţi investeai resursele vitale numai ele mai puteau să te răsplătească. Avarul nu este prin excelenţă zgârcitul, ci posedatul propriei agoniseli, robul valorilor moarte, bolnavul devorat de o iubire morbidă, falsă. Ţi-ai închinat viaţa lucrurilor și apoi ai început să te închini lor. Dar spunând că te-ai îndrăgostit de o masă pentru că sentimentele nu ţi se mai îndreptau spre om, n-am emis cine știe ce înţelepciune. Nu, lucrurile însele nu puteau fi câştigate, în condiţia ta, decât supunând oamenii, iar această supunere reclama răceală, distanţă. Ele îţi sorbeau deci, îţi sugeau toată vlaga inimii. De ce ai devenit împătimat al lucrurilor, Sergiu Harnagea? Cunosc două feluri de a fi al celor ce nu au sau nu au avut: de a distruge, pentru a nu se mai bucura nimeni, și de a-și apropia cu lăcomie și gelozie bolnavă ceea ce li s-a refuzat.)

XI

Obţinusem ceva cât de cât concludent de pe urma destul de dezordonatei și didacticei incursiuni în trecut? Dezordonate pentru că nu știam precis ce caut, nu urmam un fir călăuzitor, decât pe cel cronologic, mai la îndemână și mai facil, nu scormoneam în virtutea unui program. Didactic pentru că, oprit pe pragul câtorva etape – ele se impun de la sine în orice elementară biografie –, am reușit să sugerez unele idei, dar mult prea generale și schematice, impregnate de un determinism banal. Unde e

totuşi viaţa? m-am întrebat după ce am parcurs itinerariul-tip, bun pentru sute de mii de persoane cu o viaţă similară în linii esenţiale. Intrarea într-un nou domeniu de activitate, adaptarea, cu diferite examene pierdute sau câştigate, neîncetatele acumulări, promovarea treaptă cu treaptă pe scara ierarhică, consolidarea, succesul, obişnuinţa etc. Schemă general valabilă, fişă, formular menit să sistematizeze expunerea antecedentelor. Nu mi-am recunoscut viaţa în acest formular, după ce am introdus datele mele personale. Nu mi-am recunoscut-o e impropriu spus, n-am putut-o reconstitui, iată cuvântul. Am pornit în scurta aventură de la nevoia de a explica ciudatele schimbări menţionate la început. Dar m-am afundat într-o factologic sumară şi nesemnificativă – cât de puţine şi de anoste lucruri am reţinut dintr-o sumedenie de ani trăiţi gâfâind, cu senzaţia de densitate, de aglomerare, de cavalcadă! –, am comentat, am generalizat, am teoretizat, pentru ca la sfârşit să constat uluitoarea neputinţă de a contura profilul cât de cât plauzibil al celei mai mari părţi a vieţii. Cum aşa? Ce este viaţa? Dună de nisip care absoarbe rapid şi fără urme uriaşe cantităţi de precipitaţii de tot felul, în găurile căreia dispar vietăţi văzute doar o fracţiune de secundă? Relief mişcător, cu munţi aplatizaţi peste noapte, cu falnice păduri îngropate în pământ sub nemărginite stepe? Cum reuşesc să se sedimenteze atât de distinct personalităţile trecutului în cartea de istorie? Cum trăiesc atât de palpitant, unitar şi substanţial personajele literare? Oare coerenţa vieţii umane este o invenţie scriitoricească? Pentru a încheia într-un tot inteligibil, simetric, articulaţiile existenţei omeneşti e nevoie de intervenţia demiurgică a mâinii de artist? Ca să umple golurile, să imagineze părţile lipsă, trăsăturile absente, să completeze, retuşeze, modeleze? Altfel viaţa rămâne indescifrabilă, sau se reduce la un schelet? Se pierd pe drum componente esenţiale, sunt devorate de timp, de spaţiu, de uitare? Există mari volume de aer în viaţa noastră, nori nestatornici, fantasmagorici?

Ar fi trebuit să iau operaţiunea de la început, să

urmăresc alte linii, să le ghicesc pe cele estompate, să le înlocuiesc cu puncte, să hașurez suprafeţele destrămate, topite. Dar atunci nu va fi fost literatură? Tocmai ceea ce i-am imputat lui Niky? Invenţie, subiectivitate, arbitrar, convenţie componistică? Am respectat autenticul dar, iată, adevărul nud nu ducea la nimic, se înfunda, se fărâmiţa, îmi aluneca printre degete. Nu se dovedea tot atât, ba poate mai convenţional decât compunerea? Ceea ce reușisem să evoc nu era o selecţie arbitrară a minţii mele, a memoriei, educaţiei și moralei? De ce m-am oprit la elementele relatate și nu la altele? Pe ce criterii am ales? Cum se face că dintr-un adevărat torent am putut scoate un pârâiaș anemic? Şi nu e vorba de cantitate. A transforma un fluviu în pârâu înseamnă a substitui o categorie alteia. Fluviul este impetuos, triumfător, masă, energie, forţă, forţă risipitoare, năprasnică. Pe când pârâiașul? Corespondentul timidităţii, debilităţii, existenţă precară, inobservabilă, aproape inutilă prin ea însăși, constituindu-se într-o valoare alături de alte sute și mii, depinzând de ele pentru a se împlini cât de cât, particulă anonimă, pierdută în torent. Deci rezultatul selecţiei făcute pe viu este, involuntar, de bună seamă, nu numai arbitrar, ci fals? Altfel de ce aș fi fost mai derutat la capătul micului bilanţ decât la început?

N-am mai luat operaţiunea de la capăt. M-ar fi împins în altă direcţie, tot unilateral, la fel de neconcludent. Partea erodată a vieţii, topită, volatilizată – asta nu mai știam să reconstitui. Fumul, aerul, nălucile, marile desene eterice de o secundă. Trebuia să renunţ la investigarea trecutului, a acestui trecut majoritar, dominant, după cum crezusem supraîncărcat, debordant, mustind de semnificaţii, de adevăruri vaste și emoţionante, cu valenţe umane spectaculoase. Și, mai presus de orice, în măsură să-mi lămurească începutul de criză, motivaţiile simptomelor debusolării. Găsisem acest trecut răvășit, golit, împuţinat. Bănuiam că există pe undeva fantome – trecutul nu e un joc de umbre? – dar rămâneau ascunse, și apoi nu în căutarea lor pornisem, nici n-aș fi știut să le

identific și să le interpretez. Dacă trecutul fugea de mine, se deghiza, se masca, mi se refuza, m-am văzut nevoit să mă adresez prezentului. El nu avea cum să-mi scape, răsufla întreg sub ochii mei, mă scăldam în el, pătrundea în mine, curgea prin sângele meu. îl vedeam, îl pipăiam, avea materialitate, iar unde nu, cu atât mai bine, descopeream în ce consta golul. Pe această cale voi reuși poate să înţeleg și trecutul, vreau să spun mecanismul de reducere a unei vieţi viguroase, bogate, tensionate, tonice, la o umbră sărăcăcioasă, schematizată. M-am hotărât să schimb direcţia de orientare, să abandonez drumul dinspre trecut spre prezent, și să pornesc din prezent către trecut, în acest fel se gândise și Niky, nici el nu știuse să aleagă la început. Pentru a evita alunecarea în generalitate, am luat decizia să fac radiografia unităţii calendaristice de bază a istoriei, deci și a mea, radiografia zilei de douăzeci și patru de ore, timpul în care pământul se învârtește o dată în jurul axei sale tăcând ca meridianul unde îmi duc existenţa naturală și socială să treacă succesiv prin faţa soarelui și a lunii, prin lumină și întuneric, sub cele două aurore, cufundându-mă în ritmul vital și stenic al muncii, în contemplaţia tihnei, ca și în apele tulburi ale somnului.

Visasem ceva. Sau visasem că visez. O senzaţie între decepţie și ușurare, între firava nemulţumire de a accepta situaţia și complexul de superioritate, adică vicleana plăcere de a mă fi descurcat, de a fi ieșit totuși cu bine dintr-o situaţie critică. În secunda următoare un gând ca un pește atârnând cu capul în jos, nemișcat, în apa transparentă înconjurătoare. Apoi altul și altul, toate nemișcate, într-o poziţie de odihnă sau de somn... îmi erau familiare aceste forme dar nu le puteam identifica, așteptam să miște, să sclipească, să-și arate linia și mai ales energia, dinamismul. Un soi de pândă reciprocă, de balans al răbdării, dar nimic nu înclina de o parte sau alta.

Dintr-odată, ca și când ar fi terminat aerul și plămânii i-ar fi dat de veste că sunt gata să plesnească, gândul a plonjat în sus, a ieșit la suprafaţă. În aceeași clipă a zbârnâit deșteptătorul. Ţipăt metalic, industrial, de o

brutalitate indecentă, aruncând droaie de ancore ruginite în oceanul luminos, discret, încărcat de dulcea pace geologică. Creierul, nervii, mușchii, măruntaiele, pielea, oasele au tresărit, s-au smuls, au început să huruie dezordonat, într-o panică tehnic supradimensionată. Mediul anterior s-a scufundat sub o trapă, trăgând după sine și amintirea imaginii și amintirea amintirii ei. Soneria îşi impunea violent autoritatea pompând în aer și în celulele mele ideea de instanţă, de imperativ, de ameninţare, de dominaţie inflexibilă, ca și pe aceea de timp scandalizat, revoltat, de criză de timp. Mușcat, hărtănit, agresionat, timpul ţipa ca din gură de șarpe, arunca cu pietre, blestema într-o stare paroxistică. Am ridicat mâna și am oprit sunetul, înciudat că nu o făcusem mai devreme, că stătusem sub bombardamentul feroce câteva secunde năucit, speriat, paralizat. Sunetele emise deja îşi multiplicau ecoul în văgăunele creierului, continuau să umple spaţiul, să-l mitralieze, să mă ţină în gheare ca o pasăre de pradă. În sfârșit, cuvintele cunoscute: „Destul, Sergiu. Ridică-te!” M-am ridicat reflex și, fără să șovăi, fără să bâjbâi – nu suportam becul aprins, îmi rănea retina, mă intimida și mă umilea, mă reducea la condiţia de insectă surprinsă noaptea în bucătărie, pe jos –, mișcându-mă cu precizie prin spaţiul neluminat, simţindu-mă încă ocrotit de el, încă stăpân pe mine, încă liber, m-am dus și am tras jaluzelele. Încet, făcându-le să scârţâie tânguitor, obosit, ca pe o bătrână cu oasele rupte de trudă, necruţate nici în clipa de amorţeală grea, vecină cu inerţia. Pătrunzând în odaie prin ferestrele late, cât peretele, dimineaţa se oprea decent în dreptul fiecăruia, om sau lucru, și aștepta respectuoasă, fără să ne violeze intimitatea, fără să ne decupeze din clarobscur mai mult decât era nevoie pentru a ne individualiza. Deși tentat să mă mai ascund în această penumbră protectoare, prietenoasă, nu m-am lăsat înșelat de trucul bunei-cuviinţe. Din momentul acela, orice bună-cuviinţă îmi devenea suspectă, știind că poate fi un mod de a-mi adormi simţurile, o capcană. Am aruncat pe fereastră priviri

experte, pătrunzătoare. Zi de octombrie posacă, apăsătoare, plumbuită, crengi și tulpini negre îmbibate de ploaie. Lumină puţină de fântână adâncă, de temniţă umedă. Sunet monoton pe lemn, pe tinichea, pe ciment. Ziduri îngreunate, ferestre oarbe, cer prăbușit, opac. Luând cunoștinţă de starea de spirit a noii zile, m-am trezit de-a binelea. Fără să-mi placă, decorul îmi convenea. Îmi conveneau zilele urâte, ostile, vreau să spun sinceritatea lor. Nu mă dispuneau iluzoriu, mă fortificau, mă pregăteau pentru orice eventualitate. Efectiv, în asemenea zile eram mai tare, mai avizat, mai bine dispus și mai eficient. Nu suportam să fiu dus în eroare; deși iubeam soarele, lumina, mă nelinișteau și mă întristau, știam că îmi slăbesc voinţa, îmi diminuează rezistenţa, mă trimit în lume șubrezit. Nu mai suportam demult să mă aștept, chiar în subconștient, la altceva decât puteam avea. Fortificat deci de sumbrul tablou de octombrie am intrat în obișnuita cursă de dimineaţă. În baie am nevoie de lumină multă, aprind plafoniera și globul de la oglindă. Frec dinţii, clătesc gura, săpunesc barba. Ochii din oglindă nu-mi plac – sunt bulbucaţi și tulburi. Sub ei, început de pungi. Știu că până la prânz se vor limpezii și vor tăia ca două bucăţi de cremene. Până la prânz… Și după aceea? Pe partea inversă a retinei apăru marea sală de la minister cu toate la locul lor: prezidiu, scaune, figuri, mișcările obișnuite, siluete în picioare, genţi, dosare, tabele. Tabelul meu, coloanele, câteva cifre subliniate cu roșu. Tot pe versoul retinei vedeam și sunetele, vocile. „Dar de ce, dar de ce? spunea cineva, nu știam cine, se deschideau mai multe guri deodată, de ce trei indicatori de bază? Ia să vedem mai amănunţit, nu așa! pe rând, pe rând”. Lama alunecă pe obraz dând la iveală pielea curată, vag purpurie. Și ochi, mulţi ochi aţintiţi spre mine. M-am scuturat. Nu puteam suporta snopurile de priviri pipăindu-mă. Mai mulţi se aflau în aceeași situaţie, fără îndoială. Dar când îţi vine rândul, rămâi singur. Masa ochilor trece de cealaltă parte a baricadei, te cercetează bănuitor, sever, rece sau indiferent. Îmi huruiau în cap propriile fraze, dar nu-mi

plăceau, nu se rotunjeau, vedeam punctele șubrede. Mă încruntai în timp ce-mi fricţionam obrazul cu „After shave”. Nu mă simţeam bine pregătit. Am dat drumul la duș. În timp ce mă săpuneam, tatonam. Tot vizual. Ca un regizor de film, ca un fotograf. Scoteam clișee după clișee și le aruncam. O variantă: pac, pac, pac. Exact, la obiect, matematic – „Condiţii obiective”. Clipesc, imaginea se stinge. Prost, nereușit. Alta! Pac, pac, pac. „Acumulări puternice pentru un nou salt”. Vax. Stinge. Aprinde. „Autocritică analitică”. Fundătură fără ieșire. Declic. „Indicarea cauzelor”. Declic. „Etalarea măsurilor”. Declic. Variante faste și nefaste. Apa îmi biciuia spatele, pieptul. Variante de ales. Va trebui să mă opresc la una. Mă frec apăsat cu prosopul. Nu! mai bine „Sinteză”. Ceva original, plauzibil, convingător. Să mai vedem, să mai vedem. Papucii. Unul, doi, trei – pașii până la dormitor, aceiași totdeauna. Potrivesc oglinda, deschid larg șifonierul, îmi plimb privirile; clipa alegerii. Asta, asta, asta. Scot afară, expun, combin, mai retușez ceva și încep construcţia pe manechin. Bucurie estetică! Nu prea, nu prea. Gesturi mecanice, asamblări. Nu inspiraţie, ci tehnică. Momentul și-a pierdut fastul, emoţia. Era odată ceva nou, spontaneitate, reacţie neprevăzută a minţii, a simţurilor. Actul s-a depoetizat. Mă îmbrac. Contemplu în oglindă ce a ieșit. Mă deranjează ostentaţia raportului cromatic între detaliile de sus. Schimb cravata legându-mi una la întâmplare. Înainte de a ieși prind în oglindă, din fugă, efectul ratat. Senzaţia că mi s-a urcat o broască pe piept. Din bucătărie vine un miros de unt încins, de ouă prăjite. Despina, în capot, asortează masa. În timp ce mușc dintr-un corn se duce să mai aducă. Se mișcă rapid, exact, economic. Nu-mi stă în cale, nu mă încurcă, nu se ciocnește de mine. Se plasează instinctiv la distanţa de unde, fără să mă stânjenească, poate interveni prompt și salutar. E o artă. Multe femei nu știu să-și folosească zelul, pun prea mult în evidenţă graba sau nu o canalizează corect. Te calcă pe bombeu, îţi mânjesc pulpana hainei cu marmeladă, varsă ceainicul pe pantalon. Cu părul fluid

frumos pieptănat – când a avut timp? (niciodată n-am găsit un fir în mâncare) – cu obrazul nefardat de un alb stins (carnaţia rezistă, îşi pierde doar transparenţa), cu mereu aceeași goliciune famelică a ochilor și castă oboseală, de călugăriţă! a cearcănelor, Despina e decorul cel mai adecvat la această oră a dimineţii. Mă reintroduce în umanitate, îmi reamintește cu tact desăvârșit, prin prezenţă, utilitate, solicitudine, de societate, de oameni, de funcţia lor, mă pregătește să intru pe scena aglomerată a zilei. Rostește doar câteva cuvinte – știe că a început să-mi zumzăie capul –, nu mă privește insistent, acea insistenţă feminină vulgară, agasantă! bate evantaiul privirilor asupra mea rar, imperceptibil, numai atât cât să știu că rămân în centrul atenţiei. E odihnitoare neutralitatea expresiei, nu vrea să-mi spună nimic, nu-mi transmite nimic, nu adaugă, nu mă încarcă. Doar o vagă linie de austeritate pe obraz, ca în liniștea sălilor de lectură, sau de calcul, semn că-mi înţelege și respectă concentrarea, de-acum evidentă. Și că într-un fel participă. În timp ce înghit ultima bucată de albuș bine rumenit îmi zic: De asta chiar nu e nevoie, asta e de prisos. Ce participare? De unde participare? Nu mi-ar plăcea niciuna autentică – în cazul când ai ști ce mă așteaptă, ce mă ameninţă... Cu atât mai mult falsă... Mă surprinde sagacitatea mea și mă bucură. Mă satisface gândul că nu mă las dus. În vestibul mă privesc în oglindă punându-mi pălăria și trendul. Despina mă veghează discret, la distanţă. Demult a renunţat la sărutul formal. Fără nicio discuţie, fără să pară că a sesizat reticenţa mea, privirea plictisită când ne atingeam buzele ţepene de obraz. Abia când am deschis ușa și am făcut primul pas afară, înainte de a-i spune „la revedere”, m-a întrebat scurt, șters: „Să vină diseară?” Am încuviinţat și m-am repezit pe scări. Toate se desfășuraseră după programul îndelung exersat, cronometrat cu rigoare. Am traversat strada cu ochii la portiera deschisă a Daciei negre și m-am aruncat pe perna din faţă, nu știu de ce zgribulindu-mă, adresându-i șoferului în loc de salut o frază convenţională despre vreme și primind de la el un

răspuns laconic la fel de convenţional. Vedeam parbrizul ud măturat simetric de cele două ștergătoare și, pe partea cealaltă a retinei, forme de idei defilând într-o succesiune vertiginoasă. Corespondenţa dintre idee și forma ei… Pe primul plan, ca niște goluri într-o coroană dentară sau ca popice căzute – punctele slabe. Cinci cifre negre. Un cinci funerar: scadenţă ultimă pentru exportul necontractat. Dacă în cinci zile… Se compromite un indicator de bază, se afectează beneficiile, retribuţia. Ruptură, imaginea unui drum spart, întrerupt. Nu se poate circula, te oprești. Cauţi cu ochii în toate părţile, trebuie să mergi neapărat înainte, să ajungi dincolo, mort-copt, nici nu se discută, chestie de viaţă și de moarte. Peste falie, ploaia și zgomotul sec, egal, al ștergătoarelor. Vom căuta, vom căuta în continuare un mijloc de trecere, un loc tăinuit, încă neobservabil dar existent, căci altfel… întotdeauna mai rămâne o cale, o posibilitate. Totul e să le descoperi… N-am timp să dezvolt gândul, nu mai pot rămâne în acest loc, voi mai reveni și spun asta ca un fel de „la revedere” grăbit, căci a năvălit altă cifră și în dosul ei un piston agitat sporindu-și ritmul ca pufăitul locomotivei când pleacă din gară. Se îneacă, gâfâie, indicând o stare de angoasă, de lipsă, de suferinţă și în același timp de nesocotinţă, de prodigalitate. Consumul de energie lunar depășit. Nevoia de a frâna înfometata pompă absorbantă. Și de a recupera… De a câştiga fără să oprești, dar strangulând pe cel ce înghite. Sufocare? încerc să alung imaginea pistonului gâfâind, sunetul de fiinţă ce se înăbușă. Plăsmuiesc o respiraţie ușoară, înceată. Între aceste forme mă mișc nervos, alergând de colo-colo, într-un spaţiu tot mai mic, până când formele se suprapun dar nu apuc să văd ce a ieșit pentru că apare umbra mișcătoare a unor aripi și știu că-mi dă ocol o pasăre de pradă, un erete. Mă voi reîntoarce la pistonul absorbant, la suprapunerea imaginilor spasmului și relaxării, trebuie să mă ocup acum de acest musafir. Ideea materialului indispensabil. Îmi va lipsi peste o săptămână dacă importul nu se materializează. Nu văd pasărea dar o simt, tot vizual

însă, cu altă pereche de ochi ascunși mai adânc… încearcă un picaj, se apropie, se răzgândește, face un cerc larg, ţinându-mă cu capul ridicat și se îndepărtează leneș. Văd forma, aș vrea s-o urmăresc până la capăt, până la orizont, dar nu dispare, se transformă în avion sau într-un tren înţepenit între două staţii indecise. Peste această imagine se profilează ziduri, grinzi metalice, un pod rulant, hale deschise și containere sub lacăt. Ceva de ruină plutește peste șantier, de timp părăginit, mort și iarăși o cifră fatidică. Printr-un efort de voinţă apar braţe lungi de macarale făcând să zboare prin aer volume, să se așeze unul peste altul, unul lângă altul… Șantierul de dezvoltare rămas în urmă trebuie grăbit, dar până atunci am nevoie de justificări și caut mutarea salvatoare. Apar, învârtindu-se, balansându-și braţele în aer, ca în carusel, responsabilii, vinovăţii. Un gând mătăhălos îi cheamă în gura mare la apel și ei vin răsucindu-se. Încerc să opresc vârtejul și fiindcă nu pot, smulg câte unul, cu o mână de Gulliver sau de Saturn. Imaginea goyescă a lui Saturn pletos, lacom, cu faţa numai gură, ţinând în pumni fiul pe sfert devorat. Dar peste acest tablou cresc cazemate de beton, fortificaţii. Mai meșteresc la ele, le întăresc. În ele mă voi vârî, din de voi trage. Sunt poziţiile tari, cifrele bune, succesele. Pe ele mă bizui, cu de voi câştiga bătălia, aici pot rezista la un asediu prelungit. Sentimentul de certitudine se rupe pe la colţuri, se micșorează, lasă loc la altceva…

Mașina s-a oprit, zgomotul motorului s-a stins, șoferul așteaptă, ștergătoarele descriu curbe largi pe geamul ud. Iar n-am prins de veste când am oprit la intrare, când s-a deschis poarta rulantă. Data viitoare voi fi atent. Urc scările. Recunosc ușoara trepidaţie a stupului populat, activ. Întâlnesc două-trei siluete; se sug, se lipesc de zid, salută. O surprind pe Mia rujându-se, probabil și-a mâncat sandviciul și și-a băut cafeaua. Îşi mai presează o dată buzele una de alta și-mi zâmbește cu o cordialitate profesională secătuită. Nu-mi inspiră compasiune, ci încredere, siguranţă. Pe ea mă pot bizui, păcat că nu

acoperă o arie mai largă. Nu-i dau timp nici să deschidă gura. „Să vie Papahagi cu ăia doi”. Mia nu întreabă nimic, bănuiește că adjunctul știe cine sunt cei doi. „Vezi că trebuie să fie la el” adaug de prisos. Este singura clipă a zilei când „văd” încăperea unde muncesc, când obiectele – altfel familiare până la punctul unde îşi pierd conturul și dispar – mă mai surprind. O secundă, numai atât durează impactul viu, recunoaşterea, atenţia reciprocă. N-am avut timp să analizez această scurtă prospeţime a simţurilor. O găsesc miraculoasă. Mobila neagră, greoaie, plușul vișiniu pe alocuri tocit, lucit reîntineresc. Ca o nevastă după zeci de ani de căsnicie reamintind, într-un început de surâs, voioșia inspirată, pe trei sferturi zănatecă, a începutului, când coabitarea avea alte determinări, alte sensuri, altă tensiune. Cred că nu exagerez prea mult asemuind biroul cu o a doua nevastă. Una strict funcţională. Ai senzaţia că o domini, o folosești, transformând-o în cantitate neglijabilă. În realitate cel înghiţit, mistuit, adus la condiţia de pastă – vie desigur, activă, vorbitoare, dar nediferenţiată, stas absolut – tu ești, cu excepţia primei secunde de dimineaţă. Mi-e silă de birou, îl urăsc. îl simt supunându-mă unei presiuni strivitoare, gârbovindu-mi spiritul, mărindu-mi cocoașa, infiltrându-mi în sânge noi și noi cantităţi de plumb. De multe ori le spun colaboratorilor „Hai să discutăm în curte” și ei râd; dacă nu i-aș ști formaliști m-aș duce fără să șovăi. Nu eu stau pe fotoliul greu, cu vopseaua cojită, ștearsă, el stă pe capul meu, nu eu îmi reazim coatele pe biroul masiv, diform, el se sprijină pe umerii și pieptul meu. Tot așa mă apasă etajera încărcată cu obiecte de prost gust, aceleași de o sută de ani, ca și masa de ședinţe, covoarele decolorate, îmbâcsite de praf, plafoniera stupidă, de metal, ușa capitonată urât cu mușama de material plastic. Cel mai umilitor și mai exasperant e faptul că le-am investit cu rangul de fatalitate; nici nu-mi trece prin gând că aș putea scăpa de ele, că pot chema câţiva salahori să le dea afară rămânând singur, ușor și pur ca un nou-născut. Și pereţii, și pereţii ar putea fi dărâmaţi, ferestrele sparte, tavanul smuls, dar

asta e, cum se spune, altă gâscă în altă traistă… La prima oră a dimineţii, în secunda primului contact, lucrurile dezgustătoare, dușmanii travestiţi, tăcuţi, aparent docili dar vicleni îmi zâmbesc sincer și luminos, mă întâmpină cu un salut tineresc. Ceea ce ar putea fi concordie dezinteresată, convieţuire degajată, egalitate, independenţă etc., se rupe fulgerător. Lupta tenace și surdă, distrugătoare pentru ambele părţi se declanșează.

În așteptarea celor chemaţi revăd consumul de energie. Urmăresc pe tabele evoluţia excedentului la cele două unităţi, zi de zi, special ca să mă montez, să fac bila să verse mai multă fiere în stomac și în sânge. Nu răspund la salutul celor trei. Le fac semn să-și tragă scaunele în faţa biroului, nu le acord cinstea să-i invit la masa de ședinţe. Morocănos, mut, dau de înţeles că aștept explicaţii. E o simplă formalitate. Nu ascult trăncăneala dezlânată, fadă, inconsistentă. Asta îi stresează, le încâlcește și mai mult minţile. Le-o scurtez, nu-i las să ajungă nici la concluziile chinuit elaborate. Îi intimidez de așa natură prin întrebări tăioase, ostile, încât nu îndrăznesc să invoce nici cauzele obiective reale (pe care de altfel le cunosc perfect) ci cantonează (acolo unde îi fixez eu) în sfera defecţiunilor. Nu-mi trebuie mult să-i demontez complet. Scopul este să-i împiedic să alunece în justificări pentru că acolo adevărul cu minciuna se împletesc inextricabil (mai ales când doza de adevăr – dinainte cunoscut – e atât de mare ca în cazul de faţă). Pe mine mă interesează ca ei să accepte în întregime condiţia de vinovaţi, să-și însușească integral psihologia culpei, pentru ca de la această cotă să-i constrâng să se angajeze în recuperare. Cum? Să-și bată capul, să găsească soluţii, de aia sunt plătiţi! Observ că din când în când aruncă amândoi fugare, bine ascunse priviri imploratoare către Papahagi, șeful direct, responsabilul nemijlocit cu tehnologia și consumurile. Papahagi se constituie în parte civilă și în avocat. Tip sâcâitor, încăpăţânat, rezistent. E destul să-l privești ca să-ţi dai seama. Chelie vineţie, cadaverică, altfel foarte bine croită, ca o cupolă lunguiaţă,

ceva în genul Capelei Sixtine, frizând genialitate (una specială, de matematician savant), obraz uscat pergamentos, gură fără buze, ochi duși în fundul capului, orbite mari, parcă goale, voce seacă, fără rezonanţă, aderentă, priviri oblice înţepenite într-un ungher, pauze teatrale în vorbire, gesturi stranii cu mâini boante semnalizând într-un limbaj necunoscut. Urcă pe tine ca o planta agăţătoare, îşi întinde vrejurile, cârceii, te acoperă ca o plasă deasă rapid, discret, șiret, până nu mai rămâne niciun loc liber și atunci începe să strângă, să gâtuie. Cunoscându-i tactica știu că nu-l pot lăsa să câştige niciun milimetru de teren. A început prin a-mi aminti că le-am dat sarcini de producţie suplimentare. N-a insistat, a aruncat ideea informativ, a lăsat-o în suspensie și a vrut să treacă mai departe. Dar orice lăstar crește de la sine, și pe neobservate se împletește cu celelalte, apoi se susţin și se împing reciproc. I l-am tăiat cu o foarfecă de vie cât toate zilele. Producţia suplimentară da, dar de profil perfecţionat, cu consumuri reduse și cu obligaţia reprofilării în aceeași manieră și a celorlalte repere. Indisciplină tehnologică deci, conservatorism, rutină, etc. Un calcul de bun-simţ (bunul-simţ este o armă teribilă împotriva calculului exact) mă duce la concluzia că prin mobilizarea tuturor resurselor cifra consumului de energie trebuia să fie chiar mai mică decât luna anterioară. Deci din start manifestasem toleranţă. Era și vina mea, mi-o recunoșteam. Toleranţa generează delăsare, iresponsabilitate. A mai încercat să reconstituie ceva din idee, să adune resturi, dar i-am tocat-o în piuliţă, i-am făcut-o pulbere. Dreptatea mea a prevalat (una exclusiv teoretică pentru că reproiectările nu fuseseră experimentate, doar anunţate de o direcţie a ministerului, noi urma să le fundamentăm practic). L-am constrâns pe Papahagi să renunţe la acest cap de pod strategic. A aruncat altă nadă, introducerea schimbului trei, și iar a vrut să treacă mai departe dar l-am priponit. „Stai, stai, schimbul trei iese din calcul, el produce când pe reţea circulă surplus de energie, noi discutăm situaţia în orele

de vârf”. Era și nu era așa pentru că la global se făcuse depășirea, iar în orele de vârf cifra fusese mare și înainte. Am pretins că dacă ar fi deplasat o parte din consumul orei de vârf spre schimbul trei am fi evitat depășirea, argument valabil numai teoretic pentru că schimbul trei fusese încărcat complet (la capacitatea forţei de muncă existente). Cunoșteam tactica lui Papahagi, tactică solidă, bazată pe fapte, de natură să-l încuie pe preopinentul dispus să accepte regulile jocului său. N-avea însă nicio înclinare spre speculaţie, ba chiar îi repugna. Pierdea întotdeauna cu mine în mod spectaculos, protejaţii speriaţi se uitau cu jale cum li se năruie singurul sprijin. Pentru mine nu era numai chestiune de prestigiu să-l înfrâng pe Papahagi, să-l oblig să plece capul și genunchii, ci și una de ordin educativ. Martorii trebuiau să știe că odată pronunţat verdictul, orice zbatere pentru ameliorare, orice invocare de circumstanţe atenuante deveneau futile. Mi se părea periculos să se creeze iluzia că o cauză pierdută, pierdută principial, conceptual, poate fi apărată pe baze de fapte cu șanse, chiar minime, de succes. Ar fi deschis și altora apetitul pentru interminabile discuţii în contradictoriu, pentru jonglarea abuzivă cu factori obiectivi, ar fi dat curaj împricinaţilor să se cramponeze de datele lor exacte, valabile într-o judecată îngustă, segmentară, pe un perimetru limitat, nu la dimensiunile intereselor centralei și economiei. Ceea ce mă amuza și mă agasa în același timp la Papahagi era donchijotismul lui, temeritatea îndârjită de a urca din nou pe ring, după atâtea K.O.-un fără drept de apel. Mă agasa, ca acum, dar îmi era util cel puţin din trei motive. Îmi oferea prilejul unui exerciţiu dialectic cu tema respectivă, familiarizându-mă cu argumente de tot felul, pro și contra, îmi dădea satisfacţia lichidării publice a opoziţiei și, în sfârșit, motiv abia mărturisit mie însumi, îmi furniza justificări plauzibile – desigur altfel asamblate, interpretate și comentate – pentru confruntarea cu forurile superioare. Papahagi și-a luat ortacii și a plecat cu coada între picioare, pentru ca întorcând lucrurile cu susul în jos – din clipa aceea se situa

net pe poziţia mea, aveam deplină siguranţa că nu mă trădează – să stabilească acţiunile imediate pentru scoaterea celor două unităţi din marasmul energetic folosindu-se nu de datele lui concrete, ci de raţionamentele abstracte impuse de mine.

„Următorii!” i-am strigat Miei. Știam că respectivii așteaptă. Directorul comercial și ai săi și-au făcut apariţia. I-am plasat pe scaunele calde încă, banca acuzaţilor din această dimineaţă. Situaţia contractelor! „Să auzim. Dar nu palavrageală, nu începând de la pașopt. Noutăţi. Nu alea pe care le știu. Și nu proaste”. Oamenii lui Hâncu rânjesc. Vor să mă convingă, poate, că sunt spiritual, în bună dispoziţie, înclinat spre glumă. Nu, nu sunt. „Sunt rău, sunt câine, aţi înţeles? Nu cu glume mă duc după-amiază la ședinţă. Și nici cu minciunile voastre, ci cu situaţia clară a contractelor, deci cu treaba pentru care vă plătește statul”. Le piere cheful de teatru. Hâncu renunţă cu părere de rău la rânjetul hidos. Cel mai isteţ îşi ia inima în dinţi. Mi se relatează cum clientul belgian a telegrafiat că vine și cum cel elveţian trebuia să telefoneze dar fiind probabil obligat să se deplaseze peste noapte în Orient a contramandat. Oricum trebuie să sune, dacă nu azi, mâine. Încearcă să-mi paseze un clasor cu scrisori comerciale, o adevărată varză. Nu cad în capcană, i-l resping. Altul povestește cum ţine legătura cu individul de la Comerţul exterior plecat la Roma și mă asigură că nu se poate, într-o zi, două, cel mult trei, contractul cu italienii va fi semnat. Văd bine, mi se toarnă gogoși, mă înfurii. „Ce e cu voi? De unde aţi învăţat șmecheriile astea împuţite? Direcţia comercială nu mai prezintă nicio garanţie. Înţeleg, apar dificultăţi, le analizăm serios, examinăm soluţii, ne punem toţi capul la contribuţie. Dar voi v-aţi viciat, v-aţi corupt. Voi vreţi să trăiţi din invenţii. N-aveţi scrupule, sunteţi mai răi ca borfașii de rând”. Hâncu a încercat s-o cotească șerpește spre ministerul comerţului exterior. Subscria întru totul la aprecierile mele, dar emitea ipoteza că cei de la ministerul respectiv îi strică pe ai noștri. De la ei au învăţat „tovarășii” – îi trata cu respect, nu-și permitea să-i

ia în derâdere –, vina lor e că se lasă îmbrobodiţi. Colportează, nu inventează. Obiectiv poate părea acelaşi lucru, şi ei merită să fie frecaţi, dar rădăcinile răului sunt dincolo. Inspirat, Hâncu mi-a propus să ridic în aceşti termeni problema mai sus, să alertez forurile superioare asupra influenţei nefaste… Făcând-o pe revoluţionarul, pe combativul, mă îndepărta de subiect. Îi recomand să-i lase în pace pe cei de la comerţul exterior, are cine să se ocupe de ei, nu e misia noastră să le facem rechizitoriul. Dacă are chef, să-i toarne el, să ceară audienţă. Pe mine să nu conteze. Eu sunt pus aici să cunosc şi să fac eradicarea păcatelor noastre, nu ale altora. Să ne uităm la bârna din proprii ochi. I-am tăiat macaroana. A amuţit privindu-mă cu ochi bovini, inexpresivi, ca unul rămas în urmă într-o cursă după ce păruse că va fi primul. A intrat Papahagi să mă anunţe că nu se poate înţelege cu constructorul de la „dezvoltare”, că ăla mai cere o amânare de câteva luni. „Legătura!” strig. Fac pugilistică. Cu fălcile încleştate, cu muşchii încordaţi lovesc numai în bărbie. Termin prin ameninţări bombastice. Voi ridica problema în apropiata conferinţă municipală. Voi sesiza controlul muncitoresc central. Tergiversările respective mie îmi miros a sabotaj economic. Voi pune problema politic. Direct la conducere. Cât era el de blazat, de as în învârtirea pe degete a reclamanţilor, constructorul a băgat-o pe mânecă. Aveam tonul unui nebun şi de nebuni le e tuturor frică. M-a conjurat să-l înţeleg, a fost „o situaţie”, mi-a dat cele mai ferme asigurări, va concentra toate forţele, într-o săptămână, cel mult zece zile… Nu m-am îmblânzit, am rămas sumbru. L-am privit cu reproş pe Papahagi. „Păi nu se poate aşa. Dragilor, la ăştia nu te duci cu «săru’ mâna»… Dacă nu ştii să te impui mai bine te laşi de meserie. Nu suntem numai noi, îl trag şi pe el o sută. Toate vreţi să vi le fac eu…?” Papahagi, atins, a replicat că nu-şi poate permite ce-mi permit eu, am altă greutate, altă suprafaţă. Dar, vindicativ, se îndoi că acum s-a rezolvat. El o să folosească „discuţia”, o să se ţină scai, dar parcă vede că mai intervine ceva peste noapte şi iar… Ei, păi dacă

pleacă în starea asta de spirit… Să nu permită să intervină nimic, să nu-l lase nici să răsufle, să stea zi și noapte pe capul lui. Optzeci la sută convins, Papahagi se retrage cu un umăr puţin lăsat, semn că e grăbit și mai ales hotărât să meargă până în pânzele albe, să moară cu ăla de gât. Impresionată, asistenţa de la „comercial” îşi ia angajamentul că în două zile vine cu problema rezolvată, nu cu explicaţii și povești – a menţionat isteţul –, ci cu rezolvarea. Sentimentalism ieftin! Ce mă încălzea pe mine fervoarea sinceră a angajamentelor lor? Eu nu știam că nu de ei depinde? Voiam să-i eliberez, dar m-a bruiat prostul de Hâncu. Dezmeticindu-se în timpul convorbirii telefonice, îşi pregătise o ieșire „onorabilă”. Auzi tâmpitul! Se apucă să-mi vorbească de criza pieţii mondiale. Ce revelaţie! Și, în cazul ăsta renunţăm? Redactează el o expunere teoretică bine documentată și o trimitem la conducerea ministerului? Bine domnule, ţara arde și baba se piaptănă? Să vină tovarășul Hâncu după-amiază cu mine. Am să-l prezint și am să spun: la capitolul contractări vorbește șeful nostru comercial. Dar ce, suntem copii? Exportul unei centrale e treabă serioasă, cere răspundere, competenţă, spirit organizatoric etc. Au moţăit din cap energic, pătrunși. Hâncu, rușinat, scurma cu botul pantofului covorul. Pe jumătate îngreţoșat, pe jumătate ameninţător, i-am expediat la muncă și luptă. Să facă ce-or şti, în faţa mea să nu mai apară așa.

Când să apăs pe clanţă spre grupul sanitar, apare Siletky. „Ce e domnule, nici la W.C. nu mă lăsaţi? De azi de dimineaţă?” Mă uit la ceasornic revoltat. Siletky se scuză cu un zâmbet nătâng, slugarnic. Cu vocea răgușită, puternică, goarnă spartă – nu e în stare să dea nici unui cuvânt tonalitate intimă – mă roagă să mă duc la W.C., asigurându-mă că nu e nicio problemă, ca și când mi-ar fi anunţat victoria depășirii planului cu sută la sută. În sfârșit, vorbește. Îmi dă o veste tâmpită. Are omul ăsta un fel de a-ţi comunica lucrurile neplăcute! Din stocul pentru 10 zile al materialului indispensabil i s-a luat cea mai mare parte, mai are cu ce să lucreze două zile. Și-mi spune asta

cu aerul că-mi transmite salutări din partea unui coleg întâlnit pe stradă. Nesimţit, inconștient? Efectiv, mi-o pasează ca pe un fapt divers. Nici măcar nu comentează. A scârţâit cele câteva cuvinte și a amuţit. Îşi sprijină mâinile pe abdomenul umflat şi-şi furișează în lături privirile. Întrevăd gesturile obișnuite cu care se scutură de murdăria scârboaselor informaţii și trece la alt subiect, trâmbiţându-mi asurzitor, cu voioșie și naturaleţe, cine știe ce fleacuri „tonice" din repertoriul lui derizoriu, uzat. Nu, nu merge așa! Vreau să știu – și enervarea transpare clar în paloarea vocii mele, eu însumi îi înregistrez semnificaţia sonoră –, vreau să știu de ce mă pune în faţa faptului împlinit, de ce mă informează atunci când nu mai e nimic de făcut? I s-a spus că e hotărâre. A cui? Nu știe. îl întreb când vine transportul din R.F.G. Habar nu are, nu i-a spus nimeni. Dar pe cine a întrebat? Tăcere. N-a întrebat la comerţul exterior? Nu, acum nu. Departe de a fi înfricoșate, răspunsurile nu sunt nici măcar vinovate, sau stingherite de propria lor stupiditate. Are grijă doar să așeze cuvintele frumos, ordonat, ca un serviciu de dulceaţă pe o tavă. Preocuparea lui este să nu picure vreo silabă alături și să păteze ceva, ca o gospodină cu experienţă și aplomb, cu uzajul vizitelor. „Și-acuma ce-ai să faci tovarășe Siletky, ai să închizi fabrica?" Făceam eforturi să-mi păstrez calmul. Avea în cap vreo soluţie, vreo ieșire? Nu avea nimic acum, pe loc. Din străfundurile-i pâcloase mai scoase la iveală un zâmbet slinos. „O rezolvaţi dumneavoastră. După amiază, la ședinţă. Cu conducerea". Asta e conduită de șef de fabrică? Și dacă nu m-ar fi avut pe mine? Dacă nu era biroul ăsta la câţiva zeci de metri de al lui? Când o să înveţe să-și rezolve problemele? Dar nu e vorba de învăţat, e chestie de spirit. Fiecare om are mândria lui, ambiţia de a sta pe propriile-i picioare, de a-și duce singur mâna la gură, de a nu depinde de nimeni când se spală, când se îmbracă. Puţin ofensat, foarte puţin, atât cât să nu-l oblige la vreun gest riscant, necugetat, mi-a amintit că pe el mă pot bizui mai mult ca pe oricine, că ori de câte ori am făcut apel, sau numai am deschis gura, n-a

pregetat o secundă să sară primul. Vocea râșnea fără emfază, cu un orgoliu ascuns. Nu se rușina cu contribuţia lui, se considera util, de neînlocuit. Nu puteam să-i contest meritele respective, acuzaţiile mele nu în această direcţie se îndreptau. Vorbeam de relaţiile obligatorii și inevitabile ale unui conducător de întreprindere. îl făceam delăsător, laș, iresponsabil. Mă lăsa descoperit, lăsa producţia descoperită. Voiam să-l jignesc, să-l scot din ţâţâni. A așteptat cu răbdare și când am început să dau semne de oboseală s-a apropiat de mine împăciuitor și a lansat calm, afectat, pedant tirada lui de bonton. „Dacă vă avem pe dumneavoastră... Sunt treburi și treburi. Unele numai pentru șefii mari. Noi suntem mici, nu vă supăraţi pe noi. Trăim și noi în umbra dumneavoastră, ca ciupercile în umbra stejarului”. L-am dat afară abia stăpânindu-mă să nu izbucnesc în râs. Hahalera, licheaua! Mă răţoisem degeaba. Acesta era adevărul, nu avusese ce face. Cum să se opună ministerului? Pretenţii absurde. Și când să mă anunţe? Când a fost anunţat și el, de bună seamă. De ce făcusem tot circul? Ca să umilesc burdihanul nepăsător, mormanul de carne insensibilă, vocea ruginită, satisfăcută de propriul ei sunet odios? Sau ca să pun în evidenţă meritele mele de „salvator” rangul de „ultimă instanţă”? Ca să aud slugarnicile tămâieri? Perversitate mesianică exercitată de apostolul cel mai făţarnic și nerușinat?

Au mai intrat câţiva cu diferite solicitări. Nu mai aveam răbdare să-i ascult. Cel mai mult mă enerva anecdotica. Întâi mă uimea răbdarea de a depăna fapte, la drept vorbind făptuleţe, zeci de mărunţișuri legate de un fir conducător, sau de niciunul, comun fiindu-le doar calibrul minor, apartenenţa la aceeași familie insignifiantă. Dar ce efect dau făptuleţele prin acumulare lentă! La început fusesem tentat să le subestimez. Mă lecuisem demult de superficialitate și aroganţă. A fost un important salt calitativ în emanciparea mea profesională sesizarea metamorfozei teribile – nu exagerez deloc! cu atât mai teribilă cu cât imperceptibilă –, a faptelor subsumate unei intenţii nemărturisite într-o dihanie feroce. Când eram mai

novice mă trezeam cu dihania rânjind și clănţănind în faţa mea fără să înţeleg de unde a apărut. De la naraţiunea monotonă de flecușteţe, atât de plictisitoare încât nu puteam să o urmăresc, predispunându-mă la căscat, dintr-odată la gura înfometată, gata să mă înghită. După ce am studiat fenomenul îndeaproape am înţeles secretul. Am asemuit faptuleţele cu mărunţii pești carnivori de prin apele Amazonului. Unul, doi, trei nu reprezintă nimic, mărunte vietăţi ciupitoare, le alungi cu un gest. Adunaţi în haită, întunecând și făcând să forfotească apa, se transformă într-un monstru, într-o fiară mai cumplită decât aligatorul. În câteva minute te devoră până la os, nici nu apuci să prinzi de veste, în timp ce încă mai mergi ai și ajuns schelet. Teribilă arta solicitanţilor de a aduna minusculele și aparent inofensivele elemente faptice până la faza de invazie, când nu mai e nimic de făcut, nu te mai poţi apăra, orice contraofensivă este tardivă. Întrezăream imediat intenţia perversă, canibalică, din dosul flencănelii anodine, roiul de peștișori. Învăţasem să lupt. De cum apăreau primii carnivori începeam să fac zgomot speriindu-i, și mai ales împiedicându-i pe alţii să li se alăture. Nu reușeam la primul atac, nici la al doilea, uneori nici la al treilea. În timp ce pe unii îi împrăștiam, alţii din sens opus se apropiau și încercau să se grupeze. Oricum știam să mă apăr și de cele mai multe ori ajungeam să dezorganizez atacul meschinelor făpturi rapace, să le zădărnicesc strategia. Le împiedicam să se înmulţească și pe măsură ce se iveau le striveam, nu mai ajungeau să se întrupeze în dihanie. Operaţiunea îmi lua timp, îmi consuma forţe și nervi, mă îndârjea și mă revolta împotriva asaltatorului cu aer modest. O clipă de uitare mi-ar fi fost fatală. Șeful serviciului aprovizionare persevera în tactica încercuirii cu mici istorisiri despre lipsa de scule. Cum la un strung într-o zi… cum un lucrător de la secţia cutare… cum sculăria nu știu cărei fabrici… cum într-o ședinţă maistrul pe care îl cunoșteam personal… Le scotea din sac bucată cu bucată, întorcea gura sacului și răsturna două-trei deodată, apoi mai multe. Le striveam cu tocul

pantofului iar când apăreau mai multe loveam dezordonat parcă m-aș fi apărat de ţânţari, șutam în stânga și în dreapta. Ce s-ar fi întâmplat altfel? La un moment dat m-ar fi răpus. Trântit la pământ aș fi fost sfârtecat de mulţimea sculelor stricate și de fantoma celor lipsă. Nu puteam recunoaşte rămânerea în urmă a sculăriei, și asta deoarece odată pusă la ordinea zilei problema, nu aveam cum să o rezolv într-o săptămână sau două, nici în câteva luni. În loc să las să se adune și să înceapă să mă roadă norul, i-am legat individului sacul la gură și am început să-l bușesc cu el în cap. Până s-a dat bătut, până s-a ridicat și a luat-o la goană. Pentru un timp din această direcţie mă pusesem la adăpost. Am rămas pe poziţie, obosit dar ușurat. Peste câteva minute un alt pericol se iscă la orizont, un alt purtător de sac îşi făcu apariţia. Responsabilul sindical poseda fapte și mai pricăjite. Cum într-o zi au rămas trei porţii de mâncare la cantină și nu se știe ce s-a făcut cu ele. Cum un bilet de odihnă nu s-a valorificat din cauză că… Cum două becuri la club… Cum câteva costume ale echipei de dansuri… Cum gunoiul de la căminul ucenicilor… Cum o fată gravidă, un pensionar, un apartament la bloc, o fișă de concediu medical nelegală… Nu, băiatule! ia-ţi-le înapoi, înghite-ţi-le, digeră-ţi-le singur, umflă-ţi burta cu ele până oi crăpa. Vrei să mă îndopi pe mine, să-mi tai respiraţia, să mă asfixiezi, să mă îneci în cazanul tău de lături? Trei porţii de mâncare? Stop! Constituie o comisie de anchetă. Condu-o tu personal și să mă informezi… Nu, nu pe mine, pe secretarul O.B. Gunoiul? Stop! Du-te la administraţie, să nu te lași până nu se iau măsuri. Gravida? Stop! mergi acasă la ea, ocupă-te, rezolvă. Pensionarul? Stop! Idem. Fișa de concediu! Stop! Idem. Etc., etc. Răspunzi personal. În adunarea generală trimestrială raportezi de îndeplinire. Acum am altceva. Salut. Nu. Nu, nu mai dispun de niciun minut. Apoi contabilul șef, apoi directoarea de la creșă, apoi… Nu! Restul mâine! Acum să vină de la direcţia plan cu ultimele retușuri ale cifrelor pe luna trecută. Reiau cu ei fiecare coloană. Mă opresc asupra celor în suferinţă. Cer

explicaţii. Îi încolţesc din toate părţile. Afurisiţii, încep să brodeze. Răcnesc. Ce e asta, literatură, fantezie artistică? Nimic nu mă indignează ca speculaţiile, ca tentativa de a fantaza. Mi-am făcut o idee foarte precisă despre jocul gratuit al imaginaţiei: explicaţiile factice, nebuloasa în determinarea cauzalităţii, posibilul neverosimil, ipoteza fără simţul realului, oscilaţia, bâjbâiala, renunţarea la motivaţii deja avansate, pierderea spaţiului de refugiu, poziţia cu spatele la zid și câte altele pe care nu le mai enumăr. Speculaţia, fantezia sunt sinonime în ochii mei cu tembelismul, inaptitudinea, incompatibile cu rigoarea economică și tehnică. Asemenea înclinaţii mă dezgustă, mă scandalizează, descalifică în faţa mea pe oricine. Imaginativii, relevaţi ca atare de propria lor inabilitate, sunt condamnaţi aprioric. A doua oară nu mai au de-a face cu mine, se exclud automat. Între asemenea imaginaţie și prostie pun semnul egalităţii. Prostia se asociază în mintea mea cu figura hlizită a prinsului cu mâţa în sac, cu pocăinţa păcătosului, cu implorarea iertăciunii. Legitimez fantezia într-o singură ipostază, când nu se trădează, când nu știu că există. Respect orice speculaţie când scapă agerimii mele. Dacă îmbracă aparenţa adevărului obiectiv. De așa ceva am nevoie în nu rarele momente de criză, când eu însumi mă aflu descoperit în faţa mai marilor și trebuie să parez, și nu-mi permit să o fac la nivelul începătorilor, a improvizatorilor de doi bani, a lunaticilor, a așilor teoriei goale cum eram când am debutat. La rându-mi trebuie să fiu un fantezist mascat, perfect mascat, neidentificabil. De aceea îi și incit acum pe funcţionarii mei de la plan. Sunt cu ochii în patru. Nu am timp să biciuiesc prostia, lovesc cu amnarul să ţâșnească scânteia. Îmi trebuie câteva scântei de inspiraţie autentică, purtând marca obiectivităţi! mimând perfect realul, furându-i chipul, luându-i locul. Am nevoie de ele după-amiază. Încercările mele nu sunt încununate de succes. Renunţ plictisit. Se retrag dezolaţi că nu au corespuns. Și cu încă ceva pe faţă, similar lingușelii parșivului de Siletky.

M-am ghemuit în fotoliu, capul mi-a căzut în piept,

respiram rar, puţin. Obosisem de câţi pumni cărasem. Într-un timp mă înviora, mă tonifia pugilatul. Nu loveam cu sete. Mă jucam, cu adversarul ca șoarecele cu pisica, îl momeam, îl aţâţam, îi acordam libertate, de mișcare, mă prefăceam neatent, mă lăsam păcălit iar când întindeam laba și apucam mă amuzam, deși în ochii învinsului apăream fioros. Frumuseţea jocului conta, ușurinţa cu care dispuneam în toate reprizele de celălalt dominându-l, înfricoșându-l, răpindu-i orice șansă. Rămâneam cu o plăcută senzaţie de invincibil. Pășeam ţanţoș cu mâinile la spate. Ei, care mai vine, care vrea să mai încerce? Mai e vreun amator? să poftească! Nu mă întrebam „de ce?” „pentru ce?” Mă satisfăcea eficienţa. Eram un eficient! Destul, prea destul! în euforia fiecărei victorii se afla și o depunere în contul constituit pe numele meu. Pumnii se înregistrau undeva, nu? Se fac bilanţuri periodice, recapitulări, caracterizări. Îmi simpatizam înfrânţii, recuzita galelor mele. Nu-i lăsam să se demoralizeze, nu le permiteam să intre în alte combinaţii, îi ţineam în jur ca o cloșcă puii, nu admiteam altora să-i înfrângă, nici să se atingă de ei. Gelos, gelos foc. Nu puteau fi ciomăgiţi decât de mine, nu erau de nasul fitecui. Cine voia să se măsoare cu ei se măsura cu mine, pătrundea în sfera intereselor mele, îmi devenea rival și se condamna. Îi tubușeam dar îi și protejam. Dacă unul cădea sub loviturile altcuiva din prostie, era șters imediat din controale. Nu mai aveam ce face cu el, nu-mi mai mânjeam mâinile cu asemenea zdreanţă. Din clipa în care se lăsa învins pe un alt ring se dezonora. Cei mai mulţi nu reușeau să se ridice până la subtilitatea înţelegerii dizgraţiei, îşi spărgeau capul să priceapă cu ce m-au jignit. Era atât de simplu: în timp ce a fi învins de mine constituia o onoare, înfrângerea suferită din partea altcuiva nu putea fi calificată decât rușine.

Mă simţeam obosit. Şi nu era vorba de acea dulce oboseală după o treabă bine făcută. Cu cât e mai mare solicitarea cu atât crește preţul reușitei, gustul e mai savuros. Mă simţeam obosit și nemulţumit. Îi avusesem pe toţi în palmă, îi sucisem și îi învârtisem după pofta inimii,

nu-mi rezistase nimeni, încheiasem gala câştigător la toate punctele. Dărâmasem argumente, contraargumente, ofensive, rezistenţe. Întorsesem totul pe partea care-mi convenea, avusesem dreptate pe linie, îi determinasem pe ceilalţi să accepte și să-și însușească punctul meu de vedere... Și totuși, senzaţia de victorie și de eficienţă lipsea. Dimpotrivă, gustul sălciu al nemulţumirii! Bătăliile și victoriile mele... ce efect aveau ele? Cui slujeau? Despotmolisem ceva, deschisesem vreun drum, împinsesem munca măcar cu un milimetru înainte? Pe naiba, numai gălăgie, agitaţie, vorbe. Dueluri de operetă, înfrânţii și ei figuranţi. Se prefăceau că se prăbușesc. Nu eram eu și regizorul și de toate? Nu, nu rezolvasem nimic. Închisesem gurile, le înfundasem cu pumnul ca să nu mai aud glasul ce-mi zgâria creierul, mă mânia și mă îngrozea. Nu le aparţinea lor – erau doar interpreţi – ci unei impertinente, pisăloage și vulgare precupeţe. O fiinţă insuportabilă, îţi mănâncă zilele, îţi seacă sufletul. Sfidează logica, experienţa, subţirimea gândirii, rămâne rece și nesimţitoare la orice sofism, ignoră dialectica. Fiecare cuvânt al ei e infamant. Nu puteam s-o sufăr. Îşi făcea prozeliţi printre neisprăviţii mei de subalterni. Îi corupea și îi trimitea pe lângă mine ca pe niște ambasadori nătângi. Nu cu prăpădiţii mei de funcţionări mă luptam, ci cu ea. Recunoșteam în spusele lor ideile, sloganurile ei simpliste, ofensatoare. Calculele plictisitoare ale lui Papahagi: „Am consumat mai mult fiindcă am produs mai mult”. Elementar! O, i, oi. Unu și cu unu fac doi. Câtă energie trebuie să depui ca să spargi această judecată de troglodit, s-o răstorni, să-i găsești viciile de forme și de fond, să-l faci pe Papahagi să se rușineze că a slujit-o. Mai multă energie decât au consumat ei într-o lună peste plan. Bâlbâială lui Hâncu: „Să răspundă cei de la comerţul exterior... E criză economică mondială”. Vai de capul lui, la ce a ajuns să se preteze. Și vai de al meu până îi scot gărgăunii. Ea, caţa îl inspira. Și peștii carnivori, tot ei îi aparţineau. Și oblonul tras peste mintea băieţilor de la plan... Dar spasmul meu la auzul vocii cavernoase, guturale, e normal? Cum s-a

format reflexul împotrivirii? Din ce s-a născut idiosincrazia, cu forme aproape maladive, căci recunosc vocea de la prima silabă, de la primul sunet și prima notă? M-a mandatat cineva expres să o extermin oriunde aș depista-o, în faze incipiente, împiedicând-o cu orice preţ să se contureze, să se afirme, să dobândească identitate clară, loc distinct? Sau tot intuiţia mea, dusă la exces, e de vină? Ce apăr prigonind-o, hărţuind-o, refuzându-i drept de cetate, ostracizând-o? Și încă înfocat, cu patos, punându-mi în joc toate forţele, într-o luptă pe viaţă și pe moarte. De ce simt „necesitatea” ca o presiune, de ce mă terorizează? Ce pericol reprezintă? Mă ameninţă cu adevărat pe mine? Personal? Nenorocitul meu de fotoliu cu pluș vișiniu tocit? Pentru prima dată mi-am pus întrebarea: Sunt oare un conservator? M-am transformat într-un obstacol, într-o stavilă? Ţin piept mai măruntelor și mai marilor puhoaie ale necesităţii cu fraze meșteșugite, cu replici viclene, cu false raţionamente, cu ţipete, ameninţări... Făcând uz de o minte mai mobilă, de o inteligenţă mai suplă, de o intuiţie mai acută, de o... Dar pugilatele? Sunt cu adevărat meciuri de inteligenţă? Este o înfruntare egală pe ringul unde mă cocoţ de fiecare dată și îi oblig să mă urmeze? Ce se înfruntă acolo? Adevăruri? Rodul interpretării libere a faptelor? Relevarea căilor concrete, optime de pătrundere în „praxis” pentru ameliorarea lui, pentru satisfacerea gurilor flămânde ale necesităţii? Nu prea, nu, dimpotrivă. Întrezăresc ceva steril în efortul reclamat de rolul meu. Jonglez cu idei, cu principii, fiindcă nu-mi convine terenul faptei. Nu observă că-i deposedez de reduta principală. Îi hipnotizez și îi atrag după mine în zona mișcătoare, mlăștinoasă, plină de capcane, și îi încolăcesc cu principiul elastic, iute, alunecos ca un trup de șarpe. Mai degrabă e o vânătoare decât o partidă sportivă. „Necesitatea” nici nu este inteligentă, nu are nevoie să fie, organul speculaţiei i-ar fi de prisos. Forma ei de afirmare este simplitatea agresivă, urletul. Are ceva de animal, nu? De fiară a pădurii. Pe ea o vânez, ea este vânatul meu de predilecţie. Nefericiţii

insuficient de inteligenţi ca să o evite sau să o răpună, se vâră la mijloc între mine și ea și cad striviţi. Asta e tot meciul, îmbrăţișarea între două forţe potrivnice – necesitatea și inteligenţa. Victima e un funcţionar, un subaltern. Un om. N-am ce să-i fac, îl sacrific principiului. Îi timorează ea? Dar eu ce le fac? Reușesc să-i scot din ghearele ei timorându-i și mai rău. Spuneam că modul ei de existenţă este agresivitatea, că manierele ei sunt brutale. Dar ale mele? Ce s-a ales din timiditatea iniţială, din rușinea de a spune interlocutorului un adevăr neplăcut, din jena de a numi defectele colaboratorilor și subalternilor, din groaza de a mustra, de a sancţiona, din neputinţa de a transmite o veste proastă, de a refuza pe cineva? Nu știu, toate aceste complexe îmi erau inspirate de om. Slăbiciunea mea deriva din faptul că în fiecare funcţionar, în fiecare salariat vedeam un om. Iar omul mă inhiba. Mecanism prea complex, prea mare, depășea puterile mele. Nu mă încumetam să-l mânuiesc, nici să-l ating, să-l privesc în faţă. Din acel unghi unde mă plasase întâmplarea – să ne înţelegem. Ca om aș fi putut să-i contactez într-un fel sau altul, în relaţiile de la om la om m-aș fi putut descurca. Dar nu despre asta era vorba. Așa ceva nu mai era posibil din moment ce devenisem o autoritate. În noua calitate mă arătam stângaci. Ca om nu îmi mai era îngăduit să comunic, iar ca director încă nu învăţasem. Pezevenghii profitau de nepriceperea mea. Cu timpul lucrurile s-au inversat: în fiecare om am început să văd un funcţionar. Acest salt odată făcut, gata cu timiditatea. Funcţionarul nu e om ci cum îi spune și numele, o funcţie. Ce s-a făcut cu omul? Habar n-am. S-a volatilizat, a fost acaparat, macerat, devorat. Nu-mi bat capul. Poate să-i tenteze pe sociologi. De mult pezevenghii nu-mi mai pot specula sfiiciunea, ea nu mai există. De la funcţionar la funcţionar relaţiile sunt clare. Se impune gradul, se respectă gradul, gradul mai mic se subordonează gradului mai mare (în schimb se sprijină pe el). De ce făceam uz de brutalitate în calitate de grad superior? Să ne înţelegem, nu-i pălmuiam, nu-i maltratam

fizic. Nici nu-i prea sancţionam. E vorba de brutalitate verbală. Și aici trebuie să precizăm niște nuanţe – nu-i înjuram, nu-i dădeam pe ușă afară, nu le spuneam idiotule, cretinule etc. Îi făceam să se simtă ca atare, să intre singuri în respectivele psihologii. E foarte distractiv să comunici cu ei după ce s-au introdus voluntar în cele câteva boxe. Dar asta e ceva secundar. Nu am înclinaţie spre sadism. Cum am mai spus, în felul meu îmi iubeam victimele, le protejam. Agresivitatea limbajului ţine și de concizie, de operativitate și eficienţă. Spirit rezolut la sfârșitul unei mici lecţii de logică dialectică încărcată de sarcasm. Îmi închipui că acest stil (numai mototolii nu-l practică) se revendică întrucâtva de la spiritul de conservare. Reflex de apărare personală? Ar fi prea simplu. De apărare a autorităţii funcţiei, cred.

Mi-am asumat o datorie faţă de ea. În cel mai rău caz trebuie s-o păstrez intactă, în cel mai bun s-o augmentez, să-i confer mai multă strălucire. Funcţiile se impun prin râvna și intransigenţa funcţionarilor. Fermitatea este, poate, virtutea supremă a unei autorităţi. Și, aș mai adăuga, condiţia de a accede la ea. Cine încredinţează funcţii tăntălăilor? Ca să le terfelească, să le compromită, să le facă de râsul lumii? Fermitatea are nu numai o semnificaţie administrativă, ci și una politică. Ea mă face „compatibil” și sub raport ideologic. Expresia partizanatului și militantismului. Contrariul, al neangajării și pasivităţii. Poţi să fii pasiv pe tușă, dar nu în terenul de joc. Ce e rău în servitutea fermităţii? Faptul că am ajuns să o folosesc în sine. Nu neapărat ca formă de atac împotriva negativului, ci ca efigie a gradului, ceea ce neîndoielnic frizează arbitrarul, dacă nu și absurdul.

Ochii mi-au căzut pe acele ceasornicului și am tresărit. Atâta timp acordat reflecţiilor? Nu e în maniera unui... eficient. Speculaţii sociologice. La ce folosesc? Nu stau bine unui om serios cu simţul utilului, cu dexteritatea praxisului. O vagă îngrijorare îmi dă târcoale. Asemenea alunecări mă subminau. Nu era sociologie pură, ci sociologie personală. Privea miezul existenţei mele. Mă

neliniștea nota depresivă. Mă îndoiam de eficienţa mea? Păi ea era totul, dacă o puneam sub semnul dubitativ ce-mi mai rămânea? Pe ce mă sprijineam? Conservator? Nu e prea mult, nu exageram? Centrala avea succese. Realizasem atâtea. Produceam, spoream masa bunurilor materiale, un piston puternic în locomotiva industriei. Mă opuneam progresului, înaintării? Mă aflam în relaţii proaste cu necesitatea? Un opozant? De unde și până unde? Adevărata știinţă a conducerii e împăcarea necesarului cu posibilul. Un realist nu forţează imposibilul, se întinde cât îi e plapuma. În vârful unei centrale nu are ce căuta sentimentalismul, utopia... în sfârșit, în sfârșit... Ar mai trebui cercetat. Dar nu dispuneam de timp. Venise vremea să-mi întocmesc punctajul, nu mai puteam amâna. M-am apucat să-mi notez. Am optat pentru varianta optimistă: „Paharul e pe jumătate plin”.

Mia mi-a adus gustarea. Calculase timpul cu destulă exactitate, când a intrat ajunsesem spre sfârșit. Se mișca tăcută ca o balerină fără poante, descriind cercuri aeriene depărtate, largi, calme. Ocolurile, virajele ei nu mă disturbau, din contră, împrejmuiau mai bine spaţiul de liniște, îmi ocroteau concentrarea. Nu mă deranja, mă învăluia blând ca umbra unui nor, decupându-mă din luminile prea tari. O urmăream cu pleoapele întredeschise. Unde găsea energia eterică? Gesturile de femeie-pasăre le mai avusese? Discreţia plutitoare aparţinea serviciului, intra în obligaţiile muncii, era expresia conștiinţei plătite? Nimic natural, nimic inspirat? Și ce-ar putea-o inspira? însăși feminitatea? Dar atributul există în afara unui sentiment, a unei emoţii? Unde e graniţa între obligaţie și plăcere, între rutină și iniţiativă, între zel profesional și participare afectivă? Cum aș fi putut afla? îmi descopeream incapacitatea de a intra în universul uman al Miei – nu cel general, nu aveam această pretenţie, cel vecin cu mine, interferat cu al meu. Nu puteam comunica. Mă îngrozea gândul răspunsului stupid, al frazelor stas, mult mai uscate decât ar fi fost nevoie. Dar în gesturi nu găseam nici cel mai mic convenţionalism. Graţioase, cu un

inefabil de esenţă superioară. Se ivea în altă lumină caligrafia trupului viu al Miei în spaţiul biroului. În locul robotului cunoscut, trebăluia pe lângă mine o femeie. Până să devin pe deplin conștient de această descoperire, îndeletnicirile ei au luat sfârșit. Impresia fugitivă s-a destrămat.

De obicei, după gustarea de prânz, răsfoiam presa. Deschid un ziar, economia domină paginile, caut în special nume de întreprinderi, de centrale. Suntem câteodată citaţi, ba la bine, ba la rău. Uneori se potrivește, alteori nu. Mă uit într-o revistă. Îmi plac scurtele rubrici cu fapte diverse din lumea largă. Nu știu de ce li se lipesc poante – dintr-o tendinţă educativă, poate lăudabilă la origine, dar de regulă ratată – care strică gustul. Altfel, au darul de a te smulge, pe neobservate, din imediat, proiectându-te pe un plan al existenţei de unde realitatea înconjurătoare devine miniaturală. Telefonul sună. Acalmia s-a sfârșit, pe frontul muncii reîncepe canonada.

Când cobor redescopăr ploaia. Uitasem cum e afară. Prin forţa lucrurilor existenţa mea e foarte puţin influenţată de natură. Unii devin mahmuri pe vreme închisă, melancolici, și invers, voioși, exuberanţi pe lumină, pe soare. Eu uitam de ceea ce se află dincolo de pereţii biroului. În decursul unei zile de muncă timpul se poate schimba de o sută de ori, activitatea mea nu avea cu intemperiile nici în clin nici în mânecă. Ploaia nu se prelingea în mine să mă întristeze. Nu putea, nu avea pe unde, eram plin ochi de emoţia mocnită, surdă a apropierii ședinţei. Apă pe botul mașinii, pe geamuri, pe asfalt și ziduri, pe fulgarine și umbrele. Peisajul îmbibat de lichid, cufundat în lichid nu-mi spunea nimic, nu mă impresiona în niciun fel. Ghemotocul greţos din stomac și-a refăcut apariţia, ca și vibraţia celulelor, ca și frisonul rece al epidermei. Fusesem cât pe ce să cred că mi-am redobândit calmul. Acea privire de sus a lumii de deasupra. Teribilă chestie. Ionescu, Pârvu, Cuţaftache îşi pierduseră la un moment dat ceva din ascunsa, nociva putere de iradiaţie asupra mea, parcă se îngustase câmpul magnetic unde

structura biologică intră într-un spasm secret, de nestăpânit, dezagreabil și umilitor. A fost un fenomen de scurtă durată. Sunt iarăși stăpânit de ceea ce aș numi emoţia socială. Din nou ei iradiază, din nou câmpul emite unde magnetice, din nou nu-mi pot domina scârbosul tremur al măduvei. Mintea calculează electronic ipoteze, variante: la câte cifre voi ieși bine, la câte prost, dacă scap la investiţie pot cădea la energie, dacă trec la amândouă capotez la contracte, să văd unde înserez materialul indispensabil, stocul pierdut. Da, nu, da, nu, semaforul semnalizează fără încetare. De ce mă stăpânesc într-atât păcătoasele de ședinţe? Simt din nou, ca de fiecare dată, conveierul sub picioare. Și balansul. Oribilă senzaţie. Se întâmplă ca zile întregi, săptămâni, să uit, dar deodată îşi anunţă prezenţa. Mă leagă, mă conectează la un sistem, cel ce radiază, emite, mă ţine în reţeaua, în plasa lui de unde. Depind de el mai mult decât de natură, de ploaie, de cerul ca o fontă zgrunţuroasă, de apa cosmică revărsată asupra mașinii. Sunt un corp de motor subordonat uriașului utilaj, prins într-o instalaţie cu contururi prea mari ca vederea să le poată cuprinde. Parte componentă. Aceeași energie ne generează impulsurile, eficienţa, emoţia socială, disciplina socială. Se traduc în reacţii subiective, în tremurul, frica fiziologică sau ce este. Și semaforul? Da. Nu, da, nu. Mă apără și mă ameninţă, mă apăra și mă ameninţa. Așa cum fac eu cu funcţionarii. Îi timorez și îi protejez. În calitate de autoritate. Acum nu mai sunt autoritate? Dacă privesc în urmă, da, dacă privesc înainte, nu. Da și nu. O autoritate înfricoșată de autoritate.

Mă amestec printre ceilalţi, ne luăm reciproc tensiunea. Intrăm în sală, cu un ochi cercetăm prezidiul, cu celălalt masa. Situaţiile noastre sunt diferite, unul are o fișă mai bună, altul mai proastă. Data trecută a fost invers, data viitoare se va schimba din nou, media e aceeași și media contează. Starea de spirit medie. În plus, la situaţii egale unul se descurcă mai bine, altul mai prost, eu am reputaţia descurcăreţului, învingătorului, eficientului. Și

totuși, emoţia rămâne aceeași, ne înscriem și aici într-o medie. Sunt atâtea imponderabile: dispoziţia șefului – determinată de șeful său –, intervenţia unor noi considerente, felul cum te situezi în raport cu ceilalţi sau cu o cifră generală încă necunoscută, întâmplarea, întâmplarea banală, capricioasă, salvatoare sau nimicitoare. Ascult rapoartele. Aceleași rubrici, cifre diferite, același peisaj, alte culori. Până și explicaţiile, justificările seamănă, se diferenţiază numai prin monotonie sau patetism, sinceritate francă sau învăluită, contrafacere abilă sau stângace. Disting nota falsă, poate fi a partiturii sau a interpretării, identific minciuna, la rândul ei înnobilată de inteligenţă sau trivializată de prostie. Manipularea minciunii cu infinitele ei ipostaze – din care unele botezate diferenţiat, emancipate – nu mai mă afectează. Separ minciuna propriu-zisă, definită în dicţionare, exemplificată în manuale, personificată în fabule etc., de minciuna profesională, folosită ca instrument de lucru pentru estomparea extremelor, atenuarea conflictelor, menţinerea echilibrului între plus și minus. Mă hotărâsem să prezint paharul pe jumătate plin, să concentrez atenţia asupra a ceea ce conţine, nu a ceea ce lipsește. A reliefa plusul și a estompa minusul, a supraevalua plinul și a minimaliza golul. Adevărata performanţă constă în a face ca și golul să pară plin. Pe aici pe undeva aspiram să ajung, punând în joc mult mai mult decât rudimentara tactică de a omite cu desăvârșire lipsurile, de a sări peste autocritică. Am vorbit de cifrele rele, dar le-am plasat în umbra deasă a celor bune, le-am explicat prin acestea, le-am prezentat ca hrana lor necesară, ca un mărunt sacrificiu conștient, tactic, sacrificiul a două-trei companii în înaintarea victorioasă a unei armate. În timp ce vorbeam s-a produs iar bivalenţa – pe de o parte interpret, pe de alta spectator. Ca interpret tindeam să cuceresc sala, loja oficială în primul rând. Nu mă satisfăcea un joc bun, corect, notat cu „intrat în rol”, ci unul răsplătit cu aplauze la scenă deschisă, smulgând lacrimi, hohote, ceva inimitabil și de neuitat. Am făcut o

risipă orgiacă de talent, am împroșcat focuri de artificii, am căzut în transă. Nu pentru prima oară dădeam astfel de spectacol, sala se obișnuise, și loja și sala, eu mă deprinsesem să recoltez simpatie și invidie, deopotrivă. Mă ajuta? Poate nu mai mult decât o interpretare corectă dar se trezea din când în când în mine setea de glorie, de senzaţie, de „cel mai bun”. Nevoia de a fi vedetă. Numai că acum calificativul mi-l dădeam singur și impresia sălii o citeam în mine însumi. Abuz de cuvinte sonore, de combinaţii facile de efect, de gesturi emfatice, de tremolouri. Stil desuet. Ce face ăsta, domnule aici? Ghidușii, clovnerii? Estradă? Nu-mi place. Chiar maniacii estradei te aplaudă, dar nu te admiră cu gravitate și sunt în stare, după spectacol, să te bălăcărească, să-ţi tragă și o înjurătură. Am încheiat nemulţumit. Nu numai că șarjasem, fusesem cabotin, dar nu știam nici dacă obţinusem efectul practic scontat. Finalul ședinţei a întors lucrurile pe dos. Ministerul schimbase date esenţiale. Contractele mele de export fuseseră repartizate altor întreprinderi, investiţia de dezvoltare se amâna, producţia de la unitatea de bază se reprofila, nu mai aveam nevoie de materialul de import, urma să predau a doua zi și ce mai rămăsese din stoc. Spiritul meu a oscilat între regret – ciudă propriu-zis că mă întrebuinţasem fără rost, că făcusem salturi și piruete inutile – și ușurare. În cele din urmă a optat pentru cea de a doua. În asemenea momente viaţa se simplifică, se reduce la o linie, la un punct. Mormanul de obstacole, dificultăţi, riscuri, pericole etc. Se topește ca prin farmec. Locul rămâne neted, curat. Existenţa devine ușoară, de o limpiditate nefirească. Îţi vine să surâzi, nu există griji, nu există frică, ne complicăm singuri ca proștii. A apărut și mulţumirea de sine, convingerea că depășirea momentului, redobândirea liniștii și încrederii sunt victorie personală. Poate nu neapărat efectul efortului depus acum, deși fără îndoială și el a contat, ci al poziţiei câştigate în timp, al meritelor istorice. De unde o bucurie mai generală având ca suport autoadmiraţia. Sunt o mașină puternică, asta e, o mașină

irezistibilă. La nevoie trec și prin zid. Rămân un eficient, un mare eficient. Strângeam mâini, la întâmplare, cu efuziune, salutam cordial, afectuos, pe toată lumea, bucuria se transforma în generozitate și mă împrăștiam, mă dăruiam fără rezerve. La revedere, la revedere. Cu bine, cu bine. Salutări soţiei. Toate cele bune. Succes, mult succes.

Contemplu ploaia cu mai multă luare-aminte. Cine spune că vremea închisă, umedă, rece, e dezolantă? într-adevăr, pereţii clădirilor s-au înmuiat, strada chiftește, oamenii s-au uniformizat total, sunt un fel de ciori ţopăind pe un câmp clisos după viermi, după graminee putrede. Văzduhul se descompune și se scurge în lucruri, în oameni, într-o materie umflată, puhavă. Aud și văd „materia plângând". Ei și? Ce-mi pasă? în creierul meu e senin și proiectez o lumină puternică pe cenușiul jilav al după-amiezii orașului. Zbuciumul dimineţii s-a șters complet din minte. Și ghemotocul greţos a dispărut. Niciun semafor nu mai clipește incert și neliniștitor. Sunt perfect stăpân pe destinul meu. Grozavă această higienă a minţii, puterea de a uita. Ce-ar fi dacă agitaţia atâtor ore de război rece s-ar întipări, ar lăsa urme, s-ar suprapune și s-ar sedimenta? Am arăta ca nişte monștri de ciment. Nu, ne eliberăm, ne scuturăm, ne spălăm. Adevărata spălare a creierului o realizează propria natură. Creierul însuși, întregul organism secretă binefăcătoarea soluţie. Dizolvă resturile, petele, depozitele, le dizolvă și le elimină sau le absoarbe și le distruge. Efectiv, tot ce s-a întâmplat de dimineaţă a dispărut în neant. Fapte, vorbe, gânduri, impresii. Parcă n-au fost niciodată. Păstrez în memorie numai ședinţa și cu deosebire finalul, izvorul bunei dispoziţii. El susură încă permiţând mușchilor să se relaxeze, trupului să se răstoarne confortabil pe perna mașinii, fălcilor să se descleșteze, buzelor să surâdă șoferului și coardelor vocale să slobozească un șir de cuvinte inutile, calde, prietenești. Nea Grigore nu mai e Nea Grigore, capătă valori umane exponenţiale, întruchipează umanitatea, și în această calitate mi-l apropii, stabilind cu el banala, convenţionala

dar indispensabila comunicare necesară în primul rând împăcării cu tine însuţi. E în regulă, nea Grigore, e în regulă. Mașina merge lin, ștergătoarele funcţionează ireproșabil, ai benzină, ai cauciucuri bune, te oprești la trecerea de pietoni, știi să depășești frumos, te strecori și pe galben, ești cineva! Nea Grigore ghicește buna mea dispoziţie și conduce cu mai multă artă decât de obicei, e mai flexibil, mai inspirat, jovial în ciuda caracterului ursuz.

În anticameră mă așteaptă, ca întotdeauna, adjuncţii. Îi iau după mine în birou, mulţumit, îi las în picioare (ei știu lecţia) și mă instalez vag obosit în fotoliu. Îmi prepar mica scenă a victoriosului blazat, a șefului infailibil inconștient de puterea și vraja sa, de o modestie bolnăvicioasă, suferind de slăbiciunea incurabilă a mușchilor, vocii, a privirilor nedumerite, sleite. Iată, n-am picătură de energie în vinele mele, par a le spune, sunt un mototol, nu altceva, un Buddha imobilizat de lene, de autocontemplaţie și în halul în care mă vedeţi repurtez biruinţele, ale mele și ale voastre, apăr reduta și cuceresc noi steaguri. Nu-mi trebuie mai mult. Nu e nevoie să răcnesc, să scapăr din ochi, să ridic biciul limbii. Dar ce ar fi dacă aș da drumul la motoare? La coada ochiului stins licărește totuși o scânteie de ironie ameninţătoare. Ei ard de curiozitate și nerăbdare să afle, dar știu că nu au voie să precipite lucrurile, atârnă ca spânzuraţii de vorbele mele devitalizate, curgând dintr-un robinet aproape închis, și trebuie să aștepte ca să-și umple paharele întinse. Mă întreb uneori dacă înţeleg ceva din această scenă sau, absorbiţi de interesele lor înguste, încă sub impresia vânzolelii de dimineaţă, înfricoșaţi de ce poate veni de la minister, depinzând în întregime de mine, îşi închipuie că așa e normal. Oricum, le dau impresia că vin de departe, dintr-o bătălie grea unde m-am jertfit pentru binele lor și, un sfert de oră, sunt convins, mă respectă, mă admiră, mă iubesc. De altfel nici nu cer, nu aștept mai mult. Îmi capăt recompensa meritată și înaintez mai departe pe plaja zilei unde valurile mă rostogolesc încet, îmi aduc, îmi fură, îmi desenează hărţi și mi le șterg, îmi umplu și îmi golesc

privirile, îmi dau iluzia că mă apropie de lume și de mine și mă depărtează, mă depărtează…

E altfel decât dimineaţa, talazurile s-au domolit, mai degrabă clipoceală. Se perindă prin birou oameni cu alte treburi, nu imperative, nu stringente, îngăduitoare, rezonabile. Putem trata calm, raţional. Găsesc soluţii pe loc, de altfel ele sunt la îndemână, oamenii pleacă mulţumiţi, îmi recapăt dezinvoltura și precizia, eficienţa, convingerea rolului pozitiv, util. Ministerul, ședinţa s-au detașat în spaţiu, s-au micșorat, instalându-se într-o imagine pasivă ca o carte poștală, deci ceva decorativ, indiferent, fără legătură cu viaţa proprie. Apoi s-au șters. Se apropie sfârșitul zilei și sunt din nou golit, evacuat. Mă întreb: nu cumva m-am stors de-adevăratelea în scena cu adjuncţii? Mimând nepăsare, plictis, anemie emoţională, am devitalizat nu numai interpretarea ci și piesa, am extras conţinutul afectiv al faptelor reducându-le la mișcări fantomatice. Efectiv, ședinţa nu mai reprezintă nimic, ușurarea, euforia, gloria și-au pierdut sensul. Memoria nu mai tresare, celulele sunt inerte. Câştigul obţinut, dacă a fost vreunul, nici nu mă încălzește, nici nu mă răcește. Unul dintr-un milion. Atras ca de un magnet, intră și el în masa eterică dispărută fără urmă, topită în neantul existenţei. Tot higiena minţii? Nu știu, nu mai mă interesează. Mă încarc și mă descarc de la sine. Acum sunt plin de micile rezolvări. Parcă îţi dau mai multă satisfacţie decât marile fapte de arme, duelurile, turnirurile, învolburările donchijotești. Deși la drept vorbind, n-ar merita, nu presupun nicio virtute. Viaţa s-ar fi ocupat singură, nu ar fi fost neapărat nevoie de intervenţia mea. Sunt obosit. Valurile m-au răsucit fără încetare, m-au smuls, m-au ţinut suspendat pe crestele lor înspumate, m-au izbit de ţărm, m-au mângâiat, m-au lins, m-au îmbibat de apă ca pe materia de afară.

Abia aștept să plec. Astă-seară vin băieţii… Cuţaftache îmi transmite să mai rămân, are ceva important. Ce plictiseală. Nu am chef de nimic. Mă uit cu dezgust la maldărele de dosare. E ora când m-aș lepăda de

toate. De acum tot ce mai survine depășește puterile mele. Bălteşte în ţesuturi, mă îngreunează, nu mai încape nimic. În sfârșit, telefonul. Cuţaftache îmi cere să suplinesc minusul altei centrale. O înjurătură îmi stă pe limbă. Monstrule! îmi vine să ţip. N-a fost destul? La ora asta? De unde să scot rezerve? Mă mulţumesc să-i răspund rece, el înţelege și devine „mobilizator". După câteva nazuri timide, îi dau asigurări. Îmi adresează un fel de felicitare. Vorbe. Închid telefonul. Sunt un pachet de nervi. Nu-l chem încă pe Papahagi. Trebuie să mai aștept, să mă calmez cât de cât. Măsor odaia cu pași mari. În revolta mea se strecoară și curiozitate. Hai să vedem, ce mă nemulţumește. Am primit un afront? Parcă un huligan m-a înjurat pe stradă, m-a îmbrâncit în rigolă. Or, Cuţaftache nu m-a înjurat... spre sfârșit mi-a vorbit frumos, ceea ce e o excepţie. Și totuși... Ce mi-a făcut acest Cuţaftache de m-a scandalizat? Mă sună la sfârșitul zilei de muncă și-mi dă o sarcină. Nimic anormal, s-a mai întâmplat de sute de ori. Întotdeauna m-a întors pe dos? Cuţaftache n-o face din rea voinţă, ca să mă șicaneze. S-a ivit împrejurarea, l-a luat și pe el prin surprindere. Bun, dar el pasează neprevăzutul mai departe și termină. Mi-l pasează mie, mă împovărează pe mine, mă înlănţuie. Asta e, mă înlănţuie, afurisitul. Mă bagă în lesă ca pe un câine. E gestul de a mă lua în posesie, de a mă stăpâni. Seara, după o zi epuizantă, strigă la mine: „Hei, la treabă!" După opt ore, ce opt, douăsprezece, treisprezece, nu-mi este permis să ies din priză? El vrea să mă folosească în continuare. Să mă folosească, să mă folosească. Aici e buba. Asta mă revoltă, gestul de a mă utiliza. De a mă ţine la discreţie. Îmi vine să râd. Tare sunt copilăros. Toţi suntem la discreţia cuiva, ce mare noutate am descoperit. Eu n-am să chem acum pe Papahagi să-l utilizez? El se va duce acasă numai ca să se schimbe, să-și ia o valiză, va pleca încă în noaptea asta. Mă liniștesc, fac ce se cuvine și înviorat, chiar și de îngrijorare înviorat – nu știu dacă am să rezolv problema în termenii indicaţi –, cobor scările în fugă și mă arunc în mașină. „Nea Grigore, bagă viteză. Ce mai e pe afară, a stat ploaia?

Uite la ăștia, au ieșit la promenadă. Ce le pasă, nea Grigore, viaţă de belferi. Ce dracu’ or căuta pe bulevard la ora asta?” Nea Grigore tace, n-are chef de vorbă și știe că nu aștept niciun răspuns. Îi invidiez pe anonimii de afară. Nici toamna mizeră nu-i împiedică să... să ce? Să trăiască. Se întâlnesc, forfotesc, ies de la cinema, intră în localuri. Anonimii, ăștia sunt sarea pământului. Ai chef să ieși la nouă seara în oraș, să-ţi pierzi noaptea nu știu unde, să baţi străzile, să te lași târât într-o aventură, să cauţi, să încerci? Dispui de permis de liberă trecere, de „passe-partout”. Anonimatul, un incognito, sub el te poţi strecura oriunde. Anonimii se recunosc și se înţeleg, se respectă, se întrajutorează, se iubesc. Toate locurile sunt ocupate. Nu aș mai găsi nicio crăpătură. Mie mi se refuză dreptul la dulcele, nemărginitul și caldul anonimat. Mi-a fost retras. Dar cine le-a comunicat lor, doar nu s-a publicat în Monitorul Oficial? Cum l-am pierdut? îţi pierzi buletinul și nu se întâmplă nimic, baţi mai departe orașul netulburat. De fapt nu am pierdut, am câştigat. Am câştigat privilegiul de a sta zilnic douăsprezece ore închis în birou. Arzând în fiecare zi, mai mocnit sau cu vâlvătăi, până la cenușă. Ciocnindu-mă de o mână de oameni, fierbând împreună cu ei în zeama proprie. Aceiași, zile, luni, ani, cu mici schimbări, rocade, înlocuiri. Grup mic, nu ţine loc de umanitate. Cu umanitatea am păstrat raporturi abstracte. Relaţia concretă se reduce la grup, se simplifică. Partitura odată învăţată toţi o joacă la fel. Balet mecanic. Reducţie a lumii într-un spaţiu îngust, închis. Din când în când se defectează un șurub, o piesă și în loc să te bucuri – e o variaţie! – aștepţi să se reintre repede în normal. Emoţia socială înlocuindu-le pe celelalte. În spaţiul sever, rigid, pierzi alte drepturi? De anonim? M-a cuprins nostalgia. Aș da orice să intru în grupul ăla, de exemplu, să mă pierd în noaptea orașului cu el. Sufăr de claustrofobie. Nu a spaţiului geometric, a celui social. Într-o seară, într-o duminică seara m-am întors acasă cu tramvaiul. Perforând biletul am încercat să intru în vorbă cu călătorii. Nu m-a băgat nimeni în scamă, discutau între ei. Într-o staţie a

urcat un slăbănog cu doi saci grei. După ce i-a rezemat pe platforma din spate mi-a aruncat o privire șugubeaţă și mi-a făcut cu ochiul. Am tresărit și m-am deplasat lângă saci să-i păzesc. Omul, ţăran, fost ţăran, constructor de șantier, lucrător la drumuri, ceva de genul acesta, mi-a apreciat gestul și după ce și-a pus în ordine tichetele mi-a adresat cuvântul. Povestea ceva despre pâine, ducea un sac plin cu pâine neagră. Curios, nu mi-am dat seama de la început că e beat. Poate din cauza satisfacţiei că am găsit un interlocutor. Și nici n-am regretat imprudenţa când mi-am dat seama în ce hal e. Dimpotrivă, am rămas lângă el ostentativ și mândru. Vorbea tare și batjocoritor la adresa pasagerilor, iar pe mine mă trata cu prietenie, ca și cum aș fi fost tovarășul lui de totdeauna. Îmi făcea cu ochiul, mă apuca de braţ, tot ce avea de spus publicului îmi spunea mie, bătea şaua să priceapă iapa. Atenţia beţivanului m-a ridicat în ochii mei, m-a răzbunat pentru nepăsarea celorlalţi și când a trebuit să mă dau jos m-am despărţit de el cu părere de rău, printr-o strângere de mână cordială și un adio rostit pe ultima treaptă. Când tramvaiul s-a pus în mișcare mi-a răspuns: „Să trăiești, ștabule”. Mă recunoscuse.

Stranie alianţă făcusem. Extremele se atrag – pilangiul și cu mine de o parte, lumea de mijloc de cealaltă. Închid ochii, rezemându-mi capul de canapea, refuzând să mai mă uit la nesimţitoarea, străina, opusa lume de mijloc.

XII

Îmi scot veșmintele în faţa oglinzii. Costumul purtând forma trupului, a vieţii, a zilei trăite, îl agăţ pe umeraș. Pielea lui Sergiu Harnagea. Cămașa îmbibată de sudoarea emoţiilor și de mirosul mediului social, o cocoloșesc. Dorinţa de a-mi lepăda pielea, ca în basme, nu e dispreţ sau ură faţă de lucruri. Timp de douăsprezece ore ele și-au împlinit menirea. Hainele sunt „virtutea socială” cea mai izbitoare. Mă particularizează dar îmi conferă și identitate de grup. La rândul meu îi recunosc pe alţii după aceeași piele. Ostentaţia în afișarea lucrurilor nu e neapărat a

vanităţii, ci a condiţiei. Nu mai pot ieși fără o anumită scenografie. Îi detest pe oamenii mai prost îmbrăcaţi decât le-o impune condiţia. Dacă m-ar întreba cineva pe nepregătite, fără să-mi lase timp de gândire, în ce chip îmi imaginez nenorocirea (răsturnarea condiţiei sociale), aș răspunde pe loc „în pierderea lucrurilor”, deși m-aș răzgândi, aș retracta, mi-aș bate joc de această pripită și vulgară viziune „reificantă”. Poate una din sursele stării de incertitudine, ale „ghemului greţos” se află în lucruri. Îmi îmbrac costumul de seară, zdrenţele, ceva ce se lipește nu numai de trup, ci și de suflet, și ies din dormi tor. Sunt acum asocial, fără însemnele rangului. Ei mă iubesc pentru mine însumi. Acesta e miracolul, de aceea reușesc să ies din câmpul gravitaţional, să-mi scutur povara de pe umeri lăsând mugurii „să dea”. Ceremonialul se desfășoară după tipic. Îmi petrec sfertul de oră de singurătate plimbându-mi talpa goală pe mătasea covorului, clinchetind un pahar cu gheaţă, încărcându-mă de pacea casnică (în mod egal cosmică), pipăind contraforturile castelului inexpugnabil. Apoi năvala, gălăgia vesel-odihnitoare, răsturnarea cornului abundenţei, cădelniţele ridicând norișori de fum aromat... Aceste sunete, acest fum, aceste mirosuri îmbătătoare... Tita îmi spune că arăt ca un Adonis... „M-am buhăit Tita”. „Unde nene, unde? chiar astăzi mi-a spus o colegă...” Nu aud ce i-a spus, poate că mă admiră, mă iubește în taină, etc., deși nu m-a văzut niciodată. Vrea să-mi facă o plăcere. leftioară, mă Tita! Și mereu aceleași – mai schimbă naibii placa. Nataliţa s-a plasat în spatele meu și îmi îmbrăţișează umerii. Ţipă cât o ţin plămânii că a auzit de la un „domn bine” (asta înseamnă bine situat, serios, distins, de cea mai mare încredere) că o să fiu făcut ministru. „Ai mă, Nataliţo, unde dracu’ îi găsești tu?” „Ţi-am prezis, Sergiule, urci. Pe mine ceașca nu mă minte. La mai mare, scumpul nostru, la mai mare”. Îmi răstoarnă capul și mă sărută pe frunte. Georgeta și Virginica aplaudă, geloase. Biba strigă „Trăiască to a şi” și râde gălăgios. Sache se alătură cu entuziasm stângaci, în timp ce Sam, răutăcios, consemnează: „Boss, ăștia (o cuprinde

și pe Nataliţa în rotirea privirilor) aspiră să ia în antrepriză și pieţele din provincie”. Vulgară remarca lui Sam dar mă pune pe gânduri. Exaltarea Nataliţei, execuţia automată a lui Sache... Să fie interesaţi?! M-a mișcat întotdeauna naturaleţea sentimentelor Nataliţei, de votamentul matern. Eu care mi-am pierdut atât de tânăr mama... Nu i-am pus niciodată la îndoială sinceritatea. Cu un debit debordant, Georgeta relatează cum m-a văzut deunăzi în mașină. Nu-mi amintesc să fi trecut pe unde pretinde ea. Și ce importanţă are? Virginica a spus un banc dar întrucât a râs tot timpul nu s-a înţeles nimic. Sam și Biba au intrat în funcţiune. Ei toarnă, femeile porţionează, umplu farfuriile, spun vrute și nevrute. În timp ce răspund leneș, prin semne, cum îmi e obiceiul, particip la festin, pe neobservate se desprinde din mine spectatorul. Se instalează deasupra tuturor și începe să transmită comentarii prezumţioase. Ceea ce se vede, opinează el, nu este suma aritmetică a individualităţilor ci altceva, o rezultantă arbitrară, un organism policefalic și miriapodic, unitar, neprevăzut. Cum se sincronizează impulsurile, cum se armonizează vocile, privirile, gesturile de parcă aparţin unei singure fiinţe, unui orchestron uman? Fiecare a renunţat la o parte din el, lipind la creaţia comună numai ce se potrivește. Un proces de adaptare. Cedez eu asta, cedează tu aialaltă. Alături îl am pe cutare, tu pe cutare, să procedăm la fel. Și tu, și tu, și tu. S-au ajustat așa până la global. S-au integrat. Un orchestron. Cine dirijează, cine apasă, cine suflă? Ia pleacă acum, mă îndeamnă spectatorul, și lasă-i singuri. Strecoară-te înapoi neobservat și privește-i. Nu vei mai recunoaşte nimic, nu va mai fi niciun orchestron. Fără catalizator – tu ești acela –, fiecare se va grăbi să iasă din combinaţie, să fie ce este (nu le vine nici lor ușor să se integreze înghesuindu-se în spaţiul repartizat, acceptat, stâlcindu-și personalitatea, bună sau rea, arătând numai o faţetă, poate secundară dar utilă grupului). Nu se vor mai putea sincroniza, fiecare va lupta să se impună, va fi harababură. Deci efectul de grup. Hai să-l examinăm. Orchestronul uman împlinește toate

nevoile. Confort, bună companie, obedienţă, afectivitate și admiraţie împinse la cult, tonus optimist, autonomie (nucleu suficient sieși și suficient ţie) și așa mai departe. Varietate simultană. N-ai timp să te dezmeticești. Dar, ia să le luăm pe rând. Obedienţă. Ai putea să te lauzi că ai îndoit bietele lor spinări? Confort. A ţine vinul rece, a face saramură cu mujdei, sarmale sau plăcinte cu brânză, a fugi să aduci nu știu ce? O gospodină execută singură toate acestea cu dexteritate și discreţie. Voioșie, optimism. Uită-te bine la râsul prostesc și aplauzele asurzitoare ale lui Biba, vezi umorul cârciumăresc de mahala al lui Sam, șmecheria căznită de lăutar mucalit, ascultă vocile afone, fleșcăite reproducând desfigurat șlagărele tinereţii. Fii atent acum, nu sună ca un „cor al orbilor"? Pe vremuri, pe treptele bisericilor cântau astfel de grupuri smulgând compătimirea și leul trecătorilor. Admiraţie, preţuire, afecţiune, cult. Cum se exprimă? Exclamaţii, în cel mai bun caz mici propoziţiuni stereotipe: „trăiască to a şi", „O.K. Boss", „pe mine nu mă minte ceașca", „îmi spune mie inima", „dragul nostru", „nene, nene". Aplauze ca pe stadion, pupături materne, mângâieri, ochi umezi. Se glorifică o condiţie fizică imaginară, merite publice deduse elementar din starea socială, se anticipează un viitor magnific etc. Se asigură vibraţia neîncetată a coardei sensibile, unguentul sufletesc, melodrama zilnică, porţia de extract de inimă. Și un surogat de pârghie moral-politică. Galerie cu suporteri, mase care susţin și împing înainte. Îndemnul tânguitor-pasional, dezinteresat-patetic, modest-răscolitor de a trage aceste mase după tine. În interesul tău, căci sunt legătura ta anteică, solidaritatea celor mulţi și puternici. Nu așa ai și înţeles? Nu te încarcă în fiecare seară de forţe noi, nu-ţi spală creierul de zgura arderii zilnice pregătindu-l pentru și mai intensa combustie de mâine? Ia uită-te bine. Așa arată Anteu? Oare unde se învârtește el, pe la controlul pieţii, pe la „service"-ul de automobile, într-un birou administrativ, în cancelaria unei școli elementare, prin bucătării? Cei mulţi și puternici? Biba, Sam, Sache, Georgeta etc.? Molière, Caragiale? Și te

prefaci că nu înţelegi? Un grad didactic pentru Tita, unul aviatic pentru Fane, încadrarea lui Sache, coșul de piaţă al Nataliţei. O cină bine stropită pentru Sam și Biba. Și așa mai departe. Ei, cine pe cine se domină? Iubirea obligă. Devii dependent de cei ce te iubesc, nu știai? Cu atât mai mult când sunt mici și slabi. Când cineva te face protectorul lui, zeul lui, îţi încredinţează o datorie sfântă, și nu poţi, nu ai voie să te dezici. Să-i înșeli încrederea, să-l trădezi? iubindu-te, oamenii te constrâng să-i slujești mai mult decât dacă ţi-ar porunci – nici asta nu știai? Prin adoraţie se obţine o stăpânire vicleană, cea mai despotică. Adulatorii, în căruţă, intonează cât îi ţine gura cântece de voie bună și osanale iar tu, triumfător, te opintești între hulube. Și asta nu ar fi nimic, uită-te ce duci în căruţă. Să facem abstracţie de derutantul efect de grup, să-l privim pe fiecare în parte, pe rând, îndelung. Valoare socială? Să zicem că asta nu te interesează, deși alcătuiesc o societate, „cea de a doua societate”. Sub raport spiritual, intelectual? în calitate de „compensaţie”. Darul existenţei privite, lumea serilor libere, răsplata vieţii de robot. „D-ale Carnavalului”. Bine, dar de ce n-am observat – se enervează jumătatea mioapă, naivă, credulă, iluzionată, dominată și înșelată – cum fac tumba clovnii? Numai asta n-ai observat? Minimalizezi. Ești prea solidar cu tine. Duci o luptă grea, știu. De aceea instinctiv, eviţi fisura, orice conflict interior. Te confunzi cu tine însuţi. Ai nevoie de această unitate ca să poţi lupta. Și să te poţi bucura de victorie. Ei bine, asta ai dorit, să te bucuri, să fii mulţumit. În această bucurie și mulţumire s-au strecurat ei. Grupul dinăuntru, înţelegi? Nu, n-am înţeles, am renunţat să înţeleg. Dar Niky a observat? Niky e un om dinafară, și oricum, scriitor, deci cât de cât psiholog. El cum s-a înșelat? (Niky a scris scena din primul lui capitol după ce mă edificasem.) Venea frecvent în casa mea, participa la serile noastre, cunoștea grupul. Într-adevăr, încuviinţează observatorul, nu înţelegea. Ce știu oamenii despre semenii lor? Participăm la un joc de societate. Îţi alegi rolul și îl interpretezi cum te pricepi. Ceilalţi te iau în serios.

Confundă rolul cu destinul. Se acceptă aprioric regulile jocului și nu se mai scormonește. Cel mai neplăcut e că tu însuţi ai uitat că participi la un joc de societate și ţi-ai luat rolul în serios. Ai confundat actorul cu personajul. Dar îţi recunoști rolul? Pe cine ai jucat tu? Pe cine joci încă?

Un ţârâit de telefon ne-a întrerupt încâlcitul dialog. „Ofiţerul de serviciu de la centrală”, îmi șoptește Despina. Mă duc acrit, știu că nu mă așteaptă nicio bucurie. S-a oprit undeva o linie de fabricaţie. Mecanismul, cu huruitul cunoscut, cu zgomotele dezordonate, pătrunde, irumpe, cotropește. Serata mi se urcă pe cap. Îi fac semn Despinei să le dea pașaportul. „Așa devreme? E ceva grav?” Nu-i răspund. O las nedumerită, jignită și mă retrag fără să spun bună-seara. După câteva minute se face liniște. Liota a spălat puţină. Mă scutur... I-aș lua la palme. Și pe mine m-aș lua. Și-a găsit sacul peticul. Stoparea liniei de producţie îi împinge într-un plan secund. Fac un calcul, stabilesc procente. Se complică sarcina lui Papahagi. Trec în revistă unităţile. Întrezăresc ceva, o să le iau mâine la telefon. Despina a ieșit din baie. E rândul meu. Gesturi moi, somnambulice, faţă crispată, palidă, pungi sub ochi, riduri la pândă sub piele. Mă bag în pat. Despina a stins veioza, nu cred că a adormit, e bosumflată. Cearşaful de plapumă bine apretat, răcoros mi se așeză plăcut pe piept, se lipește de gât, îmi ia o parte din oboseală. De fapt nu mi-e somn. Sunt răvășit, se încovoaie un semn de întrebare, în simţuri mocnește o alertă. Iau mecanic o carte în mână și o deschid, știu că n-am să citesc, așa fac în fiecare seară. De când n-am mai citit o carte din scoarţa în scoarţă? în afară de lucrările de specialitate, dar și alea de nivel tot mai scăzut. Închid cartea, sting veioza. Aștept imaginile de sub pleoape. Nimic, puncte rotitoare, păienjenișul vaselor oculare. Ce s-a făcut cu materia zilei? Gol de spaţiu, gol de timp. Nimic n-a căpătat consistenţă. Lumea reală s-a pulverizat. De ce nu se materializează timpul meu, nici de la muncă, nici de acasă? Parcă trăiesc într-un balon de săpun. Văd culori, lumina solară descompusă, spectrul... Se sparge. Vid. Despina respiră

într-un anumit fel, a adormit. Somnul femeii... Somnuri paralele, nu se întâlnesc niciodată. Se închide fiecare în capsula lui narcotică. Ce a devenit femeia? Ceva comod, facil. Capul Despinei exală un miros cosmetic dulceag. Nu parfumul organic, tulburător al trupului, alchimia enigmatică a glandelor, fosforescenţa olfactivă a pielii, cu vraja și chemarea lor. Ceva artificial, uzual. Utilă, convenabilă, curată și decentă. Relaţia cea mai simplă. Se mai poate simplifica încă? Femeia, zeu casnic, penat. Prezenţă domestică. Pisica, șarpele casei. E bine, foarte bine, mă asigur. De acord, și banal, ca orice comoditate. Mi-ar conveni altfel? Pot exista și raporturi frenetice. În tinereţe, casc eu. Orice furtună se înmoaie, îşi epuizează forţele. Probabil sunt și excepţii. Dar de ce neapărat furtună? Mă gândesc la plurivalenţa femeii. Femeia ca spirit, ca forţă inspiratoare. Femeia ca neliniște, neprevăzut, emoţie, în special emoţie. Cu aerul din jurul ei vibrând, transmiţând necunoscute efluvii. Trezindu-te, înviorându-te, primenindu-te, îmbogăţindute. Nu, asemenea lucruri nu cunosc. Știu, există, și nu din cărţi, din proprie experienţă. Dar am uitat. M-am consolat, aparţine altei epoci. Ca versurile, stare de spirit a unei vârste. Copleșitoarea majoritate renunţă, unii se mai gândesc din când în când. Nu mai e posibil? Femeia ca emoţie? Hm, însoţitor permanent, toată viaţa? Mă îndoiesc. Desigur, nu trebuie înţeleasă reductiv, prin prisma unui singur exemplar. Noţiune plurală. Am pierdut comunicarea... Reducţie și din acest punct de vedere. Dimensiunea casnică și dimensiunea socială, atât. Nu se poate să nu fi adulmecat, să nu fi ghicit ele. Nici nu era prea greu, nu am făcut un secret, nu mi-am ascuns opiniile. Chiar dacă nu le afișam, le aplicam. Atribute umane fundamentale oprite la o vârstă, la un timp? Componente organice ale vieţii, ipotetic valabile până la sfârșit... Au intuit ele. Le-o fi jignit reducţionismul. Așa ceva nu trece neobservat, nu poate să nu provoace resentimente. Inginera de la proiectări... Receptivitatea mea s-a atrofiat ca un organ nefolosit. Dar a lor? Pudoare,

complex, teamă? N-au mai transmis semnale, n-am mai recepţionat. Dar ce dumnezeu? Dorinţa e un reflex involuntar, nu depinde de voinţă, numai morţii nu-l au. S-a păstrat sub o formă cerebrală. Dorinţă abstractă, ca idee. Oprită în creier. Mi-a venit să râd. Ce aiureală. Am căscat, m-am întors pe o parte și mi-am strâns genunchii la gură. Reflex prenatal.

Un cap mare cât lubeniţa pe un trup scund, noduros, de sfarmă-paitră, de eschimos. Părul spălăcit, ochii albicioși fără gene, buzele lipsite de sânge, uscate, dezvelind două șiruri de dinţi lăţi și galbeni, foarte rari. Rărimea dinţilor e semnul particular, efigia fizionomică, restul ar putea lipsi, l-aș recunoaşte dintr-o mie numai după strungăreţe. Debitează o anecdotă răsuflată și obscenă. Râd din stomac, îi fac discret semne imperative Despinei să-mi ţină isonul. Proasto – îmi vine să-i strig – nu te lua după figura lui spână, nici după postul lui modest de șef de direcţie sau de secţie. Te înşală. Ăsta are ștampila, de el depinde. Dacă nu vrea, putem să așteptăm mult și bine. Mă privea nedumerită, ca o bleagă. Nu pricepea. Căutam în jur disperat, ceva cu care să ascund indiferenţa ei nătângă. Din fericire am găsit o vioară și un arcuș și m-am grăbit să cânt. La primele sunete moi, melancolice, s-au depărtat cu toţii, furaţi de un covor rulant și s-au fixat la capătul unui ochean întors, mici, mulţi. Pe podium, cu capul aplecat pe vioară, ascunzând-o în buclele strălucitoare revărsate, scoteam o melodie muribundă. Știam că mă iubește, îi auzeam vocea agonică implorându-mă și o îmbrăţișam pătimaş. Alături, un pian lucios reflecta vâlvătăile iubirii. Plângea înduioșat. Executam o bucată nouă, în primă audiţie mondială, muncisem mult, realizam efecte inimaginabile. Deslușeam din când în când respiraţia gâfâită a publicului surescitat, în pragul nebuniei. Vioara mi se vâra sub bărbie, îmi cuprindea faţa cu mâinile subţiri, mătăsoase, îmi închidea ochii. O beatitudine cum nu mai trăisem. Muzica mă răscolea, lacrimile îmi alunecau pe obraz, tresăream de fericire, sala murea și dacă nu făceam o pauză avea să piară însăși

sămânţa omenească. M-am oprit, notele au zburat – păsări negre de lumină și am deschis ochii. S-a spart în jurul meu, ca un clopot de bronz, un râs diavolesc. M-am ferit sub ploaia de cioburi, de schije. Piticul cu dinţii rari, în fruntea unei asistenţe numeroase, mă arăta cu degetul. „Cine l-a recomandat? Să facă imediat un pas înainte”. Îmi ticăia inima. Vai, cine va ieși? A făcut un pas înainte, unul mare de tot, Despina. Eschimosul i-a sfâșiat cu un gest scurt rochia neagră de scară. „Nu știi că nu suport mătasea neagră? Vrei să mă sfidezi?” Ea și-a pus un pulover și o minijupă. Eschimosul s-a mai îmblânzit. S-a apropiat de mine turuind ca o moară, nu i se mai vedeau buzele, doar dinţii. Și am înţeles din spusele lui că nu poate avea încredere în mine. Mă dădeam de ceasul morţii să-i explic ce bine am înţeles partitura în ciuda dificultăţilor uriașe. M-am oferit să-i demonstrez cât de ușor pricep limbajul geniilor și chiar i-am fredonat câteva fraze muzicale făcându-i transparent sensul filosofic. Mi-a cerut vioara, a șters-o de mâneca hainei și a scuipat pe ea. Despina mi-a șoptit la ureche „Scuipă repede și tu, până nu se răzgândește. De el depinde”. Am scuipat și eu de formă și au râs toţi. Mi-a întins vioara strigând răgușit „Știi ce ai de făcut”. „Abjură, abjură, îmi șoptea Despina disperată. Acum pe loc, trebuie să-i câştigi încrederea. E prost, o să te creadă”. L-am privit încruntat și am dat cu vioara de pământ. „Uraaa” a răsunat corul. Am ridicat-o și am izbit-o de pian, până s-a făcut ţăndări, în uralele asistenţei. Dinţosul a rânjit împăcat; ne-a strâns în jurul lui și ne-a mai spus o anecdotă. Acum Despina râdea cel mai tare, abia mă ţineam după ea. „Spune-le și tu una, pe aia cu cămila” mă înghiontea ea. M-am supus. Și am început să desfășor ceva extrem de picant, înflorat, stilizat, construind metafore în piramide, făcând să ţâșnească o adevărată arteziană lirică, o orgă de cuvinte. Pe măsură ce azvârleam ideile în aer, altele gâlgâiau la gura puţului, zăcămintele se clătinau ca o mare iar eu evoluam pe ea, cu pânzele întinse, nepăsătoare corabia zburătoare încărcată cu aurul incașilor și ceva și mai de preţ. Eschimosul se

transformase în stană de piatră, dinţii în ţurţuri de gheaţă groși, rari. „Vai, ce-ai făcut, se lamenta Despina. L-ai jignit de moarte. Ascunde tot, ascunde imediat. Uite aici, sub banca asta... și sub fusta mea. Repede, repede, și șterge frumos să nu se mai vadă”. Îmi părea rău de Despina, am făcut ce mi-a spus. Mai rămăseseră câteva panouri cu metafore plutind prin aer, purtate de două elicoptere. Le-am arătat cu degetul și am izbucnit în hohote. „Priviţi ce baliverne, ha, ha, ha, ăștia n-au nimic în cap și fac pe deștepţii. Vă spun eu, vorbe goale ce din coadă au să sune. Nu-mi mai aduceam aminte strofa. Dacă-i purec acum să vedeţi câte dezacorduri gramaticale găsesc”. Eschimosul se dezgheţase, se despietrificase, mă bătea pe umăr ca pe un căluţ și râdea amuzat. Voie bună generală. S-a făcut liniște, a scos ștampila din buzunar, a scuipat pe ea răsunător și mi-a lipit-o pe frunte. Iarăși ovaţii. Ușurat, îmi arătam zelul măturând pe jos cu resturile violei. Eschimosul, îngăduitor, mi-a spus: „Poţi să împletești hârtii colorate, să faci ghirlande, să scobești pepeni verzi, ies niște felinare foarte frumoase. În general, degetele îţi vor fi de folos, avem tot felul de probe de îndemânare. Nu mai vorbim de mâncare, sunt foarte necesare la mâncare”. Mă prefăceam că-l cred, dar îmi propuneam să fiu circumspect. Și Despina mă avertiza: „Prudenţă, nu te lăsa provocat, nu te lăsa. Lasă-le dracului de degete. Totul va veni de la sine”. Asistenţa s-a despicat în două și eu am înaintat pe culoarul deschis. Figuri cunoscute, amabile, gesturi de simpatie. Într-un colţ Nataliţa, Sam, Biba și ceilalţi. Îmi trimiteau bezele. Rămâneam sobru, simţeam în ceafă privirile eschimosului. Cineva m-a tras de-o parte, am alergat cu el pe un culoar înăbușitor și am ajuns în vechea sală de concerte. Mi-a pus în mână vioara și arcușul și m-a îmbrâncit spre podium. „Hai cântă”. Am rămas jos, bănuitor. M-am întors cu spatele și am încercat vioara. „Dar cum? – abia mi-am înăbușit ţipătul – când s-a întâmplat? Cine mi-a făcut asta, domnule?” Aveam mâini de lemn. Ambele mâini de lemn. Câţiva îşi acordau instrumentele pe podium. I-am aruncat vioara individului.

„N-am timp, n-am timp, o să vă spun eschimosului, o să vedeţi voi pe dracu'" și am fugit. „Stai omule, poate le găsim, a strigat după mine, mai e o speranţă. Altfel ce-o să te faci? Ăsta e principalul, nu-ţi dai seama? Stai nenorocitule, stai, ce-ai tu cu tagma lui? N-auzi?" N-auzi, n-auzi, n-auzi! se rostogolea ecoul, un bolovan cât toate zilele. Cât pe-aici să mă strivească. De frică m-am trezit.

Ce stupid! Hodoronc, tronc, eu și muzica! De unde și până unde violonist? îmi frecam mâinile amorţite, le ţinusem împreunate sub obraz. Nu știu de ce m-am gândit la fluture. După o lungă vegetare larvară, simulând moartea, viermele se mișcă, se trezește, capătă aripi, părăsește crisalida, zboară. Nu eram nici larvă, nici nu zburam. Participam mașinal la jocul de societate. Cheia fusese întoarsă până la capăt și mai aveam arc, mai ţopăiam, dar cu gesturi încetinite, oprindu-mă din când în când, de fiecare dată cu senzaţia că a fost ultima mișcare. Rolul, nu destinul? De unde să știu? Prin excelentă destinul e ascuns. Până şi anticilor, marii lui adoratori, dotaţi cu oracole, cu sfincşi. Îmi propusesem să-mi filmez existenţa în douăzeci și patru de ore. Am aşteptat ca imaginile să vină de la sine, am încercat să le bruschez, să trag de ele. Toată pelicula voalată, se poate? Nicio secvenţă ca lumea, niciuna? în fond de ce mi-am propus experimentul? Pentru moment nu mi-am adus aminte. A da, da, da. Duna, nisipul absorbant. Anii volatilizaţi. Exact, exact. Fac o mulţime de lucruri, nu mi se pare, nu inventez. Dar n-au carne, n-au sânge. Un enorm muzeu de ceară – eu. Mii de personaje, atitudini, gesturi și grimase de o varietate și expresivitate stresante – topit, devorat de un foc ascuns, neîndurător și atotputernic. Respir greu, mi s-a pus un pietroi pe piept. O transpiraţie lipicioasă îmi năclăiește pielea. M-am speriat. Cotrobăi prin sertarul noptierei după un calmant. Despina. M-a auzit. „Ce e, Sergiu, ce cauţi?" A aprins lumina. Clipește orbită. „Nu știu Despina, mă simt de parcă am căzut într-o cursă. „Ce te doare?" S-a ridicat în capul oaselor. „Ţi-a făcut rău ceva?" Caută în celălalt sertar unde ţine pilulele. Degetele i se mișcă greoi, nu nimerește

pliculeţele, cască plictisită, nu e o plăcere să te trezească cineva din somnul cel mai dulce. „Nu mai căuta, o să-mi treacă. Am o senzaţie de greaţă, dar nu de la stomac. Sunt într-o capcană, Despina”. Clipește des, lasă sertarul deschis și mă privește, aiurită. „Capcană? S-a întâmplat ceva la centrală? Ai avut neplăceri la minister? De ce nu mi-ai spus?” „Nu, Despina, se fărâmiţează totul, asta e”. Se scutură, dă plapuma la o parte, se ridică și se așeză în genunchi. I-a trecut somnul. Simte că e ceva serios. „Hai, povestește-mi”. „Ce să-ţi povestesc, n-am aer, Despina. Mă strâng pereţii, parcă sunt într-o cușcă”. „Sigur nu e de la minister, Sergiu? De ce nu-l inviţi într-o zi la noi pe Oană? Spui că te simpatizează”. „Nu e vorba de minister, nu s-a întâmplat nimic. Situaţia e cea pe care o știi. Am ajuns la capătul puterilor”. „Tu? De ce te alinţi?” Se întinde lângă mine, îşi apropie capul de al meu și mă mângâie pe obraz. „Ești obosit puţin, da? Tu faci o tragedie din toate. Ai avut palpitaţii? Și mie mi se întâmplă. Nu poţi să ceri acum concediul? Ţi-au promis că în toamnă. Asta e, ai obosit”. Mă sărută grijulie ca o soră pe pometţii obrazului, pe frunte. „Nu ești nici tu de fier. De aia ai fost indispus și aseară”. Mă exasperează superficialitatea maternă cu care îmi pune diagnosticul. Sunt tentat să spun că totul e în regulă, să sting lumina și să termin. Dar descopăr o pornire rea în mine. De ce mă îmbrobodește? Nu înţelege nimic sau se preface? Nu mă ia în serios sau se teme de complicaţii? Instinctul îi spune că e mai bine să le înăbușe în fașă, să le dea o turnură minoră, curentă? Ies din îmbrăţișarea fadă, mă strecor pe sub plapumă și sar în picioare. „Vrei să-ţi spun ce e? Am o viaţă imbecilă, fac același lucru de dimineaţa până seara, de ani de zile, ca un automat. Nici nu sunt de faţă, înţelegi? Absent. Un alter ego face totul și pe mine mă ignoră. De altfel nici nu are ce ignora. Nu mai exist. Cineva mi-a luat locul. Sunt o tinichea, un burlan”. Despina nu se mișcase, rămăsese întinsă în pat cu faţa în sus. Corpul i se desena graţios prin cămașa scurtă cu volane. Picioarele delicate, albe, luceau stins. Părul mătăsos acoperea perna. Cearcănele îi dădeau

o tristeţe de odaliscă neglijată, dizgraţiată. „Să înţeleg că nu-ţi mai plac, Sergiu?” „Ba îmi placi, Despina. Nu asta e, fa și tu un efort să pricepi”. Îmi place și nu-mi place. Întrunește toate condiţiile să-mi placă și totuși... Are înfăţișarea femeii și nu e femeie. Frumuseţe rece, armonie seacă. Carne de porţelan. Îmi face plăcere s-o privesc, dar nu să mă apropii, nu s-o ating. Repet totuși... „îmi placi”. Nu știu cât de convingător „Nu-mi mai aparţin. Nu trăiesc”. „Dar ce faci?” „Nu știu, mă fărâmiţez. Și mă sufoc. Oriîncotro mă îndrept e închis. O senzaţie deprimantă, disperată...” „Dar ce-ţi lipsește, Sergiu?” Se aşază pe un fotoliu şi-şi trage sub ea picioarele goale. Paloarea obrazului îmi face milă. „Ești un bărbat realizat pe toate planurile. Pur și simplu de invidiat. Gândește-te la atâţia care... Treci printr-o criză, poate a vârstei, trebuie s-o domini. Tu poţi, ești puternic”. Laudele ei nu-mi mai fac plăcere ca altă dată. Numai de lingușeală nu am nevoie. „Nu sunt puternic, Despina, e o iluzie. M-am înhămat la ceva anost. Am tras ca un nebun fără să mă uit în dreapta și în stânga. Nu asta era chemarea mea. M-am uitat în urmă, nu se vede nimic, nicio dâră. Altceva ar fi trebuit, altceva. Îţi amintești cuvintele spuse cândva, că merge și fără pasiune? Nu merge, draga mea. A fost o minciună. Esenţialul – condiţia materială! îţi amintești? Sunt vorbele tale. Nu, nu e esenţialul. Ai îndopat un curcan captiv. Ca să ne conservăm, să ne apărăm personalitatea. S-o apărăm de ce, de cine? N-am apărat nimic. Am pierdut tot, uite așa s-a scurs printre degete”. S-a ridicat și s-a apropiat. Buzele îi tremurau, paloarea i se accentuase, ochii aveau o expresie rătăcită. „Vrei să mă scoţi vinovată? Pentru condiţia la care ai ajuns?” Sânii mici îmi atingeau pieptul dar nu transmiteau căldură feminină, senzualitate. Perfecţiuni de manechin, m-am gândit. „Ce ţi s-a scurs printre degete? Totul a dat roade, uită-te în jur, uită-te la tine, la noi. Am început ca niște pui de bogdaproste. Ai uitat? Ai uitat că n-aveai cu se să plătești berea? Ce latură a personalităţii a suferit? Niște fumuri de tinereţe. Labilitatea unei imaginaţii gratuite”. Vocea mică devenise tăioasă. Stătea

nemișcată, în aceeași poziţie, atingându-mă cu vârfurile sânilor. O făcea dinadins? Voia să păstreze permanent contactul fizic, să mă stăpânească și trupește, să mă atace pe două fronturi? Se considera lovită, nu distingeam nici cea mai mică notă concesivă în glasul ei. „Aceasta e recunoștinţa, Sergiu, pentru credinţa, pentru devotamentul meu? Tot ce am avut mai bun am pus... ca să te afirmi tu. Și acum... drept mulţumire...” Vocea i s-a voalat, au năpădit-o lacrimile. Și-a pus capotul de noapte și din nou s-a așezat pe fotoliu. O luase frigul. Am rămas ca un prost în picioare, în mijlocul odăii. Zadarnic, orice aș fi spus, zadarnic. Și aveam atâtea, îmi stăteau pe limbă. Am bătut în retragere. A rămas înţepenită în fotoliu, ca un monument al demnităţii ultragiate.

(Cu altă ocazie, Sergiu a încercat să pună pe hârtie ceea ce i se învârtea în cap în noaptea aceea și nu se cristaliza. Cotrobăind prin fișele încredinţate am găsit. Nu e cu mult mai limpede dar... Iată conţinutul.

„Viaţa trece fără componenta intimă, sinuoasă, imprevizibilă, trepidantă, nouă, proaspătă. Există așa ceva? Există fără îndoială. Partea cea mai adânc umană a mecanismului meu sufletesc este blocată. De ce? Ce o blochează? Tot timpul meu creator, deci de valoare socială, e vândut. L-am vândut liber și nesilit de nimeni, conștient că va fi întrebuinţat în îndeletniciri pentru care nu am chemare, în cazul meu nu e vorba de vânzarea muncii (munca vine de la sine), ci a timpului. Când timpul îţi aparţine (este un drept inalienabil, se confundă cu însăși viaţa) poţi să-l încarci cu orice, să-l faci divers, interesant, savuros. Un roman, un șir de opere de artă fiecare cu un univers distinct. Cu câtă pasiune îl devorezi. Timpul ce nu-ţi aparţine e un deșert. Te miști prin el, oricât de repede, în orice direcţie, nu întâlneşti nimic. Vrei să evadezi. Unde? Nu poţi. Altul nu ai. Nu dispui de timp de rezervă. Fiecare porţiune e un unicat, nu are dublură, copie, îl ai pe ăsta și el este vidat de tine. Posesorul nu-ţi permite să-l umpli cu tine, îl umple cu sine, așa e înţelegerea. Timpul încărcat de el rămâne pustiu de tine. Vrei să ţi-l recapeţi?

Nu mai poţi. Te uiţi înlănţuit cum altcineva consumă timpul tău, unicul. Obișnuinţa, automatismul camuflează. Dar nu numai asta. Ţi-ai încasat preţul și te bucuri ca un prost. Pe urmă se instalează plictiseala, nemulţumirea, aceasta se transformă în frustrare mocnită, în sfârșit, în faza finală apare disperarea. Îţi simţi timpul ca o carceră. Te zvârcolești, pereţii se strâng, timpul se împuţinează, puterile te lasă. Combustia, întrebuinţarea vitalităţii pentru ce? Viaţa arde dar nu te încălzește. Vezi cenușa, te îngroapă. În cușca timpului, a fostului tău timp căci l-ai vândut, te prinde frigul. La foc își freacă alţii mâinile. Deposedarea de sinele tău. Dar mai rămâne, se poate spune, un spaţiu neînstrăinat, proprietate strict personală. E dominat, la rându-i, de umbra celuilalt – atât prin forţa inerţiei, cât și prin prelungirea influenţei. Sunt resorturi care funcţionează nu numai în timpul vândut cu acte în regulă, oficial, ca să zicem așa, unde, să recunoaştem, nu poţi să ai nicio pretenţie, oricât de disperat ai fi, ci și în cel privat. Pe neobservate se include în aceeași categorie întregul timp existent. Și dincolo de cei patru pereţi. Tot timpul din tot spaţiul.")

I-am spus Despinei că am să mă gândesc la vorbele ei. „Ce să te gândești? a replicat. Te-am dus de râpă? Te-am înfundat într-un gang? Ţi-am purtat nenoroc? Ţi-am închis perspectiva? De când ne-am căsătorit ai mers din succes în succes, ai urcat din treaptă în treaptă, ești pe culmea gloriei (în limita la care se pot gândi oameni ca noi). Și încă nu e totul, cariera îţi rămâne deschisă. La toate acestea trebuie să te mai gândești? Nu le știi? Sergiu, Sergiu, ingratitudinea nu ţi-o cunoșteam, e viciul tău ascuns. Ţi-ai gonit aseară prietenii. Treaba ta, pentru plăcerea cui i-am cultivat? Din partea mea pot lipsi, dar ai să regreţi. Fiecare are nevoie de o evadare, mai ales un om ca tine, cu răspunderi, atât de ocupat". „Pot să vină în continuare. M-am agăţat de acest subiect mai la îndemână, mai puţin personal și dramatic. Nu sunt ei cine știe ce, dar mai umplu casa. Alţii de unde?" „Bine, mi-a surâs stins. Obosise. S-a ridicat și m-a pălmuit moale. Semn de

împăcare. Să nu mă mai scoli noaptea cu prostii. Ursuzule. Și când ai probleme să mi le spui. Nu mai sunt confidenta ta? Le discutăm, le limpezim. Hai, acum la culcare. Mâine nu e sărbătoare”. Ne-am băgat în pat, am stins luminile, am tăcut. Discuţia mă deprimase. Niciodată nu m-am simţit așa de singur. Toţi oamenii din lume îmi erau departe, pe nimeni nu puteam să contez. La slujbă un automat, o mașină eficientă. Acasă... surogatul de intimitate nu mă mai amăgea. Despina, mai străină ca ceilalţi. Cum trăisem atâţia ani unul lângă altul? Gloria – iată jocul de societate preferat. Dădusem semne de nesupunere, nu-mi mai luam rolul în serios. Dar dincolo de el se afla ceva? Mai fusese ceva? Prin apa adâncă de deasupra nu se mai deslușea. Dar apă era și sub mine. Ce trebuia să fac, să mă scufund sau să ies la suprafaţa?

XIII

Am cerut concediu urmând sfatul Despinei. Nu fiindcă m-aș fi simţit obosit, mă cuprinsese frenezia căutării. Trebuia să dau de o urmă, să reînnod firul rupt, să merg pe el până unde mă va duce. Nu știam prea bine cum am să procedez, ardeam de nerăbdare să încep. Despina sperase că vom pleca împreună, nu s-a arătat prea bucuroasă să mă lase singur, dar n-a insistat. Până la urmă s-a convins că e mai bine așa. O femeie trebuie să mai lipsească din când în când, să-și facă simţită absenţa. „Nu afli ce e fericirea decât după ce o pierzi, mi-a spus. Ca și sănătatea. Lucruri inefabile, le realizezi doar în absenţă”. I-am dat dreptate. Cel mai greu era să-i spun unde mă duc. Ideea mi-a dat-o chiar ea, parcă mi-ar fi ghicit dorinţa. „Du-te pe la Movilele, pe la Nelu”. Acolo voiam să ajung și pentru o clipă am crezut că bănuiește ce e în capul meu. Nu bănuia. „Vremea s-a îndreptat. Au făcut ţuica, s-a fiert şi tulburelul. Vă mai distraţi şi voi ca între bărbaţi. Marioara o să fie bucuroasă”. Îmi stăpâneam cu greu neliniștea. Dacă ar fi fost mai atentă ar fi văzut că-mi tremurau mâinile. Mi-am făcut bagajul și m-am urcat în tren cu sentimentul copilului care pleacă pentru prima dată la mare sau la munte. Începeam o expediţie. În

căutarea timpului uitat. Porneam spre origini să-mi reconstitui identitatea. Ca un convalescent după o lungă amnezie. Știam cine sunt, uitasem cine am fost. Am privit pe fereastră pământul negru, arat, afinat de ploile recente, zvântându-se încet sub lumina blândă a soarelui. Speram că prin brazde și răzoare se ascund resturi de taină? Trecusem pe atunci tot așa, cu nasul turtit de fereastră. Semănasem gânduri pe marea câmpie. Nu încolţiseră. Le luaseră vânturile, le mâncaseră ciorile, putreziseră, poate nici nu ajunseseră în glodul negru, gras. Degeaba iscodeam întinderile golașe. În aerul cristalin cu diafane reverberaţii solare dăinuia, totuși, surâsul vag a ceva ca o aducere aminte. Un îndoielnic semn de recunoaştere, ceva în genul tresăririi pe figura toropită a moșneagului orb la auzul vocii fostului copil. Năluciri, încăpăţânată dorinţă de întoarcere în singurul lucru ce nu mai poate fi regăsit pe această lume.

Orașul forfotea mărunt, mușuroi de furnici harnice, absorbite. Nu s-a oferit nimeni să-mi ducă valiza. Nu mai existau hamali, călătorii au braţe vânjoase, inclusiv femeile, îşi poartă singuri poverile. Nu m-aș fi dus la Nelu, dar trebuia să fac act de prezenţă, să dau biletul la perforat, să-i anunţ Despinei sosirea, instalarea, să-i ofer prilejul de a-mi da noi instrucţiuni. Nu mi-a plăcut la Nelu, am regretat că nu-l avertizasem. Nu m-a întâmpinat cu acea căldură sărbătorească a interiorului însufleţit de așteptare, spălat, îmbrăcat în haine de gală. Zi de lucru, unghere inospitaliere, lucruri de prisos, supărătoare pentru ochiul străin, dezordine prozaică și un aer vlăguit. Au încercat ei să sufle ceva lumină prin încăperi dar n-au izbutit. I-am telefonat Despinei, mi-am lăsat valiza și am plecat pretextând o întâlnire urgentă la

Combinat. Avusesem inspiraţia să-i pun în gardă că vizita are un caracter mixt și că partea oficială putea să mă solicite foarte mult. Nelu s-a oferit să mă însoţească, abia venise de la lucru, am refuzat și am fugit grăbit în stradă. Mă stinghereau. Aparţineau în ochii mei mai mult prezentului decât trecutului, mă împiedicau să mă scutur

de contingent, mă îndepărtau de teritoriul lipsit de contur, dezagregat, înecat. Pentru a pătrunde acolo nu aveam nevoie de contemporani, de prizonierii zilei de azi ca și mine, înfășuraţi în uitare și indiferenţă, acaparaţi de mișcarea mecanică a vieţii, agitându-se și ei în gesturi convenţionale. În mijlocul orașului am respirat ușurat, deși de-abia începea greul. Nu știam unde să-mi caut omul, nu îndrăznisem să-l întreb pe Nelu, așa ceva nu rima cu graba mea de om de afaceri, nici cu scopul general al călătoriei. După câte îmi aminteam, lucra la primărie ca arhitect, dar la ora aceea birourile se închiseseră. M-am dus totuși, și spre norocul meu portarul îi știa adresa. Cetăţeanul, mai mult decât amabil, a dat și un telefon după ce am plecat, astfel că atunci când am bătut la ușă, Rex în persoană, avizat, având timp să se obișnuiască cu gândul, mi-a deschis și m-a primit nesperat de prietenos. Mi s-a părut că e îmbrăcat ca ultima dată, cu un an și mai bine în urmă, când ne întâlnisem la Papura. Nu m-a îmbrăţișat dar am ghicit că e flatat de vizita mea. Vorbea întruna, repede și egal, fără să se gândească, un fel de aparat vocal. Spunea tot felul de banalităţi, îmi dădea relaţii despre nevastă-sa deși nu o chema să mi-o prezinte, mă informa că a fost bolnav de nu știu ce, gripă mi se pare, că robinetul de la baie e defect, că apartamentul e plin de cusururi și a terminat caustic, mărturisind cu un zâmbet sprinţar – în care pentru prima dată l-am recunoscut –, că de el fusese proiectat și că nu făcea decât să se bucure de roadele propriei competenţe. În sfârșit, și-a făcut apariţia soţia, o femeie tânără și frumoasă, zâmbitoare, sociabilă, într-o ţinută de casă modestă. Nu știu dacă din pricină că m-am arătat încurcat, sau din alt motiv, Rex a luat-o în focuri, bombardând-o cu tot felul de ironii, persiflând-o golănește, ceea ce nu părea s-o tulbure deloc. Rex a deschis două sticle de bere, femeia a adus un morman de felii de salam pe o farfurie și două pahare. A așteptat veselă să ciocnim. Berea n-avea niciun gust, apă chioară, dar Rex nu dădu nicio atenţie. Nu se atingea de salam și nici pe mine nu mă poftea să-l gust. Spunea ceva de televizor, că era cât pe ce

să-și cumpere sau e pe punctul să-și cumpere, n-am reţinut. Aveam de-a face cu un Rex mediocru, lipsit și de afabilitatea slugarnică și de complexul sumbru, dușmănos de la ultima întâlnire. Mai degrabă neutru, ascunzându-și sentimentele sub pălăvrăgeala de ocazie, un amfitrion nesărat, superficial, oscilând între bonomie casnică și blazare amicală. „Rex, mai știe cineva să facă în orașul ăsta carcalete?” „Hă, hă, carcalete, ce gusturi. Asta beam noi în tinereţe. Nu știu, o mai fi vreunul. Mai trăiesc doi-trei chelneri din ăia vechi”. „Tu trebuie să știi pe unde sunt. Rex, hai să bem câte un carcalete. Vrei?” „De ce nu? Mergem Sergiulică, taică. Dacă-ţi face ţie plăcere... Nevastă, vezi că noi am plecat”. Am schiţat gestul de a mă duce să-i salut consoarta dar mi-a făcut semn că nu e nevoie și m-a împins afară. Am intrat într-un restaurant curăţel, nou, cu o arhitectură cubistă. Rex s-a salutat cu domnișoara de la casă, a ales o masă într-un colţ mai ferit, lângă fereastră, m-a instalat și s-a dus la tejghea. A revenit cu un chelner mărunt, în vârstă, şchiop, cu părul rar albit, cu un mers ciudat arătându-și, în timp ce înainta, numai o parte a trupului și feţii. „Îl mai cunoști?” Am dat din umeri încurcat. „Ia întoarce-te, mă”. „Aaa, Pătlăgică?” „Vezi că-l cunoști?” „După pată, numai după pată. Băi Pătlăgică, băi... M-am ridicat și l-am îmbrăţișat. Devenisem îngrozitor de stângaci. Ai îmbătrânit, te-ai schimbat, ai albit. Mă purtam prostește, nu-mi dădeam seama că-l întristez. Fără pată puteam să mă uit un an la tine, nu te mai cunoșteam”. Se născuse cu pata roșie pe obraz, cât o pătlăgică, și doar ea rămăsese la fel, nu îmbătrânea, nu se supunea timpului. „Am auzit că vreţi să beţi carcalete. Numai eu știu să fac”. „Dar tu m-ai mai fi cunoscut, Pătlăgică?” „Ei, ei, se poate?” se eschivă ca o fată bătrână timidă. „Acum lasă-l să prepare carcaletele, interveni grăbit, deloc înduioșat, plictisit de dialogul nostru sentimental-paseist Rex, dar vezi mă, fă-l ca lumea, nu da rasol că te ia mama dracu’”. Dibuiam vag o notă forţată, o răţoială contrafăcută în asprimea grosolană a lui Rex, dar puteam să mă înșel. Chelnerul se retrase cu niște fiţe caraghioase,

împrumutate pe vremuri de la doamnele orașului. Rex îşi aprinse o ţigară, fuma tot timpul, îmi aruncă o privire voios cercetătoare. „Ei, și acum spune Sergiulică, de ce ai venit la mine? Ești pe aici cu vreo treabă și te-ai gândit să mă mai vezi, sau ce?” „Pui problema radical. Nu mai ai și tu răbdare să gustăm întâi carcaletele. Te grăbești?” Nimerisem bine, a plecat ochii jenat, a tras câteva fumuri și, semn că îşi recunoscuse pripeala, a trecut la altceva. Mi-a dat lămuriri cu privire la noul plan urbanistic al orașului, încă insuficient conturat, a scos o foaie de hârtie și a desenat ceea ce susţinea a fi trăsătura caracteristică specifică, a îngroșat jumătăţi de arc – așezarea blocurilor din centru – a punctat câteva instituţii, a marcat locul unde ne aflam. Așa cum desena, antrenat, nu mai avea expresia vetustă, de declasat, care mă izbise cu un an în urmă. Fusese șocul surprizei după atâţia ani sau venise la acea întâlnire cu altă stare de spirit? Motivam. Cineva îl luase și-l dusese în altă localitate ca să-l arate unui grangure de la București, mă rog, fost coleg, fost prieten, cu atât mai rău. Și eu aș fi fost lezat în amorul propriu. Doar nu ești urs cu belciugul în nas să te târască. „Poftim, fa frumos la domnii”. Rex terminase. „Ţi-am reprodus panoul de la Primărie. Să nu crezi că l-am conceput eu. Nu că nu m-aș pricepe, și râse dispreţuitor. Poate nici nu m-aș pricepe, se răzgândi. N-am mai făcut o planșă din capul meu de la examenul de stat. Nici pentru un coteţ. Retușuri mărunte la proiectele tip. Ca la blocul unde locuiesc. În rest, mișcarea hârtiilor. Vax Albina crema Gladis”. Pe măsură ce vorbea se așternea pe faţa lui nemulţumirea, un obraz se crispa, pielea din jurul ochilor se încreţea, dar nu eu eram vizat, ceva din dosul privirilor, o situaţie anterioară, un conflict, o persoană, nu puteam ghici. Pe neobservate Pătlăgică se apropiase de masă; ne așeză dinainte ţapii cu băutură rozalie. „Să vedem vă place? e ca ăla de atunci?” Aștepta să gustăm, să-i dăm verdictul. „Ce ziceţi, domn director? E sau nu e?” Rex trăncănise. Ca să se laude? Băutura mi se păru anostă, îşi pierduse farmecul de altă dată. Dulceagă, bleagă, cum dracu’ ne dădeam în vânt

după ea? „E grozavă, Pătlăgică. Ai păstrat reţeta intactă. Cum n-ai uitat?” „Păi se poate, domn director. Meseria”. „E bunicică, se pronunţă apreciativ Rex. Fără entuziasmul meu, dar cu temeinicie, ca un cunoscător. Să mai pregătească un rând?” „Păi sigur, păi sigur, aprobai cu însufleţire. Dar mai rece Pătlăgică, n-ai sifon la gheaţă?” Avea. Se răsuci, mândru de importanţa lui și se repezi să execute ordinul. „Ei, acum se poate?” mă fixă Rex după ce înjumătăţi ţapul. „Se poate. N-am nicio treabă Rex. Am venit pentru tine. Mi-am luat un mic concediu. De-abia te-am găsit. M-a ajutat portarul de la primărie”. „Știu, dar de ce nu l-ai întrebat pe Nelu? Pe la el n-ai fost?” „Am fost. Nu l-am întrebat, n-am vrut”. Se posomorî. „De ce mă? Ţi-a fost rușine să-i spui că vii la mine?” Din nou i se încreţise faţa. Mă scruta, ochii apoși aveau o sclipire rea. Observai că pielea subţiată a obrazului se umpluse de pete maronii. Buza de sus se ridică deasupra dentiţiei urâte, cu goluri. Sta să muște sau să scuipe. Grozav de repede i se constituia masca de ipohondru. „Nu fi prost, Rex. Ce rușine? Cum să-mi fie rușine să-i spun că am venit la tine? N-am vrut să-l iau, asta e. Am ţinut să fim singuri, să discutăm numai între noi”. „Și ce să discutăm noi într-o așa taină mare?” încă nu credea, mă cerceta, mă suspecta. „Rex, am să-ţi spun sincer, ca la un frate. Nu mai știu cum am fost”. Faţa boţită i se destinse încet într-un surâs larg. Rămase așa multă vreme cu o lumină tristă, bătrânicioasă, prăfuită pe gene, pe obrazul slăbit, smead. „Nu mai știi cum ai fost?” murmură ca pentru sine. Duse ţapul la gură și îl goli. Se șterse. Luase o mină serioasă de meșter căruia i-ai adus ceva să repare, întoarce lucrul pe toate feţele, se gândește. Nu se grăbește să se pronunţe, să se angajeze și parcă spune: „Păi aici e treabă serioasă. Nu știu dacă pot să-i dau de rost”. Golii și eu ţapul. Pătlăgică stătea la pândă, căci în aceeași clipă își făcu apariţia cu al doilea rând. îl apucai de mină și îl trăsei lângă mine. Îmi fu milă de mâna lui mică, de pitic. „Pătlăgică, tu poţi să-mi răspunzi mie la o întrebare? De ce ţi-e frică? să nu-ţi fie frică, nu-ţi fac nimic! Râse, ferindu-și capul într-o parte

după manierele lui de domnișoară bătrână, semn că nu-i e nicio frică, nici pomeneală de așa ceva. Mă Pătlăgică, cum arătam noi, îţi mai aduci tu aminte?” Repetă gestul mai graţios, parcă l-ar fi învăţat la pension. „Eraţi frumoși, domnuuu. Ce băieţi frumoși eraţi!” „Lasă, bă, că nu știi tu, interveni arţăgos și rezolut Rex, de parcă întrezări în el o concurenţă. Eram tineri și tinereţea e frumoasă, asta e. Apoi lăsându-l în părăsire și fără nicio tranziţie. Sergiulică, ia vezi tu ce mai comandăm, că ăștia se mișcă greu și ce au bun termină repede, te lasă cu buza umflată”. „Așa e. Mici aveţi?” „Păi cum dă nu?” „De ăia buni?” „Oleooo, domnu', se văită Pătlăgică. Vă amintiţi micii de la Beznea? Așa sunt”. îl priveam cu neîncredere și Rex, cu aceeași gravitate matură de cunoscător, îl sprijini: „De buni îi fac buni, dă-i în mă-sa”. Comandai mici, vinul lor cel mai ales, fripturi, murături, alune. Pregătiri de drum lung. „Cum să nu mai știi cum ai fost?” mă interogă Rex cu jumătate voce ţinând ţapul în dreptul ochilor ca pe un ochean. Revenisem la ale noastre și-mi dădea să înţeleg că tratează chestiunea cu cea mai mare seriozitate. „Păi da, bun, rău, deștept, prost, cult, ignorant, cu vreun talent sau fără, nesimţit, sentimental, practic, visător? Cum vorbeam, cum mă purtam? Cum eram cu prietenii, cum iubeam fetele? Cum arătam ziua și cum noaptea. Uram sau nu uram? Ce idei aveam, ce gărgăuni? Pot să-ţi pun un milion de întrebări. Am pornit în explorare arheologică. Vreau să reconstitui mastodontul oscior cu oscior. Ajută-mă, de aia am venit la tine”. Rex s-a întins peste masă, m-a luat de după gât și m-a pupat pe amândoi obrajii cu buze umede, fleșcăite. Mi se păru că i se umezesc ochii, dar vocea îi răsuna la fel de sigur. „Sergiulică, dacă înţeleg eu bine, cu tine s-a petrecut un cataclism. Ai fost îngropat de viu. Acum ești altul și vrei să-l dezgropi pe primul. Așa e? De ce, dom'le?” M-a apucat un fel de furie. Am dat carcaletele pe gât. Mă prezentasem la un concurs de atletism și nu-mi făcusem încălzirea. Mălăieţ, înfășurat, adormit. Asemenea chestii nu se discută cu capul ca o lubeniţă crudă. Ori limpede și adânc, ori tulbure. „Rex, am să-ţi răspund mai târziu. Spune. Aveam

vreun dar?” A început să fredoneze un cântec. Nu mai mi se părea atât de catastrofal ca în celălalt an. Răgușit, dogit, dar și cu dulceaţă în resturile baritonale. „Nu recunoști versurile? râse zeflemitor. Nu? Ia mai ascultă o dată. Nimic a? Mort? Versurile sunt de tine și muzica e a mea”. Cenzură ceva ce putea fi un început de efuziune, o emoţie. Îşi întoarse capul şi-şi aprinse o ţigară. „Îmi amintesc. Compuneam împreună. Trebuie să fi fost foarte proaste nu? Dar cum de le mai ţii minte?” „Le-am cântat întotdeauna”. Ei drăcia dracului, nu mi-aș fi imaginat că Rex a continuat să cânte prostiile, improvizaţiile noastre de tinereţe. Cu asprimea lui cinică, așa cum îmi apăruse în noaptea petrecută la Papura. Pătlăgică schimbă faţa de masă. Micii abureau alături, într-o farfurie cu apă pluteau ardei iuţi lungi, și surpriza! Pătlăgică dădu la iveală, ca pe vremuri, bateria cu sticla de vin și sifonul îngropate în gheaţă pisată. Cât se așeză masa, privii înjur. Sala se umpluse, ţipi de toată mâna, fumul și rumoarea se îngroșau, amestecându-se. Căutai toaleta. Nu mă băgă nimeni în seamă, deși solicitai insistent privirea câtorva. Revenii și începurăm să mâncăm. Rex abia se atingea de mici, de friptură, pretindea că nu i se face foame niciodată, în schimb nu poate sta la masă fără farfuria plină. La început prepara șpriţurile Pătlăgică, dar Rex îl concedie indicându-i să vină, la timpul potrivit, pentru a schimba bateria. „Cum te împaci Rex cu mediul? Cunoști pe cineva aici?” „Destui”. „Ai o nevastă frumoasă. O iubești?” „Puah, nu asta e problema”. „Dar care?” A debitat ceva încâlcit despre un soi de raporturi în care bărbatul plătește femeia, adică îi oferă totul, ca un sultan cadânelor, o face să depindă de el iar el e liber, generos și risipitor. Îi aruncă bani, pietre preţioase, luxul cel mai exorbitant (o luase razna) cu dispreţ și măreţie. Ea rămâne mereu datoare, oricât de mult ar avea de oferit, farmece, meșteșug etc., simte că e săracă, neputincioasă să egaleze, să răscumpere, să se ridice la înălţimea bărbatului. Iubirea nu e suficientă, altceva, umilinţă, ăsta voia să fie destinul femeii. Numai cu dărnicie și dispreţ poate fi înfrântă trufia

marilor hetaire (altă bombă!). Dispreţ, sublinia cu înverşunare. Să ştie că nu-ţi pasă şi această nepăsare s-o strivească, să facă din ea sclavă. Stăpâne, să-ţi spună, puternicul, sublimul meu stăpân. „Şi reuşeşti, îţi iese pasienţa?” Mă amuza teoria lui aiurită, fără să vreau am început să râd. „Puah, dispreţ am destul – şi pe faţă i-a reapărut acel sarcasm cum mai văzusem când vorbise despre apartament – dar n-am valori, Sergiulică, şi fără asta dispreţul o lasă rece”. Deodată mi-a licărit o amintire. „Era una Gena, gracilă, gingaşă, o floare plăpândă de seră”. „A, Gena! Ai memorie”. Îmi arătă deodată un interes sporit ca şi când dovedisem o neaşteptată virtute. „De ce v-aţi despărţit voi?” „Din acelaşi motiv. Valuta! Pe Gena nu puteai s-o dispreţuieşti cu buzunarul gol. Nici cu el plin, dar asta e altă căciulă. Am încercat, a ieşit pe dos. Puah, mai bine aşa. M-ar fi strivit ea pe mine. Ştii ce e dragostea? Care pe care. Restul, baliverne”. Aerul se încălzise între noi. Alcoolul îşi făcea efectul. Sau trecutul. Rex vorbea repede, se apleca spre mine cu aplombul confidenţial al clientului de cârciumă. Nu afectat, dimpotrivă, uscat, epuizat de sentimentalism. Îi lipsea emoţia, sau asta era forma lui de emotivitate. Venise timpul să sparg gheaţa. Resimţii nerăbdarea cu care plecasem de acasă. „Rex! Am rămas orfan. Ăla îngropatul îmi era şi tată şi mamă. Acum sunt singur, foarte singur. Şi nu mă recunosc, nu mai ştiu cine sunt. îl vreau pe celălalt, nu mai pot să trăiesc fără el”. Vorbi moralizator, cu o blândeţe fatală. „Păi dracu’ te-a pus? Ce-ai vrut tu, bani? Bani vrem toţi, nu e nicio filosofie. Fără bani degeaba mai trăim. Nu-ţi bag nicio vină. Şi eu am umblat şi umblu după bani cu limba scoasă. Aş face şi pe dracu’ să pun mâna pe bani. Îşi deschidea braţele în lături cu palmele întinse, semn de sinceritate şi adeziune deplină, îşi desfăcea haina pentru a-şi arăta inima. Dar ce sunt banii? Un rahat, îţi trebuie ca să te foloseşti de ei şi atât. Dacă ai cap, nu te înrobeşti banului, Sergiulică. Aici ai greşit tu. Ai crezut că banul e totul. Te-ai dat cu trup şi suflet. Glagoria, vezi? N-ai avut şi tu un prieten să te sfătuiască. Te-ai rupt de toţi.

Dar nevastă-ta nu te-a sfătuit? Vezi mă bărbate că nu banii ne-au făcut pe noi! Sau ai strivit-o cu banii? Cel puţin atât să fi făcut, s-o fi strivit cu banii”. Devenise mai indulgent. Ideea că am strivit-o cu banii mă mai ridica în ochii lui. Făcu o pauză, lăsă lucrurile în suspensie. Scurse sticla în paharul lui și-l căută din ochi pe Pătlăgică. Ascuns pe aproape, acesta apăru cu bateria de rezervă. „Pătlăgică, pronunţă cu un anume ton semnificativ Rex, fără să privească spre chelner și așteptă până ce acesta răsuci bine sticla în gheaţă și se ridică roșu, cu sângele în cap. Ia spune-i tu tovarășului director ce-ai pus să se scrie pe piatra aia”. „Eee”, făcu el lung, codindu-se dacă să spună sau învăluindu-se dinadins într-un mic mister ca să sporească efectul răspunsului. „Ce piatră?” mă arătai curios ca să-i fac plăcere chelnerului, să intru în joc. „Spune, mă!” îl mai îndemnă o dată Rex, retrăgându-se apoi într-un mutism demonstrativ. „Păi... trase iar de timp Pătlăgică, pentru locul de veci”. „Locul de veci?” „Ca tot omul, mi-am pregătit și eu un loc de veci”. „Ei și?” „Am cumpărat o piatră și am dat-o să mi-o cioplească. Am scris pe ea cu aur, cu bronz adică, de”. „Ce-ai scris Pătlăgică?” „Zi-i mă, ce tot aștepţi invitaţie!” se supără Rex. „Asta, «am muncit pe-acest pământ / pentr-o cruce și-un mormânt»”. „Cum mă? repetai versurile ca să mi le fixez în minte. Ce vorbești Pătlăgică, tu ai făcut asta?” „Eu domn director. E drept, m-a ajutat și băiatul... ea să rimeze”. „Iote domnule, dar ce ţi-a venit Pătlăgică? E tristă mă, poezia”. Se întrista și el. Continua să facă fiţe, rămășiţe din manierele de pension, dar diminuate, anemiate. „Am fost un om cinstit psalmodie, decent, abia auzit. Am muncit în credinţa lui dumnezeu. Şi cu ce m-am»

ales? Se înţelege, am câştigat, meseria e bănoasă. Dar am predat totul, până la ultimul ban. Nevasta i-a administrat. Nu e vorbă, am ridicat casă, am crescut copii. Dar eu? Tot pârlit, cum mă vedeţi. Cu gura uscată. Nu m-am îndulcit cu nimic. La fel ca pe când lucram la Beznea, când mă știţi dumneavoastră”. „Bine, Pătlăgică, du-te acum și vezi, nu-ţi uita datoria” îl expedie Rex. Ridică

paharul cu un râs de circumstanţă ca să șteargă impresia. Îşi închipuise că o să ne amuzăm și recoltase un efect invers. Mă simţeam vinovat și-i venii în întâmpinare, deși povestioara chelnerului mă apăsa. „Tu știi cum erai, mă Sergiulică? Clipea des din ochi să-mi atragă atenţia și să mă ţină sub tirul privirii. Erai un băiat de viaţă, mă. Ca și mine. De aia am fost noi prieteni. Și nu te supăra că-ţi spun, te-ai blegit. Am crezut la început, acolo la Papura, că te-ai îngâmfat, că te ţii mare, dar te-ai blegit. Știi ce nu mai ai tu? Jemanfișismul, mă, nu găsesc alt cuvânt. Asta e totul. Și inteligenţă, și curaj, și suflet. Te-a supt ceva, banii, rangul, știu eu ce, lumea aia a ta. Și iarăși confesoral, ca un paroh: Mai tragi și tu câteodată la măsea? Dar nu așa la botul calului, colo, din baierele inimii. Să simţi că trăiești. Și cu muierile cum o duci? Uită-te la mine, nu m-am lăsat nici de una, nici de alta. Ca atare n-am avut cum să mă schimb, n-am avut ce schimba. Necesarmente, a trecut și peste mine viaţa, tot felul de porcării. Au lăsat urme, nu se putea, dar să știi, pe dinafară”. Aș fi vrut să-i spun că mie mi se păruse macerat, că nu mai recunoscusem în el băiatul sprinten, isteţ, sensibil de altă dată, dar mă îndoiam de exactitatea aprecierilor făcute la prima vedere. Ceva vibra totuși în el, semn că spiritul rămăsese viu, nu se mai exterioriza poate ca înainte, sau nu lăsa să răzbată, pusese filtru. „Îmi porţi pică Rex?” „Da, când te-am văzut mi s-a făcut greaţă. Veniseși cu niște sclifosite, scuză-mă, una era nevastă-ta, cu un papiţoi, dar cel mai rău m-a înfuriat pretenţia ca să te distrez. Am fost și lăutar, de nevoie, dar nu pentru prieteni, pentru cel mai bun prieten. Făceai pe grangurele. Chiar când voiai să te arăţi prieten, te aplecai de sus, la fel ca acum spre Pătlăgică”. „iartă-mă, Rex. Nu mi-am dat seama”. „Bănuiesc. De altfel mi-ai explicat singur, fără să-ţi cer eu. Să lăsăm asta. Îţi mai aduci aminte când ai căzut din car?” Tăceam mirat. Ce fel de car? Mă gândeam degeaba. „Am fost noi într-un sat, la un unchi al meu. El a venit cu carul de la câmp cu coceni. Te fâţâiai pe lângă varămea, o zăpăcită, o băieţoaică. Îţi făcea ochi dulci. Ai uitat? Ca să faci pe grozavul te-ai urcat

în moţul carului cu furca și ai început să arunci. Ai călcat în gol și ai căzut cu spatele pe bătătură. N-ai zis nici pâs, te-ai ridicat și te-ai urcat la loc. Ăia stăteau holbaţi ca la circ. Vară-mea se îndrăgostise de tine”. Habar nu aveam. Nici ca în vis nu-mi aduceam aminte. „Dar când am fost la bal cu UFDR-ul?” Din asta mai reţineam ceva. „Pusese ochii pe tine ţiganca aia, responsabila. Bă, parcă ţi s-a rupt filmul. Asta mi se întâmplă mie după un chef zdravăn. De cursa aia pe fluviu mai știi? Când ne-am dat drumul de la confluenţă pe firul apei și trăgeau grănicerii cu pistolul automat”. „Parcă. Eram mai mulţi, nu?” „Erau și alţii. Am făcut vreo zece kilometri. Pluteam ca zdrenţele. Cât pe-aci… Demult ne-ar fi putrezit oasele. Să-ţi mai spun una. Inaugurarea fabricii de ţigări. E, ce zici, te uiţi ca viţelul la poarta nouă. Le răsuceam cu niște crăcane de lemn și le lipeam cu scuipat. Le-am desfăcut în cafeneaua lui Swartz. Când au deschis ăia cutiile, gunoi. Se desfăcuseră foiţele, tutunul se împrăștiase”. Am izbucnit în hohote. „Băi, ce business! Dar ferma de gutui? Aprovizionarea balurilor. Veneau ăia transpiraţi leoarcă, cu limbile încleiate… Mușcau din gutuie și li se făcea gura pungă. Rumeguș amestecat cu piatră acră. Nu mă mai puteam opri, mi se tăiase respiraţia, mă durea inima, mă ștergeam cu batista și nu prididleam. Rex râdea fără glas, cu gura strâmbată în efortul de a se stăpâni și cu ochii alergându-i drăcește în căutare de alte poante. „Dar tripoul de la ăla de acasă, cum dracu’ îl chema? de la Pamfil. Am vândut stilourile, am amanetat eu ceasul tatii, se îmbolnăvise, dumnezeu să-l ierte, stătea în pat, și tu ai adus nu știu ce de-acasă, nişte scule de cizmărie. Am pierdut tot”. S-a șters pe faţă cu amândouă palmele. Se ștergea de amintiri? Clipea des, puţină salivă i se scursese pe la colţul gurii, o mulţime de vinișoare roșii-albăstrii i se desenau pe obraji, pe nas. „Vezi cum eram? continuă fără să mă privească, căutând ceva în lături, un gând. Nu ne păsa. Pierdeam, o luam de la început. Ne hazardam în tot felul de aiureli, cele mai multe fără nicio șansă. Ne hotărâm pe loc.

Spunea unul o prostie, noi gata, arunca unul o piatră

în apă, noi după ea”. Am rămas cu gura căscată. Ce concluzie fantastică! Fără să o caute, fără eforturi analitice de psiholog. „Asta ţinea de tinereţe, nu? îl sondai. „Da... poate... reflectă absent. Dar la drept vorbind – se trezi, aruncându-mi o privire timidă – eu tot cam așa sunt și acum, am rămas la fel”. Mă năpădi un ciudat sentiment de remușcare. Ce fermecătoare mi se înfăţișau toate venind din trecut, și cât de hidoase îmi apăruseră când văzusem că mai supravieţuiesc în Rex. Masca lui uzată era de vină? Nu se mai potrivea cu ea? Sau eu, sufletul meu defertilizat? „Dar stai, că n-am terminat, se încărcă din nou Rex de energie. Să-ţi amintesc de revelionul la noul prefect. „A da, da, exclamai cu bucurie. Ce chestie a fost. Fata lui, tu mai știi cum o chema? Nici eu, frumușică foc. Și-a părăsit logodnicul și a venit să se culce cu capul pe umărul meu. Tu ai înţeles ceva? Eu nimic. Cred că maică-sa aranjase. Voia să-l facă pe ăla gelos. Cine ne dusese pe noi la revelion la prefect? îmi plăcea fata, o vedeam câteodată trecând singură pe strada mare. Mergea cu umerii puţin strânși, cu capul în pământ, purta o pecete pe frunte, ceva fatal. Timidă, se strecura neobservată. Și el la fel, slăbuţ, frumușel, cu plete negre. De unde au găsit ei puterea să se împuște? Și de ce? N-au scris ziarele niciun rând, n-au avut voie”. „Îţi plăcea?” „îmi cam plăcea, dar îmi era rușine de băiat. Atunci la revelion n-am avut puterea să rezist, m-am lăsat târât”. „Și dacă de-aici s-a tras drama? Dacă. El... din gelozie? Dacă ea s-o fi îndrăgostit de tine?” „Fugi Rex de aici, nu-mi băga prostia asta în cap”. „Tu le cam vrăjeai. Aveai lipici, nu știu ce aveai. Dar cu Măru, cu Cati?” „Rex, te atingi de lucruri sfinte”. Îngroșam vocea fără să vreau și mă îmbăţoșam ca un cocoș, încercând să-mi ascund emoţia.

Îmi simţeam obrajii arzând. De teamă să nu se vadă m-am ridicat în picioare, am făcut un gest echivoc, însemnând că n-am închis subiectul și am plecat la toaletă. La întoarcere m-am oprit în mijlocul restaurantului privind în jur. Mă fascina plasa aceea de intimitate ce înfășură capetele adunate în jurul meselor. Îmi ajungeau la ureche

fragmente din conversaţii, exclamaţii, cuvinte răzleţe. Doi tineri, după semnele mele de recunoaştere meşteri la combinat, şi un bărbat de vreo şaizeci de ani cu părul tăiat perie, fost boxer sau halterofil, antrenor la vreo echipă de handbal, discutau ceva pasionant, sport poate, se contraziceau, se încinseseră, niciunul nu era de acord cu ceilalţi şi totuşi păreau fericiţi. O pereche, soţul sau logodnicul şters, banal, fata oacheşă cu un gât lăptos, rotund, cu ochii jucându-i în cap şi, alături, tatăl ei probabil, o figură de precupeţ. Bătrânul vorbea însufleţit, arunca mreje spre clăpăug, acesta asculta cu capul plecat ca un asin în timp ce privirile arzătoare ale fetii alunecau mereu în stânga şi în dreapta spre alţii. Un grup mai numeros, înghesuit, discuta detaşat în faţa unor ţoiuri. Funcţionari, m-am gândit, mica birocraţie a oraşului. Unul, un blond masiv mă fixa, iar când m-am pus în mişcare s-a ridicat şi mi-a tăiat drumul. „Bună seara, vă rog să mă scuzaţi, sunteţi cu prietenul meu. Sunt inspectorul financiar Chiosea”. Deschisesem gura, nu ştiam ce am să spun, el a bănuit că vreau să mă prezint şi s-a grăbit să mă oprească. „Sunteţi tovarăşul Harnagea. Fratele meu a fost coleg cu dumneavoastră şi cu nea… cu prietenul meu, şi şi-a împins bărbia spre Rex. Vă bucuraţi de multă stimă în ochii noştri. Fratele meu e şi el la Bucureşti, nu ştiu dacă l-aţi întâlnit. Vă admiră foarte mult”. L-am bătut pe spate cu simpatie. Îmi inspirau încredere ochii mari, albaştri, figura deschisă, bucălată, trandafirie, statura de uriaş, mâinile mari, stângace, atârnând ca două lopeţi. I-am luat palma să i-o strâng dar de-abia am apucat vârful degetelor groase ca nişte cârnaţi. „Îmi pare bine că eşti fratele lui Chiosea. (Habar n-aveam cine e ăla, numele nu-mi spunea nimic.) Dacă Rex ţi-e prieten, vino la masa noastră. Hai, eşti invitatul meu”. Nemaidându-i răgaz să se gândească, am început să-l împing de la spate. Se lăsa greu dar mergea. Se deplasa lateral, pe jumătate întors spre mine. Îi apăruseră broboane de sudoare în jurul nasului şi pe frunte, iar gura, cu buze groase, stătea deschisă. Parcă se temea că intră într-un bucluc, deşi emoţia trăda că e

extrem de flatat. „Uite Rex, ţi-am adus un prieten, l-am pescuit de pe-acolo. Bea cu niște funcţionari. E Chiosea, fratele bunului nostru amic”. Rex nu se arăta prea bucuros de achiziţie. „Ce e, Chioseo? îl luă în primire clipind des. Dedusei că acest semn trăda la el nervozitatea. Te-ai lăudat cu frate-tău? A dat particular, mă, de unde să fim noi prieteni? Nu ţi-am mai spus? Acum dacă te-a adus directorul, aşază-te colea. Să-ţi aducă Pătlăgică un pahar. Depănam amintiri. Să nu ne incomodezi. Să stai și să asculţi deși e o indiscreţie din partea ta”. Îi luai apărarea plăvanului pierdut, pruncului cu ochi frumoși plânși. „Ce secrete discutăm noi, Rex? Dumneata o cunoști tinere pe Măru Gramon?” „Am auzit de ea, personal n-o cunosc. Se spune că era frumuseţea orașului”. „Se spune, ricană Rex, nu că se spune, așa e. A fost iubita lui, Chioseo. Să știi şi tu, fiindcă tot venişi aici”. „Adevărat?” se miră plăvanul, deși nu realiza senzaţionalul știrii. Asta mă cam nemulţumi. „Uite ce e băiete – nu mă mai obosii să-i explic de ce am părăsit formula de politeţe –, să afli și tu un lucru, asemenea femei nu se mai nasc în ziua de azi. Nu vreau s-o descriu, tot n-ai reuși să ţi-o imaginezi, pentru asta îţi trebuie fantezie, și în primul rând să fi văzut în viaţa ta ceva similar, ceea ce sunt convins, nu e cazul. Nu e așa? Fii sincer. Privire de căprioară, ai văzut o căprioară când se oprește în pădure și aspiră ozonul? N-ai văzut, de unde să vezi. Sprâncene de împărăteasă, mă, Teodora Bizanţului. Frunte de nimfa. Păr în cascadă. Îmi răcesc gura degeaba. N-o vezi, nu e așa? nu poţi s-o vezi”. Îmi lăsai braţele să cadă deznădăjduit. „Ce mă fac cu ăsta, Rex? Nu pricepe nimic, e băiat bun dar încuiat. Măcar fa șpriţuri, hai, să nu zici că sunt ranchiunos, ocupă-te de șpriţuri. Reci, Chioseo, reci ca gheaţa, să-ţi spargă dinţii”. Chiosea se puse pe treabă, frecă sticla în gheaţa pisată de parcă voia s-o jupoaie. Simţeam că mă ambiţionez și mă supăr. Nu reușeam eu să-l fac să priceapă cum era Măru? „Rex, tu ţi-o amintești?” Nu-mi luă în seamă întrebarea. Avea altceva mai important de comunicat. „Tu știi ce-a spus ea despre tine cuiva? Unui bărbat, chiar ăluia cu care

s-a măritat la urmă. A spus: nu există pe lume altul să-ţi răscolească sufletul ca el. Și asta târziu, după ce cunoscuse atâţia, tu știi”. „Nu știu, nu mă interesează. Am tăiat aerul năprasnic cu palma întinsă aplicând cuiva o lovitură de karate. Ce-a fost după aceea, treaba ei. Deși, îţi spun, dacă acum mă duc s-o chem, acum vine. Uite așa, ca o căprioară. Eu merg înainte și ea după mine, cu ochii aburoși. Tu știi ce-a fost între noi, Rex? Trăsnetul să fi căzut și nu ne mistuia atât. Când ne apropiam unul de altul simţeam că leșinăm. Ne priveam în ochi și uite așa circulau sufletele dintr-unul în altul. Paralizam Rex, numai privindu-ne paralizam. Când ne atingeam mâinile, obrajii, gurile, frigeau. Arșiţă Rex, muream de sete și oricât am fi băut nu ne-o potoleam. Ne sorbeam până la ultima picătură și nimic... Tu știi ce înseamnă ca celălalt să rămână fizic în afara ta și să nu poţi să faci nimic? Tu înţelegi drama Rex? Asta a fost drama noastră. Rămânea această neputinţă sfâșietoare. Nu mai puteam, am vrut să ne sinucidem”. Mi se uscase gura, îmi tremurau buzele. M-am supărat pe Chiosea că uitase paharele goale deși de-abia îl deșertasem pe-al meu. „Treceam pe strada principală și lumea înmărmurea” am continuat și cred că aveam o privire de nebun căci Rex se grăbi să confirme liniștitor. „Știu, știu, așa e, când treceaţi voi se făcea gol. Se aprinse și el, contaminat de exaltarea mea. Le era rușine să stea. Aveaţi o aureolă tragică, un nimb de martiri”. „Formidabil, Rex! așa e, ai găsit cuvântul. Stai să te pup, bătrâne. Uite Chioseo, a fost cel mai bun prieten al meu. M-a părăsit păcătosul, m-a părăsit înainte să... Uitasem ce-am vrut să spun. Da, de martiri, Rex. Vrei să mă înjunghii, scumpa mea? Uite cuţitul și ia-mi răsuflarea. Ea mi-a și adus odată un pumnal, altă dată otravă. Sărutul ei? Tu știi ce însemna sărutul lui Măru, Chioseo?” „Ambrozie”, îndrăzni; matahala. „O, prost ești, Chioseo, ambrozia e rahat. Hăpăiau boii ăia de zei, nu știau ce e pasiunea. Capricioși și destrăbălaţi. Noi eram sfinţi, Chioseo, sfinţi căzuţi în păcat. Sărutul ei era un tremur pe scaunul electric. Și privirea ochilor bolnavi de dragoste! în afară de mine nu

avea altceva pe lume. Și eu la fel. Îi cădea capul pe pieptul meu ca unui animal înjunghiat. Am văzut odată în Creta o frescă antică, un taur pe moarte cu grumazul frânt și cu limba roșie ieșită printre dinţi. Iubirea o spinteca de fiecare dată. De-abia o înviam. Voiam să-i dau viaţă fără să știu că suflam în ea aburul morţii. Emanam otrava iubirii și ea o sorbea cu nesaţ, în neștire. Cumplit de dulce și cumplit de amară. O, Rex, se scursese în noi toată dragostea lumii. Iubiri neconsumate de secole se treziseră în noi. Sufeream, ne purtam crucea, amândoi sub aceeași cruce, pe aceeași golgotă, pironiţi”. Obosisem. Mi-au căzut mâinile, fără viaţă. Dar nu mă ușurasem. Pieptul îmi era plin. Rex i-a făcut semn lui Chiosea să-mi umple paharul. Zdrahonul părea zguduit, nu mă așteptasem să-l atingă vorbele mele. Și Rex mă privea cu o îngrijorare tandră, de soră-călugăriţă. „Dar atunci de ce, scuzaţi-mă tovarăşe director, atunci de ce v-aţi despărţit?” în ochii albaștri deslușeam protest, revoltă. „Nu știu, băiete. Destinul, povara unui blestem”. Avea un rictus speriat al gurii, resimţea cu toată fiinţa fatalitatea și dacă i-aș fi cerut s-ar fi năpustit cu umerii și braţele de gigant s-o nimicească. Pătlăgică șușotea ceva la urechea lui Rex și Rex îl fulgera cu privirea. „Sunteţi idioţi. Ai spus că e aici tovarășul director? Vă ia mama dracu’. N-am să mai calc în viaţa mea în această speluncă murdară”. „Ce e Rex, ce s-a întâmplat? Ce e Pătlăgică, de ce-mi superi prietenul?” Pătlăgică, făcut pământ, bâigui cu moartea în suflet: „Închidem, domn director. Așa e programul. Ce, eu l-am făcut? Restaurant de stat, știţi dumneavoastră, la Beznea... până dimineaţa. Eu stau, că asta mi-e meseria, dar nu se poate”. „Va să zică ne dai afară. Pătlăgică? Și unde să ne ducem noi acum?” „Păi, se închide peste tot”. „Cum se închide, bă, sări Chiosea. Cum se închide? La mine nu se închide. Tovarăşu’... vă rog frumos, în numele prieteniei cu frati-meu... Am și eu casă, am și eu vin, am de toate. Nevastă-mea o să fie fericită. Cinci camere, singur în curte. Am cumpărat-o de la... îl cunoaşteţi”. „Nu-l cunosc, Chioseo, dar gheaţă, gheaţă ai? Eu, fără gheaţă nu merg”.

„Păi nu luăm de aici?” „Vă aduc eu gheaţă, sări Pătlăgică. Se poate? Recăpătase viaţă, pata roșie de pe obraz strălucea, făcu iar fiţele lui de pension. Plec chiar acum, dacă treceţi prin parc, până ajungeţi gheaţa e acolo”. „Bine, fie, m-am arătat mărinimos, deși trambalarea mă indispunea. Să mergem”. Restaurantul se golise, responsabilul mi-a făcut o plecăciune, casieriţa ieșise și ea de la ghișeu și aștepta în picioare. Cât de mare mi se păruse localul plin, ca un aeroport occidental, ca salonul de la Moulin Rouge! îl umpluse rumoarea, fumul, mișcarea chelnerilor, dar mai mult intimitatea capetelor adunate la fiecare masă într-un fel de conspiraţie, aburul tainei înălţat dintr-un cazan de gânduri, amintiri, drame. Acum își recăpătase proporţiile de local de provincie și îmi era dezagreabil că pierdusem atâtea ore în el, ba mai și insistasem să rămân.

Am ieșit în aerul rece al serii de noiembrie. Chiosea m-a ajutat să-mi îmbrac pardesiul și am pornit spre parcul cufundat în întuneric. M-am oprit în mijloc dezorientat, nu mai recunoșteam aleile. Mă întrebau mereu ce caut, am preferat să bâjbâi singur și până la urmă am găsit. M-am așezat pe o bancă și mi-am lipit palmele pe lemnul jilav, începea să cadă rouă? Deasupra clipocea îndepărtat și obosit cerul spuzit de stele. Ei au crezut că am întins palmele să nu se așeze și au rămas în picioare. „E ocupat?” a râs Rex și avea tonul unui adult când intră în jocul copiilor. „Aici stăteam în serile de vară cu ea, Rex. De sute de ori ne-am îmbrăţișat pe banca asta. Copacii erau mari, nu ca acum, de unde aţi adus piperniciţii ăștia strâmbi? Coroanele uriașe ale castanilor și salcâmilor ne ascundeau, ne protejau, stăteam ca în junglă, feriţi de orice priviri”. „Sunt tot ăia, la fel erau și atunci, ţi se pare Sergiulică, așa se micșorează lucrurile în timp”. „Nu era așa Rex, nu era așa”. M-am răsturnat pe bancă, într-o rână, apoi mi-am tras picioarele și m-am culcat de-a binelea. Am închis ochii, realitatea trecutului reînvia. „Niciodată nu știam cu ce întruchipare va veni, poseda o mie. Uneori se pieptăna cu părul lipit de craniu, lins, legat la spate cu o fundă.

Ceyloneză, haitiană, indiană din Hawaii. Altă dată lăsa buclele să-i acopere faţa. Alida Vali. Câteodată părul îi îmbrăca umerii. Crăiasă. Și așa mai departe, și așa mai departe. Într-o seară ovalul dulce al obrazului arăta chinuit. O năpădeau lacrimile. Ce frumos plângea, dumnezeule, fără niciun suspin, cu buzele amare și ochii largi. Voi știţi cât de dizgraţios plâng femeile, cu gura schimonosită, cu mucii târâș, frecându-și cu pumnii ochii înroșiţi. Cel mai mult o iubeam când plângea, și ea știa când doream să plângă. Mă lăsa să-i răsucesc un fier roșu în inimă, să-i sfâșii sufletul. Niciodată n-a protestat, nu s-a revoltat, știa că e birul plătit iubirii. Alteori râdea toată seara. Îmi plăcea să-i aud gâlgâitul catifelat. Nimic frivol, femeiesc în sensul pejorativ. Și din râsul ei răzbătea o durere, suferea că e veselă, i se părea că mă fură, că mă nedreptăţește. Apoi tăcerile, cât de profund știa să tacă. Buzele i se închideau ca lespezile pe un mormânt medieval și lăsa să vorbească pentru noi eternitatea. Îi deslușeam faţa la lumina lunii, a stelelor, pe ea flutura o taină străveche, biblică, un mesaj zguduitor, fără glas și îl înţelegeam în totul. La fel când vorbea. Nici urmă de trivialitate cotidiană. Nu vorbeam decât despre noi, despre destinul nostru. Uram amândoi viitorul, nu știam ce ne rezervă. Nu exista decât prezentul, clipa, ea ne era prietenă. Nici la ziua următoare nu voiam să ne gândim, și aceasta ne putea fi dușmană. Se întâmpla să ne întâlnim cu cineva. Nu-i plăcea societatea, nu suporta un al treilea. Prietenii mei, firesc, încercau să glumească, eram ironici unii cu alţii, ea nu accepta gluma, sărea ca o leoaică. Am ţâșnit și eu de pe bancă împins de un resort al memoriei. Cum îndrăznești, îi spunea imprudentului, nu ajungi nici la degetul lui cel mic. Câteodată, destul de rar trebuie să recunosc, dacă întârziam prea mult, veneau părinţii să o ia. Nu accepta să meargă alături de ei, îi trimitea înainte cu o poruncă scurtă, ascultau de ea. Venea în urmă cu mine, lipită, agăţată. Cât de elegantă umbla, tu, Rex, îţi amintești, eu ieșeam în aceeași bluză albă. Nu observa, nu știa, nu-i păsa, mă vedea în brocarturi ca pe un prinţ”. „Ai

că mai vorbim pe drum, mă întrerupse Rex. Fălcile i se încleștaseră de frig. Îşi strânsese bine haina subţirică, dar degeaba. S-a lăsat rece. Când am ieșit în oraș bătea soarele. Hai s-o luăm repejor”. M-am supus, deși aș fi stat toată noaptea lângă banca aceea. Un mormânt scump.

Într-adevăr, Chiosea poseda o casă cât toate zilele, proprietate personală, cumpărată din zestrea nevestei. Femeia ne-a ieșit în întâmpinare primitoare, prin nimic nu lăsa să se vadă că e trecut de miezul nopţii. Am salutat-o ceremonios, i-am sărutat mâna, deși şi-o trăgea cu putere în jos. Am fost foarte galant, i-am lăudat saloanele apoi i-am făcut o mulţime de complimente. Am găsit tot felul de epitete pentru ochii ei negri, cu o privire cam frustă dar plină de viaţă, pentru râsul degajat trădând inimă bună (în curând putui să mă conving, dimpotrivă, că râsul vulgar, nestăpânit indica un temperament coleric), pentru silueta zveltă (cu foarte multă bunăvoinţă). Din momentul acela îmi schimbai atitudinea și faţă de plăvan, spunându-i invariabil „tovarășe Chiosea” și „dumneavoastră”, ceea ce îl stânjenea îngrozitor și cu toate insistenţele n-am abdicat de la această rigoare autoimpusă cât timp i-a fost de faţă consoarta. Nu prea m-am atins de bucate. Nici Rex, dar el se arăta bucuros de belșugul etalat, fără asta, cum spusese, nu putea să bea. Vinul greu, uleios, dens, un fel de marmeladă roșcată. După ce s-a răcit a devenit mai acceptabil, îndoit cu apă. Lovită în amorul propriu de refuzul de a-i gusta preparatele, după atâtea poftiri, gazda a mai făcut o încercare. A venit cu un lighean de lubeniţe murate. O grozăvie, pârâiau sub cuţit roșii ca sângele. Le-am lăudat în termenii cei mai ditirambici și m-am înfruptat fără rezerve. Privindu-mă, gazdele salivau, nu știu ce etichetă provincială i-a împiedicat să guste, deși le-am oferit cu cea mai mare largheţe. Îmi tot tăiam felii, dacă îmi aduc bine aminte până la sfârșit am dat gata ligheanul. Acritura a făcut faţă cu brio marmeladei alcoolice a lui Chiosea. La un moment dat, omul s-a simţit dator să-și introducă consoarta în subiectul conversaţiei de mai înainte. „Tu trebuie s-o cunoști, Floricuţo, pe Măru

Gramon, a fost promoţia voastră" (astfel am aflat diferenţa de vârstă dintre Chiosea și nevastă-sa). Aspira să redeschidă discuţia, ceea ce a și reușit (în dispoziţia mea nu era deloc greu). Doamna s-a gândit preţ de o jumătate de minut. „Nu, era mai mare, cu vreo câţiva ani mai mare. Dar de cunoscut cum să n-o cunosc, cine n-o cunoștea pe Măru Gramon?" „A fost iubita tovarășului director" o introduse Chiosea în secretul zeilor. „Da? Ce interesant! Ce frumoasă era! De dumneavoastră nu-mi amintesc, să mă scuzaţi, aveaţi mai mult și ca ea, nu?" „Mă Floricuţo, câte ne-a povestit tovarășul, ce amor!" „Da? Ce interesant, dar serviţi vă rog". „Tovarășul Chiosea, dumneavoastră aţi fost martor la nişte confidente. Asemenea lucruri nu sunt pentru urechile stimatei... Mulţumesc doamnă, am să iau". Mă apăram cu greutate de insistenţele amfitrioanei. Rex de-abia se dezgheţase, începuse să capete viaţă, ceea ce se traducea printr-un interes crescând faţă de felul cum se manevrau sticlele cu vin. „Într-adevăr, Chioseo, ești o gură spartă. Discuţii între bărbaţi, ce-o bagi tu pe Floricuţa în chestia asta?" „Dar nu e adevărat, se burzului pentru prima dată uriașul. Tovarășul n-o cunoaşte pe Floricuţa. Ei cel mai mult îi plac poveștile de amor. Floricuţa e romantică". Nu pierdui ocazia să-i aduc amfitrioanei elogiile cuvenite. Râdea întărâtată. „Erau alte iubiri pe atunci, aruncă undiţa. Și pentru că o aprobai, continuă special pentru mine. Iubirea era iubire, nu apă chioară ca acum". Am aplaudat-o. Și Rex a încuviinţat spre mirarea mea. Vinul lui Chiosea mă învioră. „Doamna mea, mă trezii spunând. N-am să uit până la groapă clipa când am văzut-o prima oară goală. Vă rog să mă înţelegeţi. Carnea fragedă, de lapte a acelei vârste, rotunjimile desăvârșite, puritatea deplină a pielii, căldura parfumată. Și nicio pudoare de prisos, nicio ipocrizie. Ca în paradisul primilor oameni, doamnă, cu deosebire că Adam se obișnuise într-un fel cu nuditatea Evei, ce voia el să știe era ce se găsește înăuntru". Doamna Chiosea a scos un lung chicotit isteric. Mă privea cu alţi ochi, cu o căutătură deșuchiată. „Dar de ce, de ce vi s-a arătat așa?" „Trebuia să se împlinească

sorocul, doamnă, noi înţelegeam porunca destinului”. Nu prea a mulţumit-o răspunsul. „Ei, fierbea sângele, domnule, eraţi tineri, ce soroc. Nu era rușinoasă?” „Nu doamnă, când faci o ofrandă nu te rușinezi de ea. Nu se rușina de trupul ei. A fost zguduită de uimirea și emoţia mea, ele i-au pus în valoare ofranda. Jertfa fusese primită, înţelegeţi? Cea care a trebuit să mă liniștească, să mă apere de șocul psihic suferit – putea să fie mortal! – ea a fost. Și-a dat seama că întreaga minune, deodată, e prea mult pentru mine. Nu mai putea retracta și în același timp trebuia să mă înveţe cu sublimul picătură cu picătură”. Din nou a chicotit doamna Chiosea, mai aţâţată, mult mai satisfăcută de aceste explicaţii. Plăvanul jubila de satisfacţia ei, mă mânca din ochi. „Dar de ce așa mirare, domnule? mă iscodi gazda pregătindu-se să savureze o nouă porţie din picantele mărturisi. Ce, nu mai văzuseţi trup de femeie?” „Nu, doamnă! am declamat sentenţios, ca și când aș fi răspuns la judecata de apoi. V-am spus, aveam amândoi puritatea primilor oameni”. A început să râdă nebunește, cu sughiţuri, gata să se înece. „Vai, ce interesant, ce interesant, spuneţi, spuneţi!” Rex s-a făcut borș. „Ce tot chicotești fă așa, parcă ești la panoramă? Ia du-te și te culcă. Du-o să se culce, Chioseo. Dacă vrei să mai stăm, dacă nu... Avem de discutat între bărbaţi”. Femeia s-a posomorât, s-a ridicat oţărâtă. „Știam că ești mojic, dar până aici nu mi-aș fi închipuit...” A părăsit încăperea ca o regină detronată. Chiosea a fugit după ea s-o împace. „E isterică, dă-o dracu’, dacă mai stătea aici făcea o criză, n-ai văzut? Se liniștește ea, m-a asigurat Rex. Mai vin pe la ei seara, au vinul ăsta bun de la părinţi, și tot așa face, dacă alunecă discuţia spre amor înnebunește”. Mă miram că mă lansasem cu doamna Chiosea în evocări sentimental-erotice. M-a ajuns din urmă rușinea. Niciodată nu susţineam asemenea subiecte în faţa

femeilor. O pudoare bolnăvicioasă mă oprea nu numai să fac mărturisiri, dar să particip la conversaţii. Dacă o femeie spunea o glumă deocheată, mă roșeam și mă pierdeam ca un copil, dacă una rostea un cuvânt

rușinos n-o mai priveam în ochi toată viaţa, o ocoleam de departe. Tot din tinereţe mi se trăgea această sfiiciune anormală, dar nu din perioada cunoscută de Rex. „Acuma nu că sunt curios ca madama asta trecută, dar Sergiulică, ce spuseși tu n-a fost așa, o figură de stil? Voi chiar...?” „Da, mă, eram virgini. Și lasă-mă dracu’ în pace. Aveţi o neliniște scabroasă în voi. Ce importanţă are?” Intimidat, s-a prefăcut că-și leagă șireturile la pantofi, apoi că nu i se aprinde chibritul. Pentru un timp s-a închis în el, pocăit. Am folosit răgazul să inspectez interiorul. În afara velinţelor ștergarelor ţărănești, casa fusese ticsită de bibelouri de la bâlci, amintiri de prin staţiunile balneare, gipsuri, lemne, sticlă vopsită, bastonașe lustruite cu inscripţii, ouă încondeiate. Și foarte multe milieuri, grupate două-trei la un loc. Atmosfera se deteriorase, Rex căsca; surprinzându-se și-a mai aprins o ţigară. „Mă, asta avea un patefon, a ieșit din mutismul autoimpus, ia să-l pun să scârţâie. A luat cele câteva discuri și a venit cu ele. Numai muzică populară, au ăștia niște gusturi... Asta îţi place... Cine iubește și lasă?” N-a mai așteptat încuviinţarea, i-a dat drumul. Poate atras de zgomot a apărut și Chiosea. Întârziase suspect de mult. „Vreţi să vă pun un grătar? s-a oferit binevoitor. Am cărbuni, acum se face”. „Lasă, bă, cărbunii nu vezi că ascultăm muzică?” Rex fu prins imediat de vocea tragică a Mariei Tănase. Cântecul îi dădu o ușoară agitaţie, ochii apatici, lichefiaţi înviară, în jurul lor se strânse pielea obrazului în riduri dese. Gândea sau privea undeva în el. „Auziţi, ne atrase atenţia Chiosea, pasul gândacului, gâjâitul șarpelui, te trec fiorii”. „Lasă mă, nu asta e problema. A iubi și a lăsa, înţelegi? Ce e asta? Crimă, sinucidere? Spune!” De unde să știe Chiosea, nu se gândise. În schimb, muzica îi sugeră întrebarea: „Dar de ce v-aţi despărţit, nea Sergiulică?” Parcă mai mă întrebase o dată. „Tu știi, Rex?” „Nu știu, mă băiatule... Dar dacă ţie nu-ţi face plăcere să spui... Ce stai mă Chioseo ca haplea. Fă niște șpriţuri”. Îi revenise apetitul. Făcu ordine în găleţi, împrospătă gheaţa. Dădu picup-ul mai încet, ca un fundal melodic. Ridică paharul,

beam din pahare de apă vechi, din acelea pentru dulceaţă, rotunde, subţiri, cu un ajur fin lângă buză. „Hai noroc, Sergiulică, să-ţi fie inima ușoară”. „Uite cum a fost, începui, cam ca într-un roman de Petre Belu. Azi mi se pare incredibil. N-am putut să vin într-o vară acasă, nu importă de ce. Am schimbat câteva scrisori cu Măru. Vedeam că e afectată, nu credea o iotă. Mă aflam într-o reală încurcătură. Pe atunci cel mai bun prieten îmi era Nucu (tu lipseai), îl știi pe Nucu, Nucu Sergent, scria versuri, a ieșit avocat și a continuat să practice poezia. E cam prin plutonul al treilea, al patrulea”. „Îmi amintesc vag. N-am avut relaţii. Un tip șters, slăbănog, singuratic, nu?” Descrierea lui Rex corespundea. Și mie îmi scăpase din vedere până nu l-am întâlnit la București. Ne-am găsit în același cămin și ne-am împrietenit. „Da, cam așa. Un tip captivant, în ciuda exteriorului. Ce înseamnă hazardul, domnule, puteam să trec pe lângă el toată viaţa. Înţelegi, Chioseo, cum devine cazul? Un singur pas te desparte de nenorocire, sau invers, de o fericire fără seamăn; N-ai remarcat, Chioseo, jocul perfid al întâmplării? Ţie ţi-au mers toate șnur, după plan, ca la carte? N-ai încăput în nicio bulboană? Nu ţi-ai pus problema? Adevărul e că nici nu bănuiești, abia efectul te scoate din somnolenţă. Efectul... Aţi făcut armata, nu e ca la tir, tragi și vezi, închipuiţi-vă, tragi și abia peste o lună afli unde s-a dus glonţul. îl găsești în capul unui trecător, bineînţeles, el a dat ortul popii, sau în propriul tău picior. Pe unde cutreieră, ce ocoluri face, poate stă la pândă, așteaptă ca vipera...” „Cine, nea Sergiulică?” Chiosea își încruntase fruntea lată cu piele groasă și în ochii curaţi citeam un început de disperare. „De cine vorbeam?” „De niște gloanţe...” „Gloanţe? Ce gloanţe, Rex?” îmi frecai ochii obosiţi, alunecasem, avusesem o eclipsă. „Nu știu, ţi-ai pierdut șirul, vorbeai de despărţirea de Măru, de Nucu Sergent, poetul. „A, da. Un tip captivant. Mucalit. Avea un fel de a-și închide gura absolut ermetic, nu se vedea nici urmă de buze. Râdea rar, la un an o dată, și atunci scurt, sec. Te ducea în eroare, tocmai când tu te ambalai, el se

oprea. Te lăsa să behăi ca un caraghios. Până la urmă amuţeai sub privirea ochilor de gheaţă. Un om atât de dificil n-am mai întâlnit. Cea mai greu abordabilă fiinţă masculină. Reacţiona la absolut orice subiect, cu păreri mai originale decât ale iniţiatorului, presupusul cunoscător. Și în discuţii manifesta aceeași predilecţie, manie i-aș zice, ceva sadic. Te lăsa cu fundul în baltă. Accepta o temă, o susţinea pătrunzător, te înflăcărai, și odată ţi-o reteza lăsându-te să te baţi cu morile de vânt. Versifica ușor și cu har, mi se părea mie, oricum cu inteligenţă. Te apucai să-i lauzi opera, te lăsa ce te lăsa, și deodată, de parcă abia atunci înţelegea despre ce e vorba, te întreba zdrobitor: «Ce, tâmpenia asta?» Fărâmiţa hârtia scrisă între degete până nu mai rămânea nimic. Nu știu de ce îi plăcusem. Nu era zi să nu mă caute, cel puţin o dată, seara. «Sergiu Harnagea, striga la fereastră, vii?» Ne plimbam ore întregi, cred că am bătut tot Bucureștiul Vi l-am descris cât să înţelegeţi cum s-a putut... Deși dacă n-am să vă ajut... în sfârșit, Nucu urma să plece acasă. Își dăduse niște restanţe. Rex, știi ce am făcut? I-am dat mandat să mă explice în faţa lui Măru”. „Cum să te explice? auzi, Chioseo. Să te explice un bărbat străin în faţa iubitei. Mă, Sergiulică, erai un mare naiv, în asta consta farmecul tău, în naivitate”. „Moment încordat, Rex. Nu mă credea. Simţeam că o pierd. Iar Nucu știi cum era pentru mine? Iisus Cristos. De altfel a refuzat. S-a supărat de-a binelea, a devenit bădăran. «Cum mă trimiţi tu pe mine la aia a ta?» «Nucule, l-am avertizat stăpânindu-mă cu greu, nu e aia, e Măru.» «Măru, Păru, te rog să nu mă bagi în zaharicalele voastre.» Căpătase reputaţia de mare misogin. Că îl lăsau rece femeile e puţin spus, aproape nu le considera oameni. Dragostea constituia pentru el cel mai derizoriu capitol al umanităţii. Doi îndrăgostiţi ţinându-se de mână pe stradă – și vedeam atâţia – erau doi debili mintali, doi avortoni. Întorcea capul cu scârbă. Ei, ce zici Rex, nu-mi alesesem bine ambasadorul? Trebuie să recunoști că o oarecare prudenţă am dovedit. După ce a acceptat comisionul cu mare greutate, l-am instruit. Ce să-l

instruiesc, esenţialul era să-i descrie realitatea cu obiectivitate. Spune-i ce vezi, ce cunoşti, asta îi ceream. Ştii că-i sunt credincios, că o iubesc, că nu vreau s-o pierd. Fă-o să înţeleagă asta cum ştii tu mai bine. Şi să creadă. N-aveam nici cea mai mică îndoială că va reuşi. Exactitatea, răceala cu care vorbea erau cele mai bune garanţii. Restul prevezi, Rex, nu?" „Ai, ai, ai cristoşii mamii lui de escroc, se lamenta el. Te-a trădat". „Cum adică, ce-a făcut, nea Sergiulică?" sări Chiosea. Nu pricepea, era supărat la culme pe Rex că oprise povestirea, că introdusese fraza lui echivocă şi se temea că întâmplarea rămâne în coadă de peşte. „Chioseo dragă, s-a dus şi i-a spus exact contrariul. Cu aceeaşi putere de convingere pe care eu mă bizuiam că..." „Cum contrariul?" rămase nemulţumit Chiosea de scurtarea bruscă a naraţiunii, de apariţia prematură a sfârşitului. „Hai mă, termină, ce ţi s-a înnegurat mintea de tot? îl fulgeră Rex. Ţi-a spus cineva, Sergiulică?" „Sigur. De altfel imediat au început să fie văzuţi împreună. Nu ieşea cu el în lume, ca înainte cu mine, se jena, se refugiau prin locuri mărginaşe". „Vezi muierea, domnule? zbieră Chiosea. Ce căţea". „Nu Chioseo, n-o învinovăţesc, lasă. E vina mea, eu am fost idiot". „O răzbunare disperată, Sergiulică. Nu-l iubea, n-a mai iubit pe nimeni niciodată. Doar pe tine... până o muri". „Nu ştiu, nu mă interesează". Mă golisem, nu mai aveam ce spune. Nu vorbisem pentru ei, îmi povestisem mie. Firul se depănase atât de uşor! Prima dată, după atâţia ani când reuşeam să reconstitui faptele, şi mai ales sentimentele, cu oarecare coerenţă. Mă simţeam uşor, împăcat. Plutea în mine o lumină mângâietoare de candelă. Nici ură, nici pizmă, niciun regret. Luminări pentru morţi. După o vreme toţi morţii sunt surâzători, dispariţia sfâşietoare, golul, toate se şterg, se transformă în lumină, în smerenie, într-o gingaşă comuniune cu lumea de dinainte. „L-ai mai văzut?" vru să afle Rex. „Nu". „Păi, pe la examene, pe la..." „A întrerupt studiile. „Şi ea?" îndrăzni Chiosea. Nu i-am dat atenţie. M-am ridicat în picioare. Băusem o groază de vin, mă cam clătinam, mintea îmi era însă mai limpede ca treaz. „Ne-a

apucat dimineaţa, Rex, hai pe la căşile noastre”. Rex s-a sculat şi el cu mare greutate. A cerut să ciocnim un ultim pahar. „Ştiţi ce-aş vrea, copii? le-am spus, ţinând paharul în mână, cu o voce de care şi eu m-am mirat, o voce veche, tocită, curăţată de orice aluviuni, aşa cum ar trebui să aibă un faraon trezit după cinci mii de ani din sarcofagul de piatră. Aş vrea s-o văd. Nu mă puteţi ajuta voi? Uite, chiar mâine. Duceţi-mă la ea”. „Păi, Sergiulică, surâse cu mare bunăvoinţă defensivă Rex, întinzând spre mine implorator mâna în care ţinea ţigara, de unde s-o scoatem noi, taică, cine ştie pe unde o mai fi acum”. „Lasă, o găsiţi voi, îl asigurai blajin, cu o convingere ce nu admitea replică. O căutaţi şi o găsiţi. O să pună şi Chiosea financiarii lui, o să daţi telefoane...” „Nea Sergiulică, scânci plăvanul, cine ştie cum o mai arăta? De ce să-ţi strici matale impresia, amintirile alea frumoase?” „Chioseo, l-am mustrat îndurerat dar inflexibil.

De ce eşti bădăran? Cum să arate Măru, prostule? Să-mi împlineşti rugămintea, ultima pe care v-o adresez. Hai prietene să ne culcăm”. Am dormit la Rex, în patul mare conjugal de unde a gonit-o fără niciun menajament pe nevastă-sa. Ei s-au culcat pe pliante, unul în camera de zi, altul în bucătărie.

Ne-am trezit târziu, după-amiază, ne doborâse drojdia vâscoasă a lui Chiosea. Lena, soţia lui Rex, ne-a adus cafele şi apă cu lămâie. N-am mâncat nimic, îmi era greaţă. Rex, din principiu. Am jucat table, mai mult într-o doară, nu eram atent, am pierdut toate partidele. „Dar tu nu te duci astăzi la serviciu, Rex?” „E sâmbătă. S-a dus... N-a întrebat nici dracu' de mine”. „Aoleo, trebuie să-i telefonez lui Nelu”. Mi-am compus o figură gravă, ca şi când Nelu m-ar fi văzut, şi am înjghebat o mică explicaţia: şedinţă la combinat, reţinut peste noapte în continuare, consultanţă tehnică la remedierea unor defecţiuni. Detalii precise, voce fermă, economie de vorbe, efect sigur. Când colo, Nelu mă ia în balon: „Remedieri la Chiosea a, după bateriile lui Pătlăgică? Tu te crezi în metropolă? La noi şi dacă ai sughiţat se află, află tot oraşul. Să ştii că Marioara

e făcută foc. Se pregătise și ea... Te-a așteptat cu sarmalele calde până la douăspe noaptea. Să nu care cumva să nu vii. Rupem relaţiile. îl aduci și pe Rex, bineînţeles. Acum ce faci, te dregi?” „Dacă m-ai luat așa, ce să mai spun... O să dau cu Rex o raită prin oraș, să-l văd și eu pe zi. Pe urmă venim. Dar să ne luaţi cu binișorul, mai ales ea...” Nu ne făcusem niciun program, leneveam, dar ideea de a bate niţel orașul îmi surâse. Pe Rex îl mai saluta câte cineva pe drum. Eu mă simţeam ca în Patagonia. Rex făcu un rechizitoriu aspru actualilor locuitori. Pretindea că n-au stil. „Nu știu ce înţelegi tu prin asta. De exemplu...” Orașul acuza, după el, lipsă de maniere. Se porni împotriva tineretului. Susţinea că tinerii nici să se salute pe stradă nu știu, trec unii pe lângă alţii ca boii. Îi califică inculţi, indolenţi, modele de impertinenţă. „Nu mai sunt tinerii de altă dată, domnule. Nici să se îmbrace nu știu, toţi cu nenorociţii ăștia de blugi în fund. Fetele și-au pierdut cochetăria, distincţia, vorbesc urât, nu se respectă. N-au sentiment. Ce e aia să faci curte unei fete? Dacă le spui, te iau peste picior. Cinici, sterpi. Nu-i mai deosebești unii de alţii, făcuţi în serie, dracu’ să-i ia”. Nu-l văzusem pe Rex așa prăpăstios. Am bagatelizat cu intenţia de a-l tempera. „Ai îmbătrânit tu, Rex. Ai căpătat arţagul bătrânilor. Vezi cum se manifestă vârsta? Nici nu-ţi dai seama, te tot crezi tânăr până dai cu nasul de ăia adevăraţi. Și bang, clachezi. Am intrat în parc. Nimerisem tocmai în clipa asfinţitului. „Exact acum veneam noi, Rex. Pe neobservate începea freamătul. Numai noi îl sesizam. Unui neavizat nu-i spuneau nimic semnele. Intrau doi băieţi. La capătul celălalt îşi făcea apariţia silueta unei fete. Altul intra pe o alee, se întorcea, iar revenea, măsura de o sută de ori locul. Perimetrul unde avea întâlnire. Apoi un grup de fete, un grup de băieţi. Traversau de câteva ori, unul pe-o parte, altul pe alta, cu aerul că se ignoră, după care treptat se constituiau perechile. Veneai și tu cu chitara pe umăr, te așezai pe o bancă pe «Aleea Trandafirilor» și singuraticii se strângeau în jurul tău. Cei mai mici se așezau pe bordura de ciment a bazinului. O

lustruisem cu fundurile noastre! Treceau vânzători de seminţe. Cădea înserarea, fanfara ataca primele valsuri. În centrul parcului pătrundeau adulţii, noi ne retrăgeam la margini, pe băncile din boschete”. Tot vorbind începui „să văd”. Se reeditau semnele. Trecură pe lângă noi un vlăjgan ţeapăn și o silfidă blondă cu forme abia conturându-se sub rochia mătăsoasă. Fusese o zi caldă, una din acele miraculoase zile venite după ce ai crezut că toamna s-a terminat. Două fete singure... ba nu, în spatele lor, la patru-cinci metri, călcau gheparzii. Pe partea cealaltă încă o pereche. Apoi grupurile tactice din care urmau să se nască timide cupluri. I-am atras atenţia lui Rex, i-am descifrat mișcarea. „Cum spuneai că s-au schimbat? Că au devenit insensibili, că n-au stil? Trăiești aici și nu vezi nimic. Treci orb. E la fel ca atunci, absolut la fel. Ciclurile se repetă, manierele, totul. Se transmit din generaţie în generaţie. Există un instinct atavic infailibil. Ce frumos! Uite, uite cum a început să foiască grădina. Nu simţi în aer? Inimile bat mai tare, transmit... Se va răcori dar ei nu vor simţi, sângele va păstra gradele necesare. Măi Rex, măi...” Zâmbea învins. „Le descoperi chiar ca un arheolog. Mie mi s-au tocit simţurile. Obișnuinţa. Ziceai că nu mai știi cum ai fost. Mă întrebai pe mine. Știi tu mai bine. N-a murit ăla, n-a fost îngropat. Îmi retrag vorbele. Cine știe ce s-o fi întâmplat? L-ai închis undeva și ai uitat de el”. Într-adevăr, simţurile mele căpătaseră o acuitate neobișnuită. Vedeam, auzeam, adulmecam. Un amalgam confuz îmi umplea pieptul. Pentru câteva fracţiuni de secundă am fost cel de altă dată. M-a inundat apoi un sentiment de milă și de tristeţe. Mă apăsa povara anilor netrăiţi, mă gârbovea, îmi smulgea compătimire. Rex, pirpiriu în hăinuţa subţire, topit prematur, eu rotofei, cu pântec și gușa lăsată, cu pungi sub ochi și tinerii trăind într-un total dispreţ pentru timp. „Suntem deja istorie, Rex. Uite ce a crescut în spatele nostru. Fără de veste, înaintează și ne împing spre margine. Oricât ne-am agăţa, căderea e inevitabilă. Dacă am să-i opresc pe ăștia doi, de exemplu, să le spun că nu-mi găsesc viaţa, se vor uita la mine ca la un bolnav mintal.

Nu-ţi găsești viaţa, ce ești nebun? Da, am venit să cercetez cum am fost, cum trebuia să fiu, cum fusesem predestinat. Cum așa, cine te-a împiedicat să fii cum zici? Nu știu copii, superficialitatea, un caracter de oaie sau de iobag, naivitatea, lăcomia, lăcomia de bani cum spuneai tu, Rex, aseară, vreo ambiţie vană. Aţi auzit de astea: putere, glorie? Hei copii, ar fi atâtea de spus”. „Băi Sergiulică, fii atent că devii lacrimogen. Nu ne stă bine. Hai spre Nelu că o să ne scoată ochii nevastă-sa. Mi-e și sete, ţie nu? Lasă-i p-ăștia. Vorba ăluia – morţii cu morţii, viii cu viii”. Râse pentru prima dată din toată inima în rafale scurte, pornite din stomac și termină cu un ăăit răgușit măgăresc. „Ce râs e ăsta la tine, nu mă putui împiedica să-l dezaprob mirat, parcă te-ai bucura că unii sunt morţi”. „Nu mă bucur, și eu mă consider mort. Nu ca tine, desigur. Dar mă dezgustă lamentaţiile, sentimentalismul. Cel puţin azi-noapte ai fost bărbat. Ce-a fost a fost... Dar ce-ai spus acum mi se pare filosofie de iezuit. Regrete eterne... cât ţine plimbarea la Movilele în concediu. După aia te înapoiezi frumușel, te așezi în jilţul tău de ștab, dai ordine, pleci spinările și încasezi haraciul. Îţi convine, nu-ţi convine, ţi-o spun. Ai venit să te cunoști, să-ţi amintești, nu știu ce... Asta mai merge. Dar să-ţi pui cenușă în cap că ai greșit, să te renegi, să-ţi blestemi gloria și așa mai departe, miroase a fariseism. Și pe farisei îi detest, îi bag în aia a mă-sii. Mă oprise pe loc și căpătase o expresie de nerecunoscut. Îşi apropiase foarte mult capul de al meu, scuipa, buzele i se înţepeniseră, limba i se împleticea, cred că de prea multă grabă, parcă îi era frică să nu se răzgândească, se temea că n-o să apuce să termine. Evident, vorbele îi ţâșniseră spontan, dar existau dinainte în capul lui, fuseseră pregătite cu de-amănuntul, așteptaseră prilejul potrivit să iasă la iveală. Nici după ce a tăcut nu i s-a îmblânzit faţa. Pusese distanţă între noi. Mă măsura agresiv, dându-mi să înţeleg că acesta e ultimul lui cuvânt, că nu cedează niciun milimetru. „Bine, Rex, abia am articulat cu fălcile încleștate de stupoare și amărăciune, deci azi-noapte a fost o farsă?” „Nu fi măgar, mi-a replicat tăios, nu fac farse, tu

ești farsor”. „Bine, Rex, am repetat prostește. Și acum ce facem?” „Ce să facem, întrucât pretinzi că ai venit pentru mine, am să te însoţesc la Nelu. Deși cred că rolul meu s-a terminat. Ţi-am ţinut de urât, ţi-am ţinut oglinda, ţi-am ţinut isonul. Mi-am împlinit menirea cu vârf și îndesat. Dar nu vreau să zici că ai venit la mine și te las în stradă”. Până am ajuns la Nelu n-am mai scos niciun cuvânt. El fuma fără întrerupere, eu loveam cu bombeul pietrele găsite în cale. Am intrat pleoștiţi. Ne-a luat în primire Marioara cu torentele ei verbale, cu neastâmpărul de argint viu, cu miile de gesturi încărcate de exaltarea ospitalităţii. „Într-un minut sarmalele sunt fierbinţi, sticlele la frigider, e cel de acum patru ani, l-a scos adineauri Nelu de la butoiaș, grătarul în funcţiune, bă și am niște murături; am auzit că i-ai mâncat pepenii lui Chiosea azi-noapte”. Intra și ieșea necontenit, mai mult de jumătate de minut nu ne lăsa singuri. îl manevra pe Nelu cu îndemnuri scurte, mișcări ale capului, priviri, limbaj cifrat, de o viaţă. Efectiv, într-un minut aveam în faţă o farfurie de sarmale cu moţ. „Iar tu, Rex să nu faci pe sclifositul, să nu-mi lași sarmalele în farfurie că te ia mama dracului. Știu că n-aţi mâncat nimic la prânz”. Pac, pac, trânti sticlele de-un chil cu fundul de masă. „Ia uită-te Sergiule, ca lămâia, ca lămâia, îl bei din ochi. Dopurile, Nelu. Pune în pahare. Noroc, bine-aţi venit, la mulţi ani. Pace și prietenie”. L-a dat pe gât prima, l-a supt până la fund. „Mă Marioaro, tu erai bună de cârciumăreasă, de hangiţă, alea ale lui Sadoveanu sunt vax pe lângă tine”. Mă luase pe sus trăsnită, parcă pluteam. Cât intrasem de cătrănit, făcu zmeu din mine. M-am fript cu sarmalele, cu mămăliga, dar nu m-am lăsat, se băteau turcii la gura mea. „Mă, ce pui tu în astea Marioaro? de unde iau gustul ăsta sarmalele tale? ce secret ai tu?” Mai mâncasem de o mie de ori și acasă și aiurea, dar pe lângă ale Marioarei fuseseră zero. Iar vinul, îţi era milă să-l bei. „Ăsta nu e vin de pe pământ, ăsta e vin din ceruri, Marioaro”. „Uite, el îl face, grasu ăsta îl face, cu mânușiţele lui”. „Cum dracu-l faci, mă Nelule?” „Ei, meserie!” Râdea cu gura lui frumoasă de copil căruia

atunci i-au crescut dinţii. „Bine, mă, Sergiule, mă luă ea în primire umplând paharele, de ce n-aţi venit voi aseară aicea și v-aţi dus la Pătlăgică și la al lui Chiosea? Că era să fac moarte de om. Ce stai bă, călugăre, ţipă la Rex, termină sarmalele. Numai vin, numai vin, o să ţi se argăsească maţele. Uite la Sergiu ce rotunjor e, și mă bătu ușor cu palma peste gușă. Bei dar și mănânci, ăsta e secretul tinereţii și al fericirii. Altfel te sfoiegești, dai ortul popii”. Plescăiam din limbă după fiecare sorbitură de vin, închideam ochii și grohăiam de plăcere. Marioara și Nelu schimbau priviri extaziate. „Și tu ce stai mă plouat, se răsti iar la Rex. Am auzit că te-ai purtat urât cu Chiosuleasa. E cam mitocan, Sergiule, ai grijă”. Ochii ei tronau, pătrundeau peste tot, nu-i scăpa nici cea mai mică neregulă. „Scobitorile, Nelule, pune-le la mijloc, mai adu șerveţele, dă pâinea aia s-o rup, luaţi băieţi, e făcută în ţest, azi după-amiază am copt-o, vezi că se arde grătarul, repede, ia să mă scot eu o sticlă, care mai vrea sifon, sifon cu trei doze de acid, comandă specială”. Mâneam și beam pe bandă, n-aveam timp nici să răsuflu. „Grătaruuu, acuma cât arde, stai să mai arunc un praf de cimbru, vrei să-ţi mai picur niște mujdei? Bine, trăsnește-l. Hai noroc la sticlă nouă, iote mă, se aburi”. Ţinea loc la o sută de chelneri, de grataragii, învârtea pe degete un bâlci întreg, avea o mie de draci în ea. Nelu râdea cuminte, cu o mândrie reţinută, amuzată. Rex dispăruse de tot, de-abia i se vedea capul din mormanul apostrofărilor Marioarei. îl intimida, îl paraliza, nu se mai simţea în apele lui, nu mai avea loc de joc, nu-și putea desfășura repertoriul. Mânca de gura ei, iar din vin bea cumpătat, înghiţitură cu înghiţitură, nu mai arunca paharele peste cap. Mă încinsesem, mă ghiftuisem, m-am ridicat în picioare să răsuflu. „Ia du-te tu, Nelule, jos și mai adu niște sifoane reci” își expedie bărbatul, apoi ne chemă pe amândoi, adică pe mine și pe Rex, și ne așeză pe două scaune alăturate. Ea se instală de cealaltă parte a mesii. „Ce e mă cu voi, v-aţi certat? Iar v-aţi certat ca atunci, la Papura? Ia spune-mi Rex, ce-ai tu cu Sergiu?” Am rămas trăsnit, mă uitam la ea ca la o vrăjitoare. Citea în sufletele

noastre. „Păi credeţi că n-am văzut de cum aţi intrat pe ușă? Spune Rex, ce vină îi bagi? Că de ce a ajuns ștab? Asta?” „Nu că a ajuns ștab, se apără el ca un școlar mucos mustrat de dascăl, ci fiindcă face pe nemulţumitul”. „Asta-i bună, tu nu faci pe nemulţumitul? Cine nu face pe nemulţumitul? Lasă că știu eu mai bine ca tine ce e la el. Tu crezi că la toată lumea spune că e nemulţumit? îţi spune ţie și asta ar trebui să te flateze, înseamnă că ţine la tine, că are încredere să-și descarce sufletul. Vezi ce nătărău ești? Sau pizma vorbește în tine? Ar însemna că ești un om de nimic. Auzi că vine Nelu, nu vreau să par că m-am băgat între voi. Hai, ia-l de gât și pupă-l, că aţi fost fraţi. Și să nu mai aud, Rex! Acum să petrecem”. Rex își aprinse prima ţigară. De când venise nu trăsese niciun fum. Rânjea la mine ca un căţel scărmănat. „Să știi că nu te-am pupat din obligaţie. Dar să bagi de seamă”. Mă avertiza din nou, din partea lui nu aveam să mă aștept la nicio concesie. Să-mi duc crucea, asta spunea rânjetul lui. Dacă-mi era greu sau ușor, mă privea. Am început să subţiem șpriţurile, dar nu ajuta la nimic. Cu cât erau mai subţiri cu atât beam mai multe. „Am auzit că azi-noapte aţi făcut evocări sentimentale” ne persiflă Marioara. „Dar ce e la voi aicea, telefonul fără fir?” „Ba cu fir. Altfel ce să facem cu el, să-l plătim degeaba?” Nelu se cam înmuiase, nu se prea mai achita de dregătoriile de pivnicer și paharnic. Marioara îi preluă atribuţiile. Nu știu de ce aveam senzaţia că-mi pune mereu alcoolmetrul, atentă să ating sau să nu depășesc o anumită gradaţie. „Sergiule, mă abordă când socoti că a venit momentul, eu am fost sigură că tu ai iubit-o mai mult pe Cati decât pe Măru. Nu zic, Măru avea calităţile ei, le știe toată lumea, dar Cati mi se părea mai, cum să spun eu, mai curată, mai dezinteresată, poate mă înșel, tu știi mai bine, nu trebuie să-ţi spun eu ţie cum era Cati”. Cu câtă artă pregătea terenul. Nu suferea comparaţie cu audienţa din seara precedentă. Știa să asculte, la ea găseau ecou și cele mai mici nuanţe, nu era Chiosea, nici Rex nu era, blazat și desentimentalizat. M-a prins în plasă. I-am dat drumul...

„Măru era Mediterana, dragă, era Cartagina, Salammbô, Roma cu a ei Mesalină, fiica faraonului iubind cu șerpii lipiţi de sân. În timp ce Cati, Scandinavia, fiordul, raza de soare refractată în ocean. Diametral opuse, la cei doi poli ai feminităţii. Una noaptea de vară, cu foșnete tulburătoare, încolăcindu-te în tenebre molatice, otrăvitoare, cealaltă ziua de toamnă, blând-surâzătoare, patetic-iertătoare. Măru un crin altoit pe o roză, florile cu care mori închis în odaie după numai o zi. Cati, ciorchinele de salcâm – adormi cu el în mână visând frumos". „Cum arăta Cati asta, domnule?" se supără ușor Nelu, simţindu-se în afara temei sau temându-se ca Marioara să nu bage de seamă că picotează. Se oferi Rex să i-o descrie căci noi, eu și Marioara, consideram sub demnitatea noastră. Rex nu prea punea suflet în încercarea de portretizare, rezulta o siluetă zveltă de lungană blondă, un fel de sportivă, de tenismenă (pretindea că o și văzuse jucând) foarte independentă, cutezătoare, băieţoasă. Singurele lucruri demne de remarcat, rămase în mintea lui, păreau a fi fruntea strălucitoare, buzele pline, cărnoase și ochii senini. „Ai uitat-o Rex, ai uitat-o. Îşi purta coadele lungi de culoarea grâului copt, cu o semeţie regală. Prinţesă burgundă. Aș zice Ileana Cosânzeana dacă numele nu s-ar fi demonetizat. Plutea în spaţiul orașului, efigie moștenită din vremuri vechi, de pe timpul migraţiei ostrogoţilor. Reprezenta devotamentul, sacrificiul. Degetele ei lungi mă strângeau ca un clește, îmbrăţișarea avea cruzime, sălbăticie, parcă mă trimitea de fiecare dată într-un război medieval să-i apăr onoarea cu preţul sângelui. Frumoasa grecoaică răpită de troieni. Cunoștea fatalitatea dar rămânea senină, niciun cuvânt neguros nu ieșea de pe buzele ei. Nu părea să o atingă flăcările iadului, gura învăţase jurământul mut al castităţii frenetice. Nu știa să plângă, a trebuit s-o învăţ. Acesta a fost examenul feminităţii. Nu altul, nu altul... Cealaltă mă ameninţa cu moartea, ea numai cu viaţa, și ameninţarea ei era uneori mai înfricoșătoare?" „Sergiule, mă întrerupse blând Marioara, Măru doar te speria cu otrava, Cati chiar s-a

otrăvit? „Ce, a murit? sări speriat Nelu. Când a murit dom'le, de ce nu mi-ai spus Marioaro?” Copil nedreptăţit, ne cerceta încruntat. Vicleşugurile lui. Îşi închipuia că ne împiedică să băgăm de seamă că se matolise. Marioara i-a dat un bobârnac. „Grăsunico, de-acum bea numai sifon, gata, ţi-ai terminat porţia?” „Ce vorbiţi, frate? Nici eu n-am știut, se miră Rex. Sergiulică, păi tu chiar ai fost o forţă. S-a otrăvit? Și cum a scăpat?” „Aici tu ai încurcat borcanele, Marioaro, restabilii riguros adevărul. Nu pentru mine s-a otrăvit. Asta s-a întâmplat târziu, când se mărita. Apropo, știi că mi-a cerut consimţământul să se mărite?” „Nu știam, fu realmente surprinsă Marioara. Și i l-ai dat?” „Desigur, desigur. Puteam să rivalizez cu pretendentul? Omul avea situaţie, îi oferea pe loc o condiţie onorabilă. Eh, teren nisipos, s-a năruit, dar asta e altceva. Sincer să vă spun, nu știu de ce s-a otrăvit. Evident, am suferit. Cred că i-am scris la spital. Luni de zile am trăit sub teroarea faptului. «Tristă duminică...» Fredonam toată ziua funebra romanţă. Am început să scriu un roman. După aceea totul s-a îngropat, nu pot să-ţi spun cum, din vina cui. De altfel se măritase?” Marioara ferea sticla cu vin, atinsesem nivelul maxim la care se putea descurca cu noi. Orice pahar în plus ar fi stricat echilibrul. „Și nu v-aţi mai văzut?” „Ba da, dar asta nu e pentru tine. Tu știi că eu nu fac asemenea confidenţe femeilor”. „Ei, pe dracu', dar ce eu sunt femeie? Sunt prietenă, verișoară. Mie poţi să-mi spui ca unui bărbat”. Nu mă păcălea. Am dat decis și sever din cap. „Nu, nu se poate. Decât atât. Măritată fiind, m-a căutat. Complicaţii... Gata! Am tăcut. A doua oară, târziu, rămăsese singură, pe cale de a-și reface viaţa... M-a văzut printr-o vitrină. A intrat după mine, gâfâind. De ce se mai revăd oamenii în asemenea condiţii? De ce se mai caută? Ce mai rămăsese din regina ostrogoţilor?” Mă podideau lacrimile și am pretextat că mă duc la toaletă. Marioara i-a făcut semn lui bărbatu-său să mă însoţească. Nelu s-a ridicat cu un elan mult mai mare decât ar fi fost necesar („a, da, sigur, sigur, mergem, gata!”) și m-a condus la o latrină de scânduri din fundul curţii. Avea și el nevoie dar

n-a mai avut răbdare să aștepte. Mi se adresă cu o voce plină de compasiune dar în același timp fermă. „Dă-le în mă-sa de muieri, Sergiule. Nu merită, îţi spun eu, nu merită să te otrăvești pentru ele. Și ce dacă te-a lăsat, o să găsești alta”. M-a luat după gât drăgăstos și m-a adus înapoi triumfător parcă m-ar fi scos din foc sau m-ar fi salvat de la înec. „Ei, l-ai adus întreg, nevătămat? râse Marioara. Te pomenești că te-a băgat la privata din fund. Nelule, te turmentași? Și m-am ţinut să-ţi zic”. Nelu ne făcea cu ochiul, bucuros, cu aerul că i-a tras chiulul. „Uite ce voiam eu să vă întreb pe voi. Vorbeam ca și când cine știe de când mă gândeam la asta, în realitate ideea îmi venise pe loc. Vă amintiţi de prezicătorul ăla de la bâlci, de astă toamnă? Indianul, magicianul, doctorul ăla în științe oculte”. Marioara făcu ochii mari. „Ce indian, Sergiule? La noi la bâlci?” „Noi n-am fost” informă sec Rex. „A, n-am fost, așa e. Tu te-ai dus cu ei, Nelule. Cine era? Fă un efort, de!” „Era, era cineva” dădu asigurări categorice Nelu. „Nu știi că mi-a făcut horoscopul? Râdeaţi voi ca proștii. Ce mi-a spus?” „Aaa da, se lumină la faţă Nelu, semn că până la urmă memoria îl servise. Ceva cu peștii, nu?” Nu uitasem, mă prefăceam, reţineam destul de bine formulele ocultistului. Mi-ar fi plăcut să le aud din gura altuia. Marioara cu memoria ei ar fi reprodus integral. „Ce pești, Nelule, ai luat-o razna? O fi fost vreun ţigan, vreun escroc, și anul ăsta am văzut unul, vin tot felul de derbedei, ce, mai e bâlciul de altă dată?” „Nu, era specialist, cu siguranţă, uite așa se juca cu zodiile”. „Specialist cu siguranţă” îmi ţinu credincios isonul Nelu. „E, și ce e cu el?” „N-aș putea să dau de el? O fi lăsat adresa la cineva pe aici. Şi-o fi făcut relaţii printre movileni”. „Păi eu știu pe cine să întrebăm?” ridică Marioara încurcată din umeri. „Lasă domnule, că întrebăm, mă liniști Nelu. Nu e nicio problemă. Nu se poate să nu-și fi lăsat adresa”. „Tu zici că era escroc? Poţi să-ţi închipui ce chestii mi-a spus? Pufneau ăștia, nu știu ce-i găsise. Ar fi trebuit să stau de vorbă cu el pe îndelete. Observaţii de fineţe, dragă, nu baliverne. Știu eu cum făceau ăia de duzină. Indianul nu se

bizuia numai pe astre, deși, nu râde, și aici există o anumită experienţă, observaţii acumulate în milenii. Indianul era psiholog. Cum sunt diagnosticienii, marii diagnosticieni, te miros, te intuiesc, au o forţă aperceptivă extraordinară, un dar natural. Știinţa modernă nu ignoră asemenea fenomene – biomagnetismul de pildă – dimpotrivă, se folosește de ele, inclusiv în terapeutică". „Sergiule, ţi-am promis, îl caut, mă luă Nelu protector de după umeri. Nu mă las până nu dau de el". Preîntâmpinai replica Marioarei cu o nouă întrebare. „Dar cumnatul lui Mielu n-o fi pe aici?" „Al lui Călușeru? pricepu ea. Ce să caute ăla pe-aici". „Nu aici, la Papura voiam să spun". „A, l-ai cunoscut anul trecut. Venise la înmormântare, mi se pare. Nu cunosc, Sergiule. N-am fost nici atunci. Nu vorbesc cu Mielu". „Păcat, m-aș fi repezit până la Papura să văd. Poate totuși..." „Aș fi mers și eu, se oferi Rex, nu pentru cumnată-su, pentru Mielu". „Gata dom'le, mergem!" luă hotărârea, spontan și definitiv Nelu. „Când mă, deșteptule, acum noaptea?" sări nevastă-sa. „De ce noaptea, dragă, mâine, mâine nu e zi?" „Chiar vrei să te duci, Sergiule?" „M-aș duce, Marioaro. Mi-a plăcut lunganul ăla. Mi-a dat adresa dar am pierdut-o. Era... cum să spun eu... seamănă cu indianul. Tot șaman și el. Te mirosea imediat. Și alunecos, uite așa șerpuia. Mare jemanfișist Rex, nu? Cum am fost noi, nu? Mai ceva". „Dom'le, dacă v-am spus că vă duc, vă duc, ce mai. Mâine dimineaţă mergem". „Atunci hai la culcare, toată lumea la culcare, decretă Marioara. Rex, te duci acasă, să știi că telefonez să văd dacă ai ajuns. Te pun sub control".

Dimineaţa, înainte de a ne urca în mașină, de fată cu toţi, Marioara mi-l dete pe Nelu în primire. „Sergiule, niciun degetar, auzi, nicio picătură. Nu vreau să vă găsesc într-un pom". „Lasă dragă, ce sunt copil?" se supără el. „Ești mai rău, de-aia nu discut cu tine. Șeful tău suprem e Sergiu". Am încredinţat-o că eu însumi nu voi pune nimic pe limbă și, în mod cu totul voluntar, la angajamentul meu s-a asociat Rex. Ne-am propus să refuzăm o eventuală invitaţie la masă și până în prânz să fim înapoi. Vremea se

menţinea caldă, lumina somnolentă mă toropea, o greutate plăcută mă trăgea la fundul unei ape mari, nemișcate. Toamna agonică punea surdină gândurilor, îmblânzea simţurile, intercala distanţe enorme între acest prezent și celălalt, reprezentat în mintea mea printr-un zid înăbușit de iederă, năpădit de insecte, înclinându-se ameninţător pe măsură ce încercam să mă caţăr. Mașina ne zdruncina moale pe drumul de ţară târâind după ea o coadă înfoiată de praf. Nu aș fi putut să merg mereu așa? Nelu mă consultă dacă să ne oprim la Domiţian Pintea. Ajunsesem în Papura? Convenirăm să-i dăm înainte. Ce să caut la acest hibrid cu nume de împărat? Copilăria? Nu se mai găsea. O alungaseră. Nici urma pașilor nu mai rămăsese, o șterseseră, desţeleniseră pământul, o palmă nu mai lăsaseră.

Am descins la Mielu Călușeru. Nevasta a trimis pe cineva la frizer după el, se tundea. Mi s-a plâns că a bătut-o, că s-a încurcat cu o văduvă tânără, o venetică fără dumnezeu. Se certaseră, nu vorbeau de câteva zile. Schimbai câteva priviri cu Nelu. Nimeriserăm prost, mai bine ne luam tălpășiţa. Până să ne hotărâm a apărut Mielu. Ducea în braţe un pachet enorm, ceva lunguleţ înfășurat în hârtie groasă, cafenie. Fără să-l lase, ne pupă pe rând și când îmi veni rândul mă izbi un miros pătrunzător de pește. Într-adevăr, adusese un crap de vreo zece, douăsprezece kile. În timp ce căuta un lighean, nevastă-sa ne-a șoptit: „La ea îl ducea”. Mielu ne-a invitat la masă, noi am refuzat, s-a supărat, a făcut o gălăgie infernală, a spus că se aruncă sub roţile mașinii. Parcă mai auzisem aceste cuvinte, era placa lui. S-a apucat singur să cureţe și să taie peștele. L-am lăsat pe Rex amanet și am plecat cu Nelu la fluviu. Apa secase mult, ostrovul punea o mare pată decolorată pe cerul spălăcit. N-am mai coborât la mal, ne-am așezat pe marginea râpelor și am privit apa tulbure, curgătoare. Nelu povesti – știam asta din copilărie – cum la bulboană un somn a înghiţit un copil. Pretindea că fusese martor. Toţi spuneau la fel, întâmplarea – reală sau imaginară – se transmitea de decenii, din martor ocular în

martor ocular. Nu m-am trădat; dimpotrivă, m-am minunat și am cerut amănunte. În timp ce fantaza – istorisise probabil de atâtea ori încât credea sincer – mi-a răsărit în faţa ochilor silueta soţiei comandorului. Ce fojgăială trebuie să fie în memoria noastră, milioane de figuri, de imagini, de fapte, mormane de fraze auzite, gândite, înaltă, brună, cu umeri lăţi, înfășurată în plete lungi negre, fusese o apariţie senzaţională pe prundișul de la Papura, printre ţărăncile gureșe în cămăși și băieţandrii goi cum îi născuse mamele lor. Dormea dincolo de ostrov, pe vasul de comandă al flotei fluviale și venea după-amiază cu o șalupă să se arunce în bulboana de la Papura. Înota ca un delfin, braţele lungi, arămii sclipeau împroșcând stropi ca sideful.

Vorbea puţin, abia dacă i-am auzit vocea și surâdea ca o soră mai mare. M-am trezit lângă ea în apă, mi-a râs ca unei cunoștinţe vechi și am înotat o sută de metri împreună. În zilele următoare nu mai îndrăzneam să intru în fluviu când înota ea, de parcă trupul meu i-ar fi spurcat apa. Așteptam cuminte, ghemuit pe râpă până începea să scapete soarele; atunci venea din nou șalupa cu comandorul, bărbatul cu chipiu alb și galoane galbene pe umeri, și o lua. Neptun furând o nimfa, făcându-se nevăzut cu ea în valuri. De ce fiecare clipă din acel trecut capătă contur, prinde carne, iar anii cei mulţi de apoi nu mai aduc nimic pe plaja memoriei mele? Apropiindu-ne de curtea lui Mielu, nările ne fură asaltate de aroma peștelui prăjit. Nevastă-sa pretextase ceva și plecase în sat. Secundat de Rex, Călușeru alerga de colo-colo îmbujorat, transpirat, afișând tot atâta importanţă cât un mareșal al curţii regale. Ochii le sclipeau și picioarele întârziau mai mult decât trebuia în aer, ezitând înainte de a se sprijini pe pământ. I-am mirosit, băuseră ţuică. Rex îşi călcase cuvântul, toată nădejdea stătea în mine. Am dus o luptă epuizantă ca să dobândesc, pentru Nelu și pentru mine, statutul de „exceptaţi” la capitolul băutură, în schimb am fost nevoiţi să ne dublăm zelul la pește prăjit. Adepţi amândoi ai principiului de a nu schimba, au rămas la ţuică. S-au afumat repede. În afara cazurilor de forţă majoră, cum era

al nostru, consider o perversitate să stai la masă cu mintea limpede în timp ce convivii se ameţesc. Când „participi”, atmosfera te încălzește, ceva te desprinde de sol, sporește simţul solidarităţii, afinitatea evoluează până la graniţe de nebănuit. Intensitatea sonorului crește egal, ca și rezistenţa audiţiei, escaladarea fanteziei e concomitentă, valul duioșiei curge uniform. Acum îmi venea să râd. Strigătele de surzi ale celor doi, gesturile de două-trei ori mai ample decât de obicei, emotivitatea exagerată tradusă în sentimentele cele mai contradictorii, toate conţineau un umor genuin, de esenţă estetică. Mă intriga acuitatea ieșită din comun a simţurilor celor doi, sensibilitatea receptivă dusă până la cele mai mici nuanţe, forţa percutantă a expresiei. Rex începuse să mă laude. Le povestea cursa de zece kilometri pe fluviu sub gloanţele grănicerilor, businessurile, amorurile mele. „Știţi cum se sinucideau femeile pentru el? Una brunetă s-a înjunghiat, și-a înfipt cuţitul în maţe, Mielule. Oricum, îţi dai seama... Alta, aia blondă, s-a otrăvit. A băut cucută, ca Socrate. A căzut trăsnită. A treia și-a dat foc”. „Dar pompierii?” bălmăji Mielu mai practic. „Ce pompieri, domnule, incendiu pasional. Cum să stingi focul amorului, ce ești copil mic?” Mielu mă privea îngrozit. „Și nu vrei să guști un păhărel de ţuică?” „Mielule, ţi-am spus, ţi-am explicat, nu mă ţine inima, vrei să cad pe-aici? Uite, mai mănânc o bucată de pește”. Nelu i-a spus că sperasem să-l găsesc și pe cumnatu-său. „O, păi dacă știam îl chemam. Dacă spuneaţi de ieri... Ar fi fost o grozăvie. Eu îl iubesc, deși el... dar nu contează”. Se vedea că ceva îl mâhnește. Reieșea că nu e mulţumit de cât ţinea ăla la el, că nu e paritate. Asta nu-l determina să-și diminueze propriul sentiment. „Seamănă cu tine, Sergiule! Știi cine îl ţine pe el? Femeia. Nu o femeie, zece, o sută. Ai văzut ce elegant e? La fel ca tine. Voi vă potriviţi. Ţin la amândoi la fel. Vrei să-l chem? îi dau un telefon. îl sun de la sfat. Dacă îi spun că ești aici vine sfârâind”. „Hai mă, fii serios. Îşi puse Nelu mintea cu el, cum să-l suni, când să vie?” „Acum. Până diseară e aici. Dacă ia trenul de... cât e ceasul? Nu avea

ceas. îl trase de mână pe Rex să se uite. Mai prinde, Rex, rapidul? Zău, hai s-o facem lată. O ţinem toată noaptea. Tai o oaie”. I-am retezat elanul. I-am reamintit de inima mea. I-am promis că imediat ce mă vindec îl anunţ, îl cheamă și pe cumnatusău și atunci poate să taie și oaia. Până una alta l-am rugat să-mi dea adresa individului. Nu ţinea minte pe dinafară. S-a apucat s-o caute, a răscolit toată casa, a înjurat-o de toţi dumnezeii pe nevastă-sa, bănuia că dinadins i-a luat-o. Nelu și-a pierdut răbdarea. „Se înserează și nu văd noaptea. Să plecăm pe lumină. Avem de trecut podul ăla rupt”. Rex nu îmbrăţișa opinia lui Nelu despre lumină, după socotelile lui înainte de două ceasuri nu avea să apună. Ar mai fi stat. Dar dacă noi insistam... Se ridică în picioare continuând să deșerte harnic păhăruţele de ţuică. Mielu trăgea de noi, cât pe ce să plângă. Până la urmă l-a și înjurat pe Nelu. „Păi n-are Marioara dreptate că nu vrea să aibă de-a face cu el? strigă acesta la mine. Vin că sunt eu prost, de-aia vin”. A trântit portiera mașinii și a demarat ca pe o pistă de curse.

XIV

Aș mai fi rămas poate o zi, două în Movilele dar s-a stricat vremea. Ce să faci pe ploaie într-un orășel de câmpie? Să privești pe fereastră din camera cu aer îmbâcsit, încălzit de respiraţii umede? Și privirile se lichefiază. Vorbele se răresc, oamenii se închid în ei, se privesc cu răceală. De altfel, la ce se spusese nu mai vedeam de adăugat nimic demn de interes. Dimpotrivă, apărea riscul diluţiei, banalizării prin repetare. Ni se cere curajul de a înăbuși în noi dorinţa de mai mult. Am fugit, dar nu m-am dus acasă. Am ocolit Bucureștiul cu sentimentul că ţes împotriva lui un complot, că neînsemnat și singur cum sunt, dacă îmi duc la capăt planurile îl răstorn. Evident, Bucureștiul personal din care ieșisem temporar. Auzeam, simţeam trecând pe la margine cum mă așteaptă, sigur de sine, să mă înhaţe, să mă impresoare. Instinctiv am făcut gestul de a mă feri și ascunde în locșorul din tren. Nu întâmplător făceam călătoria noaptea, când colosul horcăia prăbușit în somn, când

oboseala sau egoismul sau desfrâul îl împiedicau să mă adulmece, să întindă spre mine ferocea lui labă. Îi telefonasem Miei din Movilele, o încercare gratuită, crezusem, făcută din comoditate sau pentru că imaginaţia nu găsise altă cale. Practic îi ceream să caute acul în carul cu fân. M-a uluit când m-a sunat și mi-a spus că are adresa. Ordonată și prevăzătoare cum e, o păstrase în fișet, în dosarul cu diverse. Nemaipomenit și că n-o pierduse, și că avusese inspiraţia să i-o ceară lui Tudorcea când îmi făcuse surprinzătoarea vizită la birou. Unui om normal îi scapă cel puţin jumătate din detaliile și chiţibușurile la care se gândește Mia. Printr-un al doilea telefon m-a anunţat că l-a și găsit și i-a transmis numărul trenului cu care sosesc. Cel mai greu îmi venise s-o fac să înţeleagă, fără să-i indic expres, că nu e nevoie să comunice acasă și nici tovarășilor, la birou. Dacă ar fi intervenit ceva ar fi știut unde să mă găsească. A înţeles, nu era nevoie să-mi bat atâta capul, n-a întrebat nimic, n-a manifestat nicio nedumerire. O lăsa indiferentă subtextul, nu voia să știe, nu intra în atribuţiile de serviciu. Uneori mă afecta acest automatism, parcă n-aș fi fost om iar viaţa mea nu merita nici cea mai elementară curiozitate.

Am dormit buștean. M-a trezit liniștea nefirească a trenului oprit la destinaţie, alta decât cea din staţii și halte când scârţâitul frânei îţi dă de știre, printr-o ciudată comunicare cu simţurile, că energia roţilor e departe de a se fi epuizat. M-am dat jos buimăcit, cu valiza în mână, lăsându-mă împins și dus ca într-o turmă. Tudorcea mă aștepta la capătul peronului, dincolo de gărduleţul de sârmă. Nu-l vedeam, l-am măturat cu privirile de câteva ori fără să-l recunosc. Un trup puţintel într-un fâș. Faţă în faţă, de aproape, îmi fusese ușor să-i identific trăsăturile, felul familiar de a se mișca, poziţia umerilor și a capului. În ciuda schimbărilor adânci operate de timp, de vârstă. Acum spaţiul îl anihila, mulţimea de figuri din jur îl ascundea, îi răpea individualitatea. Încărcat de propulsia trenului înaintam dinamic și m-am oprit în ultima clipă cu un recul, strângând hăţurile, altfel îl răsturnam.

Recăpătându-și echilibrul, Tudorcea a scos la iveală de sub mustaţa sărăcuţă, surâsul cunoscut al buzelor secate. „Dai peste mine ca un mărfar? Nu e greu să mă dărâmi, nu e nevoie să-ţi iei atâta forţă”. „Sunt cam nedormit, minţii, și cum te împing ăștia, parcă au pornit la asalt...” Ne puparăm stângaci. Punându-i mâna pe umăr, bătându-l pe spate, rămăsei cu senzaţia de imaterialitate, ca și când venind să mă întâmpine și-ar fi uitat pe undeva corpul și din grabă își luase numai hainele. Mă întrebă dacă vreau să beau un ceai cald la restaurantul gării. Nu, nu voiam, deși mi-ar fi prins bine o ceașcă de lichid fierbinte, dar oprirea îmi apărea ca ceva incomod și nepotrivit. Înainte de a ne urni mă privi întrebător. Îi susţinui privirea încurcat, nu știam ce vrea. Se interesă unde trag, la hotel sau la el acasă. Punându-mi această dilemă avu aerul că se scuză, ca și când mi-ar fi creat o situaţie delicată și nu știa cum să mă ajute să ies din ea. „Am să te vizitez, îi explicai cu sentimentul că-i creez un complex, dar am să-mi iau o cameră la hotel”. Primisem vreo recomandaţie? Căutam un hotel anume? Tipicar, toată viaţa fusese tipicar, în orice împrejurare, chiar în cea mai euforică, te omora cu detaliile practice, cu întrebările prozaice. Deși, altfel, simţul lui practic era nul. Ieșirăm din gară în burniţa rece a străzii. Prin tot pardesiul dublu, frigul umed pătrundea la oase. Tudorcea, în foiţa de plastic, manifesta nepăsare totală faţă de starea vremii. Făcea impresia că e imun. Îi lipsea trupul, singurul supus intemperiilor, hainele nu simţeau, puteau să suporte orice. Mă urcă într-un tramvai furnizându-mi mici explicaţii tehnice ca un ghid turistic discret, clandestin. Ceva despre traseul liniei, vechiul și noul centru, axa urbanistică, tipul de tramvai, bulevardul, panta spre fluviu și așa mai departe. Ne-am dat jos, am cotit și am intrat în Bulevard. La câţiva pași se afla hotelul. M-a împins înainte și m-a pus în gardă. „Aici să nu te bizui pe mine. Știi să te descurci?” S-a retras la câţiva pași de ghișeu și cât am tratat cu recepţionerul m-a examinat critic. Spectator chiţibușar, avid să te prindă, să-ţi găsească noduri în papură, să te intimideze ca să te poată

comenta defavorabil. M-a însoţit în cameră. Ridică salteaua de colţuri în căutare de ploșniţe. A deschis ușa de la baie și a aruncat o privire dezaprobator-umilitoare, de fapt mie adresată. N-a întârziat să-și exprime ostilitatea absolută faţă de instituţia publică unde îmi propusesem să rămân. „Când eram mai tânăr și voiajam preferam să-mi petrec noaptea în parc decât în asemenea chichineţe. Intră acolo să vezi, este egal cu a te spăla pe dinţi într-un W.C. public. Voi v-aţi obișnuit. Sunteţi lacheii civilizaţiei”. Am râs împăciuitor. S-a așezat pe marginea patului și și-a aprins o ţigară. „Hai stai, dacă tot ai plătit, mă îndemnă. Sufla fumul pe mâneca fâșului, semn că se pregătea să intre în fondul problemei. Vrei să mă iniţiezi și pe mine în programul tău? Domnișoara nu mi-a dat lămuriri. Frumoasă, dar zgârcită, de nepătruns” și chicoti ușor. Se interesa de program, nu de scopul călătoriei. Ceva în maniera lui, puteam să stau o săptămână și să nu mă întrebe de ce am venit. „Programul? Pentru început aș propune să luăm masa împreună la restaurant pe malul fluviului. Ţuică la gheaţă, plachie de crap, odei prăjit etc. O să mă completezi, ai mai multă experienţă”. Suflă fumul deasupra mânecii îndelung, mai supse o dată și repetă. În sfârșit, râse înfundat, din gât, cum obișnuia. Pe vremuri sunetul acesta exprima plăcerea de a te prinde cu mâţa în sac, de a te contrazice, de a-ţi servi o lecţie să te usture. Acum avea aproximativ aceeași semnificaţie. „O să te refuz. Ţin regim strict. Iar ca spectator, nu mă încumet. Cel puţin la ţuică n-aș rezista”. „Chiar așa strict?” „îţi închipui că dacă am ajuns să refuz o ţuică la gheaţă... Mă îndoiesc însă că tu ai fi băut-o. Punctul ăsta îl introduseseși pentru mine”. O undă trecătoare de duioșie. „Dar unde mi-e capul? sării ars. Trebuia să fii la serviciu. N-o să pierzi o zi de muncă pentru mine”. Făcu iar gargară cu un pic de râs. „Formalist, moralist. Liniștește-ţi conștiinţa. Nu trebuia să fiu nicăieri. Concediu medical. Se înveseli. După cum vezi i-am dus cu zăhărelul. Au căzut de acord că sunt prea delicat pentru șmotru. Cam târzior, dar tot i-am convins”. Trecui peste bășcălie. Niciodată nu ghiceam câtă

seriozitate e în glumele lui. „Păi aici nu-ţi place, la cârciumă nu poţi... trecui în revistă obstacolele. Cafenele aveţi?” „Cofetării, oferi generos. Îţi plac sarailiile? Poţi să mănânci o tavă, te chibiţez”. Ei drăcia dracului. Mă găseam în impas. „Așa oraș aveţi voi? Și mai și plouă. Ne-am fi plimbat pe faleză”. „Zău? Ai fi fost dispus? Mă inspectă intrigat. Ai timp de promenadă? Când am venit la tine nu aveai”. Expediţia mea se dovedea mai dificilă decât prevăzusem. „Adusesem pentru tine o sticlă de prăștină de la Movilele. Dar în condiţiile astea...”, îmi exprimai regretul. „Nu e nimic, o bea doamna. Îşi ridică sarcastic mustaţa de pe dinţii uzaţi. Cu sticla în mână vei reduce la jumătate indispoziţia provocată de faptul că te vede”. „Zău? în termenii ăștia se pune problema?” „Doar n-oi fi vreun fricos. N-ai fi răzbit în viaţă. Lăsând gluma la o parte, va trebui să vii. Ioana ar prefera diseară, azi e în tura de ziuă. Presupun că mâine te duci și tu la ale tale. Putem discuta în voie după-amiază. Pe la trei îţi convine? în calitate de pensionar medical am program obligatoriu de somn. De acord, tovarășul Harnagea? Trage și tu un puișor, arăţi cam mototolit. Nu prea călătorești noaptea, nu? Pentru prânz îţi recomand «Dunărea». Pe bulevard în jos, spre capăt, pe dreapta. Dai tu de restaurant”. Mi-a explicat și cum ajung la locuinţa lui. „Nu mă conduce”. L-am acompaniat totuși până în stradă. S-a micșorat din nou. Ciudată metamorfoză. Nu-i pria spaţiul, se prăvălea pe el, îl fărâmiţa. Din spate, și mai izbitoare silueta de bătrânel. Strada îi sugea volumul, corporalitatea, îl transforma într-o mogâldeaţă, într-o pată, într-un punct.

M-am bărbierit cu apă rece și din cauza asta m-am tăiat la bărbie și mi-am iritat pielea deasupra buzei. Lama nu rade pe obrazul meu decât cu apă caldă. Am stat în cumpănă dacă să mă bag sub duș. Noaptea petrecută în tren îţi îmbâcsește porii, transpiri și te usuci succesiv, capeţi un miros greu. N-am avut ce face, am dat drumul la apă și cu o hotărâre crâncenă am început să mă frec. După un timp șfichiul de gheaţă s-a mai îmblânzit, mai ales când m-am acoperit de o peliculă groasă de săpun, dar tocmai

atunci apa s-a colorat, s-a făcut cărămizie. Fier mi-am zis, nu e nimic, tonifică, i-am dat înainte. M-am băgat sub pătură să mă încălzesc, dar părea făcută din spumă, din albuș de ou. O fi cântărind o sută de grame? M-am îmbrăcat și am plecat în oraș. Ploaia s-a oprit pentru un timp și strada s-a înviorat. Am intrat într-o librărie, într-un magazin de jucării, m-am învârtit prin câteva alimentare. Îmi plăceau locuitorii. Amabili, prietenoși, vânzătoarele stăteau la taifas cu mine, câţiva cumpărători mă consultară. Se vede treaba că le inspiram încredere, simpatie. Ăștia mă socoteau de-ai lor, nu ca bucureştenii. În librărie am intrat în vorbă cu o fetiţă, îşi alegea rechizitele pentru școală și i-am dat câteva sfaturi.

Măicuţa ei mi-a zâmbit încântată și a pus-o să-mi mulţumească. Mi-a împărtășit în șoaptă că avusese necazuri cu ea, fusese în spital și întârziase la școală, abia acum se ducea. Când a bătut de unu la o catedrală construită din cărămidă aparentă, am intrat la „Dunărea”. Nu aveau pește, mi-au oferit chiftele marinate și clătite cu brânză de vaci. Am acceptat fără discuţii de prisos. Chiftelele păreau dietetice, mă gândii că ar fi putut mânca și Tudorcea. Am băut o sticlă de pepsi și în timp ce-mi făcea socoteala, chelnerul m-a sfătuit ca, dacă sunt amator de pește, să viu dimineaţa la ora deschiderii, la opt, puteam găsi strapazan, bineînţeles negătit. Să întreb de el, de Stavarache. I-am mulţumit, i-am promis că mă voi prezenta a doua zi și am plecat. Pe drum spre Tudorcea mi-am potrivit pasul ca să ajung la trei fix. Locuia la ultimul etaj al unui bloc de șase. Mi-a deschis într-o pijama groasă de molton și m-a introdus în camera de zi. Prezenţa unei somiere mi-a indicat că îndeplinește și funcţia de dormitor. M-a întrebat de dincolo, probabil din dormitorul de bază, unde se schimba, dacă vreau să mănânc dovleac copt. Alimentul intra în dieta lui și pe la ora asta lua o porţie. Am acceptat pretextând că nu mai mâncasem de pe vremea studenţiei. În timp ce înfigeam linguriţa în bucata de dovleac, i-am amintit de chebapul de la „Tic-Tac”, de serile când aspiram cu nesaţ aroma cărnii fripte,

„mâncând pâine cu miros”. N-a manifestat interes faţă de evocarea mea și am părăsit repede pista. „Mișule, de curând mi-a făcut cineva horoscopul”. „Nu mai spune, semn de bătrâneţe”. „Serios, aș vrea să cunosc părerea ta. Ai mei au făcut haz. Pretind că nu se potrivește, că e la antipod. Vrei să asculţi?” Reconstituisem din memorie caracterizările bâlceanului și le pusesem pe hârtie. „Născut la începutul lui martie, deci pește în lună”. „Liric, sună frumos” constată. Deși, într-o doară, mă asculta, cea mai bună dovadă fiind faptul că uitase să-și scuture scrumul, mai mult de jumătate din ţigară stătea agăţată ca un turn ars gata să se răstoarne și să se împrăștie. „Deci tipul lunarian exprimat prin doi pești ce evoluează în sens invers. Viaţa sub semnul prigoanei, în ceea ce se numește, folosind limbajul de specialitate, «infernul zodiacal». Caracteristici. Unu: pasivitate, lipsă de energie, complacere în reverie și contemplaţii, fugă de real, evaziune. Dacă se lasă în voia sorţii, curentul îl duce în adâncul lenei și desfrâului. Doi: sensibilitate, imaginaţie debordantă dar difuză. Reflexivitate ca notă dominantă. Trei: spirit utopic, frământări nemotivate, timid până la furie. Ce zici, un portret demn de pana lui Poe. Sau a lui Dostoievski? Evident, nu are nimic comun cu mine. Ţi-am spus, ai mei s-au tăvălit de râs. Și totuși parcă ceva e adevărat. Nu știu ce, nu reușesc să identific nicio asemănare, cu toate acestea… Nu pot să-mi scot din cap, e o aiureală, nu?” Pentru prima dată trădam convingerea că „ceva e adevărat”. Frazele fachirului lucraseră binișor. „Cum? lene contemplativă, sensibilitate, imaginaţie, utopie, desfrâu? sistematiză arbitrar și rezumativ. Râse din gât cu o satisfacţie răutăcioasă, întocmai ca în tinereţe când vrea să mă pedepsească, să mă izoleze și să mă facă ridicol. Păi cum să nu fie adevărat? Cum vine asta că «nu știi ce», că nu reușești să identifici? Graţiile nu te mai prind, mai ales la poza ta de boiernaș”. Greșisem pe undeva, probabil tonul. „Nu cumva ai inventat chestia cu horoscopul? mă privi bănuitor. Numai tu puteai să te pictezi așa. Sau eu. Or eu nu ţi l-am făcut”. „Mai

interesează cine la făcut dacă zici că se potrivește? Recunoști că am o mutră de boiernaș. Cum se împacă una cu alta?” încercai să-l prind. „Faci pe naivul, mă suspectă. Sigur că nu se împacă. Arendaș contemplativ și utopic? Poate desfrânat... și mă cercetă cu răceală, după care renunţă. Nici asta! De altfel boiernaș am spus într-o doară, referindu-mă la exterior. Ești un animal ciudat, pe jumătate pisică, pe jumătate șoarece. Te incomodează comparaţia?” îl asigurai că nu dau nicio importanţă. Atât ar mai fi trebuit. Mă lăudă. „Îmi pare bine că nu ţi-ai pierdut umorul. Vezi, asta ai uitat să treci în horoscop! Să introduci neapărat! Știi, al meu scârţâia. Și acum scârţâie. Nu mă las însă, cât e, acolo, o brumă, îl folosesc. îl combin cu ceva răutate, din asta se mai găsește, iese un ac de albină. Altă armă nu am. N-am avut niciodată, nu mi-a dat dumnezeu. Sau n-am știut să-mi descopăr. Ca voi, ca tine”. Îmi zâmbi. De data aceasta fără maliţie. „Așa e. Ca întotdeauna, ai dreptate. M-ar pasiona să-ţi cunosc viaţa, grozav m-ar pasiona. Dar ești prea leneș să o povestești, nu e așa?” Nu se simţi atins. „Foarte exact, confirmă cu obiectivitate. Am fost prea leneș și s-o trăiesc. În sensul în care înţelegi tu viaţa, bineînţeles. În raport cu experienţa ta. În realitate lenea a fost fagurele din care am supt. Voi bâzâiaţi, adunaţi, fabricaţi, eu mă lingeam pe bot. Râse fără glas, ridicându-și mustaţa pervers. Se răzgândi și adăugă: Nu în sensul că n-am muncit. Mi-am câştigat cinstit pâinea, nu mi-a dat nimeni de pomană. Că n-am bâzâit, n-am adunat? La ce bun? Poate nu m-a ajutat fantezia. Aici mă tăiai de la distanţă. Mare lucru n-aș mai avea de adăugat. Esenţialul ţi l-am spus. Nu-ţi pun la îndoială sinceritatea. Ceva îmi spune că și mai mult ţi-ar plăcea să vorbim despre tine. Hai să analizăm horoscopul. „Schiţă zâmbetul lui cel mai dulce și cel mai dizgraţios pentru cine nu-l cunoștea. Îşi trăgea amândouă buzele de pe dinţi și îşi umfla gușa ca un guşter. Ochii îi luciră ca în tinereţe, îl plăcut să-ţi deșurubez mintea, să văd ce e înăuntru. Ţâșnea din tine ideea... ca un gaizer. Cred că cel puţin jumătate din ce spuneai era minciună, invenţie ad-

hoc; uimitor, nimeni nu-şi dădea seama. Pe cine interesa realul? Desenul gândului era totul, și te pricepeai al naibii să desenezi. Din născare. Am auzit niște fete la o serată numindu-te enciclopedie, savant, găseai răspuns la orice întrebare. Mă aflam în spatele lor. Am fost cât pe ce să strig. Minte, fiţi atente! Nu e nimic, vrajă! Nucu Sergent te ura. Te scotea seara la hoinăreală după ce îşi pregătea minuţios subiectele. V-am însoţit mai puţin în promenadele filosofice dar asistam la deznodământul consumat târziu, în cameră. îl aduceai istovit, de-abia se mai ţinea pe picioare. Nu te împiedicai de nimic, nu recunoșteai niciun tabu, nicio graniţă. Aveai geniul sensurilor vagi. Mă simţeam lângă tine ca un hipopotam. Îţi ţineam piept prin tăcere, mormăieli, evident deplorabil. Inventasem o mulţime de trucuri să te derutez. Aruncam săgeţile și mă băgăm repede sub carapace, ca arcașii romani. Sub înrâurirea ta nefastă am devenit taciturn și fusesem un volubil. Uite ce mărturisiri îţi fac. Căutam zonele unde știam că nu manifeşti! >5

Interes, făceam jurnalul comentat al actualităţii. Îmi acordai credit total, singura ta sursă contingenţă cu realitatea, socială. Trăiai într-o cvasitotală inocenţă. Nu zic ignoranţă. Nu știu cum a fost când ai intrat în viitoare, drumurile noastre se despărţiseră. Erai cel mai stoic flămând al grupului. Nu pot să realizez cum foamea cronică, slăbiseși ca un ogar, lipsa de mijloace, nu știu ca în decurs de aproape trei ani să fi avut mai mult de trei-patru ori bani în buzunar, nu mai vorbesc de celelalte bunuri personale... toate acestea nu-ţi alterau seninătatea. Distrat. Nu observai că n-ai ce mânca, nu-ţi vedeai manșetele roase, pantofii scâlciaţi. Unii sufeream, privaţiunile ne acreau. Ne comparam cu alţii, ne socoteam nedreptăţiţi. Tu nu observai, nu te comparai. Pot să-ţi spun acum, ai fost fragil. Mă mir că nu te-am strivit. Umblai cu capul în nori”. Se uită la ceas. „Să-ţi aduc și ţie puţină miere? Eu iau la ora asta”. Doamne, cât vorbise Tudorcea şi ce coerent. Niciodată nu susţinuse o asemenea tiradă despre mine; dacă adunam tot ce auzisem vreodată nu

reprezenta niciun sfert din cât spusese acum. Ce-l apucase? Portretul purta semnul plus sau semnul minus? Poseda arta ambiguităţii. Inocent, ușurinţă în a da minciunii aparenţa adevărului – astea erau virtuţi sau slăbiciuni? Aduse două farfurioare cu miere. În timp ce-și lingea linguriţa reflecta. „Chestia cu desfrâul nu prea se confirmă. Ai avut condiţiile”. „Ce condiţii?” mă mirai. „Femeile de o noapte. Invazia. Fenomen postbelic tipic. Acceptai jocul ca să nu atragi atenţia în sens invers, să nu fii taxat excepţie, anomalie. Alunecau de pe tine ca apa pe penajul păsărilor de baltă. N-ai căzut în patimă. Nici eu, aici ne asemănăm deși din cauze diferite. Tu din respect pentru femeie, eu invers, din prea mult dispreţ. Te înconjurau cu blândeţe. De mine se temeau”. „Blândeţea lor! mă scuturai. Ce stupiditate! Cum pot convieţui în femei aceste extreme? Blândeţea de soră îmi sugera ideea îngrozitoare a incestului. Nu mai puteam. Parcă m-aș fi îndopat cu noroi. De aia m-am și însurat”. „Ce spui? o noutate! Surâdea amuzat. Va să zică așa?” Și figura mea exprima mirare. „Și pentru mine e o noutate” recunoscui. „Vezi, aici ne deosebim, vorbi. Eu tocmai de aia nu m-am însurat mult timp... Până la urmă... I se umflă iar gușa ca la gușter. Până la urmă am ales și am cules”. Se rostogolea în capul meu, vertiginos, o sumedenie de imagini, frânturi, un chip, o scenă, altele suprapuse, melanjate, amintirea unor senzaţii. Din nou fojgăia întunericul memoriei, amintirile se rupeau, se desprindeau, cădeau în lumină. Strânsei pleoapele să le strivesc, schimbai vorba, nu mă simţeam pregătit pentru acest asalt, nu știam ce poate să iasă, mă temeam de surprize... „Umblai mult, Mișule, nimerii la întâmplare, te bucurai de reputaţia că poţi fi văzut în același timp în patru colţuri opuse ale Bucureștilor”. Se bucură. „Eu pusesem în circulaţie legenda. Toţi umblam, maratoniști! Te mai uiţi pe ferestrele deschise când mergi pe stradă? Ce te rușinezi? Nu era o perversitate, gelozie pe intimitatea oamenilor”. Mă asigurai că vorbește serios. Acum înţelegea ciudăţenia mea, pe atunci făcea din ea ţinta unor ironii mușcătoare. îl

încredinţai că m-am lecuit. Mă lecuisem cu adevărat? Dacă aș fi avut timp să hoinăresc n-aș mai fi fost tentat? „O formă de contact cu lumea, explicai, din atâtea altele. Strada e locul de întâlnire al tuturor. Mari talente s-au găsit printre vagabonzi. Nu mă împăunez”. „Anumite apucături ale tale... se opri. Am vrut să spun că frizau nebunia. Să le numim sensibilitate, deși granița... Te îndrăgosteai de o femeie în sala de cinema, de poza unei actriţe, de un portret în vitrina fotografului. Se auzi un zgomot și prin ușa de sticlă văzui mișcându-se o siluetă. Ţine-te tare, e Ioana”. Așteptai intrarea noii venite dar dispăru din ecranul ușii. Bănuii că a cotit spre bucătărie. Mă grăbii să folosesc răgazul pentru a pune din nou întrebarea de la început. Vorbise atâta ca să evite răspunsul? îşi umflă gușa dar renunţă la gargară. „Nu ţi-am spus? făcu pe miratul. Jumătate pisică, jumătate șoarece”. „Ce ţi-a sugerat monstruozitatea asta?” Iar îşi umflă gușa. Se tot abţinea. „Păi, ba te înfoi, ba îţi rotești ochișorii în căutarea refugiului.

Dar ce te cramponezi de o metaforă?” „Mișule, și eu am ratat?” îl atacai direct. Se eschivă. „Uite, știi ce mi s-ar fi potrivit mie? Comentator la televiziune. De Nucu ţi-am spus, parlamentar englez”. „Și eu?” nu-l slăbii. „Tu? râsul mult timp oprit izbucni înăbușit. Făcător de horoscoape”.

Femeia dădu bună ziua cu o voce de mare fumătoare. Distinsei de la prima vedere pata gălbuie pe buza de jos, ofilită, cu desen bărbătesc. Se opri la oarecare distanţă, semn că nu intenţiona să-mi întindă mâna. Mă aflam sub impresia avertizărilor lui Mișu, mă așteptam la o mumă a pădurii. Cine știe ce descriere făcuse și despre mine. Femeia îi făcu expeditiv o inspecţie corporală. Îi pipăi flanela să se convingă dacă e suficient de groasă, deși după aspect ea i-o împletise, îi scutură pantalonul de scrum, băgă palma sub cămașă, la gât, controlând un semn numai de ea știut. Se interesă dacă n-a telefonat Nichita. Mă ridicai în picioare cu întârziere și-i oferii loc, ceea ce nu observă. „Ţi-a adus prăștină de la Movilele” o informă Mișu. Nu auzi. „Când ai venit, Tudorcea dormea sau

asculta radio?” „Dormea, dormea, mă grăbii să dau cele mai bune recomandaţii. Voinţă de fier, îşi respectă regimul ca un spartan”. „Cine, Tudorcea? mă măsură ca și când începusem să bat câmpii. Câte ţigări a fumat de când ești aici?” „Ţigări? Nu-mi amintesc să-l fi văzut fumând”. Căutai din ochi pe masă. „Nu te uita după scrumieră. Tudorcea îşi scutură ţigările pe haine. N-ai văzut ce avea pe pantalon?” Se sprijini de spătarul scaunului lui Mișu și cu o expresie nouă, mai senină, cât putu ea de senină, fără nicio legătură cu ce vorbisem, emise un râs tabagic. Pasămite voia să spună că o făcuse pe gardianul neîndurător ca să-l înfricoșeze pe Mișu. Pusei în zâmbetul meu lăbărţat complicitate. Îi dădeam de știre că receptasem tactica.

Răsuci capul lui Mișu și descifrai o intenţie tandră în acea smucitură. Orice făcea căpăta o formă rigidă. „L-ai servit cu ceva pe Sergiu?” Mișu nu se grăbi să răspundă, de aceea mă repezii să împrăștii echivocul. „Cum de nu, mi-a dat dovleac, miere”. îl bătu cu palma peste frunte. „Tudorceo, Tudorceo! Dovleac? Nu i-ai dat și brânză de vaci?” Parcă la limita răbdării, se întoarse și ieși. Lipsită totalmente de forme, scândură într-o rochie cărămizie de gata. „I-ai plăcut, îşi frecă mâinile Mișu cu o sclipire batjocoritoare în ochi. Nu ţi-ai pierdut farmecele”. Ioana aduse un clondir fumuriu și două păhărele. Turnă și îmi întinse unul. Mână osoasă cu buricele degetelor late, cu pete arămii de nicotină, mână de hamal. Ciocnirăm. Pe faţa masculină – buza de sus alburie se acoperise binișor de mustaţă – privirile de un verde strălucitor, de smaragd, făceau corp străin; nu înnobilau restul, se detașau de acest rest, greșeala portretistului. „E tare? se distra pe socoteala mea. De la mine, de la Sibiu. Prăștina voastră nu merge decât fiartă cu ardei. Îi vine vremea... Se pregătește să ningă. Un client zicea că la munte e lapoviţă”. Se rezemase de masă și când schiţai dorinţa de a mă ridica din nou, mă apăsă pe umăr. „Nu sunt învăţată să stau jos. Dacă fac serviciu la bufet... Douășpe ore... Ori culcată, ori în picioare, și tuși cu un zgomot de nuci sparte. Aici sunt

ierni igrasioase. În orașul ăsta am căpătat bronșita. Tudorcea m-a adus. Făceam serviciul la Braşov, știi ce aer e acolo, ca la mine la Sibiu”. „Dar de ce aţi ales tocmai...” „întreabă-l! Să-i ţină loc de Movilele”. „Păi mai bine vă duceaţi acolo”. „Mândria. Ca maistru? Și cu nevastă debarasatoare? Nu cadra”. Am rămas cu gura căscată. Debarasatoare? Sperasem responsabilă, în cel mai rău caz casieriţă. „Ce contează, minţii cu nerușinare. Orice muncă dacă e făcută cinstit, cu tragere de inimă...”. Mă oprii văzând gușa lui Mișu umflându-se. Ce lichea puteam să fiu. După tirada despre geniul minciunii suave. „Nici lui Tudorcea nu-i pasă dar mai are el, așa, un rest de boierie”. Îi ciufuli părul apăsat și știui că vrusese să fie din nou tandră. Pronunţa cuvântul Tudorcea cu o răceală obosită cum strigă aprozii numele inculpaţilor și martorilor. Mi-l imaginai pe Mișu la Brașov, maistru de șantier, client consecvent al bufetului. „Adu-mi un foc”. „Șterge masa”. „Mai pune un ţoi”. „Da, domnule Tudorcea”. „Bine, domnule Tudorcea”. „Acum, domnule Tudorcea”. Cine știe, rămăsese nu numai automatismul... se ambiţiona să-i reamintească de fiecare dată că nu mai e „domnule”, ci doar „Tudorcea”. Răzbunare femeiască? Persistenta aversiune socială? Mă asimila și pe mine vechilor resentimente? Nu m-ar fi tutuit... Intrase morocănoasă, ţeapănă. Autoritate matriarhală blazată și inaccesibilă. Luase act de prezenţa mea indirect, folosindu-mă ca sursă de informaţie în calitate de martor. Se deschisese cu greu, preluând cu o superioară competenţă răspunderea. Cam așa procedează mama când vine de la muncă și îşi găsește fiul cam bleg. împreună cu un coleg dubios, înainte de a se hotărî să accepte sau nu noile raporturi. Mă adoptase până la urmă. „Am să încep să pun masa, Tudorceo. Nichita s-ar putea să mai întârzie la bibliotecă”. „S-o fi dus la discotecă” îmi făcu Mișu cu ochiul. „Aș, nu-i arde lui de dans”. Începu să-și facă de lucru fără grabă pe lângă masa uzată, scorojită, de patru persoane. Lentoarea acţiunii permitea conversaţia și mă interesai de statutul lui Nichita. În ultimul an de liceu, se pregătea pentru

admitere la școala navală. „O, lup de mare? exclamai. Pentru o mamă nu e ușor. N-o să fie nici pentru viitoarea familie”. „E dorinţa lui, mă informă. S-a codit între marină și conservator”. „Cântă, doamnă?” „Și cântă. A luat lecţii de violoncel. Dar nu asta... Teorie”. „Ar fi fost frumos, îmi exprimai regretul. Critica muzicală e o profesiune nobilă”. „Nu mă pricep, Tudorcea știe”. După tonul cam sec pricepui că a pus punct acestui subiect. Schimbai placa. „Nu exagerează Mișu, doamnă, cu regimul lui?” „Nu i-ai spus Tudorceo, lui Sergiu?” O secundă pluti în atmosferă ceva stânjenitor. Tudorcea declară mucalit că regimul e greu nu pentru el, ci pentru Ioana. „Vă dă bătaie de cap” o compătimii. „Îmi dădea mai multă când bea”. După ce făcu această declaraţie surprinzătoare se rezemă de bufet. Manifesta constat tendinţa de a se rezema de ceva. „Făcea urât?” glumii. „Nu făcea urât, era rău. Mi-a mâncat zilele Tudorcea ăsta al vostru. Întreabă-l, să-ţi spună”. „Nu cred că-și maltrata el nevasta” îndrăznii. „Nu pe mine mă maltrata, pe el. Cu el a fost rău. Uite așa și-a măcinat sănătatea și viaţa” şi-şi tocă ceva în palmă cu mâna. „Păi n-aţi pus mâna pe băţ?” Vorbeam de Mișu ca de un copil năbădăios, încercam să preîntâmpin un anumit dramatism. „De ce crezi că sunt așa slabă? Nu de muncă. Pentru mine munca e floare la ureche. O fac cu tragere de inimă, cum ziceai. De suferinţă! A vrut să-mi arate cum poate el să se distrugă. Du-te în bucătărie și ia două linguri de miere. De câte ori să-ţi spun? Vrei să-ţi dau ca la copii?” Mișu se supuse în scârbă. „Nu m-a iubit, continuă Ioana după ce ieși pe ușă. M-a luat fără să mă iubească, în bătaie de joc. De unde să-mi dau eu seama, femeie proastă, fără carte. Și cu copil mic, singură. Pe urmă mi-a spus că a ales dinadins pe cea mai nenorocită fiindcă pentru el tot aia e. Îţi închipui ce câine de om? Nu pentru mine, pentru el. De ce să-ţi dai în cap cu mâna ta? Să-ţi legi la gât un pietroi? M-a scos din groapă, mă omoram cu copil cu tot. Mă părăsise un nemernic. Pe mine și pe copil ne-a salvat, dar cu preţul ăsta? De unde să știu eu, femeie proastă? De unde să-mi dea mie prin cap de ce-o face? Pentru mine, mi-a spus,

femeia nu contează, fie regină, fie măturătoare pe stradă, tot aia e. Dacă tot a fost să mă leg cu una, mai bine cu tine. M-a secat la suflet. Am încercat să-l mulţumesc cu ce-am putut. Cu ce? Numai ţuica îl mulţumea”. Misu reveni aşezându-se la locul lui şi

9 5 J

nădăjduii că Ioana se va opri, va schimba vorba. Depănă însă mai departe, netulburată, fără să-l privească. Mă îngrozii. Aș fi făcut orice s-o întrerup, s-o deturnez. „Să trăiești șaptesprezece ani, sunt aproape șaptesprezece, Tudorceo, nu? lângă un bărbat care nu știe ce e aia mângâiere în sufletul lui? E ușor? Ce să fac, m-am împăcat cu viaţa. Aș zice pentru copil, dar nu e așa. Pentru el, ca să-l apăr, cât îmi sta în putinţă, cu slabele mele puteri. Să-l apăr de el, păcătosul. Viaţa mea a batjocorit-o, nu că m-ar fi bătut sau altceva, nu m-a atins cu un deget. Prin vorbă. Îi știi vorba? Nu i-o știi, să trăiești cu el ca femeie, atunci i-o cunoști. De copil s-a apropiat. L-a crescut, i-a făcut educaţia, toate gusturile. Nu există copil să fi avut tată ca el. Nichita îl iubește mai mult ca pe mine. Pe mine nu mă iubește deloc. O să iasă la fel de rău ca Tudorcea. Îi seamănă lui ta-so ăla adevărat, jigodia. Acum dacă s-a îmbolnăvit s-a mai schimbat (înţelesei că nu băiatul). Aoleo, Tudorceo, Tudorceo. Ceva tremura în vocea ei. Mai bine rămâneai rău și sănătos. La ce-mi folosește mie că te-ai îmblânzit dacă...”, se frecă la ochi cu dosul palmei și ieși din odaie. „Ce să-ţi fac, Sergiule, clocoti din gât Mișu, nu poţi să zici că nu te-am avertizat”. „Destăinuie la toată lumea lucrurile astea?” nu-mi putui reţine curiozitatea compătimitoare. „E, nu chiar. La ăia care crede ea că-mi sunt mai apropiaţi. Lui frate-meu de pildă, când vine pe aici, la prieteni. Nu de mult, cam de când m-am îmbolnăvit. Înainte nu vorbea”. „Dar e așa cum zice ea?” „Cam așa. Dar cât o vezi de sfrijită și de urâtă – se distra vorbind – are un suflet de bărbat. E o laudă maximă, nu? Deși se spune că devotamentul e apanajul femeilor. Dacă i-aș fi zis să se arunce în foc, se arunca. Dacă-i ceream un rinichi, un ochi, pe amândoi, nu pregeta. Eu sunt cam pe ducă, știi?

Dacă ăștia, medicii, i-ar spune să-mi dea ficatul ei, mâine mi l-ar da”. „Mișcător” exclamai ca să zic ceva. „Dar ce să fac, Sergiule, cu devotamentul ei? Cum te-ar vedea unul pe stradă şchiopătând și ţi-ar zice: poftim piciorul meu de lemn. Lui îi e vital, dar ţie nu-ţi folosește”. „Păi de ce te-ai însurat, Mișule?” „Ce să fac? Beţivii simt și ei nevoie de îngrijire”. Îi puneam întrebări stupide, turuiam vrute și nevrute, mă îngrozise mica propoziţiune strecurată accidental. Cum aș fi putut să mă opresc și să articulez răspicat: „Ce-ai spus? Că ești pe ducă? Ce înseamnă asta, cum pe ducă?” Noi cei puternici, întregi, sănătoși, avem un moral incomparabil mai slab ca bolnavii. Ne domină un complex imbecil, amestec de pudoare, superstiţie, culpabilitate. Când un om îţi aduce la cunoștinţă că va muri, pe un ton firesc, printre altele, fără premeditare, fără disperare, fără să bage el însuși de seamă, ai două posibilităţi: ori izbucnești în hohote, te prăpădești de râs ca de o glumă formidabilă, ori simulezi că n-ai auzit, îi dai înainte, baţi câmpii, calci în gropi. Interpretezi rolul idiotului cu conștiinţa clară că ești descoperit, că muribundul, candidatul la moarte te vede cum te fofilezi și renunţă să mai pomenească de iminenta plecare dintre vii. Te cruţă, îţi protejează nasul fin, îndepărtează din apropierea ta umbra propriului cadavru. Bieţii condamnaţi, cât de înţelegători și gentili, cât de umani sunt cu noi, huidumele, gealaţii, carnasierii complexaţi. Cine știe cât aș mai fi alunecat pe panta pălăvrăgelii ipocrite dacă nu și-ar fi făcut apariţia neobservat, Nichita. „Bună! mormăi și se duse direct la Mișu depunând o sărutare degajată pe fruntea acestuia. Ai musafiri?” „Cine e lunganul ăsta, Mișule? Amiralul?” intrai pe fir cu dorinţa de a mă strecura în intimitate. „Tudorceo! exclamă moale băiatul – în vocea lui se distingea simpatia, toleranţa. Înţeleg, mania, dar tu?” Mișu n-o trădă pe Ioana și făcu prezentările, îi ceru să mă recunoască în poza veche. Nichita nu reuși. „Așa se măsoară viaţa, tinere, îl instruii savant, prin pierderea înfăţișării. Nu e valabil numai pentru vârsta mea, ci și pentru a ta. Ia uită-te în poza dintr-a opta sau dintr-a

noua”. „Nu e același lucru, replică Nichita plictisit. Eu mi-o câştig pe a mea, nu mi-o pierd”. „Te încuie, Sergiule, se bucură Mișu aţâţat, gata să parieze, ca într-o luptă de cocoși. Nu-l zăpăcești cu vorbe, nu dă doi bani pe vorbe, te urmărește pe sub ele”. „Îmi pare bine, îmi pare bine, asta e în tradiţia navigatorilor, îl persiflai. La critică muzicală ar fi fost în dezavantajul lui. Și-a examinat corect posibilităţile, obiectiv, la rece”. Nichita mă măsură dezamăgit. „Nu de asta. Pentru că muzica nu se poate exprima în cuvinte”. îl măsurai și eu. „De pe acuma sceptic? Dar ce-ai tu acolo, mustaţă? La început mi-am închipuit că ai mâncat marmeladă și te-ai mânjit. I-ai împrumutat tiparul, Mișule?” Nu participară la ilaritatea mea. Nichita luă ceva de pe bufet și ieși fără să se scuze. Rămăsei dezumflat. Nu-mi reușeau tentativele de acroșare a adolescenţilor, în general mă apropiam stângaci de copii, nu nimeream tonul. „Nu seamănă cu mă-sa, mai rulai subiectul. Ai să zici că exagerez, dar aduce cu tine.

Obrazul subţire, bărbia ascuţită, o anumită maliţiozitate a privirii... Fizionomiile se influenţează mai mult prin convieţuire decât genetic”. „Tudorceo, crăpă ușa Nichita, mama te întreabă dacă să prăjească pâinea. Mișu făcu un gest oarecare, îi era indiferent. „Interesantă familie” reflectai cu voce tare. „Te amuză cum mi se adresează? Micșor o imita pe maică-sa, după aia m-am distrat încurajându-l. Băiat muncitor. Cam afectat și glacial. Mai ales cu Ioana. N-am ce să-i fac. Ce știe, știe temeinic, dar îi place să epateze. Pedanteria vârstei, mă gândesc, și a condiţiei... Copiii cu asemenea tare familiale sunt ori excesiv de timizi, umili, ori infatuaţi, insolenţi. Înclină spre a doua... Nu m-am luptat cu caracterul lui, nu mi-am permis. Cât m-am priceput i-am ascuţit inteligenţa și i-am aţâţat ambiţia. L-am ajutat să se găsească singur. I-am plătit lecţii de violoncel, i-am luat antrenor de tenis, l-am înscris la clubul nautic. Mă consideră egalul lui și îmi place”. „E o victorie, recunoscui, de la această vârstă nu poţi obţine mai mult. Restul – respect, supunere, teamă, altele. L-ai înfiat?” „Nuuu, se apără Mișu, de ce să-i impun

paternitatea arbitrar? îmi pare rău și că i-am dat Ioanei numele meu. Dacă nu mi-ar fi fost soţie ar fi suferit mai puţin. Instituţiile strivesc. Într-o relaţie liberă dreptul natural al individului se păstrează mai bine. Poţi să te opui, să te revolţi, să te smulgi, nu numai să suferi. Ioana s-a considerat legată. Sclava prejudecăţii. Mie sentimentul îmi e indiferent. Din moment ce nu-l am, nu pot să-l am... N-am iubit-o, n-o iubesc, n-a intervenit nicio schimbare. Ioana e un animal neevoluat, un câine. Mulţi oameni pe lumea asta îşi împart zilele cu câte un câine. Dar câinii sunt dificili, pretenţioși, au orgoliul rasei și încet, încet câştigă oarecare ascendent faţă de om. În cazul meu e simplu, nici rasă, nici pretenţii, niciun ascendent. E drept, se creează compensaţii. Ioana m-a făcut dependent prin Nichita, involuntar, ei personal nu-i dă niciun avantaj. Totuși, o perfidie a naturii. Am instituit raporturi de egalitate cu băiatul: Nu-mi datorezi nimic, nu-ţi sunt obligat cu nimic. Îţi face plăcere? poftim? Nu? la revedere! în ce mă privește, idem. Sentimentul pentru Nichita nu mi-a schimbat felul de viaţă. I-am spus băiatului: dacă ţii la mine, ţine așa cum sunt, dacă nu, du-te în moașăta. N-o să mă schimb pentru tine. Nu-ţi cer nici ţie să o faci. Mă-sa pretinde că e rău. Mie mi se pare afectat, poate și rău, mama simte mai bine. Amândoi avem ceva rău, asta nu ne împiedică să fim prieteni. Dacă încerci să te schimbi pentru altul, după cum ar dori el... te faci și mai rău. Asemenea dorinţe au ceva egoist. Caută la mine ce e bun, dacă nu găsești nimic, adio. De rău nu mai vorbesc, se subînţelege". „Nu te-ai gândit să o părăsești?" „Dacă m-aș fi aprins pentru o muiere, o părăseam. Nu pentru un fund, să ne înţelegem. Altceva, și învârti mâna prin aer. Doar n-am investit nimic în ea. Meritul Ioanei e că nu mi-a dat nici iluzii, nici deziluzii. Cele mai multe femei în această privinţă sunt necinstite, și cei mai mulţi bărbaţi aici sunt proști. Nu s-a prefăcut nici mai deșteaptă, nici mai frumoasă, nici mai bună. Ia uite, mi-am zis, negustoreasă cinstită. Am întrebat-o: ce vinzi cumătră acolo? Pere stricate. În regulă, ia-le și vino după mine. Pricepi târgul?

Nu prea pricepi. Mă crezi un declasat. Nu, am rămas ce am fost. I-am spus de la început: uite-mă, ăsta sunt, nici cu un gram mai bun. Mai rău, poate. Greșeala ei în ce constă? Și-a băgat în cap că m-am înrăit din cauză că mi-am pus-o în cârcă fără să o iubesc, că lângă ea n-am avut nicio mângâiere. Cine să-i scoată gărgăunii? Eu nu m-am obosit. Sunt prea leneș”. Mișu s-a întrerupt căci odaia s-a cufundat în întuneric. Nichita a coborât să se intereseze, Ioana a aprins o lampă cu petrol. Băiatul s-a întors amuzat ca și când ascultase anecdote și ne-a informat că deranjamentul nu e în bloc, ci pe reţea, poate să dureze. Ne-au luat lampa în bucătărie și ne-au lăsat în beznă. Cât au durat preparativele am schimbat cu Mișu câteva cuvinte fără importanţă. Acest gen de intimitate mă vida, am bănuit că și pe Mișu. Cât de subordonaţi suntem convenţiilor, poate în proporţie de nouăzeci și nouă la sută. Până și gândurile au nevoie, ca să se exprime, de un cadru adecvat. Nu se pot pipăi între ele, direct, o fac prin intermediul gesturilor, privirii, îşi iau măsuri de precauţie, se ascund în arta străveche a mimicii. Vocea lui Mișu suna înstrăinată. Și propria-mi voce, îmi ascultam cuvântul cu mirare și neînţelegere. Când stai singur pe întuneric te pierzi, gândul se vătuiește. Dacă scoţi un cuvânt cu voce tare te sperii. Nu suntem obișnuiţi cu noi. Cu semenii noștri și mai puţin. Cei doi au pus capăt tăcerii aducând cina. Ne-am așezat cu globul de sticlă pe masă între noi. În timp ce mâneam supa fierbinte, sub lumina gălbuie, neputincioasă, printre atâtea umbre mișcătoare aruncate pe masă și pe pereţi, pe feţele și mâinile noastre, mica adunare căpăta în ochii mei noi sensuri și proporţii. Cinam împreună cu o stranie trinitate. Un Iosif „tâmplarul”, în versiunea sterpului sleit de destinul său obscur, cu semnul revoltei înfrânte în trupul secat, cu urmele dorinţei pe obrazul cadaveric, tardiv resemnat. O Marie torturată de reproșul feminităţii sacrificate, mutilate, îmbătrânită în suferinţa căinţei lângă tâmplarul nerăsplătit pentru veghea proteguitoare. Un „fiu” blazat, fără nicio chemare, pregătindu-se să cutreiere lumea ca să-i guste plăcerile,

într-o rece nepăsare pentru cei ce vor tânji după el.

Nu știu de ce acest fiu profitor (în mic, desigur) al unei condiţii aproape tragice, îmi deveni antipatic. „Cum vezi tu viitorul, Nichita, îl întrebai, ai o imagine despre viitor?” „Al meu?” abia îşi deschise gura. „Evident, al tău, dar și în general”. Mă făcu să aștept, continuând să-și ducă lingura la gură și să muște din felia de pâine prăjită, deși aveam convingerea că nu se gândește la răspuns. De altfel mi-o dovedi. „Cum să-l văd? clar! Fiecăruia după capacitate și după muncă. Nu e ăsta principiul?” „Și în rest?” insistai. „Restul vine de la sine”. îl privii în tăcere cum îşi taie rasolul de pe os, cum îşi întinde măduva sticloasă pe pâine și presară sare. „Ţi-am spus că te încuie, îmi aminti Mișu. La principii se pricepe ca și tine”. „Noi cum vedeam Mișule, viitorul, la vârsta lui? Nu a lui, ceva mai târziu, în studenţie, în prima etapă?” Mă lăsă și el să aștept: îşi aprinse o ţigară și împrăștie tacticos fumul pe mâneca hainei. „Noi? răspunse în sfârșit. Nu-l vedeam deloc. Opacitate totală. Dar și dezinteres total”. Râsei involuntar. Nu exagera mult, „în condiţiile în care n-ai ce mânca azi nu te mai gândești la ce-o să mănânci mâine. Presiunea prezentului imediat. Striga ceasul, te absorbea modalitatea de a-l satisface”. Reiterai în continuare, pentru ceilalţi, legenda despre prezenţa simultană a lui Mișu în cele patru puncte cardinale ale Bucureștiului. Recunoscu și el că trebuia să alerge pentru a-și obţine mijloacele de trai. „Bineînţeles, tot timpul în deficit. Consumam mai mult decât asimilam”. „Auzi Nichita? îl implicai pe băiat. Te-a familiarizat cu acest trecut?” „Nu, făcu sec. Tudorcea nu e moralist”. „Moralist? Nu te interesează trecutul unei generaţii?” „Nu, nu mă interesează trecutul, cum nu vă interesa pe voi viitorul”. Mișu se amuza copios. Tânărul răspundea ca un oracol. Lătra scurt. Strictul necesar. „Nu cunoști plăcerea cozeriei, Nichita?” „Șueta? Nu”. Mișu îl aprobă. „Pagubă în ciuperci. Noi ce-am câştigat? E drept, răsturnările creaseră o anumită confuzie. Ne îndepărtam de acţiune. Nichita poate stabili de pe acum, cu precizie, ce va face.

Noi nu știam. Profesiunile, stările sociale oscilau. Ierarhia socială anterioară se prăbușise, alta nouă nu se sedimentase. Se vehiculau zvonuri, nu știa nimeni ceva precis”. „De asta v-aţi părăsit profesiunile pe drum?” strecură Nichita cu o dizgraţioasă răceală. Făcea aluzie la eșuarea lui Mișu, poate mă viza și pe mine. Mișu nu se formaliză. „Într-un fel, confirmă. Învăţătura nu ne mai părea, mie în orice caz, o investiţie serioasă. Plus de asta, în instabilitatea de atunci, perspectiva unei vieţi metodice părea exclusă. La modă se afla critica socială, ne-o însușeam dar de pe poziţii utopice. Și altceva, trăiam prea mult afectiv. Afectivitatea strivea personalitatea socială”. „Afectivitate? se miră Nichita. Ce obiect avea?” Mișu se gândi îndelung. Nu înţelegeam ezitarea lui. Cum ce obiect, lumea, oamenii, prietenii. Vibram sufletește pe atunci. Nu-i tulburai meditaţia, mă intriga ce o să răspundă. „Dracu' știe? mormăi în cele din urmă. Pusă așa, întrebarea răstoarnă lucrurile. Se poate susţine și contrariul, că ne golisem de afectivitate. De fapt ne domina un erotism superficial. Abolirea marilor sentimente, climat impropriu pentru pasiuni. Lumea nu se arăta în stare să se dedice iubirii, inima se răcise”. „Nu vă e nici vouă clar”, ricană Nichita. Mânca mult. După ce a terminat rasolul – noi abia gustasem din el –, Ioana a oferit chiftele marinate (erau la modă în orașul lor?). Nu s-a servit decât Nichita, acum se afla la a treia farfurie. Nu scotea niciun zgomot, niciun clefăit, nu trosnea nimic în măselele lui, nici nu se vedea când bagă în gură. Mâncarea zbura atrasă de un magnet. „În fond, eroi sau antieroi?” ne persiflă între două îmbucături. Mișu dădea impresia că nu remarcă înţepăturile, lua în serios cuvintele în doi peri și se străduia să ofere explicaţii obiective. „Niciuna nici alta, Nichita. Se crease un nucleu activ, în instituit, un centru organizatoric. Și o periferie centrifugă, cvasiapatică dar nu antieroică. Ambele categorii se închideau într-o aroganţa sterilă împiedicând fuziunea”. „Asta la început, ţinui să precizez, cam în primii doi ani”. „Deci două aroganţe sectare, îşi duse mai departe gândul Mișu, una a

embrionului de putere ce se năștea în mediul nostru, și una a apolitismului intelectual revendicându-se de la boemă, clamând libertatea de a nu face nimic, de a nu fi nimic”; Clipirăm orbiţi. Lumina electrică se aprinse scoţându-ne din unda de mister, din paloarea obosită sub care timpul nu are vârstă, mocnește ca un foc pe moarte. Ieșii din plasa petelor de umbră și preluai, cu zel şi ambiţie, conștient, că obiectul interesului meu e Nichita, iniţiativa naraţiunii. Aversiunea pentru băiat se menţinea dar electrica îmi împrumuta lejeritate și o energie dominatoare. „Procesul adaptării sau mă rog, invers, după caz, a fost mai complicat. Nu contest aroganţa sectară la care te-ai referit. Evident, bloca unele aspiraţii. De altfel, pe ce s-ar fi proiectat acestea? în sfera intelectuală nu se schiţase un nou model de parvenitism. A pătrunde în măruntul sanctuar al puternicilor zilei din institut? Confuzia proporţiilor putea să-i dea un anumit relief. Și dădea. Se crea o forţă de atracţie. Pe de altă parte, tirania nevoilor imediate slăbea, ceea ce lăsa loc interesului profesional, știinţific. Școala, cu rigorile ei, începea să se impună. Acesta a fost momentul recuperării. Tu, Mișule, din păcate, l-ai pierdut. Altfel ai fi ţinut cadenţa. Vezi, Nichita, totul depinde în viaţă de câştigarea sau pierderea unui moment. Am reţinut nota ironică a întrebării puse tatălui… prietenului tău. A face astăzi chiar numai aluzii la… dar nu vreau să insist… Se schimbau multe în ochii noștri, în noi… Ai invocat adineauri și mai înainte, Mișule, erotismul de joasă condiţie morală. Ei bine, a apărut și senzaţia de suprasaturaţie. Spiritul tânăr însetat de puritate se îngreţoșa. Tu n-ai mai prins, sau poate în alt mediu. Ne primeneam. Studenţia fusese o lume suficientă sieși. Alte categorii evoluaseră mai rapid, fuseseră mai practice, știau pe ce pârghii să apese. Studenţii veneau din urmă. Pot exemplifica prin propria experienţă. M-am mișcat greu. În penultimul an mi s-a ivit o ofertă, nu importă ce. Îmi deschidea o perspectivă. M-am speriat, am refuzat, n-am știut cum să scap mai repede. Ce se întâmpla? Nu mă interesa scara ierarhică, nu eram

pregătit să o accept. Orice integrare îmi apărea o capcană. Pierdere a libertăţii. Intuiţia funcţiona, ea m-a ajutat să eludez prima cursă. Nu vreau să intru în amănunte. Pentru tine, Nichita, n-are nicio însemnătate. Poţi să-ţi imaginezi că aș fi fost acum aviator sau detectiv, director de teatru sau agitator, căpitan de vas sau comisar de poliţie. O profesie sau un rang de genul celor la care aspiri. Pe vremea aceea accesul era mai simplu. Tu ţi le programezi, ești dispus să-ţi consacri energia… Eu depistam o primejdie… O să mă întrebi, se înţelege, cum am ajuns unde sunt. E cea de a treia etapă. Absolvirea, cariera didactică, uzina. Am revenit, recunosc, pe căi ocolite, la ceea ce evitasem. Au intervenit alţi factori… Esenţial e că s-a produs o anestezie. Am intrat în alt ritm, ritmul existenţei angajate. Dar nici după aceea, asta aș vrea să reţii, nu m-am gândit la viitor. Din nou domina prezentul, mai acaparant, mai exclusiv. Nevoile materiale pot fi satisfăcute parţial, înșelate, diminuate, reduse la minim, obligate să lase loc vieţii lăuntrice. Cele sociale nu. Un cros de mari proporţii, asta a fost. A păstra locul în pluton. Nu vezi mai sus de primul șef ierarhic. E prost? Poate, te gândești, așa trebuie să fie. Prima promovare îţi deschide ochii. E posibil, deci. Dar numai până la superiorul direct. Nicio altă străpungere a viitorului. Târziu, revelaţia straturilor de deasupra… Prima ambiţie. Vezi ce ușor sau ce greu, ambele sunt valabile, intri pe scara rulantă? Nu vreau să te sperii… Ia aceste câteva cuvinte ca un sfat. Schimb de informaţii între generaţii. Înţelegi, Nichita”. Americanii procedează altfel, îl auzii zeflemisind, transmit celor mai tineri secretul succesului. Pe noi ne omoară ipocrizia”. Se ridică primul de la masă, înalt, subţire, înţepenit. „N-ai și tu ceva dulce? o interogă de sus, cu oarecare scârbă, pe maică-sa. Măcar câteva bucăţi de zahăr dacă altceva nu te-a dus mintea”. Ioana bătu mărunt din buze, se scuza în limbajul ei, mut, umil. „N-am maică desert, de unde? Tu nu știi?” spuneau privirile vinovate, pe jumătate speriate, pe jumătate admirative, cerând iertare, implorând milă măcar pentru un moment, cât eram acolo.

„Nu vrei mai bine miere?” îndrăzni în cele din urmă. „Du-te de-aicea cu mierea ta, nu știi că-mi face greaţă? Cicălitoare ești”. Ioana fugi în bucătărie și aduse o farfurioară cu zahăr cubic pe care cocostârcul lacom și crud îl ronţăi cu vădită plăcere. L-am îmbrăţișat soldăţește pe Mișu, i-am fluturat demagogic niște proiecte de revedere în vară, cu excursii prelungite și nu mai știu ce, i-am făcut lui Nichita invitaţia să mă caute, i-am prezentat omagii Ioanei și am plecat. Nu i-a mișcat efuziunea mea, nu i-a convins cordialitatea zgomotoasă. M a priveau cu neîncredere răbdătoare, întunecată și i-am simţit rămânând închiși în soarta lor ca într-o haină veche, rărită, ţinând cald doar pentru că s-au obișnuit cu ea, cum te obișnuiești cu propria-ţi piele.

La hotel, deși am mai cerut o pătură, am dârdâit toată noaptea. Demult nu mai avusesem capul atât de limpede. Nici vorbă de somn, până și oasele craniului luminau pe dinăuntru. Mă inunda o lumină rece, egală, fără putinţa de a ascunde un gând, fără un ungher mai obscur, cât de mic. Gândurilor le lipseau relieful, pluteau aplatizate de parcă ieșiseră dintr-un laminor. Să facă economie de spaţiu, să încapă toate, să se grupeze, paletizeze etc... Nu aveam nevoie să fac niciun efort pentru a vedea, ecranul interior cuprindea absolut totul. Aș numi stare de graţie, dacă aș crede în performanţele autocontemplaţiei. Cu ce rimează? mă gândeam, cu purificarea? Ceva similar ciudatului fenomen atmosferic datorită căruia poţi vedea munţii o dată la un an sau la doi de la sute de kilometri. Halucinaţie? Marii toxicomani recoltează așa ceva. Mă obișnuisem cu nebulozitatea, cu rostogolirea neîncetată a vălătucilor de idei și imagini, cu concentrarea necesară prinderii unui fir. Și a încă unuia, toarcerii din caiere voluminoase, de adâncimi insondabile. Cu fuga întârziată după un contur zărit în treacăt, cu deziluzia de a rămâne în mână cu coada unui gând prea agil, sperios sau viclean. Da, distingeam munţii de la sute de kilometri, ţineam în palmă reliefurile, străpungeam scoarţa, ea însăși plutea suspendată ca o coajă subţire, ca

un văl. Mi-am tras păturile peste faţă și m-am scufundat în lumina fără umbre, dilatată, încremenită. Aduceam în prim-plan ceea ce voiam cu un semn imperceptibil, înţeles ușor de laminatele docile, îndatoritoare. Cel mai greu îmi era să aleg din sutele, miile de plutitoare egale ca luminozitate. Așa o fi fost și atunci când „minţeam”, cum spusese Mișu? Dacă vedeam, nu minţeam, în cel mai rău caz eram minţit. Nu mai știu, pot să pariez că vedeam. Nu totul dintr-odată, pe porţiuni sau în serii și numai când se ivea necesitatea. N-aș fi putut dormi cum nu dormeam acum. Pe atunci somnul avea gust dulce, mai plăcut decât vinul. Plăcerea senzorială a somnului relevată la trezire, reţinută în fibre, în celule, în scoarţa călduţă a creierului! apoi solilocviul, nu numai porţia-mare de dimineaţă luată cu pătura în cap, cea de toată ziua. Nu mă împiedica, nu mă deranja nici prezenţa, nici absenţa cuiva. N-am priceput mult timp de ce spun unii că se plictisesc singuri. Nu înţelegeam noţiunea de singur. Om singur? Omul nu e tot timpul cu el însuși? De ce i s-a dat o uzină lăuntrică, un univers viu, clocotitor, mereu în erupţie, mereu altul? N-ai timp să-l cuprinzi, sunt atâtea de văzut, de aflat, nu-ţi vezi capul. Nu sunt destule nicio sută de vieţi. Ca orizontul – oricât ai alerga rămâne neclintit, la aceeași distanţă. Nu mă incomoda prezenţele anoste. Puteam să ascult fără să aud, să privesc fără să văd, rămâneam mai departe într-un contact strâns cu mine însumi. Surâzând gândurilor mă achitam de îndatorirea faţă de interlocutor, întrerupeam temporar „legătura” doar pentru dialoguri incitante, nu făceam decât să deschid o supapă, să las să ţâșnească.»

Aș fi putut să mă așez la o masă acoperită de hărţi astrale, în bâlci, cu ochelari groși, cu sau fără turban pe cap, și să întocmesc horoscoape? Prostii! Nu mi se potrivea. Nu căutam în surse oculte, în broșuri de magie. Numai în capul propriu. Spectacolul feeric, inepuizabil, de o mie de ori mai captivant decât cel al vieţii exterioare limitate, sărace. Filmul interior saturat de aventură, de fantastic. A

doua viaţă, viaţa paralelă, compensatorie. Mă

hrăneam cu frumuseţe și nu mă săturam. Timpul bătea din aripi, leneș, deasupra, ca o pasăre mare a paradisului, nu-i vedeam decât coada lungă, multicoloră, revărsată. Apoi deșertul realului parcurs pedestru, somnambulic, ani și ani. Un real precis, liniar, automat, monoton (deși presant) nelăsând nicio urmă, doar gol, golindu-mă. Copleșitor fiind, acest real s-a pulverizat pe măsură ce s-a consumat. S-au adunat steril, cenușă. După o vreme a apărut asfixia, arderea anaerobă. Solicitându-mă integral, timpul m-a strivit. Am dobândit o cantitate enormă de viaţă reală împovărătoare. Exerciţii de a deveni atent, activ, plin de râvnă, practic, precis, eficient. Un timp cele două tendinţe s-au ciocnit, suprapus, contrazis. O luptă fără participarea mea. Între eul încolţit și mediu. Disproporţie de forţe. Am ajuns altul fără să sesizez schimbarea. Pe măsură ce mă adaptam slăbea presiunea din afară. Comod, aşadar. „Pe atunci” când vorbeam, povesteam, părăseam repede filonul sărac al realului, apelam la „fabuloasa comoară”. Lipsa fanteziei era sinonimă cu mărginirea, cu rudimentul spiritual. Nu suportam prozaicul, dar nici minciuna ce lua în deșert idealul pentru a-și masca mobilurile mizere. Credeam că minciuna suavă înalţă, iar minciuna interesată fură, prostește. Sfiiciunea exprima tendinţa de a mă considera inferior. Abia după o frecventare reciprocă îndelungă cu cineva mă puteam manifesta natural, îmi permiteam francheţea unui adevăr. Dar și atunci pe cele mai multe preferam să le trec sub tăcere. Fantezia s-a convertit cu timpul în speculaţia realului, într-o mobilitate a prezenţei în real, într-o spontaneitate „eficace”. Nimic nu e mai plauzibil într-un real strict delimitat, decât ceea ce ţine de el însuşi. Nu mai reușeam să identific minciuna 5.»

Interesată (trăiam în ea, mi-o însușeam, o manipulam, fără să realizez). Nu mai puteam discerne nobleţea de josnicie. Nu mai realizam dacă anumite sloganuri slujeau omul sau îl frustrau, înșelau, subordonau. Deci opacitate, iar pe fondul ei, aptitudinea de a fi instrument. Timiditate numai în raport cu identitatea individuală. Am preferat raporturile de normă. Cu

necunoscuţii, în afara reţelei abstracte a normelor, mai departe timid.

Fusesem înzestrat cu darul de a vedea. Nu prin învelișul epidermic, prin straturile biologice, asta o poate face orice vechitură de Röntgen. Prin firea omului, prin straturile fiinţei imateriale de el însuşi necunoscute. Sufletul, iată mediul cel mai accesibil, domeniul unde nu era nevoie să învăţ, să mă iniţiez, unde n-aş fi obosit, nu m-aș fi plictisit niciodată. Nu m-aș fi temut de locul meu, de securitatea mea. În acel spaţiu nu există conveier, nu se cere să te crispezi în balansuri ca să-ţi ţii echilibrul. Aș fi „văzut" cât ar fi ţinut harul. O fi pe lume un asemenea mod de a te întrebuinţa, de a te face folositor, de a-ţi câştiga existenţa? Ar trebui să fie, și când am să mă mai nasc o dată am să caut. Legătura cu pluralitatea umană. Mă frecam de ea ca un pește în banc. Noaptea până târziu auzeam voci, pași, vedeam siluete. Ieșeau oamenii din localuri răscoliţi, înfierbântaţi, sentimentalizaţi, plini de ei sau goi de ei, încărcaţi de propria viaţă trezită, sau de dureri, regrete, vise. Urmăream perechi melancolice, dramatizate, de dorinţi sau sleite de prea multe speranţe, torturate de neliniști. Tresăream la ţăcănitul grăbit al tocurilor zimţând noaptea cu o nerăbdare, o așteptare, un nerv, o frică ascunsă. Infinita, copleșitoarea, dureroasa și încântătoarea varietate a ipostazelor vieţii mi se trăda prin sunete, și semne, îmbogăţindu-mă, răscolindu-mă, făcându-mă sfâșietor de fericit sau nefericit, săgetându-mă cu doruri, rănindu-mă și tămăduindu-mă. Mă legau o mie de fire de omul concret, guvernat de hazard. O loterie. Loteria străzii. Tot timpul în așteptarea nemărturisită a surprizei, a darului aruncat de valul străzii în braţe – o fiinţă rară unică. Mă infiltram în unghere. Un fund de local. În rumoarea intimă, figuri destinse sau încordate de evocări, mărturisiri. Clipa dezinteresată când chipul se spală în bucuria dăruirii. Priviri mirate, unul se ridică descoperind lumea de care uitase, indiferentă sau ostilă, în contrast cu cealaltă, adunată în el în ceasul adânc. Putinţa de a privi în ocheane fermecate. Mă mişcam prin lume fără

piedică sau obstacol, străpungând zidurile, ghemuindu-mi privirile pe paturile oamenilor, dând ocol odăilor, meselor, scaunelor, fiecărei fiinţe pierdute în alveolele obscure. Luam temperatura, pulsul, cercetam pupila, zbaterea ușoară a venei pe tâmplă, tremurul mâinii. Puneam diagnosticul: trist sau singur, crede, e vulnerabil, se îndoiește, are piele de hipopotam, îi cresc aripile, iubește, ar vrea să iubească și nu știe, e anxios, tare ca o cremene, transparent ca apa, candidat la sinucidere, arogant din candoare, din ură. Dispuneam de un repertoriu infinit de nume de boli sau de contrariul lor (ce e acest contrariu? nu simplu sănătate, normalitate, bunăstare, în loc de minusuri, plusuri, în loc de goluri plinuri). Ofeream o privire, un zâmbet, încurajam sau dojeneam, arătam direcţia, semnalizam oprirea, întoarcerea, nu dispuneam de mult timp, întâlneam sute, mii. E drept, nu mă ocupam de fiecare, unii treceau pe conveiere, absorbiţi. De departe îmi luam pacienţii în primire, îi sensibilizam, când ajungeau în dreptul meu tresăreau. Cui nu i s-a întâmplat să fie obsedat de o privire, de un zâmbet? Unii știu cu siguranţă când a fost momentul. Asta Mișu numea, cu un cuvânt impropriu, minciună. Deși a beneficiat de ea. Văzusem în el predestinarea unei libertăţi martirice, fără inspiraţie, fără fruct, stearpă și chinuitoare, dar singura de natură să salveze omul din el, gata astfel să devină fiară. L-am împins cât am putut spre deșertul unde aspira să umble, să se consume, să se curăţească. Nu, n-a fost minciună. Dovadă că în nepăsarea lui ostenită, pecetluită, fără ieșire, în mâhnirea amară lipsită de regret, e fericit. Un martir laic, fără călăi, schingiuitori, opera voinţei proprii, fanatice.

Unde m-a părăsit „harul”? Nu deodată, printr-o zguduire, ci prin despărţiri treptate. O parte s-a înfundat în turma femeilor postbelice, hămesite, torturate nu numai de carnea colerică, ci și de spaima inconștientă că această carne se mistuie. Dădeau târcoale harului și mă furau. Fiecare o picătură, un strop, pe întuneric, mișelește, implorându-mă să vorbesc, amestecând în hrana lor

porcească „elixirul”, destăinuindu-mi-se pentru a mă implica și smulgându-mi destăinuiri pentru a-și unge cu ele putreziciunea. M-au traumatizat vulgara hăpăială, mușcăturile lacome. De aceea îmi feresc răsuflarea de pâlnia urechii de femeie. De ce harul nu s-a înfricoșat, nu a tras alarma, nu a sesizat aţipeala în timpul căreia eram jefuit? Ba da, ba da, a ţipat, a suflat într-o mie de trâmbiţi, a trimis dezgust asupra trupului meu, l-a făcut să se scuture, să se ridice cu blestem și pedeapsă de sine. „De aceea m-am și însurat i-am dezvăluit lui Mișu, dând glas unei taine ascunse în cutele minţii. Cuvintele mi-au scăpat fără să le gândesc, de la sine înţelese, plutind în lumina adunată sub ţeastă. În unghiul nevoii de ispășire, în căutarea limanului, în penitenţa auto – impusă, insuficient de grea, de usturătoare oricât aș fi înăsprit-o, în nevoia de răscumpărare, în timpul fugii de plămadele femeiești purtând semnul trufaș al păcatului, în muţenia simţurilor reduse la tăcere, în senzaţia de suprasaturaţie organică și lihnire sufletească, în această beată cutreierare a drumurilor de către tigrul mânjit de sânge pe gură și ameninţat de postul veșnic, a apărut Despina. O imagine fulgurantă, aripă azurie, nu albă, privire luându-și zborul, porumbel refuzându-se oricărei atingeri, chiar și cerului. Trimisa! Așa s-a produs bunavestire. Nu harul descoperea. Harul aștepta regăsirea, reîntâlnirea cu jumătatea pierdută. A ales și a hotărât cel supus amăgirii. Despina m-a clătit într-o apă și a fost destul. Nu semăna cu hoaţele, grădinăresele iadului, înfometatele, nărăvitele războiului, ale postrăzboiului. Nu semăna întru nimic și asta mă liniștea, mă punea la adăpost de recidive, de ispite, de furt. Dar se cuvenea s-o întrupez în femeie și i-am dat chipul celor două, singurele pe care le iubisem. Ce noroc mai mare decât suprapunerea și contopirea a două femei, după ce fiecare în parte fusese desăvârșirea! în porumbiștea de pe dealurile satului le-am regăsit, cu o bucurie copleșitoare, într-o unică fiinţă născută pentru mine. Își dăduseră mâinile, se uniseră ca suprem semn al trecerii iubirii în uitare de sine pentru eterna mea fericire. Harul

decepţionat, deprimat m-a părăsit. Cât a mai rămas s-a scurs când Despina a făcut din mine un conchistador al bunăstării proprii, echilibrist al conveierului ierarhiei de birou, și când mi-a construit castelul privat. „Am văzut”, dar tocmai când mi-am ales perechea am orbit. Fără „har” eram slab, m-am făcut din ce în ce mai slab. Pierzând harul, altceva n-am avut. La capătul periplului am ajuns: un domn onorabil, dolofan și chel, perfect instruit în săvârșirea gestului „de rigoare”, anost și ridicol în sublimele-i defulări, și o doamnă placidă, manechin elegant croit dintr-un carton marmorean, cu un intelect funcţional, vigilentă și eficientă în interesul instituţiei matrimoniale. Geniul ei – abilitate dublată de fler – a constat în ușurinţa cu care mi-a distrus horoscopul și mi-a construit „modulurile”. În acestea nu mai răzbate vacarmul, tumultul, sunetele și semnalele. Tânjire după lumea refuzată. Priviri de ocnaș sau extraterestru spre mișcarea orașului. Eu lor proscris, ei mie? Simplificarea vieţii, copac foșnitor transformat în tulpină. Pierderea vrăjii cu ajutorul căreia asculţi și vezi cele tăinuite, te simţi slobod pretutindeni căci nimeni nu se ferește de tine. Nimic din iluzionismul clipei. În locul schimbului privirilor de recunoaştere, solidaritate – opacitate, zid. În locul vechiului abur, sticla singurătăţii insacabile.

(O, *această lungă, utopică, puerilă teorie a harului de „a vedea”! De ce nu l-a mai ajutat în cazul Despinei? Pasămite fiindcă îl părăsise pe jumătate (furat de Venere) și că a ales în calitate de om lipsit de har, de fiinţă de rând. Ce a fost în fond acest „har”?* Un *nemăsurat orgoliu. Se hrănea cu iluzia că vede prin oameni, că pătrunde miezul sufletului lor dintr-o privire, că prin privire le și vorbește și se face și auzit. Exhibiţie orgolioasă a sensibilităţii excesive, improvizaţie a simţurilor, joc gratuit, nebunesc, inspirat de patima cunoaşterii, de curiozitatea și speranţa de a fi în oameni și a-i replămădi dumnezeiește prin fantezie. Ușurătatea orgoliului s-a răzbunat. Puritatea celestă de pe chipul Despinei el a inventat-o, el a plăsmuit-o, a trăit cu această iluzie până ce realitatea i-a vârât*

degetele în ochi. Și nici atunci n-a văzut dintr-odată, ci încetul cu încetul, dezmeticindu-se greu, ca un drogat. De ce? Din neputinţa de a cuprinde fondul contradictoriu, derutant al omului, și mai ales de a accepta și recunoaşte ceea ce-i contrazicea himera, din teama că distrugându-și plăsmuirea se va găsi în vid și mai ales în minciuna propriei puteri de „a vedea”. Toţi ne creăm imagini subiective despre oameni. Oamenii nu sunt, în fond, plăsmuirile noastre? alcătuiri mai mult sau mai puţin arbitrare în funcţie de anumite nevoi sufletești? Aflăm adevărata distanţă dintre ce ne imaginăm și ce este? Greu de spus. Dar aceasta este valabil și în raport cu noi înșine. Târziu Sergiu a aflat că omul e o volbură de gânduri și sentimente, nu un portret ci o succesiune de portrete, iluzia mișcării rezultată din depănarea secvenţelor de film.)

Pierderea slobozeniei! Libertatea celui ce nu posedă nimic, dar se posedă pe sine! Când nimic nu se interpune între el și șinele gol, vizibil din toate părţile. Liber ca fiinţă naturală! Nu ca melcul sau scoica, împovăraţi de cochilii, nu ca cerbii împodobiţi de coarne, ca vulpile târând trena cozii! Puteam să dorm oriunde, să mănânc oricând, orice, de la oricine. În fiecare clipă purtam cu mine totul. Mintea nu se fixa pe nimic în afară, nu rămânea legată de lucruri. Fără orgoliul apăsător de a avea, fără teama vulnerabilităţii. Cum să-ţi pierzi cămașa? Pantofii mulaţi ca și pielea piciorului? O haină căreia îi cunoști toate secretele. Gustul aceleiași ciorbe… cerul gurii se învăţase. Hainele frumoase decorau strada, drapau femeile. Conștiinţa că păstrarea, conservarea, apărarea sunt povară. Lucrurile unice, vechi, suportă orice cu bunătate și stoicism, fără să-și modifice condiţia, fără să se degradeze. O haină nouă, frumoasă, poate fi distrusă de cel mai simplu accident. A mea de atunci rezista, invulnerabilă, oricărei agresiuni. Slobod în mișcări ca un animal în blana proprie. Plăcerea buzunarului gol… Nu trebuia să-l pipăi, dacă băgăm mâna nu mă obliga nimic să închid pumnul.

Bani, chei…? Cel mult firimituri de spart în dinţi.

Mintea în întregime cu tine, nu alergând înapoi, nu tresărind că a uitat ceva neascuns. Lipsa nevoii de a piti, de a încuia. Cheia, simbol al alienării! La posesorii de chei avariţia apărea sub forma veghii ascunse, bănuielii, neîncrederii. Și a unei mici un faţă de cei de tot deposedaţi, plebeii. Afinitate cu cei liberi ca și mine, neînrobiţi. Consolare pentru a ne feri de venin, de masca posacă, conservându-ne seninătatea, candoarea, largheţea. Și deodată, dorinţa de a avea, foamea de lucruri. Orgoliul de a arăta. Volumul lucrurilor dă senzaţia de plinătate, ca volumul mâncării în stomac. Flămând mereu, ingurgitezi. Lucrurile nu au altă menire decât să alimenteze vanitatea că exista. Mintea, prizoniera grijii de a nu pierde, de a păstra integritatea, de a spori.

Dragostea s-a refugiat în ţinuturi necunoscute. Dragostea ca dar al norocului. Femeia, câştig nesperat, bogăţie imponderabilă, primăvară prin ani. Uluitor venind în întâmpinare. Apoi, condamnarea la unicat. Femeia fără tenebre, enigme, taine. Receptivitatea zero. Simţurile, o baltă acoperită de vegetaţie nemișcată. Femei decodificate, instrumente de lucru, rectiline. Femei domestice, utile. Ascendentul ierarhic înlocuindu-l pe cel bărbătesc. Castitatea morală ca normă. Resemnare. Amorţirea orgoliului.

Alături de femeie, arta. Sanctuar. Emoţia perpetuă, bucuria de a vibra la straniu, la vis, la speranţă. Arta a fugit ca un rechin furios. Fără adieri, miresme, sunete. Fără îndoieli, fără ecou. Judecăţi simpliste, exclusiv raţionale. Viaţa fără vagabondaj spiritual. Produsele spiritului într-un con de umbră. Secundare, accesorii. Sterilitate fără conștiinţa de sine.

XV

Toată lumea pretindea că arăt bine, mai reconfortat, mai destins, cu alte cuvinte că-mi priise scurtul concediu luat înaintea lunii celei mai grele, a lunii decisive, de șut, de nopţi nedormite și maximă hărţuială. „Forţe noi, forţe noi”, mă salutau cunoscuţii pe culoarele ministerului. Cuţaftache însuși ţinu să consemneze faptul, exploatându-l

profesional „Vii din refacere. Te pun în linia întâi”. Ministrul, de faţă, adăugase doctoral: „Minte sănătoasă în corp sănătos”, cum spuneau străbunii. Ai mei de la centrală susţineau că am întinerit. Despina a respirat ușurată: „Deveniseși indigest. Slavă domnului, ţi-ai pierdut mutra de călău. Urâciosule, mulţumește-mi”. Entuziasm general, primire triumfală, leacul se dovedise miraculos. Îmi arătam dinţii sclipitori, mulţumeam tuturor cu o gratitudine și o voioșie pe măsura optimismului subînţeles. Dar nu cu poftă de muncă mă întorsesem, cum presupuneau observatorii, ci cu poftă de viaţă, în ochii cunoscuţilor cele două stări de spirit se identificau până la confundare. Nu dispuneam de niciun program, de nicio strategie. Doar de o plăcută stare de nerăbdare proprie unui cal după ce a traversat oceanul în boxa din cala corăbiei. Papahagi se grăbi să se derobeze de responsabilităţile deţinute în timpul absenţei. Veni cu un maldăr de dosare lăsând în anticameră funcţionarii. „Ai un obraz cianurat, Papahagi. Ce naiba, nu dormi ca lumea? Nu-ţi priește prima zăpadă? Ai văzut ce e afară?” îmi arătă binecunoscutul surâs enigmatic, sarcastico-mefistofelic, singura formă de a se lumina la faţă, dacă asta putea fi numită lumină. Fără să dea cea mai mică atenţie obrazului cianurat, deschise primul dosar. Nu intrasem încă în dispoziţia propice. „Nu, serios, ai o mină suferindă. Te supără ceva?” Negă, dar lăsă în suspensie dosarul și îşi rotunji buzele ofilite în semn de așteptare. Nu marșa, nici nu punea punct subiectului. „E inima, nu? sugerai confidenţial. Sau ficatul? Nu te-ai arătat la medic?” în continuare cu buzele rotunjite ca atunci când tragi aer după ce ai mâncat ardei iute și cu privirile plecate oblic scutură din cap. „De ce, Papahagi?” „Când?” şopti blazat, fără să mă privească. „Știi când? îţi spun eu când? După ce o să fie prea târziu. Ai crize?” „Uneori”, recunoscu fără să dea importanţă. „Uneori? N-ai avut niciodată paloarea asta vineţie. Te simţi rău?” Mă privi atent și citii neliniște în ochii lui. Voia să se convingă dacă sunt cu adevărat alarmat. Ezita încă, îl presai. „Poate te-a extenuat

săptămâna asta”. „Au fost destule”, acceptă ipoteza încă rezervat. „Pe fond de oboseală boala de ficat se agravează brusc”. „O stare de indispoziţie”, făcu primul pas Papahagi, în pofida discreţiei și prudenţei caracteristice. „Ai văzut? Digestie proastă, dureri de cap, gură amară, nu? Scăderea forţei”. Asaltat de diagnosticul meu Papahagi descoperi deodată că se simte rău. îl trecură transpiraţii reci. Ce-mi venise? Căşunasem pe capul omului ambiţionându-mă să-l scot bolnav. „Uite ce e, Papahagi, lasă-le dracu’ de dosare, pune-le aici la mine pe birou, sau nu! mai bine dă-le înapoi în secţii să-și urmeze cursul și dacă pe parcurs se ivește ceva să se prezinte respectivii la mine; Așa, acum la doctor! Nu vii până nu se clarifică, neam înţeles?” S-a împotrivit, nu concepea să lase baltă treburi atât de importante, dar îşi găsise naşul, pur și simplu l-am împins afară. A mai venit să raporteze Popescu, secretarul. Acru, ca de obicei, dar cu pielea obrazului bine întinsă pe pometţii lăţi, mongolici, fără cearcăne și priviri apatice, fără praful, cenușa proprii claustraţilor cu organele uzate. Oricât m-am străduit să caut, nu i-am descoperit nicio simptomatologie maladivă; m-am văzut nevoit să-mi înăbuș neastâmpărul hipocratic. M-am resemnat să trecem la oile noastre. După informaţiile de ordin curent – începusem să casc și mă scuzai pretextând că pe la ora aceasta trăgeam un pui de somn –, după ce-și epuiză lista de rutină, Popescu mă anunţă că are un subiect neplăcut. Mă introduse în „caz” cu detașare și obiectivitate, însemnând după socotelile mele că faza virulentă trecuse. Când aflai despre cine e vorba, înţelesei că se adăuga și anumită delicateţe; în felul lui, Popescu mă proteja, reducea concesiv diapazonul gravităţii. Mefisto divorţa. Mă iniţie pe larg. Nemaisuportându-i brutalităţile, soţia fugise la părinţi, iar el, speculând situaţia, intentase divorţ pentru părăsire de domiciliu. Imediat îşi adusese amanta în casă, o așa-zisă verișoară, studentă. Se punea problema copilului; manevrând pe la tribunal smulgea mamei fetiţa pe baza verdictului de imoralitate. Popescu făcuse investigaţii,

ajunsese la tribunal, individul dispunea de influenţă. „De ce ne băgăm noi, tovarăşe Popescu, în ciorba asta?” îl întrerupsei. Începu să fiarbă, îmi demonstra că nu e ciorbă.

Nu avem dreptul să închidem ochii la infamia unui lucrător al centralei. Vrusese să fie culant dar îl stârnisem. „De unde ştii ce e între ei, mă aprinsei, ai trăit cu ei în casă? Ce tot ne arogăm dreptul de judecători? Există o justiţie, las-o să-şi facă datoria”. Mă răzgândii însă, nu în felul acesta puteam să o scot la capăt. „Dumneata nu ştii, îl luai pe alt ton, cât de diferit se văd lucrurile din cele două părţi? Oamenii sunt părtinitori cu ei înşişi. Dumneata însuţi vii în această chestiune, de ce să nu fim sinceri, cu idei preconcepute. Lasă, ştiu, nu-l agreezi. Te străduieşti să fii obiectiv, nu mă îndoiesc, dar eşti om, ai antipatii, resentimente. Nu-i contest defectele, numai că le vedem diferit. E firească relativitatea în judecarea oamenilor. Şi apoi chiar aşa, o femeie fuge, alta vine, sunt mişcări ale vieţii”. Asta nu-mi propusesem să zic dar îi dădui înainte. „Dumneata tragi de aici un înţeles, eu altul. De unde ştii că nu e mai bine pentru toţi? Că nu e spre fericirea ei? Şi adaug, spre nenorocirea studentei? Sau invers, sau invers şi iar invers, pricepi? Nimeni nu poate şti. Nici ei înşişi, dar noi. E o loterie, dragul meu. Pornim cu cele mai bune intenţii şi eşuăm. Ne punem toate speranţele într-un număr şi pierdem, în timp ce altă dată întindem mâna la întâmplare, nici nu ne gândim, un gest reflex, şi deodată, câştigul visat! Viaţa scapă oricărei geometrii, oricărei liniarităţi. Ai făcut aia, eşti vinovat, te condamn! De ce? în raport cu ce, cu cine? Ea se plânge, se luptă, e pornită împotriva lui. O înţeleg. Dar mâine? Nu-şi va găsi un echilibru mai bun, nu-i va mulţumi, nu-i va da dreptate? Câte surprize nu sunt posibile? Câte variante nu există? De ce să ne cramponăm de una, de ce să înghesuim totul în scheme? Enorm de multe necunoscute ne scapă. Să fim precauţi, să nu ne atribuim rolul destinului. Lasă viaţa să curgă, îşi găseşte ea albia – cotită, cu meandre, după cum e relieful. Nu există linii paralele, noi le imaginăm. Nu mă refer la tehnică, ci la viaţă”. Ciudat mă privea Popescu,

când cu reflexe metalice, reculuri de arc încordat, când atent, concentrat, doritor să înţeleagă. Gura exprima cu totul altceva, mesteca plictisită în rafale scurte. Încerca gustul ideilor mele? „Trebuie să-l punem în discuţia organizaţiei de bază” conchise laconic și ponderat, cu aerul că încheie logic șirul raţionamentelor mele. Nu m-am dat bătut. „Chiar și copilul... continuai, dumneata susţii de bună seamă că despărţirea îl va nenoroci. Nu reușea mai degrabă să-l nenorocească, încetul cu încetul, ura reciprocă a părinţilor? Și chiar dacă s-ar fi stins ura, absenţa respectului, admiraţiei, a acelei pilde de solidaritate a cuplului în înfruntarea vieţii sau în savurarea vieţii? De ce ţinem cu tot dinadinsul să conservăm un statu-quo minat, putred, dintr-o mistică instituţională? De ce nu reușim să vedem mai liber relaţiile umane, voluntare și nu impuse, bazate pe sinceritatea sentimentului și nu pe constrângere juridică. Autoimpuse vei spune, dar de ce imuabile „fatale? De ce când această relaţie nu mai poate fi o celulă armonioasă o transformăm într-o celulă cu gratii?” Popescu îşi consultă ceasul și bifând ultimul punct pe carnetul deschis mă puse pe scurt la curent cu recenta ședinţă de instruire de la sector, apoi, scuzându-se, fugi la un știu ce consfătuire.

Informat, sau stând la pândă pe undeva, îşi făcu apariţia Mefisto. Năvăli în birou străpungând apărarea Miei și, fără să-mi spună bună-ziua, nemaiavând răbdare să se așeze, înfigându-se masiv, bolovănos, pe picioarele-i de elefant, prăvăli o cascadă de tunete când violente, sparte deasupra capului, când înfundate, răbufnind și pierind în depărtări, învăluindu-mă într-o frenezie disperată, haotică, agresivumilă, zgâlţâindu-mă ca o furtună dezordonată. L-am imitat, am bolborosit și eu ameninţări, vulcanic, tragic, sleit, l-am speriat cu tonuri apocaliptice asociind la întâmplare, onomatopeic, expresii ultimative, iretractabile, sporindu-i isteria, umplându-i ochii de furie, groază, slăbiciune, oroare până când ceva în glasul meu, în atitudinea mea, i-a atras luarea aminte și înţelegând că glumesc a rămas cu gura căscată,

încremenit. Ca un deal de pământ înmuiat de ploi s-a năruit peste mine. Abia am ieșit din masa grea, moale, elastică, abia mi-am scos capul dintre labele de urs, care, fără să strângă, mângâind doar, îmi frânseseră umerii și îmi opriseră răsuflarea. L-am împins pe scaun și luându-mi distanţă, iţindu-mi capul cât mai sus pe jilţul de director, l-am pironit cu degetul arătător ca pe un sperjur și cu voce de stentor i-am pus grave întrebări acuzatoare: de ce nu a alergat după femeia fugară să o întoarne, de ce nu a cerut să fie îngropat sub pragul casei ei, de ce nu și-a turnat cenușă pe cap și nu și-a sfâșiat obrajii cu unghiile, de ce n-a ţinut post negru, nu a bătut mătănii și nu a alergat la vraci, de ce nu a gonit-o din ușă și nu a dat-o de-a berbeleacul pe intrusă, de ce nu a pus zăbrele peste tot și zece lacăte spre a se feri de ispite și de păcat, de ce nu a clătinat clopot de moarte în dungă alungând fiarele cu păr bălai și dând de veste că putrezește fără sicriu, de ce a plătit juzii, de ce? de ce? Am râs cu lacrimi, el prăvălind stânci, smulgând arbori, afundându-se cu picioarele golemice până la genunchi în pământ, eu cocoţat pe un stei, pe o creangă, ţipând ca un papagal învăţat să spună „Sodoma și Gomora pe capul tău”. Mi-a făcut confesiuni cu o artă a detaliului uimitoare, pictând cu pastă groasă, cu o cromatică de mare colorist.

Voiam să știu de ce fugise? Pentru că nu putea face faţă în niciun chip, nu avea snagă, o sărăcie, fiinţă năpăstuită de natură. Mica zestre se consumase, un timp storsese din ea la disperare, dar ce să storci din piatră seacă, din burduf gol? începuse s-o bântuie frica, remușcarea și frica. Se strecura ca o umbră, nici nu respira, doar să nu fie văzută și auzită. Zăcea înconjurată de flacoane, implorând îngăduinţa compătimitoare a doctoriţei. Dacă se apropia și punea mâna lui mare, grea – dar el știa să o facă ușoară și moale când voia – pe coapse, o apuca tremurul, plânsul cu sughiţuri. Se strângea în ea ca un copil oropsit, murmură rugăciuni, chema cerul în sprijin să-l potolească. Dacă-și lipea gura mare de umărul ei, frigând-o, scotea un ţipăt și i se oprea inima, chiar i se

oprea, verificase. Se retrăgea prin spitale, doctoriţa îi semna certificate de milă, îl convinsese că nu e nimic de făcut, îl înţelegea, nu vedea nicio ieșire, asta era situaţia. Ar fi iertat-o, ar fi dat-o uitării, dar ocupa loc în patul lui, cel puţin simbolic dacă nu în carne și oase. Cel mai mult o secătuise nașterea, îi supsese sângele, toate simţurile, făcuse din ea o scoarţă de copac. Nu bolea, nu suferea, ar fi putut să facă mișcările vieţii dar dragostea o înspăimânta de moarte. Valul fierbinte al bărbatului venind spre ea îi tortura creierul ca un coșmar, îi încrâncena carnea pe oase, scotea broboane pe pielea spălăcită și umedă. Mi-a descris crizele ei cvasischizofrenice cu de-amănuntul, contracţiile dezgustătoare, exclamaţiile, vorbele, totul. „Mă autorizaţi să-i dau aceste lămuriri tovarășului Popescu, mă autorizaţi? insista. Voi avea posibilitatea să le ofer și onor adunării. E nevoie și de comunicarea de specialitate a doctoriţei curante?” Nu făcea tragedie din starea bicisnică a fostei lui femei. Nici eu nu vedeam de ce ar fi trebuit să adopte un ton funerar, să o evoce ca pe morţi. Pentru un bărbat ca el se potrivea mai degrabă hazul tonic, eliberator, omul scăpase de năpastă și îi găsea femeii un merit că avusese curajul să fugă. Mama copilului și toate celelalte, dar el, el ca om, ca bărbat, cu ce greșise? Cine-l blestemase? Și de ce să lase fetiţa în braţele molâi, în crengile ude? Preîntâmpinând o întrebare, mă asigură că nu mai există niciun risc de a repeta greșeala, a doua oară nu se mai poate întâmpla, a învăţat să sufle și în iaurt. Studenta a trecut, cu brio toate încercările. Mai mult, acum ea îl supune unei perioade de probă, n-a pronunţat încă ultimul cuvânt. Am râs cu poftă imaginându-mi-l pe Mefisto scheunând complexat la picioarele studentei. Când ne-am luat rămas bun arăta deconectat, senin, din nou încrezător în logica vieţii și raţiunea umană. Și eu rămăsesem bine dispus, întâlnirea cu Mefisto avusese un efect stenic, spusesem pe nume unor lucruri naturale. Mă eliberasem dintr-un cerc nevăzut, spărsesem un perete de sticlă, ștersesem cu piciorul un semn magic. Mă simţeam mai viu, mai real. Am

încercat să pun ordine în lucrările adunate pe birou, o stare de nerăbdare inedită mă împiedica să mă concentrez. Altceva, altceva aș fi făcut... Sunai. „Mia, de când n-am mai fost eu la teatru?” îşi ridică ochii meditativ, gestul ei reflex, profesional, indicând efortul de rememorare rapidă. Nu știa sau îi era rușine să spună. Nu fusesem niciodată de când lucram împreună, nu se întâmplase să-i cer să-mi cumpere bilete de teatru. De ce nu lăsa și ea să se străvadă o mică lucire ironică în priviri, nu-i puneam probleme de serviciu, nu discutam secrete de stat, era vorba de teatru, o toană de-a mea. Ce dacă mai fusesem sau nu mai fusesem, nu ne tăia nimeni capul, nici mie, nici ei. „N-ai de unde să știi, degeaba te gândești, îi spusei cu o sinceritate brutală, nici eu nu mai știu. Poate din tinereţe”. Nu credea sau nu îndrăznea să mă contrazică, manifesta rezerve dubitative, gata în orice moment să-mi ia apărarea chiar împotriva mea. Îi dădui ziarul și o rugai să caute două bilete. „N-am nicio preferinţă, o lămurii, orice, și așa e prea târziu”. Găsi la „Diavolul și bunul Dumnezeu”, nu cunoștea autorul, nu putea să-mi dea nicio referinţă despre spectacol. O rugai să-i comunice Despinei să se pregătească dar Despina ţinu să trateze direct. Ghicii o oarecare derută în vocea ei telefonică, de obicei stăpânită, voalată, ușor enigmatică. Șovăia, nu știa ce să întrebe, aștepta lămuriri, nu-i dădui niciuna. „Și cu băieţii? îmi reaminti în cele din urmă. Ai spus să-i convoc diseară”. „Contramandează, nu e nicio catastrofa”.

Când am ieșit de la teatru ningea abundent. O tăcere nefirească pusese stăpânire pe oraș, ca pe un câmp de luptă după armistiţiu. Vorbii și vocea fără ecou se înfundă în văzduhul moale. În raza privirii circula o energie înspăimântătoare, dar mișcându-mă prin ea nu reușeam să-i prind voltajul. Impresie de artificial, ieșisem pe altă scenă mai mare, vraja artei se prelungea. Propusei să mergem acasă pe jos. Îmi venea să râd fără niciun motiv, dar când dădurăm de bulevard spectacolul se schimbă, spaţiul nu mai avea densitate în perspectivă, dimpotrivă, arăta golit, pustiit și veselia mi se risipi. Fulgii de zăpadă

se topeau pe haina de blană lucioasă a Despinei sugerând ceva polar. Traversarăm un Cişmigiu de nerecunoscut, chircit sub ninsoare. Spectacolul mă incitase, nimerisem la o piesă de calitate, auzisem de Sartre ca de un filosof modern jongler al paradoxurilor, nu știam că a scris piese și că i se joacă în România. Citisem programul de sală, mă edificasem. În sinea mea mă speriasem de golul în care pluteam. În sfârșit, trăisem o revelaţie. Despina împărtășea entuziasmul meu, dar cu rezerve. Reţinuse paradoxul lui Goetz „ce bun era răul”. „Ce filosofic e asta? Joc de cuvinte. Ce bun e răul, ce rău e binele, se poate inversa orice. Același Goetz spune că el singur a hotărât răul și binele. Teoria arbitrarului, așa se comenta și în foaier”. „Am auzit, dar afirmaţia lui Goetz se întemeiază pe faptul că a măsluit jocul. Știi, când a aruncat zarurile. Pusese rămășag cu preotul că dacă pierde face binele fiindcă preotul se văita că toţi fac rău”. Despina nu-şi amintea scena, nu reţinuse chestia cu trișatul. „El pierde, i-am reamintit, și pretinde că se pleacă în faţa hazardului. Zice că dacă aşa a hotărât dumnezeu, aşa o să facă. Atunci o femeie strigă pe scenă că l-a văzut cum a trișat”. Despinei îi scăpase detaliul, nu i se părea important. „Păi de ce a trișat? insistai. Ţinea neapărat să facă experienţa binelui, nu e așa? Dar astfel face un om binele, ca o experienţă? Nu ca o pornire naturală? N-a ieșit nimic, nu? Oamenii au respins binele lui, au dibuit că e înșelăciune, farsă”. „Nu știu, eu n-am înţeles așa, mă contrazise. El totuși face bine oamenilor și oamenii nu-i sunt recunoscători. Aici are dreptate, chiar așa se întâmplă. Faci bine și-ţi vezi rău. Oamenii sunt ingraţi, uită ușor. Nu știi vorba: Pe cine nu-l laşi să moară nu te lasă să trăiești?” Nu-mi plăcea judecata Despinei. Asta voise Sartre să ne demonstreze ingratitudinea? „Nu recunoaşte el singur, Despina, că n-a făcut decât să maimuţărească virtutea? Nu declară el ritos că farsa binelui, sau comedia, nu știu exact, s-a încheiat? Ai uitat? Aici e cheia”. Rămânea sceptică, n-o interesau speculaţiile despre modul de a săvârși binele. „Binele e bine, ceva obiectiv, concret. Îmi împlinești

dorinţele, îmi asiguri condiţii optime… ăsta binele. Nu stau să mă uit dacă te maimuţăreai. Treaba ta! Pe mine faptul mă interesează, nu fiţele tale”. Oricum aș fi întors-o tot acolo ajungeam. Unica sursă a binelui sunt pentru ea condiţiile materiale. Mi-am amintit spovedania lui Goetz că ţelul său fusese să-i înrobească pe beneficiarii așa-zisei bunătăţi dar am renunţat să-i mai servesc argumentul. Dacă binele nu corespunde firii tale, aspiraţiilor tale, la ce folosește? Dacă simţi că te înrobește, îţi cere în schimb ceva de neînstrăinat, personalitatea, libertatea, plăcerea de a trăi? Doar iei pe ceva acest bine, îl răscumperi, nu e un cadou dezinteresat. Sunt zăcăminte în fiecare, dăruite anume de natură pentru a le consuma. Consumul însuși e o satisfacţie, o bucurie. Nici nu-l condiţionezi de răsplată, e modul tău optim de a te manifesta, e arderea ta, împlinirea. Dacă astfel îţi procuri binele, binele acela va fi dublu, căci sălăşluiește și în ce dai și în ce primești. Iar dacă te înrobești, și în loc să-ţi exploatezi harul, excavezi în gol, scoţi munţi de steril ca să obţii un bine standard, simţi gustul răului și în ce oferi și în ce ţi se oferă. Iată unde mă dusese Sartre, unde mă duceau acum toate drumurile. Despina se lăsase mlădioasă pe tocurile cizmelor, îşi scosese căciula şi-şi lăsase pletele moi să-i bată gulerul în ritmul mersului, să prindă fulgii și să-i împrăștie, îşi ridica din când în când fruntea oferind-o spuzelii albe, mișcătoare, îşi lăsa faţa mângâiată, împrospătată de zăpada pură și caldă. Nu mă puteam bizui pe ea, trebuia să-mi caut și să-mi adun cioburile, să mă reconstitui fără ajutorul, chiar fără știrea ei. Repetatele încercări eșuate de a ridica supapa de presiune mă blazaseră. Nu știu de ce o asemuii cu o mamă tiranică și opacă, incapabilă să-și înţeleagă propriul fiu timorat, închis în sine, disperat de incomunicare. Sunt asemenea mame fanatice, surde și inflexibile. Cred că numai ele știu ce e bine pentru fiul sau fiica lor, orice încercare de a le îndupleca, de a le deschide ochii, de a le face să renunţe la ideea lor fixă e de prisos. Nu intră aici și un calcul egoist, o ardoare pentru binele propriu, închipuirea că ceea ce e

bun pentru ele e bun și pentru ceilalţi? Un asemenea fiu nu doar că nu îndrăznește, dar capătă repulsie de a mai încerca să se facă înţeles, de a mai vorbi despre sine. Comunicarea mea cu Despina, și așa redusă, se îngusta văzând cu ochii. Noi doi nu mai avem ce ne spune. Poate și ea era conștientă de asta, dar nu dramatiza, se resemnase, găsise un panaceu, băieţii, serile, o iluzie de mișcare, animaţie, zgomot, un surogat de viaţă intimă, familială. Am tăcut aproape tot drumul, am tăcut și în timpul frugalei cine luate în bucătărie, am tăcut când ne făceam toaleta de noapte. În pat a schiţat ceva ca o dorinţă de apropiere, ca o sugestie de oferire sau solicitare, ceva zgârcit, formal, lipsit de elan. Epiderma mea a fost cuprinsă brusc de rigiditate. Acest simptom de apărare și de respingere îşi făcuse apariţia mai demult, nu-l luasem în seamă, nu-i dădusem importanţă, nu știusem să-l definesc. Înţelesei că închiderea se făcea peste tot, blocarea se generaliza, trecea din idee în afectivitate și în simţuri. Auzii cuvintele lui Mefisto „nu e nimic de făcut" urmate de râsul demonic, expresia unei libertăţi interioare năprasnice, imposibil de zăgăzuit.

Dimineaţa, cum ajung la Centrală, mă iau în primire Hâncu și Siletky. Veșnicele dificultăţi, Hâncu mă montează împotriva unor întreprinderi și ministere, Siletky îşi susţine principiul bine cunoscut că rezolvările depind de autoritatea șefului. Mi se bagă sub nas câteva numere de telefon la care intervenţia mea ar fi salutară. Resping hârtiuţa. „Lasă că vă descurcaţi voi, închipuiţi-vă că am murit". Îmi răspunsei singur că dacă muream venea altul și tot aveau cui se adresa. Nu le căzu fisa și-i atrăsei pe panta artei. Nu văzuseră spectacolul, nu auziseră de el, ca și mine nu mai călcaseră pragul unui teatru din vremuri imemoriale. Încercai să-i introduc în anecdotică, dar nu reușii, constatând că la drept vorbind nici nu cunosc subiectul. Construcţia se dezagregase în capul meu, vechile reflexe culturale îşi spuneau cuvântul, nu aveam antrenamentul dramaturgiei moderne. Îmi rămăseseră mai ales anumite metafore. „A te ambiţiona ca boala binelui să

devină molipsitoare”. I-am iniţiat în ceea ce mi se păruse unul din sensurile piesei. „Cum vă sună asta?” Lui Hâncu îi suna bine. „Asta vrem și noi, nu? Educaţie, morală, omul nou. O generalizare a conștiinţei înaintate”. „Cum Hâncule, boala binelui? Asta ne propunem noi, boala binelui?” Siletky râse nimicitor. Se felicită că nu căzuse în cursă. „Fii atent, tovarășe Hâncu, îl sfătuii fraternal, occidentalii ăștia sunt ai dracului, bagă fitile...” „Cum adică boala binelui, nu se dădu bătut Hâncu, ce, binele e o boală?” „Mai rău, jubilai la gândul că-l năucesc, personajul îl numește urgie. Bunătatea mea să cadă ca o urgie pe capul lor, sau ceva asemănător”. „E nebun. Ca o urgie? Cum ca o urgie? Nu se poate, se contrazic noţiunile. Binele și urgia nu merg împreună”. Siletky îşi ridicase sprâncenele, îşi înclinase capul și împungea undeva cu privirile, semn că și el vedea aici o nepotrivire. I-am lăsat un timp să caute, să fiarbă deși verdictul lor fusese dat, numai de formă continuau să se gândească. „Și se dau piese de astea la noi?” o coti Hâncu pe terenul mai sigur al combativităţii ideologice. „Stai, Hâncule, că n-am terminat. Știi ce zice mai departe? Că a vrut ca bunătatea să fie mai pustiitoare decât răul făcut înainte. Asta cum o comentezi?” „Aiureală, tovarășul Harnagea.

Aiureală curată. Nu mai avea nicio îndoială, căzusem pe mâna unui escroc. Știţi, vorba aia, un nebun aruncă o piatră în apă și o sută de înţelepţi nu pot s-o scoată”. Cu toată prudenţa lui, Siletky nu se putu abţine să nu i se alăture. Râse zgrunţuros și tuși, tușea îl scutea de vorbe, se folosea de ea mai ales când asista la dispute, așteptând ca ceilalţi să-și epuizeze argumentele. „Am făcut gesturile iubirii, dar iubirea n-a venit – recunoaşte personajul. Gesturile iubirii, Hâncule, nu iubirea, gesturile bunătăţii, nu bunătatea. Din ce impuls faci binele? Dintr-unul principial, abstract? Nu e suficient. Ideea nu e un mobil suficient de puternic. Religia nu flutură de mii de ani ideea binelui? Ai apucat și tu burghezi. Câţi nu se confundau cerebral cu acest principiu moral, dar îi împiedica să-și împlinească vocaţia, destinul? Iubirea poate fi un mobil?

Ca sentiment individual, da. Îţi iubești copilul, mama, iubești o femeie. Ești gata să le dărui totul, să te sacrifici. Nu contest că din prea multă iubire poţi face şi rău. Cunoaşteţi şi voi destule cazuri, bănuiesc. Dar ca sentiment universal? Mai greu. Iubești umanitatea, vrei să te sacrifici pentru ea? Mesianism, nu? Personal nu cred în mesianism. Care e atunci geneza binelui? O organizare raţională, raporturi corecte bazate pe... pe ce? Eu cred că pe interes reciproc. Evident, în condiţia egalităţii – pe planul proprietăţii – a poziţiei faţă de avuţia socială. Îmi faci bine, îţi fac bine, bine contra bine extins la scară socială într-un echilibru firesc, într-un automatism generat de instituţii, de relaţii, de condiţii. Aici dispare orice subiectivitate și speculaţie teoretică. Repet: interes reciproc, pentru că altfel... Personajul nostru știţi ce spune? că prin bunătate a vrut să-i stăpânească pe oameni și trupește și sufletește. Deci exista un interes. Mobilul bunătăţii – un interes unilateral. Nu mă privește de ce vrea să-i stăpânească, pot exista o sută de scopuri ascunse. Cerea în schimbul acelui bine – nu discut în ce consta el – ceva inadmisibil. Oricum aţi lua-o, efectul binelui ajungea să fie răul. Iată, Hâncule, dragă, aiureala”. Ce bine îi prinsese tușea lui Siletky. Repetă stratagema, transformă râsul în tuse scuturând capul cu zel aprobativ, îl așteptai să termine, ţintindu-l răbdător cu sprâncenele ridicate. „Era clar, nu-și mai putu prelungi pantomima, era clar că nu e aiureală. Ăștia au...” Mai suflă timid din ușa întredeschisă că tovarășul Siletky e căutat de la minister și să dea urgent telefon la numărul... „Bine, bine, o să dea. Nu e nicio grabă” o expediai. „Probabil tovarăşu’ de la desfacere” sugeră cam speriat Siletky. „Lasă că revin dacă au nevoie. Ce ziceai Siletky că au ăștia?” Cu ultimele forţe sări din nou Hâncu. „E o critică a capitalismului. Deși nu văd de ce o complică așa. Acolo e exploatare, e rău”. „Ei și? Exploatatorul declară public, sus și tare că scopul lui programatic e să facă rău, să-l fure pe muncitor? El susţine că face bine, că dă de mâncare oamenilor, le asigură existenţa, le garantează libertatea în faţa legii și așa mai

departe. Dar personajul nu e capitalist, e un potentat oarecare. Vrea să stăpânească nu pentru a exploata. Iată, zice, din mâna mea primiţi binele, iubiţi-mă. V-am adus mântuirea și fericirea. Chiar recurge la un șiretlic, îşi crestează palmele, și le însângerează, minţind că e sângele lui Cristos. Singurul moment când oamenii încep să creadă, vedeţi la ce recurgea? Iar în sine se aude spunându-şi Doar trufia curge din rănile mele. Ei Hâncule, susţii că e simplu?” Mia iar îşi băgă capul amintindu-i lui Hâncu de nu știu ce tovarăși convocaţi în biroul său. „Bine, o să vină. Ce-au ăștia cu voi astăzi, nu vă slăbesc deloc? Dar de asta ce ziceţi? îmi notasem următoarea frază a lui Goetz: «Fiecare e făcut din două jumătăţi care nu se lipesc între ele». Privindu-le mutrele încurcate n-am putut să-mi stăpânesc ilaritatea. Resimţiţi o atare divizare în fiinţa voastră? Binele și răul prost sudate, sau ce? Spuneţi voi. Cum de nu se desfac? Trebuie să le ţină ceva, o forţă. Care e principiul în experienţa cu butelia de Leyda, vă amintiţi? Două jumătăţi de sferă trase din sensuri contrare de doi cai nu se desfac. De ce? Știţi foarte bine. Înăuntru s-a făcut vid”. Se înţelege, cunoșteau principiul nu vedeau însă unde vreau să ajung, trecusem de la una la alta fără logică, îi ameţisem. Mă stăpânea senzaţia că vorbesc la pereţi, dar ce era să fac? alt auditoriu n-aveam. Se făcuse târziu, cei doi se uitau la ceas, n-aveau poftă de șuetă, de o asemenea șuetă. Le-am dat drumul și, rămas singur, am fost nevoit să recunosc, complice cu mine însumi, că nu fusese întâmplătoare, spontană, divagaţia literară. Mă verificam, îmi inspectam resorturile neîntrebuinţate, ruginite. Fusesem greoi. Nu reușeam să-i captivez, îmi lipseau nuanţele, inspiraţia. Le voi mai găsi? Fluenţa, impactul cu minţile, vraja. Poate mă găsiseră caraghios. Dădeau din umeri pe afară, îşi trimiteau ocheade. S-ar fi cuvenit să fiu mai rezervat, mai sobru. Dar atunci ce-am făcut? Mai bine așa, oscilând între ridicol și banal. Abia începusem experimentul.

În zilele următoare mă edificai că nu era numai experiment, ci și o vizibilă schimbare de tonus profesional,

scăderea interesului și zelului pentru micile ocupaţii diurne. Ceea ce altă dată umflam artificial, ambalându-mă, implicându-mă (cauze de rând, nu puţine inventate), începu să mă lase rece. Inauguram alt stil de conducere. Distribuiam o cantitate mare de probleme colaboratorilor, subalternilor. Mia lua dosare abia frunzărite, cu specificaţia expresă „Spre rezolvare tovarășului...” exprimând mirare, întinzând mâna ezitant, ascunzând intenţia de refuz. Și în felul cum ieșea din birou, fără sprinteneala automată dinainte, cu un mers greoi, de parcă ar fi suferit o înfrângere personală, citeam dezaprobare. Nu mă înţelegea și această opoziţie mascată într-o zi ieși la iveală. Îmi anunţa o ședinţă de rutină la minister, întâlnirea pentru corelarea cifrelor de plan lunare. O pusei să transmită că centrala va fi reprezentată de Papahagi. „Și dacă vor întreba de ce nu vă duceţi dumneavoastră?” Făcui un gest evaziv. Luă cea mai obedientă poziţie, o ușoară cabrare ca atunci când te pregătești să ridici de jos ceva ce încă nu a căzut, dar nu se mișcă, nu se întoarse să execute comanda. „Credeţi că e bine să vă înlocuiască altcineva când sunteţi aici?” „Nu e nicio problemă, fă cum ţi-am spus”. „Tovarășul Cuţaftache o să interpreteze ca un...” „Ca un ce?” „Afront personal”. „Nu mă duc. N-am chef să pierd o jumătate de zi de pomană”. Se retrăgea de-a-ndărătelea nerenunţând să insiste. „Tovarășul Papahagi o să creadă că a fost avansat... poate și alţii la ședinţă... așa se nasc presupunerile, zvonurile”.

În seara aceea n-am vorbit cu Papahagi, nu l-am aşteptat, știam că va întârzia, cunoșteam pe dinafară tipicul lungii și plictisitoarei ședinţe. Am plecat cu un sentiment de ușurare și cu un zâmbet șmecheresc. Le trăsesem clapa. Îi vedeam pământii, descompuși, ascunși în norul de fum de ţigară, cu scrumierele pline de mucuri, bătuţi în creștete de o lumină grea, migălind pe tabelele prost bătute la mașină, cu cifre greșite, șterse. Oropsiţi irecuperabil, victime ale fatalităţii oarbe căreia mă sustrăsesem. Și pentru ca ruptura să fie deplină iar libertatea mea completă, îi cerui lui Grigore să mă lase în

colţul bulevardului să fac doi-trei pași pe jos. Așa mai mergea, lucrurile începeau să capete logică, viaţa se mai lumina, și nu numai pentru că evitasem o seară obositoare, ci fiindcă optasem, decisesem. Actul mă ridica în ochii mei, mă umplea de mândrie și bucurie. Nu e deci atât de greu să te regăsești. Acasă am dat de Niky și de Viky și i-am reţinut la masă. Dintre toate prietenele, Despina numai pe Viky o păstrase. O cultiva cu consecvenţă ponderată, cea mai solidă formă de a perpetua relaţiile, de evitare a suprasaturaţiei, a intimităţii incomode. Se deosebeau mult deși le includeam în aceeași familie. Despina afișa o feminitate fatală, amestec de puritate, slăbiciune și viciu. O suferinţă secretă, mândră răzbătea din paloarea feţii, din cearcănele, din părul înmuiat în melancolie, din toaleta vaporoasă și sobră. Viky respira cuminţenie și modestie, nu tindea să se evidenţieze prin nimic, nu-și ascundea vivacitatea redusă prin efecte false, tăcea, surâdea uitată, asculta; când, totuși, deschidea gura emana un uimitor și reconfortant bun-simţ, o înţelepciune resemnată, bătrânească. Farmecul ei consta în amestecul de copilărie singuratică și maturitate precoce. Femeie ideală pentru confesiuni, ei nu m-aș fi sfiit, cred, să-i spun păsurile mele, inclusiv cele ţinând de afectivitate. De ce atunci din aceeași familie? Vitalitate scăzută, feminitate potolită, vocaţie pedagogică (în lipsa copiilor manifestată faţă de soţi) – acestea le erau comune. Văzându-le alături, descoperii deodată unde se deosebeau cu adevărat. Despina îşi compusese o metapersonalitate, adăuga ceva la natură, vindea mai mult decât poseda, cum spusese Mișu. La această negustorie cunoști femeile, ceea ce nu e deloc ușor și poate să treacă o viaţă fără să-ţi dai seama unde te-ai înșelat. Nici eu nu puteam preciza ce-și adăuga Despina, ce nu-i aparţinea, în ce consta plusul la cântar. Poate nici ea n-ar fi putut să spună, ușoara mistificare se producea instinctiv, nevoie de compensaţie sau cine știe. N-o bănuiam că-și ascunde deliberat un defect, ci că-și umple un gol. Golurile i le cam știam, pe alea știute nu avea cum să le umple, nici nu încerca, poate nici nu era conștientă

de ele, sau nu le considera minusuri. Ce altceva îi lipsea? nu dibuiam, nu dibuisem încă. Evaluam pe furiș la Viky acel ceva ce mi-ar fi permis să mă confesez. Răbdarea, imparţialitatea, candoarea? Pe aici, pe undeva... Femeie fără gânduri ascunse, deși obiceiul de a tăcea putea să te pună în gardă. Prin tăcere nu se distanţa, nu se ascundea, dimpotrivă, rămânea alături credincioasă, devotată, adunând ceea ce tu împrăștiai, uitând. Din firimituri făcea la un moment dat o frază uimitor de adevărată, un mic dumicat de adevăr, îi înghiţeai cu recunoștinţă. Poate mai târziu, după ce îşi va pune ochelari și va încărunţi va inhiba. O senectute ce condamnă aprioric. Trebuia să mă grăbesc... Atunci s-a născut embrionul ideii de a da o raită prin viaţa mea cu acest ochi curat și sincer atent, devotat atent... O frântură de idee, pe moment am uitat-o, mă adâncisem în comparaţii. De ce nu-i destăinuisem Despinei cum am ajuns la ea, ce căutasem, ce mi se păruse că am găsit? Firesc ar fi fost să-i spun, măcar sub forma unui omagiu. M-am îndoit de puritatea ei? Mă înșelasem în privinţa celuilalt aspect, al „îmbinării fericite”, dar puritatea? Dacă în această zonă acoperea instinctiv un gol și înșela la cântar? Viky îmi impunea prin lipsa oricărui spirit speculativ, nu-și punea în valoare calităţile, n-aș putea zice că le ascundea dar nu le da importanţă. Credinţă, devotament, păreau a fi, în ochii ei, stări de spirit firești, nu cerea nimic în schimbul lor, nici nu-și închipuia că cineva le-ar preţui, n-ar fi făcut pentru nimic în lume din ele obiect de tocmeală. În timp ce Despina le punea în balanţă și prin nu știu ce îţi atrăgea atenţia cât de greu cântăresc și că sunt de vânzare sau au fost vândute, că au o valoare deosebită, sunt scumpe, cedarea lor presupune sau a presupus preţ mare. Credinţă... devotament... Nu puteam să i le pun la îndoială, le dovedise în atâţia ani. Recunoscui însă, sub influenţa straniei paralele, că nu știu cât sunt de dezinteresate. Mă căii de acest gând și din căinţă întinsei palma și mângâiai mâna mică, gingașă, odihnindu-se deschisă pe masă. Mă cercetă cu coada ochiului și, prins cu mâţa în sac, transformai mângâierea

într-o apăsare camaraderească și o rugai să-mi treacă un obiect oarecare. De ce tresărise? Gest nelalocul lui? Neobișnuit? Într-adevăr, nu prea ne avansam dovezi de tandreţe. Fuseseră? Se răriseră? Nu observasem, nu le duceam lipsa. Despina nu m-a întrebat niciodată dacă o iubesc. Nici eu pe ea. Îmi venea ușor să deduc ce mi-ar fi răspuns. O asigurare mirată, categorică, formală. Eu ce-aș fi spus? îmi veni să râd. La un lucru atât de simplu nu mă gândisem. Aș fi fost luat prin surprindere, m-ar fi găsit nepregătit. Intuia și evita dinadins, ca să mă cruţe, să ne cruţe? Și totuși, ce-aș fi răspuns? Niky povestea ceva lugubru, asasinarea unei artiste retrasă singură la ţară de către un amant sub condiţia ei, gelos, beat sau nebun. Romancierul colecţiona astfel de întâmplări nu din curiozitate, nu-i plăceau nici lui, ci din necesităţi profesionale. Proza epică, după el, dacă nu conţine multă dramă, și ce poate fi mai dramatic decât moartea provocată, uciderea oamenilor între ei, fără acest ingredient zicea, proza epică e o ciorbă de post. Trăgeam din când în când cu urechea la Niky dar gândul scormonea mai departe. De ce mă lăsa indiferent sentimentul Despinei până acolo încât putea lipsi cu desăvârșire? Dacă m-ar părăsi, ar fugi cu altul să zicem? Hazul dracului. Dacă aș fi fost singur, aș fi izbucnit în râs. Ce găseam amuzant? N-aș fi putut spune. Nu fugea ea cu nimeni, dar nu-mi explicam logica acestei certitudini. Comodă? O interesau prea puţin bărbaţii? Numai în contextul întreprinderii matrimoniale? Sub acest raport eram acceptabil. Verificat, previzibil, rezonabil în cele mai multe direcţii. Mă considera un soţ confortabil, nici prin minte nu-i trecea că începuse să se petreacă ceva cu mine. Nici nu se mai obosea să observe, îşi închipuia că știe tot. Ei, dragă Despina, atât de aproape și nu vezi nimic! Evident, pentru mine e de o mie de ori mai bine.

Dimineaţa, Papahagi a întârziat. Nu m-am formalizat, deși îl știam foarte punctual. Lucrase toată noaptea. O întreagă tărășenie. Ședinţa se terminase pe la zece, cum apreciasem, dar cu puţin înainte de închidere Cuţaftache i-

a întors pe dos cifrele. Și se întâmplase același lucru și altora? Nu, dimpotrivă. Chiar se mirase Papahagi cât de ușor primise justificările unor unităţi, mai ales că nu vedea cum se vor acoperi minusurile. Se lămurise la sfârșit, noi aveam sarcina să le acoperim. Păi cum? Planul nostru era ochi, toate cifrele pe muchie. Se apărase Papahagi cât putuse (bănuiam eu cum, cu jumătate de gură, cu o scurtă frază reverenţioasă, nu se opusese ferm, nu se bătuse ca mine, cu argumente de fier), dar indicaţia sunase categoric. „Am spus că vă voi comunica dumneavoastră și că dumneavoastră o să luaţi legătura cu dânsul și o să-i prezentaţi situaţia. Nu, n-am timp de ștafetă, mi-a replicat, te duci la centrală, faci situaţia și la șapte ești la mine”. Lucrase, acum se întorcea de la minister. „Dar de ce n-ai telefonat, de ce n-ai venit întâi la mine?” A pretextat că n-a vrut să mă deranjeze, iar dimineaţa ce să facă, să mă scoale din pat ca să-mi arate un tabel și așa nesigur? Fleacuri, mă sculase la toate orele posibile, nu-și asuma singur răspunderea nici să se bată un cui darmite să corecteze planul. „Ţi-a cerut Cuţaftache? Ţi-a interzis să mă informezi?” într-un fel da, nu putea spune că i-a interzis dar i-a dat să înţeleagă. Clar, se răfuise cu mine, îmi dăduse o lecţie, absenţa nu trecuse neobservată, nici nu se putea, în sinea mea știusem dar pusesem amortizor soneriilor, găsisem puterea să mă și deconectez, să petrec o seară senină. Nici acum nu mă alarmai, cercetai cifrele modificate, dimineaţa Cuţaftache îşi moderase pretenţiile. Înscenarea ca atare, asta rămânea. L-a ţinut în picioare pe Papahagi (asta echivala cu a mă fi ţinut pe mine), exprimase nemulţumiri la adresa centralei (deci a mea), plasase în centrul atenţiei planul nostru, dăduse subiect de bârfa, maculase imaginea intangibilului Harnagea. Îmi plătise cu vârf și îndesat. „Bine Papahagi, altceva a mai spus acum, dimineaţa?” îl găsise calm, a făcut și o glumă, nu mi-a divulgat-o și nici eu nu i-am cerut, a atenuat cifrele și atâta tot. „În regulă, îl difuzezi așa cum e”. îl concediam ermetic. Citeam pe faţa lui dorinţa de a mai spune ceva, poate de a comenta în maniera lui aluzivă. Papahagi e un

om corect și socotea de datoria lui să-mi deschidă ochii, să mă avertizeze, dar nu știa cum și nici eu nu-l încurajam. Încurcat, supărat pe sine, mă părăsi cu aerul că o să mai vorbim, n-o să lase el lucrurile așa. Nu mă impresiona prea mult mascarada lui Cuţaftache, căpătai însă evidenţa incompatibilităţii dintre ceea ce presupusesem că se poate și rigorile ministerului, îmi păstram calmul. Să-l las, îmi ziceam, pe Cuţaftache să se enerveze, eu să-mi văd de ale mele. Până acuma fusese invers. Să nu dau semne de slăbiciune. Mai cu seamă ai mei din centrală să nu creadă că mă înmoi, că mă sperii. Cu siguranţă, incidentul le va ajunge la ureche. Dar ce știau ei, ce puteau înţelege? Nici eu nu înţelegeam mare lucru. Doar că multe chestiuni socotite esenţiale până atunci sunt în realitate minore, nu merită zbucium, consum de nervi, agitaţie, vorbe mari, panică. Nu mai ţineam să ies biruitor cu tot dinadinsul din orice dialog, să întorc dreptatea cu faţa spre mine, să dau lecţii. Ce dacă aveau și ei dreptate, cui făcea asta rău, cu ce mă micșora pe mine? Nu mai vedeam folositor să apăr un principiu oarecare în faţa faptelor indubitabile, le lăsam să-și facă auzit glasul, să-și trăiască viaţa și să ocupe locul cuvenit. Începuse să-mi placă anecdotica, dacă în virtutea vechilor deprinderi unii operau reducţii, le ceream completări și nu-i lăsam până nu-mi ofereau interpretările proprii. Nu mă deranja că discuţiilor le lipsea coerenţa sau, mă rog, aparenţa de logică dinainte, respectiv că se terminau în coadă de pește, cu o flagrantă discrepanţă între vocea necesităţii și sensul principiului. Dacă unul îmi demonstra că recondiţionarea anumitor piese provoca întreruperi de producţie, îl ascultam atent, ceream exemple, le adânceam, mă lăsam convins de probele lui și cu asta basta. Nu ţipam la el că nu aplică bine principiul, că nu perseverează, dar nici nu-i ofeream altă soluţie. Când un îndrăzneţ arunca în final supărat sau mucalit întrebarea „Și acum ce facem?” îi replicam liniștit „Vezi și dumneata cum e mai bine”. Când îi chemam să-mi justifice consumul crescut de energie, și-mi probau cu cifre concordanţa cu surplusul de producţie sau dificultatea

reperelor, nu mai invocam principiul reprofilării, căci cu o zi înainte mi se spusese că încă nu se terminase reproiectarea și toată problema rămânea în suspensie. Îmi plăcea să-i descos, să cotrobăi prin fantezia lor, puneam întrebări sofisticate. De ce n-ar fi cu putinţă să procedeze așa, sau altminterea (îmi reveneau în minte ipotezele teoretice din epoca mea didactică). Când, refractari, contestau fezabilitatea sugestiilor, nu mă supăram, nu insistam, acceptam fatalitatea cu un gest de neputinţă și-i trimiteam să se descurce în limitele posibilului. Sesizau schimbarea? Ce pot spune cu siguranţă e că păreau mai nemulţumiţi ca înainte. Când îi „înfundam” știau o socoteală, veneau cu opinia lor și plecau cu a mea (până la întâlnirea următoare). Mă admirau în sinea lor, deși sunt sigur că mă înjurau de mă spurcau, pentru ingeniozitatea cu care le răsturnam poziţiile. O fracţiune de secundă chiar credeau că am dreptate, atât de abil îi răsuceam și atât de impecabilă era logica mea formală. Acum observam că-i decepţionez, plecau plictisiţi, demoralizaţi, dacă nu scandalizaţi. Raţionamentul era simplu, ce căutam în biroul directorului dacă nu aveam niciun punct de vedere, nicio atitudine? Ascultam imperturbabil, îmi însușeam argumentele, mai veneam cu ceva presupuneri fanteziste și-i trimiteam să-și bată capul. Principiul unde era? Dacă nu le opuneam principiul atunci de ce să se omoare, și mai ales cu ce să se ducă în faţa oamenilor? Trebuia să transmită o indicaţie, o linie. Cel mai nostim se comportau colaboratorii apropiaţi. De obicei în faţa mea se dădeau de partea nevoii concrete, a realului, sprijineau revendicările. Cu riscul de a ieși înfrânţi, uneori ridicoli, de a o încasa, cel puţin cu un picior, cu un deget se plasau pe poziţia solicitatorilor. Speranţă naivă că printr-o minune de ultimă clipă le dau câștig de cauză. Acum, din moment ce eu ajunsesem cel receptiv și mă lăsam cucerit, dominat de raţiunea nevoii, iar în final ridicam din umeri împăciuitor, pledoaria devenea absurdă. Fuseseră deposedaţi de rolul de avocaţi și, dintr-un instinct de solidaritate cu ideea de autoritate, preluau ei o parte din vechea mea

combativitate. Se întorceau împotriva protejaţilor, se răzgândeau, le puneau la îndoială justeţea considerentelor, le căutau noduri în papură. Le lipseau abilitatea mea, îndârjirea și forţa de convingere supte din identificarea cu principiul, dar se străduiau să-și facă datoria. Ei, primii, au devenit conștienţi de schimbarea stilului. Se vedeau puși într-o mare încurcătură: nu-mi puteau reproșa că ascult cu luare aminte, într-un fel sau altul asta ceruseră întotdeauna, cel puţin de faţă cu oamenii. Nici să mă condamne că nu ţip, că nu răstălmăcesc, că nu închid gura nevoii nu le venea la îndemână. Un timp și-au închipuit că experimentez o nouă tactică, aplic o diplomaţie mai subtilă, derutantă și mă priveau chiorâș pentru că nu-i avertizasem și nu-i iniţiam. Tatonau, pradă unui evident complex de inferioritate. Apoi au început să șușotească. „Ce face ăsta, domnule, lasă totul pe seama noastră, se spală pe mâini ca Pilat din Pont? De ce încasează leafa de director? Și în car și căruţă și în teleguţă?” Mă suspectau de duplicitate și, cum am aflat mai târziu, comentarii de genul acesta au ajuns și la urechea celor din minister. Între timp regăsisem plăcerea lecturii. Dacă în cursul zilei aveam o oră liberă mă duceam la librărie. Printr-o cunoștinţă am ajuns și în depozitul bibliotecii municipale. Mă îngrozea cât rămăsesem în urmă. Anticii, clasicii naţionali și universali îi mai cunoșteam, clar literatura occidentală modernă îmi era complet străină. Mi-am cumpărat sau am împrumutat Montherlant, Simenon, Conrad, Henri James, Virginia Woolf, Ernst Jünger, Céline și alţii. Am luat tot ce se tipărise la noi de Sartre. Seratele au sucombat de la sine. Mă grăbeam să ajung acasă să mă închid în dormitor cu teancul de cărţi. După o scurtă expectativă – vrusese să se convingă dacă nu e doar un mod de a mă debarasa de musafiri –, Despina închise ochii la toana mea. Se plictisea, e drept, răsfoind singură revistele de modă, se culca devreme. La douăsprezece se trezea însă cu precizie de ceasornic și îmi stingea lumina. Dimineaţa trăgea de mine, deșteptătorul nu mai era suficient, mă sculam greu, cu capul plin de literatură. Mai

încercam din când în când la birou să captez atenţia cu subiectul unei nuvele, unui roman, dar tovarășii nu se lăsau prinși, miroseau primejdia și o ocoleau de la distanţă. Le surprindeam privirile îndreptate iscoditor spre vreo achiziţie literară uitată pe masa de lucru. În schimb, după o lipsă oarecare din birou găseam semne certe că volumul fusese cercetat de Mia. Citea? Căuta ceva, un sens al interesului subit manifestat de mine pentru lectură? Devenea din ce în ce mai sobră, mai oficioasă. O foaie de hârtie pe care cineva desenase minimum de trăsături umane, o fizionomie elementară. Ce voia să indice această mască? Prudenţă, neamestec, dezaprobare? Mă distra jocul. Un capriciu infantil, naiv, ușor ridicol, înduioșător. Nevestele înciudate îşi compun asemenea mimici și gândul că le imita involuntar mă făcea să râd.

Amânam de câtva timp analiza tehnico-economică. Papahagi și Hâncu insistau dar mă încăpăţânam să rezist. Pretextam că nu sunt pregătiţi, le-am înapoiat de câteva ori referatul deși știam că mai mult nu pot scoate de la ei. Nici mie nu mi-era clar ce trebuie spus dar mă săturasem de stasul lor. „Abordaţi și voi o problemă mai nouă, să dăm posibilitatea oamenilor să discute, să aprofundeze, să stimulăm niţel spiritul critic”. „Spirit critic faţă de ce?” mă incita șiret Hâncu. Tăceam. Schimbam vorba. „Niciodată n-a fost Bucureștiul așa murdar ca în iarna asta. Ninge o noapte, se pun cinci centimetri, se topește și pe urmă ţine mocirla o săptămână. După aia o ia de la capăt”. Îi lăsa indiferenţi. Voiau să ţinem analiza tehnico-economică, ajunsesem aproape la jumătatea lunii următoare. „Uite, să i-l daţi lui Siletky să-l rafistoleze. Bagă-i tu puţin nerv Siletky, nu putem veni în faţa oamenilor cu terciul ăsta”. „Să bage un capitol critic cu uzina-mamă” sugeră Hâncu. Aruncătoarele de flăcări ale lui Siletky îl pârleau deși ironia îmi era mie adresată. Hâncu îşi schimonosi faţa în râsul lui chinuit fără glas. Așa ar râde un animal dacă i-ar fi cu putinţă. Făcea un efort uriaș să-și flexibilizeze chipul de tinichea iar rezultatul era deplorabil. Natura a uitat să-l înzestreze în acest sens și ce face face contra naturii. Dacă

ar ști câtă cruzime trădează rânjetul și-ar coase buzele. Îmi veni o idee. „Bine, s-o ţinem, dar să-l citească Hâncu". Ignorai uimirea for. Firesc era să-l prezinte directorul sau șeful tehnic, Papahagi. „Să mai schimbăm, să nu fim formaliști. Hâncu o să-i dea o tonalitate mai combativă. Contează cum citești un raport, Papahagi și cu mine ne-am plafonat vocile". Hâncu aproba fără fasoane și fixarăm ședinţa pentru luni.

Raportorul veni în haine negre, îşi onora misiunea. Sală mare, liniște, text lung, oarecare patetism. Voce mieroasă făcută să ungă pe suflet. Cald om Hâncu ăsta, ai zice, suflet creștinesc. În timp ce citea o frază despre cointeresarea materială a fruntașilor, prezentând câteva cifre modice, îl întrerupsei și deconspirai sălii, în glumă, că tovarășul Hâncu, nemulţumit de cifrele respective, se oferise să cedeze din propria retribuţie pentru rotunjirea lor. Câţiva aplaudară într-o doară și faţa lui Hâncu fu cuprinsă de spasme, buza de sus și nasul se îngrămădiră spre fruntea zbârcită, îngustată, colţii se dezveliră ca înaintea unui mârâit, ochii dispărură și barba tremură ca de furie. „Ei, râde tovarășul Hâncu, arătai asistenţii portretul înfricoșător, e modest, nu vrea să recunoască". Citii pe feţele mai apropiate uimire. Nu-l văzuse nimeni râzând, nu depunea această muncă istovitoare decât în prezenţa superiorilor, ca semn de zel și abnegaţie. Am mai folosit de vreo două ori experimentul, cu alte pretexte, punând maximum de bunăvoinţă în intervenţiile mele, în timp ce, cu palma întinsă, expuneam chipul de hienă întărâtată, mă acuzam de satanism. Făceam un uluitor impact cu sala, știam deopotrivă despre ce e vorba, doar că nu ne făceam cu ochiul, privirile noastre se întâlneau, dialogau. „Ei, aţi văzut fraţilor?" „Am văzut, nemaipomenit, ce zace în asta? Lup în piele de oaie". Am convingerea că ceea ce a urmat s-a desfășurat sub semnul acestei înţelegeri tacite. Nu aveau în faţa ochilor un oarecare, cazul n-ar fi prezentat interes, cel mult unul clinic, identificau în Hâncu factorul de conducere, echipa de la prezidiu. În această atmosferă l-am întrebat pe unul

din vorbitori dacă, în chestiunea ridicată de el, resorturile de răspundere ale centralei n-au nicio vină. Nu nimerii un combativ, dar următorul se năpusti cu o vigoare spectaculoasă asupra direcţiei comerciale. Jumătate din capete se întoarseră spre Hâncu, jumătate mă ţineau pe mine în vizor. Hâncu dădu să se ridice și să răspundă dar cu un gest hotărât îl imobilizai. „Acum vorbesc ei, dumneata ai vorbit. De altfel, m-am adresat sălii, îmi închipui că resortul comercial nu monopolizează defecţiunile, nu aveţi niciun motiv să fiţi părtinitori”. Dădură și în tehnic și în secţia de plan. Fără aviditate distructivă, fără resentimente, cu o plăcere rafinată, intelectuală aș zice, mânuind arta naraţiunii, cu lipsa de grabă și de surescitare proprii talentului autentic. „Eu pot să vorbesc?” ridică mâna un inginer. „De ce întrebi, glumii, ești zilier, n-ai buletin de București, ţi s-a dat interdicţie penală?” Sala se înveseli. Venise din provincie cu recomandări bune dar îl scăpasem din vedere. Întrebă conducerea centralei ce părere are de proiectul lui de modificare a tehnologiei finisajului. Îşi răspunse singur că, evident, niciuna, din moment ce, de șase luni, nimeni nu-și găsise timp sau nu avusese curiozitatea să-l cerceteze, deși trasam mereu prin ședinţe, inclusiv în raportul de astăzi, sarcina ridicării calităţii. Vorbea spilcuit, sărea pe cuvinte agil, parcă traversa un pârâu călcând din piatră în piatră. Găsi cuvinte de laudă pentru capacitatea profesională și dăruirea în muncă ale lui Papahagi. Nu-i ierta însă mahmureala, o stare de spirit improprie gândirii îndrăzneţe și voii bune a efortului. Arăta mereu ca după un chef cu vin prost și femei urâte, cu bila strangulată, cu stomacul plin de acizi, constipat de o săptămână. Pe seama mahmurelii punea desconsiderarea proiectului său. Cu gura vineţie făcută pungă n-are nimeni dispoziţia să urmărească până la capăt o idee tehnică inedită. îl ruga cu palmele împreunate, ca indienii, să-și schimbe umoarea, să facă un tratament de râs, remediu de viaţă lungă, armă împotriva morţii. Condiţie a spiritului creator. Tânărul se întoarse spre mine cu un deget pe buze ca și când ce

spunea n-ar fi trebuit să audă nimeni. „Dumneavoastră nu vă spun vorbe frumoase, îmi place să cred că sunteţi deasupra lor. Dacă tovarășul Papahagi e mahmur, pe dumneavoastră vă învinovăţesc. Întreţineţi un spirit tensionat. Dispuneţi de toate datele managerului eficient dar le aplicaţi, după mine, ineficient”. Mi-a plăcut butada. L-am rugat să mă scuze că-l întrerup, dar înainte de a trece mai departe să-mi explice originala formulă „eficient fără eficienţă”. S-a supus, ideea îi era clară, n-o improvizase. Susţinea că tindeam să imprim centralei o eficienţă de suprafaţă, de cifre, de rapoarte, de întrecere, nu una de fond, de durată, reală, solidă. Îi mai cerui lămuriri. Ne adâncirăm într-un dialog strâns, palpitant. Disputa se desprinse la un moment dat de persoana mea, ca și de a lui, ne ridicarăm în zona teoriei. Epuizând pentru un moment praful de pușcă făcurăm o pauză constatând simultan că o luasem razna. Se așeză. îl rugai pe Papahagi să ne dea câteva relaţii despre proiect. Papahagi își amintea vag, răsfoise rezumatul anexat, îl pusei pe tânăr să sintetizeze, el se avântă într-un expozeu dezlânat, dilată părţi secundare, pierdu filonul central, pusei întrebări de fineţe profesională, la unele nu știu să răspundă, îi explicai principiul, deschisei o perspectivă dar unghiurile nu coincideau. Interveni Papahagi și propuse să amânăm, pentru a discuta în cunoștinţă de cauză.

Mă însoţiră ca de obicei, după ședinţă, în birou. Momentul comentariilor. Acum tăcere. Le ghiceam supărarea, nemulţumirea. Luai taurul de coarne. „V-a plăcut? A fost mai vie, mai deschisă, oamenii s-au apropiat de noi”. Unul ţintea în podea, altul în tavan, un al treilea mă privea prin ochean. „Să nu vă faceţi probleme că ne-au ciocănit. E bine, e și pentru ei o supapă. Ne asimilează mai ușor”. Chelia palidă a lui Papahagi se mișcă de la dreapta la stânga. Riposta. „Supapă? Supapă de evacuat noroiul pe feţele noastre”. Își rotunji buzele uscate în așteptarea a ceva mortal. „Ei, ce dramatizezi Papahagi? Ce noroi? Nu m-am simţit lezat deloc, să știi”. „Poate v-a flatat. Nu era ironie ci durere fără leac, boală incurabilă. Când șeful unei

instituţii acceptă să primească în public lecţii de la un ţângău s-a dus autoritatea”. Ultimele cuvinte le rostise în șoaptă, într-o liniște mormântală. Prorocire funestă, inscripţia fatidică apărută pe zid. „Zău, Papahagi, exagerezi la culme. Oamenii au fost decenţi, ai văzut”. „Da, nu ne-au înjurat de mamă, acceptă Hâncu întunecat. Nici eu nu cred că trebuie învinovăţiţi ei. Doar mergea așa de frumos, de mobilizator... Depinde cum sunt orientaţi. Dacă aud «daţi-i mă la cap», ce să facă? dau”. Se apropie de fereastră preocupat de ce era afară, văzuse parcă un grup de ciomăgași așteptându-l să-i spargă scăfârlia. Un manifestant pentru pace molestat de forţele oarbe ale zavistiei. Deschise gura și Siletky. „Eu nu vreau să mă refer la limbajul folosit, la cei vizaţi și așa mai departe. Nu mă las impresionat. Am tăcut din respect pentru dumneavoastră, nu-mi era greu să-i mușc una. Sufla greu din gâtul scurt și vocea freca aerul ca o pilă. Abdomenul sferic se bălăngănea în timpul mișcărilor iuţi, când într-o direcţie când în alta neștiind încotro să se repeadă. În ce privește problemele de specialitate, vă rog să mă credeţi... o discuţie în contradictoriu cu un începător, chiar și cu unul mai breaz... Adică a pune la îndoială competenţa șefului, a-l contrazice în public, vă rog să mă credeţi...” „Bine, Siletky, în tehnică nu trebuie să discutăm? Din ce rezultă progresul?” Avea gura uscată, glandele salivare i se închiseseră de furie. Dădusem în bară rău de tot, îi rănisem de moarte, încălcasem norma, trecusem orice limită, nu mă mai spălau toate apele. A asmuţi critica de jos, a clătina autoritatea. Ajunsesem un pericol public: ori insurgent mascat, ori zaharisit. „Lasă că o să mai discutăm noi, le promisei, acum e târziu. Înaintând cu braţele deschise îi împinsei spre ușă. Trebuie să ne clarificăm niște noţiuni: democraţie economică, participare, triplă calitate și așa mai departe. Și teoretic dar și practic. Vă promit o dezbatere într-un cadru mai larg, uite să te gândești și dumneata tovarășe Popescu”. Așteptai cu răbdare până ieși cel din urmă, mă întorsei, făcui o săritură și dădui un chiot. O făcusem de oaie, dar așa se

cuvenea.

A doua zi mă abordă Mefisto. Mă adâncisem în lectură și Mia, convinsă că lucrez, îl oprise să intre. îl găsii prăbușit într-un fotoliu. „De ce ești plouat, Mefisto? Ţi s-au înecat corăbiile?” Om de zăpadă surprins în momentul când figura îşi pierde trăsăturile, exprimând muţenia întunecată a lucrului inform și inert. S-a ridicat ca un munte bătrân, tocit de vreme. M-a urmat în birou târându-se. Nu s-a așezat, a încremenit în picioare și un timp n-am putut să-i scot un cuvânt. „Cazul” figura pe ordinea de zi a adunării organizaţiei de bază. Deci totul fusese în zadar, explicaţiile, bunăvoinţa mea, ilaritatea, căci ne distrasem. Cum vine asta? îi dau impresia că treaba e rezolvată și când colo? în cine să aibă încredere? Crezuse în mine. Eram un neputincios. Ajunsese la margine dar nu se va da pe mâna lor, îşi va pune capăt zilelor. Ochii bolovănoși dospeau dușmănie, ură. Figură de asasin. „Mă Mefisto, dar prost ești. Pe cât de mare pe atât de prost. Cum nu mai vezi nicio soluţie, la ce limită ţi-ai băgat în cap că ai ajuns? E foarte simplu”. Mă apăsau privirile bolnave, de animal sălbatic turbat sau rănit mortal, dar am continuat să-l mai fierb cu zâmbetul meu iresponsabil de șef uşuratic, inconștient. Când simţii că e pe punctul să se repeadă aruncai bomba. „Nu te duci, și gata”. Luă o porţie mare de aer. Un luciu stins îi alunecă de la bărbie în sus, spre frunte. Reintra încet viaţa în el dar încă mă suspecta. „Cum? Să lipsesc de la adunare?” „Păi dacă nu ești aici”. „Dar unde sunt?” La el bâjbâiala în gol, speranţă reprimată, lumină mijindă strivită între pleoape, la mine o oală mare plină cu viaţă administrând-o cu linguriţa. „Unde să fii, unde te trimit eu. Unde-ţi fac eu acum – și scosei din fișet un formular delegaţie să te duci și să stai o săptămână cu sarcini foarte urgente. Poftim – i-o întinsei – la Suceava, îţi place Suceava?” Namila înţelese în sfârșit, se scutură, se cutremură, întinse braţele în lături gata să mă înșface, o bucurie dementă ţipa în el, îmi era frică să nu răcnească, să nu dărâme odaia. „Gata, acum te duci frumușel, îţi faci bagajul și pe-aici ţi-e drumul. Tiptil, să nu

te-auzi nici tu!” „Şi ce-o să zică...? Ha, ha, se eliberă în două ţignale. L-aţi omorât. Trebuie să vă pup mâna...” L-am oprit crunt. „Niciun cuvânt mai mult. Ai dispărut?” Idiotul! Şi-a dat drumul afară. A doua zi după adunarea de partid Popescu a intrat la mine fără carneţel. Pometţii stacojii glăsuiau singuri. „Am venit să vă spun că nu voi lăsa lucrurile aşa”. Am făcut pe miratul. Mi-a enumerat pe degete. Primul, sustrăsesem un membru de partid discuţiei organizate, sfidasem organizaţia de bază. Al doilea, îl compromisesem pe el ca secretar, dar şi ca om. Toată lumea ştie că tovarăşul Harnagea şi cu Mefisto s-au amuzat copios pe seama caraghiosului de Popescu, au comentat cum o să înghită el hapul, cum o să facă mărunţel din buze. Trei, lezasem ideea de morală proletară, încurajându-i pe golani să-şi facă de cap, să-şi bată joc de principiile etice. Nu ştia ce m-a determinat să iau o asemenea atitudine, dar îmi făcea cunoscut, socotea cinstit aşa, că, pe linia lui, se va plânge tuturor organelor în drept. „Faci din ţânţar armăsar, tovarăşe Popescu. Deşi vrei să pari modest eşti orgolios. N-am râs de dumneata cu Mefisto, poţi să mă crezi pe cuvânt. A trăncănit el ca un prost, s-a lăudat pe la prieteni, am să-l admonestez. În chestiunea de fond, însă, n-ai dreptate. Dacă ai fi ştiut să discuţi cu omul, ai fi aflat multe, te-ai fi edificat. Ai un stil îngrozitor, altfel eşti cumsecade. Te consider curat şi cinstit, numai că n-ai măsură, dai cu bâta în baltă, în cazul lui Mefisto ţi-am spus de la început dar te-ai încăpăţânat, cum ţi-e felul. Acum du-te unde vrei, procedează cum crezi de cuviinţă”. Am încheiat glacial şi ne-am despărţit ca doi rivali deşi nu aveam nimic de împărţit. Procedând altfel aş fi putut să obţin un compromis oarecare, mi se păruse însă mai simplu, mai natural aşa. Treaba lui, mă lăsa rece ameninţarea că mă reclamă. Venise, de bună seamă, să ne împăcăm dar spunându-i ce i-am spus îl îndârjisem. Am refuzat să-i ies în întâmpinare fiindcă mă scotea din sărite clănţănitul lui scârbos, muşcătura în gol a măselelor, gest de câine care prinde muştele din zbor. Peste două zile şi-a făcut apariţia Mefisto. Ştia tot ce ştiam eu şi încă de două

ori pe atât. A năvălit în birou ca o hoardă. „Ce faceţi tovarăşe? m-a luat în primire scandalizat. Alaltăieri a fost la raion, ieri s-a învârtit pe la Capitală, astăzi s-ar putea să se ducă mai sus. E pornit, e nebun, e în stare de orice. Se târăşte pe burtă, merge în patru labe… şi dumneavoastră dormiţi, vă rog să mă scuzaţi, număraţi crăpăturile de pe tavan?” „Eşti meschin Mefisto, fricos şi meschin îl întâmpinai calm. Şi ce dacă umblă, n-are decât, o să ne ia caii de la bicicletă?” „Aveţi dumneavoastră pe cineva acolo? Vă ştiţi tare pe poziţie?” „Unde Mefisto? N-am pe nimeni. Raţionalitatea nu e destul?” A luat-o altfel, a schimbat tactica. S-a aşezat şi a început să-mi explice ca unui copil că nu ne putem baza pe logică, adevăr şi aşa mai departe, că trebuie să contraatacăm. Are o mulţime de prieteni care pot declara orice, nu invenţii, calomnii, bineînţeles – realitatea. Popescu se bucură de faimă proastă, nimeni nu-l înghite, cu lipsa lui de tact şi-a făcut numai duşmani. O scrisoare – nu anonimă, nici vorbă! – la forurile în drept… Sau să cer eu o analiză, o anchetă, să vie aici un tovarăş, un colectiv, să stea de vorbă cu ei, să se lămurească. Asta ar fi cel mai indicat, în maximum o lună am scăpat de el. Îmi garantează. Dar să mă mişc odată, pentru dumnezeu. Să cheme maşina? unde mi-e paltonul, căciula…? începuse să mă plictisească agitaţia lui dezordonată şi mirosul de complot degajat din ce spunea îmi făcea scârbă. „Uite, Mefisto, ai greşit adresa. Drept cine mă iei?” A ghicit ce vreau să spun, a sărit de la locul lui cu o sprinteneală de ţânţar, a venit şi mi-a îmbrăţişat umerii. „Vă rog, vă implor. Înţelegeţi odată, nu e vorba numai de mine, eu o să încasez un avertisment, după un an mi se ridică… egal cu zero. Dar dumneavoastră? Nu simţiţi că se zgâlţâie? şi făcu să scârţâie sub mine fotoliul uzat. Nebunul vrea să vă dărâme. Pricepeţi odată, gata, aţi făcut destul poză de Mikadou, e ceasul al doisprezecelea, treziţi-vă!” Am izbucnit în râs. S-a îndepărtat puţin şi m-a privit ca pe un bolnav mintal. „Ce e de râs?” „Isteria ta, Mefisto. Există o faţă comică a isteriei, acum descopăr. Eşti hilar. Mă îndemni să alerg pe străzi, să alergăm împreună cu

părul vâlvoi, cu paltoanele descheiate, cu fularele atârnând. Unde? Pe urmele lui Popescu, să contraatacăm, să-l pârâm, să-l băgăm la apă. Și ce să câştigăm? Ești rău și periculos, mai rău decât am fost eu, pentru că mai vulcanic și mai... da, și mai prost. Mefisto, nu te supăra. Nu merită, băiete, mai bine ia o carte și citește, sau du-te cu studenta la teatru, la o bere, mergeţi în parc, am auzit că a îngheţat lacul, încearcă gheaţa, pierdeţi-vă în ceaţa lăptoasă a asfinţitului...” Se îndepărtă încet, adus de spate, diform. Cu mâna pe clanţă mai spuse: „Dumnezeu mi-e martor. Am încercat... am făcut totul. N-am ce să-mi reproșez”. „Cu bine Mefisto, l-am salutat vesel. Și face ţi-am spus. În locul tău aș alege gheaţa”.

În ziua următoare m-a chemat Cuţaftache împreună cu Papahagi. De ce cu Papahagi? N-avea importanţă. Pleșuvul a luat o geantă plină cu dosare. Eu nici „diplomatul”, am plecat cu mâinile în buzunar. Cuţaftache a pus problema disciplinei, deţinea informaţii că a slăbit disciplina în centrală. Cunoștea stări de lucruri, manevra cifre comparative. Nu prea îl ascultam. Gândul îmi zbura și încercai să văd la ce. Mă gândeam la el, la Cuţaftache. Se îngrășase rău și albise. Păr rar, lins, urât. Suferise mai demult un accident coronarian, pe biroul lui se afla o sumedenie de flacoane. îl cunoșteam demult. Specializat în smuls cioturi, rădăcini, în demolat, nivelat. Tipul buldozer. Asta să fi fost toată plăcerea vieţii lui? Utilaj greu, mamut. Începuse să se uzeze. Îi atârnau fălcile, gușa, sub ochi pungi grele, respira gâfâit. Săracul, o să cadă într-o zi cu capul pe sticla biroului. O avea conștiinţa frustrării? Mă îndoiam, dar poţi să știi ce e în sufletul omului? O bănui că mai există și altceva decât cioturi, ziduri dărâmate, teren nivelat? îmi fu milă de el, îmi surprinsei dorinţa stranie de a-i mângâia obrajii buhăiţi. Voia să știe ce se întâmplă, după el conducerea nu mai acoperea cum trebuie activitatea curentă. Papahagi îşi făcu autocritica, traversa un moment de oboseală, spera trecător, aportul lui în echipă fusese mai redus, va recupera. Acuză o pierdere a cadenţei pe ansamblul direcţiei, poate o proastă

repartizare a sarcinilor, nu știa exact, se va mai gândi. Tovarășul Cuţaftache remarcase bine, se diminuase exigenţa, nu-și explica fenomenul, tovarășul Harnagea o să adâncească. Eu vorbii de neglijarea deliberată a fleacurilor, de combativitatea formală și de nevoia apăsării pe pârghii economice. În tehnică, susţinui, nu merge cu muncă de lămurire, vorbăria propagandistică e de prisos, trebuie să ne cunoaştem mecanismele, să asigurăm funcţionarea normală a tuturor pistoanelor, cointeresare, dimensionare judicioasă a planului, mobilitate extremă a producţiei, modernizarea mijloacelor etc. Ne aflăm în faţa unei noi revoluţii tehnico-ştiinţifice, dacă pierzi trenul s-a zis. Cuţaftache mă opri nemulţumit. Nu mă chemase să fac politică mondială, să-i ţin lecţii de economie. Cu ideile generale să fac o comunicare și s-o trimit Academiei. Până una alta constata o anumită blazare la mine. Ce înseamnă combativitate formală, vorbărie propagandistică? adică să las lucrurile la voia întâmplării? Tehnica e tehnică dar noi avem de-a face cu oameni, și oamenii trebuie organizaţi, conduși, ţinuţi în mână. Exigenţa o aplicăm faţă de cei ce mânuiesc tehnica. Mă știa om serios, bun organizator, ce se întâmplase? Mă îngâmfasem sau mi se urâse cu munca? Nu mă surprindea tonul dur, îl auzisem de atâtea ori, știam că mai posedă rezerve. Personal nu beneficiasem până acum, dar ne vine rândul la toţi. Concluzia lui Cuţaftache o taxai ca avertisment, nici expres dar nici camuflat. Îmi atrăsese atenţia că e cu ochii pe mine, că m-a băgat în colimator, și în orice caz nu mai sunt în primul pluton, tind spre ultimul. Pe drum comentai strada. Fusese ger și copacii, acoperișurile se umpluseră de chiciură. „Frumos, Papahagi, nu? Albul are ceva ireal, schimbă lumea, nu? Nu numai că uniformizează (discul lui Newton, nu? spectrul învârtit cu viteză dă alb) dar spiritualizează. Se încarcă de propriul nostru spirit furat, în acest cadru numai exclamaţiile sună bine. Toată gama uimirii. Fantastic de mult e înclinat omul să se mire. Nu, Papahagi? E prima fază, primul moment al cunoaşterii. În uimire optzeci la sută e bucurie, nu crezi? O omenire mereu uimită, ce

frumos! Motivele nu se vor epuiza niciodată. Ca acest alb, nu?” Papahagi mă lăsa să sporovăiesc, însă buzele rotunjite ca atunci când scoţi rotogoale de fum îmi dădeau să înţeleg că în mintea lui mă prelucrează febril şi mă catalogheazǎ defavorabil. Biroul mi s-a părut o hrubă. Mobila urâtă, învechită, mirosul de fum râncezit, becul aprins ziua în lumina spălăcită, pereţii reci, geamurile tulburi mă primiră cu o familiaritate vulgară, insolentă. Pierdusem oraşul cu graţia petelor albe, cu gerul muşcător şi deschiderile largi ale bulevardelor, parcurilor, cerului. Să mă închid de viu în mormântul meu directorial? O sunai pe Mia. „A fost la mine prin primăvară unul Viţu Bădulescu... Numele nu-ţi spune nimic? Un tip cam trecut, se însura. A nu ştiu câta oară. M-a rugat ceva pentru virtuala consoartă”. „Cel cu infarctul?” Am rămas perplex. M-a asigurat că nu e cine ştie ce performanţă, mă vizitează atât de puţini în afara chestiunilor de muncă... îmi răsărise în cap craiul, juiseurul, donjuanul fanat. Cu cine altul să fac o ieşire, o escapadă în oraş diseară, să bat niţel străzile, să intru undeva? Şi mai ales de la cine să învăţ arta de a trăi, să aflu plăcerile simple şi facilitatea de a le satisface? L-a găsit, era încă în biroul lui din minister. „Cum domnule, să mă caute pe mine Sergiu Harnagea la birou? Nu-i venea să-şi creadă urechilor. Te pomeneşti că s-au inversat rolurile. Cu ce te pot servi, cu o combină de recoltat porumb?” I-am spus. Întâi a făcut haz, m-a tachinat ca pe vremuri. Mi se făcuse de escapadă? Pe urma a căzut pe gânduri. Nu prea ştia ce vreau, restaurant, petrecere, o femeie? Nu-mi cunoştea pretenţiile, genul de distracţie preferat. „Ce te complici aşa? O seară prin oraş. Las la latitudinea ta, eşti suveran”. Mi-a cerut răgaz o oră, m-a sunat şi mi-a dat întâlnire „la ceas”. I-am transmis Despinei că s-ar putea să nu viu noaptea acasă şi am pornit voiniceşte la drum. Mărturisesc, mă încerca o uşoară emoţie. Curiozitatea, necunoscutul. Abia l-am identificat pe Viţu în cojocul lui de oaie, sub o căciulă cât o baniţă. Programul: „facem” bulevardul dus întors, intrăm într-o bombă, descindem la o cunoştinţă şi dacă n-am nimic

împotrivă încheiem în apartamentul lui, presupunând că nu-mi mai deranjez familia la ora respectivă. Devenise aferat. Ghid turistic, organizator, proxenet, dumnezeu știe ce. Îşi lua rolul în serios, nici urmă din aerele de fante bășcălios, de escroc sentimental. „Ești Virgiliu din «Divina Comedie», Viţule, cu diferenţa că nu mă duci în infern, ci în raiurile tale”. Am luat-o la pas. Cunoștea pe toată lumea, nu personal, bineînţeles, social. „Îi vezi pe ăștia doi? Trafic de valută, dacă n-ai fi fost cu mine te agăţau, ai mutra corespunzătoare. Ţiganul știi ce face? Ochește taţi de flăcăi și-i duce într-un gang, pe undeva pe aproape. Vinde blugi. O mie cinci sute, etichetă originală. Uite şi-o pasăre... Asta, asta, cu haina neagră și vulpe argintie. Trup de viespe, «pariziană», tarif ridicat. Cele două gen popular, o masă la «Cina»”. Mă interesai de starea civilă a lui Viţu. Renunţase la ce știam. Se afla într-o altă combinaţie, avea să-mi arate, nu se decisese pentru pasul final. „Ăștia sunt de la filaj, continuă să-mi recomande trecătorii, ăștia feciori de bani gata, se duc la «ceai» într-un apartament unde lipsesc bătrânii, ăștia doi de-alde tine, pariez că s-au dat jos din mașină la colţ, în berăria asta se fac tot felul de afaceri, ca și în faţa cinematografului, uite tipii ăia”. „După ce semne îi deosebești?” „Am rulajul bulevardului, cunosc fauna, după un timp ochiul se formează, nu e nicio filosofic”. „Și ce riști dacă nu-i cunoști?” „Nu riști nimic, nu știi cui să te adresezi pentru interesele tale, în ipoteza că ai unele” și mă înghionti aluziv. Defilarăm o oră în ambele sensuri, încercam să ghicesc și eu dar greșeam. Altceva mi-ar fi plăcut să descopăr, condiţia psihică, sentimentală, disponibilitatea de a mă include. Ne îngheţaseră obrajii. „Poate a venit timpul să intrăm undeva?” îl sondai. Luarăm un taxi. „Bomba” lui Viţu, un restaurant nou, comun, de talie medie. Comandarăm fripturi și vin. „Uită-te la masa din fund, îmi atrase atenţia, sunt din ăia cu petrol. (N-aș fi remarcat singur.) Fetele sunt de-ale noastre”. Viţu vorbi cu chelnerul și ne aduse două sonde cu Whisky și un pachet de „Marlboro”. Un zdrahon apăru din senin la masa străinilor, se aplecă și luă foc de la ţigara unei fete. În local

domnea o rumoare scăzută, discretă, încercai să mă edific asupra genului de clienţi. „Cam ce ţi-am arătat pe bulevard”, mă iniţie Viţu. Intrară două femei bine îmbrăcate și un mărunţel chel. După cinci minute la masa lor îşi făcură apariţia doi tineri și chelnerul le aduse tuturor sonde. Încă un zdrahon se aplecă să ia foc de la fată. „Nu prea-mi miroase a bine, se strâmbă Viţu. Sunt trei, îi vezi? le fac ochi dulci la alea. De-ai dracului, parcă n-ar mai găsi altele”. Când aduse fripturile, chelnerul întrebă dacă vrem ilustrate. Nu înţelegeam și mă uitam întrebător la Viţu. Rânjetul lui mă edifică. Scuturai din cap. Se reîntoarse cu vinul și îi șușoti ceva lui Viţu. Voia să știe dacă să trimită „două” la masă. Mă arătai curios să le văd. Viţu lipsi puţin și mi le arătă. Fetișcane șterse, grăsuţe, cu un domn în vârstă, aș fi jurat că sunt o familie, tatăl cu fiicele. Se dădu drumul la un picup în surdină, muzică de jazz. Murături extra, mai cerui o porţie, vinul acceptabil. Mă încălzisem, începu să-mi placă, mă descheiai la haină și mă răsturnai pe spătar. Viţu, atent în calitatea de călăuză și mentor. îl întrebai de sănătate. Arăta mai bine ca în primăvară dar abuzurile îşi puseseră amprenta pe faţa fleșcăită. „De ce ţii tu să fii neapărat însurat, Viţule? Vezi că nu prea rezistă căsătoriile tale”. Îmi etală dezavantajele burlăciei. Numai aparent e mai comod. O metresă are infinit mai multe pretenţii. Aceeași femeie trecută pe la sfatul popular cedează două treimi din exigenţe. Ăsta e tot secretul. Nu era un cocoș bătrân, fudul, îşi căuta și el liniștea, un „modus vivendi” mai acceptabil. „Vrei să apelez la ăsta? Sau să defilez pe bulevard? Obositor, scump, nu merită. Nu te alegi cu nimic, iar de renunţat nu am încă vârsta, mai ales nu am inima. Deși cam ruptă, dă ghes”. Cineva trânti ușa de sticlă și remarcai o mișcare precipitată distonând cu calmul interiorului. Ieșiseră străinii cu fetele și cei trei vlăjgani se grăbiră să-i ajungă. „Vino repede”, mă trase Viţu de mână spre vitrină. „Fii atent” mă avertiză. Văzui vălmășeală, unul din lungani căzu în rigolă, un bărbat fugi, una din fete fu smucită brutal, auzeam tropăituri, înjurături și deodată se făcu

liniște. Vlăjganul fusese lăsat singur nemișcat. Chelnerul ieși discret cu o găleată și aruncă apa pe capul învinsului. Așteptă un timp și îi întinse mâna. Tânărul de-abia se ţinea pe picioare. Chelnerul îl lăsă și reintră în local. „Îi e rău?” întrebai. „E beat mort. L-au lichidat repede”. Vlăjganul se depărta clătinându-se. Mă întorsei la masă cu palpitaţii. Nu puteam să văd om lovit, însângerat, bătăile, brutalitatea mă făceau piftie. Regretai că am venit, abia mă stăpânii să nu-l cert pe Viţu. Nu era de mine pe aici, nimerisem cu oiștea în gard. Mă uitai înfricoșat să nu se ia cineva după noi. Nu scosei un cuvânt până la taxi, îmi puneam problema unde o să nimeresc iar.

Mă introduse într-un bloc gigant. Sună la un apartament, deschise o femeie. Viţu făcu prezentările, pentru moment nu remarcai decât ochii negri mari, bulbucaţi și o strângere de mână viguroasă. Ne dezbrăcarăm în vestibul. Viţu se pieptănă în oglindă și își potrivi cravata. Auzii șoapte dincolo, nu era singură. Mă cercetai și eu în oglindă. Costumul de mohair și cămașa de mătase, cam deplasate. Ce degajat se mișca Viţu în vestonul lui ieftin și în pantalonii cu genunchi. îl invidiai. Nu mai era decât o femeie și mă liniștii. Deci nu ceva monden. Înșiraseră scaunele la un perete al camerei. Ne așezarăm ca la bal. Viţu nonșalant, la el acasă. Maniere de cocotă masculină. Se scuză, reveni cu o sticlă de votcă poloneză. Posesoarea ochilor negri, bulbucaţi, Magda. Reţinusem, se apropie de mine, îmi puse o mână pe umăr și aplecându-se mă mângâie vag pe falcă (tratament aplicat copilului venit în vizită cu părinţii la adulţi.) Mă consultă dacă să mi-o prepare cu bulion, cu suc de mango sau o beau simplă. Îmi spuse „tovarășul Sergiu” – combinaţia aceasta îmi făcea pielea găinii, „tovarășul Gigi”, „tovarășa Mimi” etc., mai de prost gust nu se putea. Lăsai la aprecierea ei, nu știam cum e mai bună votca. Hotărî „cu mango” și când îmi aduse paharul nu lipsi mult să mi-l ţină la gură, să beau. Reușii să-l iau în propriile mâini dar așteptă aplecată, îndatoritoare, să gust, înghiţii și mă luminai la faţă ca de o revelaţie, am scos și un

prelung mormăit de plăcere. Îmi explică de ce e mai bună cu mango, cum face „priză”, mai mă mângâie o dată pe falcă și trecu la vecina. Vecina, ochi verzi, zâmbet umed, obraz de treizeci de ani. „La mine fără fasoane dragă, naturală”. Voce ca după viroză. Viţu se plimba prin faţa noastră cu paharul de bulion în mână. Capul sus, lăsând să se vadă pieile de pe gât, pieptul ţanţoș, pași săltaţi, de balerină. Magda, și ea cu un mango, se băgă la subsuoara lui Viţu. Se vrea protejată, deși ne proteja pe toţi. Priveau încântaţi cum sorbeam din pahare, ei în picioare și noi pe scaunele rezemate de zid. Se credeau într-un salon întreţinându-se surâzători cu grupurile. „Ilooona, o surprinse Magda pe invitată, stai cu paharul gol. Te rog, Viţu. Vaai, se poate, la mine nu merg șmecherii de-astea”. Se alinta. Deci Ilona? O mai cercetai cu coada ochiului. Părul blond, sârmos, cu reflexe arămii, probabil natural. Mă sastisisem de femei vopsite prost – și la birou și pe acasă. Îşi primi paharul și îl goli dintr-odată. Râse cu poftă. „N-ai tu cât beau eu, Magda”. Într-adevăr, fără fasoane. Până atunci evitase să mă privească. „Mi-e de tovarășul, că o să se sperie” adăugă prinzându-mă într-o căutătură scurtă, încărcată de ceva violent, exploziv. Viţu îi turnă ca un nabab, deși bănuiam că e singura sticlă. Magda aduse fursecuri și fu cât pe ce să-mi bage unul în gură. Ilona deșertă și al treilea păhărel. „Ești în formă”, o lăudă mușcător Viţu, cu o veselie forţată. „Domnule, sunt totdeauna în formă, nu mă cunoști dumneata” și iarăși ochii verzi aruncară praf de pușcă. O întrebai ceva, dar ridică palma ca și când ar fi vrut să mi-o lipească pe gură. „Nu discut decât de la al cincilea în sus”. Viţu îşi cercetă bulionul înjumătăţit și îşi rări sorbiturile. Magda mă luă în primire așezându-se pe un scaun alături. Viţu îi vorbise de mine, se bucura că am fost prieteni, spera că o să ne mai vedem, m-a lăsat să înţeleg că după reglementarea situaţiei va avea ea grijă. îl lăudă în gura mare enumerând câteva calităţi fundamentale, jelindu-l că nu avusese noroc de femei. Se apleca spre mine când vorbea, slugarnic. Rochia bleumarin lungă peste genunchi, făcută probabil

să-i ascundă picioarele cam scurte scotea în evidenţă o siluetă frumoasă... Voia să mă câştige? spera să pun o vorbă bună la Viţu? Ilona scoase din fundul gâtlejului un râs excitat. „Ăsta e al șaselea, domnu' Viţu, te anunţ. La al cincilea, tovarășul trebuia să mă întrebe ceva, dar a uitat". Răgușeala ei căpătase o sonoritate melodioasă. Mă întorsei și mă scuzai că nu l-am observat pe al cincilea și mă auzii întrebând: „Sunteţi unguroaică?" îşi miji ochii, deschise gura leneș și arătându-și dinţii frumoși, umezi, într-o grimasă studiată bănuii, îmi spuse moale, oarecum peltic: „Du-te-n..." Cea mai neaoșă înjurătură. Magda se alarmă, emise o exclamaţie disperată și nu mai știu ce să facă. Viţu repeta mereu „ooo, ooo, ooo" în sensul că atât de departe am ajuns? „Sunteţi de la ţară?" vrusei să știu. Confirmă că de undeva din secuime. Le spusei că felul ei de a înjura e tipic ţărănesc, adică gingaș, conţine dulceaţă, ceva sentimental, un fel de „te iubesc", dacă vrei, o declaraţie de dragoste camuflată. Așa îşi înjură ţăranul muierea, copiii, adică fiinţele apropiate de inima lui, animalele cu care muncește, prietenii. „Nu, negă Ilona, așa îi încerc pe ștabi. Dacă se supără îi mai trimit o dată de unde au venit, dacă nu, înseamnă că sunt ștabi numai pe dinafară. Ca tine, bunăoară", și râse șăgalnic. Magda căută să ţină balanţa și preluă ideea cu ţăranii, copilărise la ţară și știa, așa înjurau ei cu sentiment, cuvintele obscene îşi pierdeau sensul iniţial, se transformau în mângâieri, parcă ungeau înjurăturile cu miere. Știau ei să înjure și altfel, cu năduf, cu sete, ca un blestem, atunci se răfuiau cu cerul mai mult, nu cu oamenii, era o formă de protest. „Hai să dansăm", îmi propuse Ilona. Dădu drumul la radio, se nimeri să fie muzică de jazz și mă ridicai docil. Statura mă sperie, măsura cu un cap mai mult. Groaznic mă timorau femeile înalte. Îmi pierdui elanul. „Hai ștabule, ce dracu', nici să dansezi nu ești în stare? Știu eu ce vă face vouă, o operaţie, nu e așa?" Viţu se tăvălea pe jos. „Ești pornită împotriva noastră. Ai avut vreo experienţă tristă..." „Pe dracu', o experienţă, am avut multe, ștabule. Nu vă înghit. Sunteţi egoiști, fricoși și vi se face și operaţia aia". Magda

se agăţă şi ea de umărul meu în ritmul dansului. „N-o luaţi în seamă, tovarăşu' Sergiu. E o fată minunată, are gura rea dar inima... Prea pasională, înţelegeţi?” Ilona se desprinse, mă lăsă ca un caraghios şi se duse să-şi toarne votcă... Mă ambiţionai. Îi pusei mâinile pe şolduri şi începui să mă bâţâi. „Sunt un as al foxtrotului, Ilona. Întreabă-l pe Viţu. Dă-o încolo de votcă, îţi place votca?” „îmi place cămaşa ta, mi-aş trânti o bluză... Sunteţi egoişti, vă cunosc. Să ştii că n-am venit pentru banii tăi, am venit să beau votca lui domnu' Viţu. Nu eşti genul meu, nu că ai fi prea mărunt, dar n-ai nerv, eşti mălăieţ, ţi-au făcut operaţie”. Viţu sughiţa de râs. Ilona se aşeză şi făcui la fel, îmi convenea mai mult pe scaun. „Zi, vrei să-ţi dea şi cămaşa de pe el, o tachină Viţu. Şi tu ce-i dai, Ilona, în schimb?” „I-aş da, dar e mălăieţ. Îmi puse mâna pe genunchi şi îmi surâse languros. Nu eşti curvar, nu e aşa? Soţ onest, uzat de neîntrebuinţare? Domnu' Viţu e mai vânos. A ştiut Magda ce alege”. Râse iar cu vocea răguşit-melodioasă excitată. Magda se aplecă din nou spre mine. „Viaţa ei e un roman. E pasională, iubeşte ca o nebună, suferă...” „Lasă dragă, că-i dau adresa. Am să încerc şi cu el... Să-mi fac pomană”. Dialogul lua o întorsătură penibilă, Ilona mă umilea. Magda vru să-mi mai facă un mango dar refuzai politicos. „S-a făcut târziu, ne-am simţit foarte bine, m-a încântat limbajul Ilonei, sper să-i aflu romanul, şi dumneavoastră aţi fost încântătoare, te felicit Viţule, de data asta ai fost cu adevărat inspirat, până acum i-a lipsit norocul dar are vână, sunt de acord cu Ilona”. Viţu nu insistă să mai rămânem, se bucura de vorbele mele şi mă bătea pe spate mândru. După ce îmi pusei paltonul, Ilona veni şi mă sărută apăsat pe gură. Mai băuse o înghiţitură şi buzele aveau gust de alcool. „Ştabule, adresa şi numărul de telefon le găseşti la Magda. Mă anunţi din vreme, da? Când ţi s-o face urât de viaţă”. Nu mai glumea, încheia o tranzacţie. Nu ştiui ce să fac, mă ruşinasem de Magda şi de Viţu, ei erau aproape oficiali, eu tratam cu o profesionistă. În stradă îmi schimbai părerea, lor trebuia să le fie ruşine, ei aranjaseră. Magda în special. E şi asta o

poamă, codoașă, vai de capul lui Viţu pe ce mâini a încăput, face pe mironosiţa, te lingușește, e vicleană. Până l-o prinde în gheare. Viţu îmi oferi câteva date. Magda, jurisconsultă la cooperaţie, soţul decedat, colonel de miliţie sau așa ceva. Îmi repetă că nu e hotărât, mai studia, lipiciul prea mare i se părea suspect. Ilona ţinea un birou de copiat acte, de fapt lucra singură, se instalase în atelierul unui depanator de televizoare. Nemăritată, nu se încurca decât cu salarii bune (expresia lui Viţu). Acţiona tare, cum văzusem, subjugându-i pe mocofani. Interpreta rolul femeii revoltate, sfâșiate de ură și de iubire. Începea să apună și era în draci, miza pe ultima carte, spera să smulgă unul din cuib. Dacă îmi place să-i spun dar nu mă sfătuiește, e dificilă și asta n-ar conta, periculoasă... Am dormit cele câteva ore până la ziuă în apartamentul lui Viţu. Două camere și hol, curat, elegant, impresie de soliditate, el meticulos, priceput, gazdă atentă, realmente partidă buna chiar pentru o femeie tânără cu o situaţie materiala șubredă. M-am sculat târziu și am plecat la slujbă nebărbier il, nespălat pe dinţi, cu gulerul cămășii murdar, mototolit, cu un sentiment de descompunere morală. Mia a făcut pe Inimat i, s-a interesat cu jumătate de gură dacă sunt bolnav, am mormăit ceva despre o rudă pe moarte dar ea știa că mi dădusem întâlnire seara precedentă cu Viţu Bădulescu. A trimis acasă după cămașă de schimb și după sculele de bărbierit. Niciodată nu o văzusem mai senin respectuoasă, pentru că știa să afișeze și o consideraţie distantă, opacă. Dacă ar ști ea cum m-a înjurat Ilona! Frumos, cum spusesem, ca o declaraţie de dragoste, cu vocea moale și gura umedă, strălucitoare. Aiurea! înjurătura exprima dispreţ. Singura femeie liberă, nesubordonată mie în vreun fel. Respectul celorlalte, al Miei, e plătit, respect de serviciu inclus în salariu. Ce a îndemnat-o să mă înjure? E în mine ceva derizoriu? Niciodată nu se întâmpla pe vremuri. Nici femeile acelea. Le impuneam. Acum femeia liberă mă detestă, acceptă cel mult să-și facă pomană, cum spusese blonda. Mă încercase, „ștab pe deasupra” spusese, deci nu mă putea

respecta nici în această calitate. Cu asemenea femei trebuie să fii brutal, cinic, violent, eu nu aveam calităţile cerute, mă mirosise imediat, văzuse câte parale fac. M-am simţit învins, mă pusese la podea unguroaica. Don Juan în retragere. Rămânea să înfrunte adversităţile și să cucerească victorii – cum necum, victorii!

— Viţu. Craidonul îmi era superior, în pofida obrazului căzut și a pieilor de sub bărbie putea să ţină încă o spadă în mână.

XVI

Am scos din șifonier două costume vechi, demodate. Aveam nevoie de ceva comod, o piele tăbăcită, roasă, comună, similară cu ale lui Viţu, Popescu, Siletky. Setea de anonimat se traducea și în nevoia de uniformitate vestimentară. Nu le mai călcâi, urmărind cum se pliază pe forme făcând genunchi, coturi. Uitam să-mi fac ghetele cu cremă, purtam o cămașă două-trei zile, mai plecam dimineaţa nebărbierit. Mă gândeam la Ilona. Ce-ar mai găsi de slab în mine dacă şi învelișul îl înlocuisem? Mă mişcam degajat, nu mai mă feream de colţurile ascuţite, de ziduri proaspăt vopsite sau văruite, de utilajele unse, mă băgăm printre halatele pătate fără să-mi pese. Extindeam momentul de seară, momentul vechiturilor delicioase. După gustarea de prânz mă trânteam îmbrăcat pe canapea și hainele rezistau, abia se cunoștea că aţipisem în ele. Majoritatea nu luau seama sau nu dădeau atenţie, colaboratorii apropiaţi se prefăceau că nu observă, singure Despina și Mia stăteau cu ochii pe mine, vigilente. Știam ce gândește Despina. I se părea că întrezărește un început de abrutizare, munca îndelungată și grea îşi făcea efectul, mediul industrial, mai puţin sensibil la estetica perisabilă a caselor de modă, îşi punea amprenta și asupra mea, mă supunea, mă asimila. Nu se decisese încă să se opună, să mă smulgă influenţei, să oprească procesul. Deocamdată lăsau lucrurile să-și urmeze cursul, cedau și vieţii de afară anumite drepturi, rezervându-se să intervină când va deveni absolut necesar. I se părea că întrezărește un început de abrutizare, munca îndelungată și grea îşi făcea

efectul, mediul industrial, mai puţin sensibil la estetica perisabilă a caselor de modă, îşi punea amprenta și asupra mea, mă supunea, mă asimila. Nu se decisese încă să se opună, să mă smulgă influenţei, să oprească procesul. Deocamdată lăsa lucrurile să-și urmeze cursul, ceda și vieţii de afară anumite drepturi, rezervându-se să intervină când va deveni absolut necesar. Pentru Despina opţiunea depindea de rezultatele calculului și încă nu terminase de socotit, nu departajase avantajele de dezavantaje. Cu Mia se întâmpla altceva. Surprindeam din când în când în solicitudinea ei profesională, de obicei de o corectitudine și un formalism exasperante, o undă de îngrijorare înduioșată, ca și când aș fi fost bolnav sau cineva mă asuprea. Îmi pierdusem probabil în ochii ei o parte din atributele oficialului izolat în platoșa intangibilă a funcţiei, dobândisem altele noi, de om, de fiinţă imperfectă, supusă presiunilor de tot felul, vulnerabilă, neapărată decât de propria slăbiciune, singura avuţie omenească inalienabilă și din când în când magnifică. În aceste zile fu convocată adunarea de partid pe centrală, în prezenţa unui tovarăș important de la municipiu și a lui Pârvu. Nu mi se arătase darea de seamă; e drept, de multe ori refuzam s-o văd, îmi era destul s-o aud. Popescu nu venise ca să ne punem de acord, dar nici asta n-ar fi fost prima dată, când nu avea ceva deosebit nu mă deranja.

Musafirii se întâlniră la mine în birou unde veni și Popescu. Secretarul de la municipiu îmi plăcea, după cum auzisem provenea de la U.T.C., prezenta caracteristicile altor generaţii, a lui și a celor ulterioare. Senin, respectuos, modest, din când în când scotea un cuvânt de duh cu două înţelesuri probând nu numai că-i merge mintea dar că are și vederi mai largi, nu e sclavul schemei, al tipicului moștenit. Pârvu îmi strica buna dispoziţie. Cap de cetaceu, turtit, cu creier puţin, ochi de reptilă alunecoși, plini de venin, gesturi leneșe trădând lipsa energiei bărbătești, un eunuc parșiv, buhăit, în stare de orice pentru a-și mulţumi stăpânul. Când îi scoteai cuvintele cu cleștele din gură, când te obliga să-i asculţi

litania plicticoasă, judecăţile elementare debitate cu o falsă familiaritate. Băurăm o cafea, comentarăm vremea, influenţa ei asupra diferitelor sectoare ale economiei, ascultarăm ultima anecdotă și ne deplasarăm in corpore în sală, urcând pe podiumul prezidiului. Popescu citi darea de seamă cu o voce de poluant fonic – îşi băgase în gât o trâmbiţă – și regăsii ecoul prelegerii lui Cuţaftache. Fenomene negative, pierdere din mână a unor pârghii, moleșeală, pasivitate, necesitatea unei cotituri. În sfârșit, tendinţa de minimalizare a abaterilor morale» subaprecierea rolului organizaţiei de bază în întronarea disciplinei și ordinii, în promovarea eticii. Ca răspunzători, Popescu a enumerat toţi factorii de conducere, inclusiv pe el, mie mi a consacrat o frază specială. Scădere a eficienţei, atenuare a exigenţei, inexplicabilă stare de apatie. De când nu mai făcusem obiectul unei fraze critice într-un document? începui să fredonez în gând o arie din „Amurgul Zeilor”. În sfârșit, deveneam om ca toţi oamenii, mă bucuram de aceleași drepturi. Asistenţa nu fusese șocată de notele noi, de altfel începutul îl făcusem eu în cunoscuta ședinţă, epitetele lui Popescu nu aveau forţă de percuţie. Vorbiră câţiva din sală în tonul obișnuit. Luă cuvântul Siletky incriminând propensiunea spre negativism. Mie aluzia îmi fu clară, alţii îşi ziceau probabil că ne ia apărarea în grup. În replică se înscrise inginera Moisuc, proiectanta. Făcu referiri la spiritul democratic, inaugurat recent în dezbateri și susţinu ca acest curs să fie continuat. Aprecia de rău augur afirmaţiile referentului și ale lui Siletky că s-ar fi instalat apatie și că s-ar promova negativismul. Papahagi întreprinse o incursiune largă în problematica generală a centralei și cuvântul lui doct, echilibrat, matur, suna a concluzie. Ceru cuvântul tânărul inginer cu proiectul de finisare și vorbi ca o cizmă. Ceva mai încâlcit și contradictoriu nu-mi fusese dat să aud și culmea, în centrul polilogiei se afla persoana mea, când în ipostaza de mecena al inventatorilor, când în aceea de mântuitor alungând zarafii. În pauză, Pârvu încercă să descifreze elucubraţiile tânărului şi Hâncu se oferi să i le

tălmăcească neomiţând să descrie ieșirea băiatului din ședinţa precedentă. „Nu l-a pus nimeni la punct? se miră Pârvu. Maniera poate să prolifereze, n-au apărut prozeliţi?” „Nu e timpul trecut”, mârâi Papahagi reţinându-se să comenteze. La reluare i se dădu cuvântul lui Mefisto. Îi zâmbii încurajator, cazul lui nu figurase expres cum ne așteptam, avea șanse să scape nevătămat. Aprecie referatul ca remarcabil, primul de ani de zile care aborda cu o impresionantă cunoaştere a realităţii problemele noastre nodale. După el critica fusese prea moderată și promise că va lămuri de ce. Se năpusti asupra inventatorului și îl făcu zob. Îi demontă întâi competenţa profesională scoţându-l analfabet în tehnica modernă. Ilustră logica şchioapă a tânărului obţinând efecte zdrobitoare. Infantilism, dicteu automat, delir suprarealist. Ce caută directorul în centrul acestui onirism ca o figură mesianică? Un simplu gest de slugărnicie? Nu, infinit mai rău. Așa-zisul inventator pare să fie tipul de specialist pe care, într-o inspiraţie de ultimă oră, directorul e înclinat să-l cultive. Înfăţișă pe larg nocivitatea orientării mele. Dezorientării, adăugă mușcător. Îi căută substraturile și reveni la expresia secretarului – „inexplicabilă stare de apatie” – cu corolarul ei fatal, dizolvarea eficienţei în parlamentarism steril. Aici o atacă pe proiectanta Moisuc. Democraţie, spusese? Anarhie, dezordine, cadru pentru ce s-a văzut, pentru onirism tehnic. Asta mergea mână în mână cu ceva nu mai puţin grav, cu apolitismul. Nu întâmplător vorbise tovarășul Popescu de ignorarea B.O.B. Și cu lipsa de principialitate etică. Deconspiră, pătruns de căinţă, cum îl sustrăsese pe el directorul autorităţii organizaţiei de bază, cum încercase să-l opună acesteia, făcându-i în primul rând lui un rău enorm. Mulţumea din inimă tovarășului Popescu, comunist integru, principial, profund uman, iubit de mase, care îi deschisese ochii la timp. Tovarășul de la municipiu interveni amintindu-i lui Mefisto că nu directorul l-a despărţit de nevastă și i-a adus amanta în casă, și dacă acum i s-au deschis ochii de ce nu pune ordine în viaţa personală? Popescu sări și informă că

se întreprind măsuri în acest sens. Vorbii şi eu câteva minute cam în spiritul celor spuse lui Cuţaftache, iar despre Mefisto m-am mulţumii să det l-ai că l-am subestimat, că are stofa şi i-am urat noroc şi fericire în viaţă. Pârvu a menţionat, în două fraze, că a notat totul, şi că va informa obiectiv forurile conducătoare asupra întregii situaţii.

Mia m-a întâmpinat cu ochii tulburi. Participase la adunare. A intrat după mine în birou şi a rămas rezemată de uşă. M-am aşezat în fotoliu cu inima uşoară. Puţină nedreptate nu-mi strica. Tocmai bună ca să nască în mine un perfid şi savuros sentiment de martir. „Ce e, Mia?” am întrebat-o cu blândeţe, căci semăna cu o femeie părăsită. „De ce nu v-aţi apărat?” „Ştii de ce! Pentru că în tinereţe şi eu am dărâmat un director cu metoda lui Mefisto. Ispăşirea!” „Dar a minţit ca un porc”. „Lasă asta. De ce eşti amărâtă? Ia vino încoace. I-am ieşit în întâmpinare. Ce s-a întâmplat, dumneata ai sânge rece”. I-am luat mâinile. A răspuns strânsorii. „Şi acum ce va fi?” m-a întrebat, uitând cu totul de mâini. „Ce să fie, Mia?” „Se mai poate face ceva? „Mă îndoiesc”. „Dar cum, a explodat scandalizată, poate fi răsturnat în felul acesta un om ca dumneavoastră? „Nu te îngrijora, ai să te descurci, eşti o secretară excelentă. „Dar nu de asta... Pentru dumneavoastră”. Şi-a retras mâinile şi m-a prins de revere. „Aţi dorit să vă scufundaţi, nu e aşa? Aţi dorit-o?” Am izbucnit în râs. „Eşti vajnică. Am prins-o de umeri şi am privit-o cu atenţie. Ochii verzi se adânciseră, se ondula în ei un val, părul încărunţit îi punea în jurul frunţii nimbul tinereţii răzvrătite. „Eşti o femeie frumoasă Mia, i-am declarat cu recunoştinţă. Am muncit unul lângă altul ca doi roboţi”. Încremenisem aşa, ea cu mâinile înfipte în reverele mele, eu ţinând-o de umeri. Nu mai îndrăzneam să ne mişcăm niciunul. „Aşa e munca, dură” a murmurat ea. „Nu spun ca bărbat şi femeie... ca oameni”, am ţinut să precizez. A dat drumul reverelor şi şi-a coborât privirile spre bărbia mea. „Unde vă duceţi? Acasă?” s-a interesat cu o anume ezitare. „Nu e nevoie de maşină, Mia. Poate am să

fac o plimbare... să mai văd”. „Nu de asta... Privea ţintă un punct nevăzut pe bărbia mea. Aș vrea să vă invit să beţi o cafea”. Îmi surâdea propunerea. „Mia, îţi mulţumesc, dar la dumneata...”. „Nu, nu e nicio problemă”, mă asigură și parcă iar auzii glasul profesional al secretarei. „N-aș vrea să te simţi obligată... Mă pot descurca”. Îmi ghici gândul. „Nu ca secretară, ca om, cum aţi spus”. „Bine, Mia, o bătui pe umeri, să adunăm și să mergem”. Nu traversam pentru prima dată, la ora aceea, culoarul pustiu împreună cu ea. Rămâneam de multe ori singuri până noaptea târziu. O luam cu mașina și în drum o lăsam acasă. Grigore nu ne aștepta acum, îi dăduse ea drumul, mă invită în mașina personală. Conducea prea aplecată pe volan, nu-și formase încă toate reflexele. Comenta pentru sine micile dificultăţi ale circulaţiei. În mantoul gri, mulat pe corp, arăta foarte tânără, o tinereţe sportivă. Nu-i știam vârsta, nu cunoșteam mai nimic despre viaţa ei personală, parcă divorţase dar ce se întâmplase după aceea pierdusem din vedere. Am pătruns în cartierul ei încâlcit, un labirint de blocuri identice, nu înţelegeam cum poate să se descurce. A parcat și m-a condus pe o scară strâmtă (liftul se defectase) la etajul doi. Ne-au ieșit în întâmpinare o fetiţă de 8 – 9 ani și o doamnă bătrână cu părul vopsit în roșu. Mi le-a prezentat și am aflat că sunt fiica și mama ei. Fetiţa mă văzuse câţiva ani la rând la pomul de iarnă. Bătrânei cochete, de o veselie agitată, îi eram de asemenea cunoscut în calitate de șef direct al Miei. Cele două cinaseră, dar bătrâna s-a repezit să pună masa. M-am opus inflexibil și i-am fost recunoscător Miei că nu s-a amestecat. M-am văzut nevoit să o prind pe bătrână de mâinile neastâmpărate și să o imobilizez. Râdea în hohote și se zbătea ca o zvârlugă, degaja o vitalitate uimitoare, ţipa la mine ca la un vechi prieten dar cu graţie și distincţie, alintându-se și păstrându-mi toată consideraţia, după cine știe ce veche, uitată, etichetă. Cât timp a lipsit Mia ca să prepare cafeaua, m-a pus la curent cu marea ei pasiune, turismul, enumerându-mi ţările în care voiajase în ultimii ani. În vara trecută ajunsese până în Siberia, o

prinsese acolo o scurtă iarnă venită din senin, fusese surprinsă, ca și tovarășele de drum, în toalete subţiri, adevărată nostimadă, se descurcaseră până la urmă, nu răcise, o performanţă, nu? la optzeci de ani ai ei! Când ieși fetiţa să-i ducă Miei cești și pahare, bătrâna se confesă în șoaptă: „Mia e adorabilă, moștenește, fără falsă modestie, inteligenţa și hărnicia mea, dar i-a rămas și ceva de la taică-său, răceala, domnule director. Am făcut-o târziu, cu al treilea bărbat, ceilalţi copii îmi seamănă întru totul. S-a întâmplat să aibă o neșansă în căsnicie, dar anii trec și... nu știe să trăiască, asta e! Mă bucur că aţi venit, nu vă întreb nimic... mă bucur pentru ea. Viaţa se duce... n-avem dreptul să sfidăm natura”. Și-a pus palma peste mâna mea și m-a strâns febril. Ce-și închipuia? Mă jignea presupunerea ei, mai ales modul necuviincios cum mi-o comunica. Ar fi trebuit să împrăștii neînţelegerea, dar simţeam că nu pot să-i înfrunt, să-i opresc impetuozitatea, senilă până la urmă. De altfel, Mia și cu fetiţa intrau cu tăvile, nu mai puteam drege nimic. Se ridică și se scuză, ea și Rodicuţa se culcau devreme, îmi dădu mâna și-mi trimise un surâs complice adăugând din priviri la cele spuse ceva de genul: „Am încredere în dumneata, fă totul s-o readuci la viaţă... natura, lăsaţi-vă în voia naturii”. Ne-am așezat pe o banchetă în faţa măsuţei cu cafea, dulceaţă și coniac. „Frumos la dumneata, i-am admirat interiorul. Desperechere de bun gust, studiată. Splendidă servantă. Lustra... cristal, nu? și această mică garnitură!” „Sunt ale mamei, mă informă fără interes. Ridicase paharul cu coniac. Am făcut la fel. Noroc, a spus cu tristeţe. Un cuvânt fără sens. Vorbă goală, ca atâtea altele”. „Nu se știe, Mia. Uneori răul e spre bine. Aparenţele ne derutează, ne aşază pe piste false. Ne împiedică să ajungem la noi înșine. Asta în primul rând. E bun coniacul dumitale”. „Aţi vrut-o recunoaşteţi, am văzut de aproape”. „Nu tocmai. Am căutat altceva. Ce-ţi spuneam, să ajung la... eh, melodramă! Dă-le încolo, să nu mai vorbim. Extraordinară mama dumitale, schimbai vorba. Așa o poftă de viaţă n-am mai văzut. De invidiat!” „Să vă fac o tartină?

– se oferi împinsă de reflexul șefei de cabinet. Sau poate un măr, niște grisine?” Se cabrase ușor ca în birou când recepta ordinele. „Lasă asta. Stai demult aici?” îşi reaminti ceva. „Să n-aveţi grijă, vă duc acasă. Singur n-aţi izbuti să ieșiţi”. „Mă simt prost, Mia, aici nu suntem la birou”. Se întunecă. Ochii i se cocliră. „Aș putea să spun același lucru, zise. Mă ţineţi la distanţă, pardon, m-am exprimat greșit, vă ascundeţi. Aș dori mult să știu de ce aţi făcut-o. Îi dominaţi ușor, aveaţi putere asupra tuturor, aţi renunţat, e cert”. Râsei. „Ce e puterea, Mia? O himeră. În virtutea scaunului nu poţi să domini oamenii. Doar în aparenţă. Se pleacă, zic ca tine, râd, te aplaudă. Unii se gudură, te lingușesc. Și? Știi ce e în capul lor? în timp ce sar să-ţi îndeplinească cea mai mică dorinţă scrâșnesc din dinţi și te înjură în gând. Îţi dau dreptate orice ai spune, se minunează cât ești de deștept și când ies pe ușă pufnesc în râs. Omul poate să se sustragă puterii ierarhice. În mii de feluri se sustrage. Pune între el și celălalt dispreţ, ipocrizie, batjocură, ură. Ca un șarpe îţi scapă printre degete. Cel păcălit rămâi tu, posesorul puterii. Nu posezi niciodată omul, Mia, omul nu poate fi posedat. Nici în amor. A poseda, vorbă goală. Contact epidermic. Cine pe cine posedă? Nimeni pe nimeni. Abia când omul te primește în sufletul lui, se umple de tine, se lasă cotropit în toate celulele... Dar atunci habar n-ai, de unde deci conștiinţa posesorului? Nici pe planul inteligenţei nu există dominaţie, deși se crede. Nu există o inteligenţă desăvârșită, cum nu există alta total imperfectă. Se pândesc reciproc, se prind. Nu mai vorbim de orgoliu. Cine se lasă de bunăvoie îngenuncheat de vorbe, de fraze, de idei? Toţi naștem idei. Iar de puterea fotoliului numai în aparenţă. Nu mai spun că fotoliul e râvnit. Stând pe el le zădărnicești celorlalţi pofta. Numai acesta și e un motiv suficient să te urască. N-am dominat pe nimeni, un timp m-am înșelat dar mi s-au deschis ochii”. Mă asculta concentrată și verdele pupilei căpătase o intensitate chimică. Nu știu de ce mi se părea că mă privește sașiu. Mai sorbii puţin coniac și o îndemnai și pe ea. Stătea picior

peste picior cu cotul pe genunchi și bărbia rezemată în palmă. Coapsele se desenau prelungi prin fusta gri de tweed, eterna ei fustă de secretară sobră afișând o reţinută eleganţă englezească. În poziţia în care stătea, bustul se lăsase ușor prin flanela neagră. „Să luăm cazul dumitale, adăugai. Ai fost la ordinele mele ani de zile. M-ai slujit fiindcă ai fost plătită, mi-ai arătat respect fiindcă îţi eram șef. Asta a fost toată dominaţia mea. Pari să regreţi ce s-a întâmplat. E simplu, spre deosebire de ceilalţi nu-mi râvnești scaunul și te îngrijorează cu cine o să lucrezi”. Pronunţasem aceste cuvinte mai subliniat, ca o imputare. „De ce vorbiţi așa? își schimbă poziţia, se lipi de mine. Nu aveţi dreptate. Nu e așa”. Își trecu braţul pe după gâtul meu și îmi lipi faţa de a ei. Îmi răsuci capul și mă sărută pe gură. Nu mai știu ce gest am vrut să fac pentru că auzii scârţâind ușa de la dormitorul unde se retrăseseră fetiţa și bătrâna. Copila scoase capul pe ușă sfioasă și se milogi să-i dea deșteptătorul. Văzuse, nu văzuse? Mia îi întinse liniștită ceasul și o sărută pe frunte. Mă roșisem tot, îmi venea să intru în pământ. Se opri în faţa mea în picioare și mă ridicai fâstâcit. Se apropie mult, aproape se lipi și îmi spuse „Vreţi să mergem dincolo?” N-am știut ce să spun, m-am pomenit urmând-o. S-a așezat pe pat și m-a tras lângă ea. În faţă se afla oglinda și am surprins imaginea unei îmbrăţișări stângace; niciunul nu știam unde să ne punem mâinile, ce să facem cu ochii, cu gurile. Mă retrăsei. „Spune-mi, Mia, ca o recompensă sau ca ce?” Șovăi. „De ce întrebaţi?” „Fiindcă nu mă iubești și știi că nici eu”. „Ce e iubirea, mă sfidă. Există așa ceva? Cuvinte mari. Nu aţi spus că nimeni nu posedă pe nimeni?” „Nu vezi că nu ardem, nu clocotim?” „Oamenii trăiesc și așa”. A scos din șifonier un pachet de ţigări și o brichetă – nu știam că fumează, n-o văzusem niciodată. S-a așezat din nou pe marginea patului, cu câţiva centimetri mai departe și și-a sprijinit cotul în palmă. „Din milă, Mia?” „Nu e adevărat”. M-a privit în ochi fără să clipească. „Atunci?” „Sunteţi așa naiv? mi-a spus cu o ușoară notă de superioritate. Milioane de bărbaţi și femei fac dragoste

fără să-și pună nicio întrebare”. „Suntem neîndemânatici, Mia”. „Orice început e așa. Dar cum vreţi, nu insist. S-a ridicat și și-a strivit ţigara într-o farfurioară de metal galben. Am să vă duc acasă cu mașina, cum v-am promis. Iar în legătură cu asta, nu vă faceţi probleme. Totul rămâne ca înainte. Din i ăt vă cunosc, o vreme o să fiţi, cum să spun, complexat. Suntem oameni mari, raţionali. Zâmbi ca între prieteni. N-a fost nimic, absolut nimic”. Îmi întinse mâna. I-o strânsei rușinat. Am avut în clipa aceasta convingerea certă că mă comportasem ca un imbecil. Aș fi fost bucuros să-mi cadă casa în cap și să mă îngroape. O avalanșă de vorbe stupide se îmbulzeau la gura mea. Aș fi vrut să mă scuz, să-i cer iertare. Devenisem conștient că am jignit-o, orice femeie în situaţia ei m-ar fi dat pe ușă afară. Nu îndrăznii să scot nicio vorbă, mă strecurai pe lângă ea ca un răufăcător. Mă simţeam epavă, paiaţă, un om terminat. Mia îşi puse mantoul gri ce-i mula formele cu o distincţie ireproșabilă. Se mișca degajată și respira o mărinimie aristocratică, o nobleţe de cavaler inteligent și cast. Mă târâi după ea pe scări, un balot inform de cârpă, o ruină. Descuie mașina cu gesturi precise, deschise portiera și mă invită amabilă, senină, fără nicio urmă de resentiment. Conduse încet, aproape la pas, suferea de o ușoară miopie și se lăsase ceaţă. Continuă să monologheze abia auzit în legătură cu măruntele impedimente ale străzii, mă depuse pe trotuarul meu și se pierdu în noapte, singură la volan, stăpână pe sine, o rană dureroasă în creierul meu. Dacă neutralitatea sentimentală fusese jucată? îmi trecu prin minte urcând scările. O femeie ca ea nu se dă așa, din plictiseală, în zeflemea, ca să-și omoare timpul. Mi se oferise când mă crezuse debarasat de harnașamentul rigorilor sociale, fără să-i pese de iminenta cădere, dimpotrivă, tocmai asta incitând-o. Se iluzionase că mi-am recăpătat întreaga sensibilitate de om. Nu puteam să știu ce văzuse la mine ca bărbat. Dacă a mocnit un sentiment în inima ei? într-un asemenea moment ar fi fost de prost gust să-l dezvăluie. O femeie ca ea are pudoare și trufie. Lipsa sentimentului o invocasem eu. Ca

și stângăcia. Nu fusesem niciodată atât de nerod, mintea nu-mi mai căzuse în asemenea obtuzitate. Am lovit-o? Cu câtă stăpânire de sine s-a ascuns, îmbărbătându-mă ca pe un invalid. „Un operat” cum spusese Ilona. Vai, ce-a mai rămas din mine!

Mai merită numele de om? Mi se puse un nod în gât și mă întorsei din drum. În starea în care mă găseam nu puteam să intru în casă.

Am coborât în stradă. Ceata se îndesea. Mia îşi căuta încă drum pe artere întortocheate aplecându-se peste volan cu silueta ei de înotătoare. Clădirile îşi diminuau conturul, se scufundau. Momentul când orașul nu ne mai domină şi, însinguraţi, căutăm puncte de reper în trecători, ei reprezintă spaţiul din afara vizibilităţii. Ceasul arăta zece și câteva minute. Ceaţa îmi bandaja ochii, mă îmbolnăvea de miopie, mă împiedica să văd și în afară și înăuntru. Nici în întuneric nu-mi văd gândurile. Devin străveziu doar în lumini discrete, obosite, pe un bulevard pustiu, în șiragul petelor lăsate pe trotuar de becuri vechi. Monologhez pe vânt, pe ploaie, pe furtună, pe ninsoare, când natura se agită, când e mișcare, când degetele universului îmi ating fruntea. Se adunaseră prea multe, eram plin și greu, un clondir cu mercur. Aveam de ales între Viţu și Niky. MI-I imaginai pe Viţu în pijama, încurcat că nu e singur. O voce venind din dormitor, vocea Ilonei. Pe Niky, noctambulul, îl voi găsi citind sau scriind în birouașul fără ferestre, jucând cărţi cu Viky, pălăvrăgind cu cineva la un pahar de coniac. Începui să mă grăbesc preocupat să nu mă aștepte, să nu se impacienteze. E grozav să ai o ţintă, să te știi așteptat. < ăi Niky voi vorbi fără riscul de a mă trăda. Nu e curios, fiu. e impresia de distrat deși nu e, acceptă planul vag noţional. Sunai nerăbdător. Deschise Viky înfășurată într-un șal mare, galben. Mă întâmpină cu o exclamaţie ambiguă – mirare, veselie. Așa înfofolită? Să rămân în palton? Nu, ardea un reșou. Aerul în holul de primire bun, atmosferă de confort, intimitate. Îmi frecai mâinile îngheţate. „Dar unde e Niky?” Lua cina cu o delegaţie de scriitori străini. „Poate întârzie. Oricum va

veni obosit, am să trec altă dată”. Desluşii tristeţe în vocea ei blândă, când glumi. „Dar eu ce sunt? cantitate neglijabilă?” S-a oferit să-mi facă un ceai dar a uitat. Mă întrebă de Despina, nu se mai văzuseră de o bucată de timp, i-am furnizat câteva banalităţi. Alături se afla lucrul de mână şi o pereche de ochelari. O rugai să şi-i pună. „Ca o bunicuţă” o alintai. În realitate nu i se potriveau, îi dădeau o expresie de copil suferind. Şi aşa pâlpâia pe faţa ei plăpândă o împăcare tragică de om care ştie că moare şi găseşte o potolită bucurie în faptul că ceilalţi vor supravieţui. „Viky, mă hotărâi cuprins de încredere în privirile blajine de călugăriţă, îţi aminteşti de fachir? Bâlciul de anul trecut... Horoscopul meu...” Sigur. Se animă. „Peşte în lună, timid evazionist, visător complexat, câte şi mai câte. Te persecută? Şi mie mi se întâmplă. Câte un cuvânt aruncat la întâmplare de cineva... respectivul uită, dar de mine se ţine scai”. „Avea dreptate”. „Cine?” „Fachirul”. Deveni serioasă. Vârful unei sprâncene se ridică puţin deasupra nivelului celeilalte. Viky avea momente când nu ştiai dacă mai comunică sau a uitat de tine. „Crezi în horoscop?” vorbi în cele din urmă, dovadă că se gândise, pusese afirmaţia pe bancurile ei de probă. „Nu neapărat, deloc de fapt, s-a nimerit, o suprapunere de contururi”. Tăcu mult. „Ce se petrece cu tine, Sergiu?” „Am fost în căutarea celui din horoscop. I-am găsit urma. Părăsit într-o pădure, să zicem. S-a făcut sihastru”. Iar se gândi. „Faci literatură?” „Ştii ce mă miră? Că n-ai văzut tu. Ai darul de a vedea. Maşina, omul-maşină. Precis, înfumurat fără ostentaţie, volubil fără a fi logoreic, transformând logica într-o abilitate – încerc, vezi, un crochiu. Această alcătuire ţi s-a părut autentică”. „Da, confirmă. Adică... nu ştiu, mi-e greu să-ţi spun acum. Ne obişnuim cu o anumită imagine... Nu ne cunoaştem nici pe noi înşine, dar... Totuşi mi se pare imposibil. Vrei să spui, diametral opus?” „Da, Viky, diametral opus”. I se întipărise pe faţă uluiala. Asta mă incită. „Nu ştiu dacă ai apucat în copilărie, cred că nu, eşti mai tânără, filmele de groază. «Fiul lui Frankenstein», nu ştiu mai care. Savanţi

pervertiţi creau fiinţe cu aparenţa omului dar fără a fi oameni. Experimente, trebuie să fi citit prin romane ştiinţifico-fantastice. Ei, cam aşa a fost. Maşină cu înfăţişare omenească”. „Dumnezeule... îşi mărturisi groaza. Dar de ce, Sergiu?” „Conservarea personalităţii. Te uiţi la mine ca la un nebun. O viaţă aptă să-mi conserve personalitatea. Tot nu înţelegea, nu înţelegea nimic şi am realizat cât de complicat poate să pară altora, complicat, neveridic, literar în sensul prost al cuvântului. O viaţă exterioară, mecanică, Viky, în care dai totul în afară de suflet. Contract: vând forţă de muncă de înaltă calificare contra condiţii materiale bune. Clauza conservării. Savantul nebun, nu? Am ignorat cea mai elementară lege biologică: ce nu se consumă nu se conservă, se atrofiază”. „Nu e posibil, Sergiu. Omul nu e maşină. În tot ce facem punem suflet. Nimic nu se încheagă fără suflet”. Într-un fel avea dreptate, ceea ce am şi recunoscut. „Depinde ce înţelegem prin suflet Viky. Energie, ambiţie. Dacă astea sunt suflet, da, pe astea le-am pus în joc. Şi intuiţia. Nu mai vorbesc inteligenţa. Poate comparaţia cu maşina nu e potrivită privind Im i urile din acest unghi. Dar întrebarea e alta, Viky. În ce scop? Spune-mi, ştii?” Mă privea ca hipnotizată. „De ce (aci, Viky? Ţelul, precizează-mi-l, hai, cât de vag, în ce a na le rog, doar şi tu munceşti, predai economia politică”. „Păi... să faci ceva util. Şi în acelaşi timp să te împlineşti, să te pin în valoare. M-ai luat prea repede, ar fi mult de spus. Ştii că nu sunt retorică. Să scoţi la iveală ce ai mai bun, să dai şi să simţi că ce ai dat e primit”. „Da, aşa e Viky. Acesta e ţelul. Nu l-am avut”. „Nu cred, îţi pui cenuşă în cap, eşti pornit, greşeşti. Ai făcut lucruri utile, recunoscute de societate ca atare, astă ţi-a adus preţuire, o situaţie şi, de ce nu? glorie”. „Tocmai asta, Viky. O situaţie şi glorie. Astea nu sunt ţeluri, or eu asta am urmărit. Bani şi renume. Nu-mi pun cenuşă în cap. Te-am ales pe tine, sărăcuţa, aproape te-am sleit, n-ai să dormi la noapte. Te rog să mă ierţi. Nu mă pot spovedi oricui şi mă sufocam. De ce ţie? Nu ştiu, ai ceva de duhovnic. N-am pus nimic altruist în viaţa mea, Viky, tot

ce-am făcut a fost interesat. Nu m-am închinat unei cauze, fie ea abstractă, utopică. Sunt un om fără ideal”. Nu credea. „Nu e retorism? Nu foloseşti cuvinte umflate? Ţel, cauză, ideal. Nu eşti victima retoricii? Cum să nu-ţi impună viaţa un ideal? Nu ţi s-a cerut? N-ai găsit ceva în jur ca să merite?” „M-am confundat cu un mecanism. În ce priveşte retorica, ai dreptate. Apostolatul nu se proclamă, se asumă cu discreţie. Am fost înconjurat de vorbe mari. Le-am vehiculat eu însumi. Încep să deduc de ce nu crezi. E de necrezut. Şi dacă n-ar fi fost criza, aş fi murit cu convingerea că am avut ideal. Ne înşelăm pentru că luăm lucrurile uşor, suntem superficiali. Devenim robii unor automatisme şi ne adormim conştiinţa cu vorbe. Confundăm o mie de reflexe, de mobiluri cu pasiunea. Pasiunea e talent, dragoste, mistuire. O viaţă fără pasiune e o viaţă ratată. Orice mi-ai spune. Ceea ce arde în flacăra pasiunii se transformă în diamant. Restul e cenuşă. Sunt pline vieţile noastre de cenuşă. Lumea e o imensă necropolă cu şiruri nesfârşite de urne vii”. „Mă cutremur de ce-mi spui. Mă priveşte şi pe mine?” în ochii ei era sinceritate şi umilinţă. „Nu, Viky. Tu ai bunătatea. Şi răbdarea de a asculta. Tu eşti o sfântă”. „Vaai Sergiu, sunt o păcătoasă... şi o proastă. Voi sunteţi buni cu mine. Niky îmi dă iluzia că-i sunt folositoare. Şi tu acum...” „Eşti grozavă Viky, eşti, cum să mă exprim... ştiam ce vreau să spun dar nu găseam cuvântul, aşa... o ultimă instanţă. Instanţa la care, orice s-ar întâmpla, ştii că vei găsi înţelegere şi ocrotire. Aparenta ta slăbiciune, căci nu e slăbiciune ci doar modestie, iradiază forţe anteice. E destul să-şi sprijine omul o mâna pe tine, sau şi mai puţin, doar să-l asculţi, deşi asta e foarte mult, asta e totul, şi simte cum îi renasc puterile”. Se ferea de parcă aş fi aruncat cu pietre în ea, elogiile mele o apăsau, o speriau. Am vrut să trec mai departe, dar avea o nelămurire. Ce voiam să spun prin cuvântul diamant? „O vorbă mare, Viky, mi le pescuieşti, le înţepi ca pe baloane. Ce să fac, m-am obişnuit cu ele, altele deocamdată nu am. Rămâne o disproporţie între învelişul prea larg şi sensul pe care îl

dau cuvintelor. Iată ce am avut în vedere. Unicitatea distinctă a clipei, nu a fiecăreia, liniștește-te, nu sunt atât de ridicol, măcar a uneia pe zi, Viky. Astfel încât fiecare zi să-ţi rămână în minte printr-un semn. Tu știi că o groază de ani s-au topit fără urmă? Fum. Nu mai regăsesc nimic, nimic. Nu memoria e de vină, n-am ce memora. Nici de la o zi la alta nu se păstrează. Pasiunile nu se uită Viky, doar zilele îngropate în cenușa sterilului”. „O pasiune pe zi? Nu ceri mult, Sergiu? Ce fel de viaţă vrei tu să trăiești? Tuturor ni se scurge existenţa, cea mai mare parte a ei, în lucruri mărunte in re privește fumul și cenușa… se poate oare fără ele?” „Tu mi nal de știre că deziluziile nu mi s-au sfârșit. Știu și eu. Nu mă pricep să fac filosofia vieţii în general… Mă rezum la <azul meu și nu mă uit nici prea departe înainte. Crusta groasa a început să se înmoaie, să crape și să cadă de pe mine. Cel ce am fost până de curând, și să vreau nu mai pot să fiu. S-a sfârșit. E o mare ușurare, Viky. Dar în naivitatea mea am sperat că locul îl va ocupa imediat celălalt, cel de demult. Or, acela întârzie și mă îndoiesc că va mai veni”. Viky se retrăsese în penumbră. Înfășurată în flanela ei groasă se îndepărtase ca un vitraliu peste care nu mai cade lumina. „Te referi la cel din horoscop?” „Nu, Viky, știi ce am făcut? Am pus pagina într-o anumită soluţie, literele tipărite s-au șters și a apărut scrisul de mână”. „Atunci e bine, se bucură fără entuziasm. Atunci pierderea nu e pierdere”. „Cuvintele apărute nu se mai înlănţuie. E un portret spart, Viky. Am început să adun, să potrivesc dar iese ceva grotesc, o caricatură”. „Ei, doamne dumnezeule, oftă. Trebuie să fie îngropat în tine adânc de tot. Nu te-a părăsit el. Nimic nu e mai credincios decât eul nostru adevărat. Iese el și din pădurea aceea unde s-a sihăstrit”. Știam asta, pe asta mă bizuisem, dar Viky uita ceva, cum uitasem și eu. Mi se părea meschin să-i spun, dar cu ea aveam curajul să merg până la capăt. „Viky, sihastrul a ieșit… de nerecunoscut cu plete dalbe, scofâlcit, aproape orb”. I se umplură ochii de lacrimi. „Cum ai să trăiești, Sergiu, în afara vârstei tale? Ești un bărbat în plină forţă, în toată splendoarea

maturităţii, deși văd că ai început să te neglijezi. Dar pe de o parte copil – pe de alta bătrân? Asta nu se poate”. Și mie mi se umeziră ochii, dar de mila ei. „Timpul mi-a măcinat portretul, Viky, iremediabil. Timpul cu dinţii lui de șobolan”. Se ridică ușoară și-mi puse mâna pe creștet. „Trebuie să te resemnezi, îmi spuse blând, nimic nu se mai poate repeta. Să te desprinzi de himere. Altfel rămâi copil toată viaţa. Și de frica bătrâneţii. ia-ţi în primire vârsta. Când vei îmbătrâni n-are să-ţi mai pese. De ce să te frământi de-acum?” îmi ridicai capul mișcat. De unde atâta înţelepciune la o femeie ca Viky! I-am sărutat mâna și ea mi-a zâmbit cu încredere ca unui băiat mare. De ce lăsam asemenea fiinţe să se eclipseze prin unghere? Ele sunt sarea pământului, ar trebui să ne plecăm până la pământ în faţa lor, să le cerem binecuvântarea. „Am să mă străduiesc, Viky, să-ţi urmez sfatul. Va trebui să fiu un al treilea. Voi e aula mi drum”. Când a intrat Niky, îmi spunea că după pău n-a ei omul nu e numai rezultatul condiţiilor sociale, numai produsul influenţei mediului, ci o subiectivitate <ale le depășește, dispunând de autonomia potenţială a icmnmill destinului. „Ce faceţi voi aici, ţineţi dizertaţii soi lologh e ne luă în primire scriitorul, bine dispus, domn detaila I u îmi terminasem porţia. Nu mai încăpea în mim nle Iun cuvânt, aveam la ce rumega, voiam să păsio mtaie t a neamestecat cu nimic ceea ce dobândisem înainte de a ml lua rămas bun, Viky m-a întrebat dacă o anim ize. ai. pună și scriitorului. „Aveţi o taină?”, ne-a ironizat îlie t im mi-a trecut prin minte când i-am dat încuviinţau a, tui pnie am şi nu i-o dau, că cele câteva fraze schimbate < n Vil v

piatra de temelie a cărţii despre viaţa mea. i... I». de toate astea?” s-a interesat în timp ce ml di ImL i u t „Nu zice nimic, Viky, nu știe. O să fie gicu, renunţe. N-o să suporte ideea că s-a înşelal, i uium i „Nu știu, nu pot să anticipez. Am pie amţlil li

Depusesem în palmele de copil ale Im \ îl im al. 11 i mea taină, sau cel puţin o parte din ea Mai

spovedanie cu voce tare către o urci la p, i dispusă să

se încarce cu un strigat malm ai.1...

resemnată (chemările de ajutor, tevolla hli i

mai limpezi și mai energice, solicită solldaiii manifestă)? N-aș putea spune că mă eliberasem de toxinele spiritului. De unele luasem cunoștinţă vorbindu-i lui Viky și poate principalul efect salutar al discuţiei a fost adâncirea edificării, lărgirea înţelegerii. Dar există și plăcerea, bolnăvicioasă după mine, de a stârni la semeni consternarea, compasiunea admirativă, interesul emoţional. E altfel de vedetism. împăunarea cu originalitatea destinului tragic. Știam că voi rămâne un timp în memoria lui Viky, îmi plăcea să ghicesc posibilele ei reacţii, mă vedeam personajul central al frământărilor altruiste de femeie-soră, de femeie-înţelept și chiar de femeie-femeie. Amestecul lui Niky, dobândirea facilă de către acesta a dreptului, nemeritat de acces la confesiunea mea mă nemulţumea. Scriitorul nu-mi inspira încredere afectivă, îl suspectam de indiscretă curiozitate profesională. Viky era receptaculul emoţional, membrana sensibilă în stare să vibreze sincer, să se încarce de mesajul uman, să sufere pentru el. Creierul rece, interesat de „cazuri” al romancierului mă jignea ca indiferenţa scormonitoare a medicului, a psihiatrului. E drept, venisem la el, nu la Viky, dar în cu totul altă dispoziţie, cu o variantă diferită în cap. Viky desferecase zăvorul și, dezvăluindu-mă, îmi ieșise din minte romancierul. Acum beneficia și știam că nu se va mulţumi cu ce a aflat, va ţine să mă investigheze. Cum am ajuns să accept enormitatea ideii de a furniza material pentru o lucrare literară? De a fi erou de roman? Există o singură explicaţie. Niky mi-a deschis perspectiva, și apoi gustul, explorării minuţioase, sistematice și exhaustive a vieţii, devenită și în ochii mei „caz”. S-a trezit curiozitatea de a mă revedea în oglinda măritoare a artei, recreat, exterior mie, alter ego trecut prin fantezia demiurgică a scriitorului. Spaima de judecata lui arbitrară m-a menţinut multă vreme în rezervă. Niky mi-a ghicit ezitările, mi-a dat asigurări categorice că nu-și va aroga dreptul de procuror, că va expune faptele spre

judecata liberă a cititorului. Viclenie scriitoricească! Nu dă verdicte, e adevărat, dar le sugerează.

(Aveam, într-adevăr, sământă de vorbă. Viky mă făcuse curios. Ce era cu prietenul nostru? De ce venise în miez de noapte, se întâmplase ceva? Mă frapase ţinuta ponosită, dar nu în defavoarea lui. Cavalerul îşi lepădase armura și odată cu ea fierul trufaș din priviri, îmbrăcase o haină roasă, prăfuită, îşi îmblânzise faţa cu un roi de gânduri pale, albine obosite de drum și de povara polenurilor. Am sporovăit cu Viky până spre ziuă. Nu se potrivea cu impresia mea obsesia lui Sergiu că substanţa lui vitală suferise o erodare gravă. Ca să câştige falsa strălucire, spusese, sacrificase virtuţile native, iar ca să se reîntoarcă la ele sacrifica prezentul. Calitatea de „eficient" se degrada, dar și cele vechi se alteraseră. Îi mărturisise lui *Viky că se simte anulat ca bărbat. îl persecuta ideea măcinării puterii de a iubi. Presupunea că a murit în el, odată cu alte daruri naturale, într-o autoeradicare a tot ceea ce fusese slobod, dragostea. Dragostea ca libertate. Nu știu de ce a uitat să transcrie această parte a conversaţiei cu Viky. Acuza o anumită mentalitate, difuză, ce-i inculcase e ample xul vinovăţiei faţă de iubire, îi alimentase, prin infinite ml) loace, ideea că iubirea ar fi un complot al individualităţilor, o formă de absolutizare a particularului în dauna generalului. Se întâlnise cu judecăţi tentate să răstălmăcească dragostea, s-o vadă ca formă de protest împotriva socialului. De unde, concluzia că pasiunea ar fi o slăbiciune și că oamenii trebuie căliţi pentru a scăpa de ea. Imunizaţi. Acest virus ar lulbuia structura umană, ar face-o imprevizibilă, ar scoate o de sub înrâurirea educaţiei, de sub control, perturbând normarea.*

programarea. Se vedea pe sine ca victimă a unui curent socio-ecleziastic ce *ar pune asupra iubirii pecetea animalităţii, ar proclama-o viciu și ar cultiva mediul sterilizat prin principii, dezvoltând reflexul fugii de iubire. Susţinea că auzise hulă împotriva iubirii, că asistase la prigonirea iubirii și căpătase cu timpul conștiinţa*

infracţiunii. Ajunsese să creadă că sentimentul poate fi pus pe banca acuzării ca act antisocial, ca atentat la morală și ordine. Pronunţase asemenea cuvinte: „monștrii iubirii”, „pericolul solidarităţii îndrăgostiţilor”, „necesitatea dezbinării”. Participase, susţinea, într-o formă sau alta, la înfrângerea iubirii, la eliberarea de „demon”, la câştigarea omului pentru principii. Ca urmare îşi îngenunchease propriul sentiment, îşi fărâmiţase puterea de a iubi, timorase în el elanul. Uscare, scleroză. Vorbea de recâştigarea statutului de libertate al iubirii, de revenire a sentimentului la condiţia de triumf individual al libertăţii. Nu știu dacă incoerenţa acestui discurs, amalgamul de noţiuni și idei, impresia de eterogenitate, confuzie și iraţional din pledoaria lui Sergiu se datorau unei surescitări ideologice sau incapacităţii lui Viky de a reţine, ordona și reproduce ceea ce a auzit. Personal mi-a fost greu să discern, și cred că nu numai mie, în această arguţie babilonică, adevărata cauză a senzaţiei de sterilitate sentimentală, clamată cu dramatism de Sergiu. Sunt trimiteri spre social, spre moral, spre ontologic, dar, clar, omul a resimţit tardiv și iremediabil o invaliditate. Absenţa pasiunii, incriminată cu ardoare în sfera publică, unde se produsese principalul colaps, se resimţea cu sfâșietoare panică în afectiv. După cum se vede, pentru noi care știm, Ilona și Mia se înscriau ca amare eșecuri personale în *raport cu feminitatea. Punea semnul egalităţii între înfrângerea socială datorată lipsei de ideal și pasiune, și secătuirea simţurilor și afectului. Nu amintise de Despina, eludase în demonstraţie cuplul / o /<— ///</ noţiunile de curent, tendinţă, înrâurire etc., se păstrai îmi o nebuloasă voită.)*

Mă obseda momentul când aveam să dau cu Im cu Mia De cum m-am sculat și până am intrat pe ușa binmlul nu m-a părăsit frisonul epidermic și neliniștea îihei. al» de ai înainte de ședinţele ministerului. Cât de simplu drp.i. -... femeile momentele delicate! Din acest puiul de vml. 0 – uni mult deasupra noastră dar nu fac mare caz, poate nb i im – uni conștiente de superioritatea lor. N-a lacul o pe ipmill. i,

nu și-a reluat poza profesional-ermetica, de robul < I... lumi Mi-a surâs din ochii verzi, limpezi, curăţaţi» I «cum limih unei nopţi, sunt convins, frământate şi m-a ui ni» 1 p mă fi masa de lucru, contrar practicii sei ictai i. iie 1 pl umil pe spătarul scaunului și mi-a făcut un raport mr – mi» upia opiniei publice. Se constituiseră trei labm.».1.». mii 1 Cei mai numeroși, neutralii indicau pii/à la în – 1. În il 1 „Aceia care afirmă, preciză Mia, dacă lui H 1 imlilm.ni. I. ce să ne zbuciumăm noi? Dacă va bău îţi, uni m

v-ar fi fost partizană. Și încă mai puteţi.1 i. apiiti în 1 „Mia, am întrerupt-o ridicându-mă. iun pu. 1 m.1... I. Întâmplate aseară. A fost eșecul meu am 1 în u. În u mult ca postul pe trei sferturi pierdut < în 1 –.1.1. 1.1

Înăuntru, n-am știut. Ești femeia calm. i 11 m nh ca oricăreia căldura mea, dacă aș gas 1 o.1» –

copilărește, arătându-și dinţii frumoși a-mi l I

destul și atât”. A revenit. „Vă par depla îi – 1

mele. V-am gândit pe o anumită lime. p. «m...» 1. «».

vă cunoșteam decât viaţa de aici, nu deţin – I. 1 >

judeca în perspectivă. Ceea ce mi. Îţi p „«pistă nouă. Desigur, n-am niciun di 1 pl 1 im... < în

veţi pleca, aș dori mult să nu ștergeţi cu buretele...” I-am împărtășit presimţirea mea că o să ne mai întâlnim, ceea ce i-a adus din nou surâsul infantil pe faţă. I-am întins mâna și i-am strâns palma delicată dar puternică, dând strânsorii o vagă semnificaţie de pact. Ne-am reluat munca destinși, fără niciun complex.

Veniseră toţi: Tita, Fane, Natalita, Sache, Sam, Virginica, Biba, Georgeta, Minodora. Îi primisem altfel ca de obicei, prin intrarea din faţă, salutându-i ceremonios, conducându-i direct în sufragerie. Zâmbeau fâstâciţi. O farsă? O aniversare netrecută în calendar? Un eveniment neajuns la urechea lor? Cel mai neconvins rămânea Sam, la pândă ca o vulpe ieșită din tufiș, fluturându-și zâmbetul ambiguu gata să se transforme în orice, „passe-partout” pentru neprevăzuturile vieţii așa cum și le imagina el. Sache îşi trăgea vestonul prea scurt peste pântec, cu gestul celui ce acoperă un lucru de rușine dar nu dispune

de mijloace suficiente. Biba călca prudent pe pantofii de copil cu tocuri înalte aproape ca de damă. În mijlocul femeilor, mai acomodabile, trona, incoruptibilă, Minodora. Le-am turnat câte un apetitiv ca să le dezmorţesc limbile, apoi încă unul, și pojghiţa subţire de gheaţă s-a spart. M-am întreţinut cu ei prevenitor căutând să nu-l neglijez pe niciunul, până la punctul când au dat în clocot, toţi deodată, și polifonia a făcut inutile intervenţiile stimulatoare. Vorbeau deodată şi, nimeni nu asculta pe nimeni, se ignorau reciproc, iluzia de comunicare izvora doar din descărcarea, exteriorizarea fiecăruia. Această atmosferă fu curmată de intrarea impetuoasă, dominatoare a Nataliţei, urmată de Tita și de voalurile parfumate ale Despinei. Exclamaţiile, aplauzele, uralele fură retezate brusc de vocea impunătorului personaj, adevărată autoritate matriarhală, înzestrată cu subtila știinţă a introducerii ordinii în haos. Nataliţa restabili fără nicio greutate rânduiala tradiţională, dirijând cu o artă îndelung exersată succesiunea etapelor ceremonialului intangibil. Primul clinchet al cădelniţei și primii norișori de miresme grele îl scoase, ca de obicei, Tita. Cumnatul colegei ci reprodusese elogiile auzite în mediul inteligenţei tehnice despre excepţionala mea competenţă; în tehnologia de ramură fusesem proclamat șef de școală. Sub bagheta invizibilă a Nataliţei trecu, în ordinea prestabilită, pe podium, Georgeta, femeia poștalion ce-mi surprindea mișcările pe orbita bucureșteană ca observatoarele cosmice, un fel de „Cape Canaveral”. Fusesem depistat intersectând nu știu ce bulevard în Dacia neagră a centralei. Avu și Virginica un cuvânt, căci nici în cercurile ei nu treceam neobservat, cum nici lumea lui Sache de la controlul pieţii nu mă ignora (desigur sub presiunile intransigente ale Nataliţei). Fane nu trebuia decât să-și exprime bucuria ultimei curse la Frankfurt de unde adusese butelia de „Johnnie Walker” depusă discret într-un colţ. Veni rândul Minodorei să conteste, să acuze. Se solidariza cu mine dintr-un unghi opus, împrăștiind ca pe o invazie de ţânţari vorbele mărunte, sâcâitoare ale micului

cor. Mă situa peste laudele de duzină și în același timp mă stropea cu o nemulţumire cronică, plasându-mă în tagma potentaţilor răspunzători de tot ce e rău, mai investind în mine niște resturi de speranţă, sceptică și aceea. Pretextul pentru pogorârea în forum a marii preotese. Cu o energie partizană fanatică se năpusti asupra bietei justiţiare, și prin ea asupra tuturor dușmanilor nevăzuţi, restabilindu-mi la o scară nouă locul de excepţie în mica societate, în comunitatea mai largă și în întreaga lume. Făcu drumul până la mine în scurte secvenţe, oprindu-se și aruncând șuvoaie de dovezi, ca marii avocaţi ce pledează pentru un martir jertfit oamenilor și obijduit de ei. Ajungând, îmi îmbrăţișă cu patetism capul, podoaba, sălașul puterii și bunătăţii jupiteriene, olimpul supusei congregaţii, ocrotindu-l și suprabinecuvântându-l acum și în veci. De aici, de la acest amvon îşi ţinu Nataliţa predica, proroc aducând dovada dumnezeirii în faţa mulţimii neîndeajuns de credincioasă. Mă lăsai botezat, canonizat, transformat în moaște și acceptai să întind mâna divină peste păcătoși. Pătrunși de emoţia sacră, de devotament și oarbă supunere, îşi plecară grumajii. Când se năpustiră asupra bunurilor pământești le adresai cuvântul magic: Luaţi, mâncaţi, acesta este trupul meu, și-l repetai când Sam umplu pocalele. Beţi dintr-aceasta toţi. Căci acesta este sângele meu. Sam îşi consumă repertoriul pantomimelor, ocheadelor, zgârcitelor vorbe de duh. Biba îşi înroși palmele aplaudând cu o frenezie de zile mari, umplând spaţiul cu strigăte de războinic primitiv victorios. Despina bătu din aripile voalurilor lăsând în urmă petale neprihănite de înger. Când toate acestea fură săvârșite, mă ridicai din capul mesei galbene ca pielea tigrilor de Bengal, și cerând luare aminte glăsuii peste feţele împurpurate de vin, mâncare și veselie: „Adevăr grăiesc vouă, că unul dintre voi mă va vinde”. De bună seamă nu găsiră altceva mai nimerit decât să aclame, iar Minodora, cunoscătoare a scripturii, întrebă cu privire de foc „Cine, cine, mântuitorul nostru?” Iarăși vorovii: „Cel ce a întins cu mine mâna în blid, acela mă va vinde”. Aplauze și urale,

dar Minodora voi să știe, ca după carte, cine va fi acela; eu răspunsei aspru că toţi se vor sminti în noaptea aceea întru mine, înainte de primul cântat al cocoșului. Mă așezai, în buna dispoziţie generală, și îl îndemnai pe Sam să nu drămuiască și să nu precupeţească, să pună tuturor după pofta inimii. Petreceam cum nu mai petrecusem demult, o cină din cele mai reușite, până și Sam se făcuse mai expansiv, manifesta oarecare clemenţă faţă de eterna sa victimă, Biba, prea naiv și facil entuziast ca să-i ţină piept. Le pusei la încercare isteţimea și înţelepciunea: „De ce credeţi voi copii că se trădează oamenii unii pe alţii?” Tita susţinu cu tărie că se trădează numai cei ce nu se iubesc, Minodora acuză lăcomia din care se trag toate, și nemernicia și ura, iar Sam îşi frecă degetul mare de arătător făcând gestul celui ce numără. Le ţinui o prelegere. Pe cei ce se urăsc i-am exclus din capul locului. Am să-i îndepărtez mai târziu – le-am zis

și pe oamenii Titei, cei lipsiţi de iubire. De ce să mă mir că dușmanul îmi vrea răul, mă sapă, mă dă pe mâna dușmanilor și mai mari, și când îi vine bine ia tot ce e al meu? Dacă n ar face asta ar fi un dușman prost și Laș înlătura din calc cât ai clipi, m-aș descotorosi de el netezindu-mi drumul. I acomia e un viciu social, are cauze istorice. O ciudată punte de legătură între cei ce au și cei lipsiţi. Lăcomia te împinge să aduni peste măsura nevoii, indiferent de unde, și de la să-i a

ce-o să fie dacă va avea mai puţin decât are, tot să-i ai rămâne, mare lucru nu se schimbă, cum ar fi un şchiop, im şi nu se observă dacă într-o zi şchioapătă mai mult și în aha mai puţin. Lăcomia rămâne un reflex și după ce cauza dispare. De ce ai, ai mai avea. Cea mai urâtă formă de însușire nu e furtul – printr-un joc al hazardului uneori devine justiţie, a fura de la bogaţi era pe vremuri o îndeletnicire nobilă, glorificată în popor, sunt cunoscuţi acești eroi din cărţi, din balade – nu! cea mai mârșavă e vânzarea omului. N-o să le vorbesc de sclavaj și celelalte, le știu. Vream să ajung la vânzarea omului apropiat, la împingerea lui în mâna dușmanului sau în braţele răului,

pentru arginţi. De ce a vândut Iuda pentru 30 de arginţi? Avea nevoie imperioasă de ei? îi mureau copiii de foame, se salva cu acești bani dintr-o nenorocire? Nu pretindeam că atunci actul ar fi fost justificat. Îi găseam însă un mobil. Nu, nimic din toate acestea. Ce perversiune îndeamnă un om să-și predea fratele, iubitul, soţul, părintele, călăuzitorul, idolul în schimbul a 30 de arginţi? La asta să-mi răspundă dacă știu, dar nu știu, cum nu știam nici eu. Amarnică e lăcomia, dacă lăcomie sălăşluiește aici. Dar e mai mult, nevoia de a suprima măreţia, sublimul. N-a mușcat pizma din sufletul lui Iuda? Poate vrem să-i coborâm pe cei ce ne sunt superiori, să-i aducem la înălţimea noastră, să jupuim aurul de pe ei, să le ștergem strălucirea. Unii pe alţii vrem să ne micșorăm, să ne tragem în jos, pentru nivelare, uniformitate, egalitate în datele naturale atât de diferite, discrepante, nedrepte – acceptam și acest cuvânt –, deci pentru corectarea naturii. Dacă pe deasupra mai capeţi și o pungă plină din vânzarea harului celui ce ţi-e apropiat, cu atât mai bine, nu? Dar îndemnul nu-l dau arginţii, ci insuportabilul sentiment de inferioritate. Vânzarea lui Iuda a dus la pieire, la exterminare fizică, de aceea s-a și spânzurat. Dar multe nu au ca urmare vărsare de sânge, ci vărsarea de har, pierderea aureolei, coborârea vândutului printre cei de rând. Dacă Iuda obţinea doar atât nu se spânzura, bea banii mulţumit că și-a atins ţinta. Alţii, poate cei mai mulţi trădează din slăbiciune, lașitate, ca Petru. Conformiștii, timoraţii, sufletele de carton se leapădă de cei pe care-i iubesc. Iubesc și lasă. Pe ei cade blestemul cântecului popular. Ai, omul, cum îşi calcă el jurămintele! Cum uită ce a făgăduit cu ochii umezi de dragoste, credinţă și abnegaţie! E ceva mic în noi, un sentiment pitic, viclean și rău. E mai puternică frica decât iubirea, și nici măcar frica de moarte sau de schingiuire, ci tremurarea meschină pentru confort. Dar sentimentul coboară și mai jos, până la neputinţa de a concepe ieșirea din uniform, căci curajul individualizează, te deosebește de ceilalţi, atrage atenţia, te lasă singur, măcar pentru o clipă. Uite până unde merge

groaza de singurătate! Sunt oameni-oi, pot trăi numai în turmă, în îmbulzeală, exemplare de duzină, incluzându-se în număr, simplă unitate. La ce mai slujește aici iubirea Titei? Ceva străin, o furie, o intoleranţă coboară iubirea în ochii unora, o demonetizează, îi face să se rușineze de ea, să o lepede. Condamnam și furia aceea oarbă, îl condamnam și pe cel ce se lasă strivit de ea, înspăimântat și deposedat de ce are mai bun, mai frumos. Am venit apoi la oamenii condamnaţi de Tita, la cei ce nu iubesc. Din cei ce-au iubit și s-au lepădat sunt recrutaţi trădătorii iubirii – lor nu li se mai dă acest drept, nu mai au ce trăda. S-au trădat singuri, păcătoșii, îşi plâng neputinţa, sărăcia, singurătatea la zidul Babilonului. Mai este iertare pentru ei? Iată ce aș fi vrut să știu, iată de ce depindea... M-am oprit. La ce bun? Intram în monolog, vocea nu mai avea sens. Am tăcut îndelung și am băut vin, iar ei erau bucuroși că scăpaseră de privirile iscoditoare și de vorbele prea colţuroase, îi văzusem ferindu-se de ele. În timp ce trioul feminin ataca o romanţă, Despina puse palma pe fruntea mea. „Nu te simţi bine? Arăţi obosit. Am să-i spun Nataliţei să aducă desertul și să te culci. Nici cravata nu ţi-ai scos-o, parcă ai fi gata de drum”. După ce și-au mâncat desertul, am bătut cu linguriţa în pahar să se facă liniște. „Fraţilor, am început. Sunteţi numai zece. Dacă ar mai fi fost doi – vedeţi, n-am fost prevăzător! – v-aș fi făcut apostolii mei. «Cei zece apostoli» nu prea merge. În fine, uite ce vreau să vă spun. În scurt timp nu voi mai lucra în centrala’. „Ei, v-am spus? chiui Nataliţa. Pe mine nu mă minte ceașca. îl face ministru, proștilor”. Palmele roșii ale lui Biba, tropăitul lui Sam, lacrima Titei, ţipetele și pupăturile Nataliţei, uralele, mulţi ani trăiască la unison. Așteptai să se domolească. „Copii, îi dojenii, de ce nu aveţi răbdare, de ce nu mă lăsaţi să termin? Am vrut să vă spun că nu voi mai fi director, nu voi mai fi șef. Simplu inginer undeva, într-o fabrică. Am căzut, voi merge la munca de jos”. Aș fi vrut să le spun toate acestea mai răspicat, mai amenințător, dar le pronunţasem cu o voce mângâioasă, rugătoare, parcă ei urma să fie daţi afară. „Vă văd

neîncrezători, simţii nevoia să adaug. Nu e o glumă. Luaţi-mă în serios. Am vrut să ne întâlnim la masa de adio. S-ar putea să fiu trimis în provincie, deci să ne despărţim de tot. Dar şi altfel, vă daţi singuri seama, ce-a fost nu va mai fi”. Mă uitam tot timpul la Despina. Se făcuse albă la faţă, ţinea în poală, pe rochia de mătase verde, o linguriţă mânjită de frişcă şi buzele cu rujul mâncat se strânseseră ca gura unei pungi. Nataliţa i-a întins un pahar cu apă dar mâna nu-l putu duce la gură şi vărsă o parte din conţinut pe faţa de masă. „Dar ce-ai făcut, nene? izbucni, dezmeticindu-se prima, Tita. Că aşa, dintr-odată nu te dă nimeni afară. Trebuie să fi comis abateri”. Desluşii o doză de imputaţie. Tita nu înghiţea nemestecat, nu se arăta dispusă să facă melodramă. Aborda chestiunea pragmatic şi-mi dădui seama că aerele intelectualiste aveau o destinaţie restrânsă, rămânea aceeaşi fată cu picioarele pe pământ, în plus înţelesese uzajul lumii, ştia ce înseamnă mărirea şi decăderea. „Nu poţi să te duci mai sus, să te rogi, mă chestionă în acelaşi spirit. Până în ultima clipă nimic nu e pierdut. Dacă schimbarea nu s-a operat încă mai...”. „Tito, aşa mă cunoşti tu pe mine?” „Are dreptate, Sergiule, îi luă apărarea Nataliţa. De ce să te laşi? Ţi-or fi copt-o vreunii, oi fi având şi tu duşmani destui. Zbate-te, nu te lăsa. Nu ştii Sache... când au vrut să-l scoată de la cooperaţie? Nu s-a dat bătut, a picat până la urmă în sus”. „Eu l-am împins, Natal iţo”. „Tu, netu... găseşte unul să te împingă. Doar nu vrei să-ţi târăşti nevasta prin cine ştie ce Reşiţă? Sau ţie nu-ţi pasă de ea?” Mă prelucra, mă împrejmuia, după un neîntrecut meşteşug al casnicelor, cu condiţionări imediate, directe, personale, irefutabile. Am ridicat palma. „Eu nu v-am chemat să-mi daţi sfaturi, ci să luaţi la cunoştinţă. Vreau veselie, nu înmormântare. Ia să văd cât sunteţi voi de... că o viaţă are omul”. Antrenul se dusese, masa lua înfăţişarea unui bâlci spart. Artiştii de pe la panorame, demachiaţi, sleiţi, plictisiţi, deziluzionaţi, aşteptau. „Nu mai vreţi să beţi şi să cântaţi? Nu vă mai arde de petrecere? Mă vedeţi pe mine abătut?” „Da, nene, şi mă mir, mă întâmpină Tita cu arţag. Cum să ne ardă? Nu

știi cum e lumea? Cum se poartă în cazuri de astea?” îi întorsei spatele. „Sam, ia fă-ne câte un șpriţ clasa întâi. Să bem noi amândoi, să le arătăm cum se privește viaţa”. Sam se conformă fără exhibiţiile obișnuite, dar prompt. Lui nu-și puse. „Ce faci, Sam, vrei să beau singur?” îşi făcu un șpriţ. Ciocnii cu el dar nu bău. Îmi golii paharul, mă ștersei la gură și mă ridicai din nou. „V-am spus că vă veţi sminti cu toţii întru mine? V-am spus că cine întinge cu mine mâna în blid mă va trăda? Cine a avut urechi de auzit... Acum stingerea! Mi-a făcut plăcere colaborarea. Vă urez și vouă (mă gândisem la Mefisto) numai bine”. I-am părăsit, m-am dus în dormitor și am aşteptat să spele putina până la ultimul. Am mai auzit distinct vocea Minodorei. „L-au mâncat mișeii, paraziţii. Lasă că v-aţi îmbuibat cu toţii destul. Şi să vadă şi el cum e”. Am

y așteptat-o pe Despina, dusă să-i conducă, în hol. Arăta ca după o boală grea dar primele cuvinte mi-au dezminţit presupunerea că e la pământ. Vocea încordată avea o rezonanţă metalică. „De ce mi-ai făcut asta, Sergiu?” Se plasa în centrul evenimentului deci, se considera cel care pierde, marele nedreptăţit. Mi-a fost limpede că nu despre mine vom vorbi. Gândul că sunt un naiv irecuperabil îmi încălzi sufletul. „Asta e recunoștinţa la tot ce am făcut pentru tine? Această lovitură infamă? Acum, la răscrucea vieţii?” Se credea bătrână? Nu era. Se conservase miraculos, se număra printre puţinele femei cu adevărat agreabile pe care le cunoșteam. „Ai calculat la rece. Ai scontat pe faptul că n-am să te urmez în peregrinarea ta iresponsabilă, că n-am să mă mut, că n-am să o iau de la capăt. Nu e așa? Monstrule! Uite, nu plâng, nu implor, te blamez!” Aveam în faţă o femeie puternică. Așa fusese întotdeauna, eu nu avusesem conștiinţa puterii ei. E drept, nu se ivise ocazia, nu trecuse prin drame, nu avusese de înfruntat vrăjmășii directe, „Nu m-ai iubit, nu m-ai preţuit. Te-ai supus din comoditate, molâule, nu din adoraţie”. Găsii cuvântul hazliu și abia îmi reprimai râsul. Mă certai în gând, să râzi la slujba de îngropăciune, mai mare rușinea. „Da, nu prea a fost dragoste între noi,

consimţii. Nu ne-am certat niciodată”. „Ce logică! mă sancţionă cu dispreţ. Mahalagiii se ceartă”. „Nu, nu, insistai, aici greșești, se ceartă îndrăgostiţi! și abia așteaptă clipa împăcării”. „Ţi-am făcut o viaţă comodă și elevată, de mare acurateţe și distincţie. N-ai meritat-o. Ai rămas sub ea, și uite, condiţia joasă a ieșit până la urmă la suprafaţă. Nu te-am putut converti, a fost prea sus pentru tine”. „Asta e adevărat, o aprobai cu convingere. A fost plictisitor. Dar când nu există teama de a pierde dragostea, nu există nici dragoste. Asta ar fi proba”. „Am știut cum ești dar am crezut că te poţi schimba. Am mizat toiul”. „Nu, Despina, eroarea cea mai mare e să crezi că știi totul despre celălalt. Am căzut amândoi în ea. Dar revin, n-a fost dragoste. M-am gândit bine. Știi ce a fost? Convenţie. O convenţie fără sentiment”. „Dar ţi-am dat tot ce am avut mai bun! ţipă. Ingratule odios!” „într-un fel și eu, dar ca să fin sincer, știi cum? Ca într-o întreprindere pentru prestări de servicii. Prea puţin, Despina, pentru cât avem, o singură viaţă”. Nu-mi răspunse. Luam cunoștinţă cu uimire de schimbarea fizionomiei ei sub imperiul urii. Încercam să găsesc un adjectiv. Frumuseţea chipului oval, palid, pur se stricase. Cearcănele nu mai exprimau melancolie, ci furie, violenţă, patimă. Găsisem. Acesta era elementul nou, patima. Ieșise din siguranţa liniștită, imperturbabilă. O mistuia ura, nu mai avea frumuseţe, dar era vie. „Și ce ai să faci?” „Nu știu, Despina, nu m-am gândit” „Nu ai intenţia să lupţi?” „Nu, în sensul gândit de tine, nu. Știi ce aș vrea? Să redevin ce am fost, un om sărac”. „Și eu?” „îmi pare rău, nu-ţi voi mai putea oferi decât sărăcia mea”. Se ridică de gheaţă. „Tot ce am avut de spus ne-am spus. Între noi nu mai este nimic. Și cred că vei avea buna creștere să te retragi cum ai venit. Mai ales că dorești să fii sărac”. O rugai să nu aibă nicio grijă, în această privinţă voi răspunde tuturor așteptărilor. „Un singur lucru aș vrea să te rog. Spune-mi sincer, mi-ai găsit vreo calitate?” „Oh, geniul, exclamă sarcastic, dotatul, infailibilul! Sunt alţii mult mai buni”. „Atunci de ce...?” Nu mi-a răspuns nimic. Mi-am pregătit valiza, valijoara de teren; după lucrurile

personale urma să trimit altă dată. Am coborât în stradă.

Mă vâr ca musca în lapte tocmai în final, stricând ritmul și laconismul firesc al deznodământului. Dar nu am de ales. Acum ori niciodată – și niciodată înseamnă să mă aliez nemărturisitei rezerve a lui Sergiu de a limpezi un anumit aspect al rolului Despinei în viaţa sa. Am intervenit când mi s-a părut că Sergiu înclină balanţa în favoarea lui sporind vinovăţia ei, înfăţișând-o ca înger negru călăuzitor al pașilor pe drumuri greșite. Ne-a dat tot timpul impresia că s-a lăsat condus, a mers pe mâna ei, i-a încredinţat mandat să ţină cârma navei. Dintr-o moliciune a voinţei, ar rezulta, din dispreţ și lehamite pentru decizii prozaice chiar în privinţa propriului destin. Sultan leneș lăsând soarta imperiului în grija favoritei, rezervându-și doar gloria sângeroaselor războaie încununate de victorie. Dar moliciunea și lenea nu reprezentau o formă vicleană, disimulată de a-și exercita autoritatea? Nu ceda, ca o felină mare, în joacă somnolentă, puterea, femelei? Nu se lăsa împins înainte și în sus pentru că dorea, și doar se prefăcea că așteaptă să fie îmboldit? Sergiu constată deodată că Despina este „puternică" și asta în clipa când îl înfruntă, când îl sancţionează drastic pentru ieșirea de sub blânda și presupus neputincioasa tutelă, de sub împuternicirea, cum crezusem, dată de el. Nu mi-a pomenit niciodată de așa ceva în lungile noastre discuţii, m-am găsit oarecum dezarmat în faţa afirmaţiei. Întrebarea pe care mi-o pun mi-a dat multă bătaie de cap și răspunsul găsit – nu știu cât de valabil – se datorează în cea mai mare parte lui Viky. Ce pondere poate avea un cuvânt, cum răstoarnă el, ca o pârghie enormă, un munte de convingeri și certitudini!

Ne amintim ce ecou a găsit în sistemul raţionamentelor lui Sergiu figura de stil a lui Mișu privitoare la femeia ce fură la cântar. Asta l-a ajutat să descifreze, după mine destul de imprecis, pe unde a trișat Despina, ce i-a vândut la preţ mare fără acoperire reală. Sergiu insinuează că ceea ce părea puritate era mai degrabă gol, un gol de afect, de feminitate Viky opinează

că Despina a înșelat nu atât la ce a vândut, cât la ce a cumpărat. Am mai avut ocazia sa mi exprim părerea că nu Despina s-a dat drept alta, ci Sergiu a luat o drept altcineva, și asta datorită încrederii oarbe în fier („har”, cum l-a botezat), orgoliului aș zice congenital de a nu cerceta, pipăi, proba. Dar acum apare o nouă faţă a Despinei, ca „putere”. Cum așa? A fost invers de cum susţinea? Despina a vândut mai mult și el nu și-a dat seama, n-a descoperit decât în momentul crizei? Iată părerea lui Viky. Despina s-a dăruit cu tot ce avea – și ce avea știm din descrierile lui Sergiu – dar a comis o efracţie, i-a înstrăinat lui o parte, partea cea mai importantă, printr-o lungă și minuţioasă operaţie de prestidigitator. I-a sustras „harul”. I-a inculcat din prima clipă ideea că darurile naturale de care era mândru, cu care se simţea frumos și mare, sunt derizorii (în același timp iluzorii) şi că altele sunt virtuţile reale, în altceva consta valoarea lui de om social. N-am să repet, de bună seamă, considerentele Despinei. El se voia gânditor, educator, creator în sfera cercetării și pedagogiei, dar ea nu i-a lăsat nicio speranţă în această direcţie. Adevărata vocaţie i-a găsit-o în trecerea din categoria condușilor în cea a conducătorilor cu tot cortegiul de implicaţii. De ce a făcut asta Despina? Exclusiv din arivism? Viky nu crede. Ea mi-a oferit următoarea versiune și o redau nu numai pentru că reprezintă o abordare nouă, ci pentru că înclin să cred în ea. Viky presupune că aversiunea Despinei pentru amalgamul de însușiri „programate genetic” ale lui Sergiu (sensibilitate, fantezie, talent, dezinteres material, utopie, creativitate etc.) și perseverenţa, obstinata ei acţiune de a le distruge, se explică printr-un anumit complex psihologic. La început Viky a fost tentată să creadă că Despina nu a înţeles aceste calităţi, sau nu le-a înţeles cum trebuie, socotindu-le dăunătoare, inutile, lipsite de valoare socială. Noua motivaţie mi-a sugerat o dramă. Despina a fost conștientă de la început că Sergiu e înzestrat cu ceva superior, ceva ce o depășea, o strivea, și a intuit că dacă acest ceva, până la care ea nu se putea

ridica, ar fi fost pus în valoare și activat, ar fi stricat cu siguranţă echilibrul cuplului făcând convieţuirea de neconceput. (Nu sensul acesta se strecoară din interpretarea dată de Sergiu vânzării de către Iuda?) Că a încercat bagatelizarea și neutralizarea anumitor facultăţi ale lui Sergiu, asta am observat cu toţii, a resimţit-o și Sergiu. Vai, nu știam însă că o face din teamă și invidie, dintr-un complex de inferioritate mascat!

Dar recunoști, Sergiu Harnagea, că la un moment dat interesele voastre s-au suprapus. Nu înseamnă că frumoasă, dezinteresata dorinţă de a învălui și stăpâni oamenii prin vraja cuvântului inspirat, înaripat, a fost înlocuită cu alta, odioasă, de a domina prin a doua putere a cuvântului, poruncitoare și înrobitoare, puterea amenințării și fricii? Voi doi aţi încheiat un pact și l-ai semnat cu sânge. Adevărat, n-ai știut pe ce apeși fatala pecete? Cât de exact ţi-a pus diagnosticul Rex când te-a învinuit, folosind expresii echivoce, dar neconcesiv, că ai vrut să fii și Arhanghel și Lucifer deodată! Nu s-a putut, biet prieten greu încercat, așa ceva nu se poate. Ţi-ai închipuit că te poţi cârpi din două jumătăţi, dar cum spunea Goetz, jumătăţile nu se lipeau. Aștepţi să crească pe vechiul trunchi ceea ce ai tăiat și lepădat. Trunchiurile amputate dau lăstari, desigur, dar ies din ele alţi copaci, așa cum ai recunoscut singur – un al treilea".

Se pornise ninsoarea. Una din acele ninsori nocturne fastuoase, revărsări florale, sărbătorești. O irezistibilă veselie solitară domina văzduhul, ca în noaptea Crăciunului când colindam orașul pustiu cu o stea de hârtie. O luai încet spre bulevard. Fulgii se înșurubau oblic în pământ, cu o viteză ameţitoare. Acoperiseră crengile și cele câteva bănci din scuar. Ce beţie sub lumina slabă a becurilor! Mă apropiai și mă așezai fără să curăţ banca de zăpadă. Jocul se înteţea. Și oamenii, închiși între ziduri, lipseau! Scăpau spectacolul. Frenezia naturii dezlănţuite. Rămăsesem unic martor și participant la dezmăţul bucuriei și forţei. Dezordine năprasnică, inepuizabilă, biciuind tot ce mai era mort pe lume. Şi eu? Ce sunt eu? răsună în

mine, ca între munţi, ecoul unui nesfârșit chiot de libertate. O femeie alerga pe partea cealaltă a străzii. Iată ritmul, îmi zisei, a prins ritmul, învaţă să trăiască, și mă bucurai pentru ea. Un bec făcu să-i lucească epoleţii albi. Haina de blană deschisă îi bătea coapsele iar părul lovea zbuciumat, ca prins de spasme, gulerul. Semăna cu Despina dar Despina nu fugea niciodată.

sfârșit